

อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพในสถานศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

The Authority of Teacher to Punish Student and Physical Restraint in Educational
Institutions.

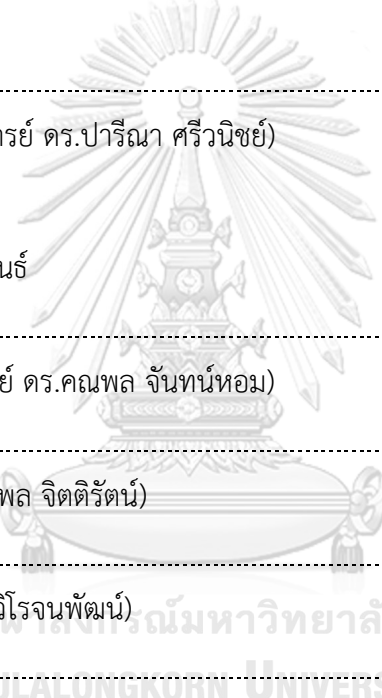

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws
Common Course
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2018
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทาง กายภาพในสถานศึกษา
โดย	น.ส.พชรพร พงษ์อำภา
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ณัชพล จิตตรีตัน

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ณัชพล จิตตรีตัน)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายธนู ขวัญเดช)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

พชรพร พงษ์อำภา : อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพในสถานศึกษา. (The Authority of Teacher to Punish Student and Physical Restraint in Educational Institutions.) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.ณัชพล จิตศิริรัตน์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนในสถานศึกษาในปัจจุบันของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาแนวคิด รูปแบบและเนื้อหาอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนในสถานศึกษาตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูที่เหมาะสมกับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ในอดีตศาลฎีกายอมรับจารีตประเพณีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนโดยถือเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ โดยไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา แต่หลังจากที่มีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ที่ไม่ให้อำนาจครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนอีกต่อไป ก็ยังไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกาว่ายอมรับอำนาจในการลงโทษของครูมากนักน้อยเพียงใด ทั้งยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้กฎหมายของประเทศไทยยังขาดแนวทางการความรับผิดชอบทางอาญาที่ชัดเจน เมื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก มีการบัญญัติความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน รวมทั้งยังกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนไว้อย่างจำกัด ตลอดจนการให้อำนาจแก่ครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงเสนอให้ประเทศไทยมีการกำหนดความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนไว้โดยเฉพาะ และกำหนดอำนาจแก่ครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนให้ครอบคลุมและชัดเจนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในประเทศไทย

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5885997934 : MAJOR LAWS

KEYWORD:

Phacharaporn Pongarpa : The Authority of Teacher to Punish Student and Physical Restraint in Educational Institutions.. Advisor: Natchapol Jitirat, Ph.D.

This thesis focuses on the authority of teacher to punish students and physical restraint in educational institutions. Moreover, the concepts, methods, and contents of the student punishment along with the physical restraint from foreign jurisdictions would be analyzed to propose guidelines for criminal liability of teachers for Thailand. The study shows that in the past, the Supreme Court accepted the custom of corporal punishment by teachers since Thai custom allowed such punishment. Therefore, teachers had no criminal liability. However, after the Ministry of Education regulated the punishment of students in 2005, it was no longer for teachers to commit corporal punishment, and the Supreme Court has not ruled out whether it will be considered as a criminal offense or not. Nonetheless, there are controversies on the concept of the physical and mental punishment as the criminal liability are still ambiguous. Considering foreign laws, the United States, India, Sweden and Denmark have explicit provisions of teachers' liability on student punishment, the exception of the criminal liability, and empowering teachers to use physical restraint.

The author suggests that Thailand should explicitly prohibit the physical and mental punishment, empower teachers to use physical restraint for benefits of solving the problem of severe student punishment in Thailand.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยเพราะความอนุเคราะห์อย่างสูงจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณดร.ณัฐพล จิตติรัตน์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านมารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้โดยท่านได้ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาตั้งแต่ต้นจนจบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่งมาโดยตลอด

ลำดับต่อมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม ที่กรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ รวมถึงดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์และอาจารย์ธนู ขวัญเดช ที่กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านทั้งสองได้คอยให้คำแนะนำและแนวทางในการวิเคราะห์ และให้ความรู้ทางวิชาการอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณชาติรี พงษ์อำภา และคุณศิริพร พงษ์อำภา ผู้ซึ่งเป็นบิดามารดาของผู้เขียน ที่ได้เลี้ยงดู อบรม และให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงนายนนทวัชร หนุรอด ผู้ซึ่งเป็นสามีที่คอยให้กำลังใจอันสำคัญจนผู้เขียนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคและช่วงเวลาที่ยากลำบากไปได้ นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนๆ และพี่น้องหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกท่านที่คอยช่วยเหลือกันเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่สังคมไทย และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณประโยชน์ประการใด ผู้เขียนขอขอบคุณความดีทั้งปวงแก่ทุกท่านที่ได้กล่าวมานี้ แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับผิดไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ ที่นี้

พชรพร พงษ์อำภา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	6
1.4 สมมุติฐานการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิดและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียน.....	9
2.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนในสถานศึกษา.....	9
2.1.1 ความสำคัญของการศึกษา.....	10
2.1.2 ความหมายของการลงโทษนักเรียน.....	12
2.1.3 ความเป็นมาและพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็ก	14
2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียน.....	18
2.2.1 ลักษณะและวิธีการลงโทษนักเรียน	20
2.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ.....	25
2.2.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง.....	32
2.2.4 การปรับพฤติกรรมในห้องเรียน (Behavior Modification).....	35

2.3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของครู	40
2.3.1 ทฤษฎีในทางอาญาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล.....	40
2.3.2 แนวคิดเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง	43
2.3.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคุ้มครองอันเป็นสากล	45
2.4 บทสรุปแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน	59
บทที่ 3 ความรับผิดชอบของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนตามกฎหมายของประเทศไทย	61
3.1 การคุ้มครองเด็กจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560	62
3.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนตามประมวลกฎหมายอาญา	63
3.2.1 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางร่างกายที่เป็นผลให้นักเรียนได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ.....	64
3.2.2 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางจิตใจ.....	68
3.3 ข้อพิจารณาความรับผิดชอบของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนตามประมวลกฎหมายอาญา	72
3.4 ความรับผิดชอบทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547	78
3.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน	82
3.5.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546	83
3.5.2 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548	84
3.5.3 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543.....	88
3.6 กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียน	89
3.6.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.....	89

3.6.2 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546	94
3.6.3 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556	96
3.6.4 หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ. 04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน	99
3.6.5 มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา	100
3.7 สรุปประเด็นปัญหากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนในโรงเรียน	104
บทที่ 4 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียน ใน ต่างประเทศ.....	109
4.1 แนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษนักเรียน	110
4.1.1 สหรัฐอเมริกา.....	110
4.1.2 สาธารณรัฐอินเดีย.....	113
4.1.3 ราชาอาณาจักรสวีเดน	117
4.1.4 ราชาอาณาจักรเดนมาร์ก.....	120
4.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษของนักเรียน.....	121
4.2.1 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา .	121
4.2.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย	130
4.2.3 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของราชอาณาจักร สวีเดน	134
4.2.4 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของราชอาณาจักร เดนมาร์ก.....	137
4.3 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ	139
4.3.1 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของมลรัฐ นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา.....	139

4.3.2	มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ สาธารณรัฐอินเดีย	152
4.3.3	มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ ราชอาณาจักรสวีเดน.....	158
4.3.4	มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก.....	161
4.4	สรุปภาพรวมของกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน.....	164
บทที่ 5	บทวิเคราะห์เกี่ยวกับความรับผิดชอบบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียน	168
5.1	วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของ นักเรียน	168
5.2	วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษของ นักเรียน	171
5.2.1	การกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน	171
5.2.2	การกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียน	179
5.3	วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกาย นักเรียน	192
5.3.1	การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายในประมวล กฎหมายอาญา	196
5.3.2	ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไป	203
5.4	วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดอำนาจของครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน	206
5.5	วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่ รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ	211
5.5.1	มาตรการป้องกันเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรง.....	211
5.5.2	มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในต่างประเทศ	223
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	243
6.1	บทสรุป	243

6.2 ข้อเสนอแนะ	251
บรรณานุกรม.....	255
ประวัติผู้เขียน.....	266

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกและการลงโทษ.....	38
ตารางที่ 2 แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 1-5 ตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา	143
ตารางที่ 3 สรุปการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน.....	173
ตารางที่ 4 สรุปการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียน	182
ตารางที่ 5 สรุปการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนตามกฎหมายของต่างประเทศ.....	196
ตารางที่ 6 สรุปอำนาจของครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนเพื่อยับยั้งหรือป้องกันอันตราย	207
ตารางที่ 7 สรุปมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ.....	214
ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย	216
ตารางที่ 9 สรุปมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ.....	225
ตารางที่ 10 สรุปการกำหนดโทษแก่การกระทำเพื่อขัดขวางหรือแค้นผู้ทำรายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่	240

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบุคคลจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนอันขาดเสียไม่ได้ สิทธิในการศึกษาได้รับการรับรองไว้ในระดับสากลคือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹ ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย ก็กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี²

อาชีพครูถือเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะโดยรอบให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเชิงวิชาการ นำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม³ ในทัศนคติของคนไทยอาชีพครูเปรียบเสมือนบิดามารดาคนที่สองที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่างๆ แก่ผู้เรียน ครูในอดีตส่วนใหญ่คือ พระสงฆ์ นักปราชญ์ และผู้รู้ในหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ยอมรับในฐานะที่เป็นคนดี คนเก่ง เป็นผู้ที่สังคมให้การยอมรับและนับถือ ครูนั่นไม่เพียงแต่มีความรู้ทางด้านวิชาการแก่เด็กและเยาวชนเท่านั้น หากแต่ครูยังมีหน้าที่อบรมบ่มนิสัยนักเรียนทุกคนให้เป็นคนดีของสังคม พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงขึ้น มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาต่างๆ ปลุกฝังค่านิยมและมโนทัศน์ที่ถูกต้องให้กับนักเรียน ฝึกฝนให้นักเรียนมีมารยาทและจริยธรรมดีเพื่อที่จะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต บทบาทของครู

¹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 26 (1)

“ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับประถมจะต้องเป็นภาคบังคับ การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพจะต้องเปิดเป็นการทั่วไป และ การศึกษาระดับสูง ขึ้นไปจะต้องเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคนบนพื้นฐานของคุณสมบัติความเหมาะสม”

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 54 บัญญัติว่า

“รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...”

³ ยนต์ ชุ่มจิต, ความเป็นครู, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2553), หน้า 65.

จึงมีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก ดังนั้นในอดีตสังคมไทยจึงให้ความสำคัญกับผู้เป็นครูและยกย่องเชิดชูอาชีพครูว่าเป็นปูชนียบุคคลและความเชื่อเช่นนี้ยังคงมีอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน⁴ จะเห็นได้ว่าบทบาทของครูนอกจากเป็นผู้ให้ความรู้ในทางวิชาการเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพแล้ว ยังรวมถึงการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้เรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามให้แก่ผู้เรียน การพัฒนาพฤตินิสัยกระทำได้หลายวิธี ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของการอบรมสั่งสอน การอบรมสั่งสอนนั้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีหลายรูปแบบ เช่น สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ การเป็นแบบอย่างที่ดี การอบรมตักเตือนให้ผู้เรียนตั้งอยู่ในความดี รวมถึงการลงโทษ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยในอดีตเคยมีการยอมรับการใช้กำลังทางกายภาพในการอบรมสั่งสอน และส่งเสริมให้ครูสามารถลงโทษทางร่างกายนักเรียนในการปกครองของตนด้วยวิธีการเหล่านี้เพื่อขัดเกลาให้เขาเหล่านั้นเป็นเยาวชนที่ไม่เพียงแต่มีความสามารถทางด้านวิชาการแต่ต้องเป็นบุคคลผู้เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบอีกด้วย จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของเด็กสะท้อนให้เห็นได้จากสุภาษิตที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” และเชื่อว่า “ไม้เรียวสร้างคนให้เป็นคนดี”⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของเด็กมีรากฐานที่ฝังลึกในสังคมไทย อีกทั้ง พ่อแม่ผู้ปกครองก็ยินยอมให้ครูตีบุตรหลานของตนได้เพราะเชื่อว่าครูสามารถอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้เป็นคนดีได้ จารีตประเพณีในการใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนนั้นยังปรากฏให้เห็นได้จากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ยอมรับอำนาจในการใช้กำลังเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียน โดยถือว่าเป็นกรณีที่กฎหมายจารีตประเพณีให้อำนาจครูอาจารย์ตีนักเรียนพอสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนได้ โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ครูแห่งชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร), หน้า 35-37.

⁵ สารคดี, "ยึดไม้เรียวครู "ยุติ" หรือ "เริ่มต้น" ความรุนแรง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มา: <https://www.sarakadee.com/feature/2000/10/vote.shtml>

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 949/2471 จำเลยเป็นครูใหญ่ เขียนตักนักเรียน 6 คน ด้วยไม้เรียวกคนละ 4 ที ได้รับบาดเจ็บเพียงโลหิตช้ำ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำโทษพอสมควร หวังจะปราบปรามเด็กให้ประพฤติตัวเรียบร้อย จำเลยไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505 พระภิกษุบังคับจะเอาผิดจากจำเลยซึ่งเป็นศิษย์ การที่พระบังคับจะเอาผิดจากจำเลย และเมื่อจำเลยแสดงกิริยาขัดขืนจะต่อสู้ พระภิกษุจึงใช้ไม้ฟาดจำเลยไปที่หนึ่ง เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้ยกเลิกการลงโทษตักนักเรียนด้วยการเขียนตักตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 โดยการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ซึ่งกำหนดอำนาจในการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด 4 สถาน คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยไม่ให้อำนาจครูในการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายอีกต่อไป ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา ครูไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการใช้กำลังทางกายภาพตักนักเรียนเพื่ออบรมสั่งสอนอีกต่อไป หากครูใช้วิธีการเขียนตักนักเรียนย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจ อันมีความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและอาญารวมถึงโทษทางวินัย อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการออกระเบียบฯ ดังกล่าวซึ่งไม่ให้อำนาจครูในการใช้กำลังทางกายภาพในการลงโทษนักเรียน แต่เนื่องจากสังคมไทยบางส่วนยังคงยอมรับให้ครูมีอำนาจลงโทษทางร่างกายของนักเรียนได้ กรณีจึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาว่าการลงโทษทางร่างกายอย่างเบาที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ (Mild Corporal Punishment) สามารถทำได้แค่ไหนอย่างไร เนื่องจากกรณีดังกล่าวมีผู้ให้ความเห็นเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน ดังนี้

1) ฝ่ายแรกเห็นว่าควรให้อำนาจแก่ครูในการใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอน การลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการเขียนตักยังจำเป็น เพราะเด็กยุคนี้ขาดระเบียบวินัย บวกกับพ่อแม่ตามใจมากเกินไป หากห้ามครูตักนักเรียนจะยิ่งทำให้เด็กทำผิดระเบียบมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ทั้งนี้ ครูต้องดีด้วยเหตุผล มีสติ และมีจิตสำนึกของความเป็นครู รวมทั้งชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงเหตุผลของการลงโทษด้วย⁶

⁶ เอ็มไทย, "เครือข่ายผู้ปกครองหนุนครูใช้ไม้เรียวลงโทษเด็ก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2560. แหล่งที่มา: <https://news.mthai.com/general-news/100075.html>

2) ฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรให้อำนาจครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน โดยอ้างเหตุผลทางด้านสิทธิมนุษยชนว่าเด็กควรได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากการกระทำที่รุนแรงทุกรูปแบบทั้งจากครอบครัว สังคม และสถานศึกษา ซึ่งสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะสิทธิเด็ก เป็นประเด็นที่สังคมโลกกำลังให้ความสำคัญ เนื่องจากการใช้กำลังเพื่อลงโทษเด็กไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดอันตรายแก่กายเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำให้เด็กมีฐานะเป็นราษฎรชั้นสองของสังคม (Second Class Citizens) ทั้งยังเป็น การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเนื่องจากความแตกต่างทางอายุซึ่งขัดต่อหลักความเสมอภาคและหลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) สังคมไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสังคมโลก⁷ นอกจากนี้ จากเหตุผลทางด้านจิตวิทยา เด็กที่ถูกลงโทษทางร่างกายและจิตใจเป็นประจำอย่างรุนแรง จะถูกจำกัดพัฒนาการการเรียนรู้ รู้สึกผิด สูญเสียการนับถือตนเอง (Loss of Self-Esteem) ซึ่งเป็น พื้นฐานต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องการเรียน อีกทั้งมีอาการวิตกกังวลอื่นๆ อีกตามมาและ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม นอกจากนี้การลงโทษโดยใช้กำลังทางกายภาพเป็นการสอนเด็กให้ เชื่อมโยงความรุนแรงกับความรัก อีกทั้งเด็กเรียนรู้ว่าการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการระงับปัญหาที่มี ประสิทธิภาพ ทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมและใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่อไปในอนาคตเมื่อ เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น ในการปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาควรมีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะแก่การ เรียนรู้ การศึกษาควรสอนให้เด็กรักการเรียนด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครมาบังคับ เนื่องจากเด็กทุกคน มีวุฒิภาวะต่อการรับรู้เหตุผลของครู หากครูมีเหตุผลที่ดีเพียงพอ เด็กก็จะรับฟัง การห้ามไม่ให้ครู ลงโทษเด็กด้วยวิธีการที่รุนแรงจะเป็นการเตือนสติให้ครูเกิดความยั้งคิด ซึ่งจะช่วยยุติการลงโทษด้วย วิธีรุนแรงและไร้เหตุผลของครูเหล่านี้ได้ แม้สังคมไทยจะยังคงยอมรับการลงโทษทางกายภาพ แต่การ เปลี่ยนกฎหมายจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนในสังคม⁸

อนึ่ง ตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ก็ไม่ปรากฏว่าศาลฎีกายอมรับจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน มากน้อยเพียงใด ทั้งยังมีความเห็นที่แตกต่างในทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของครูใน การลงโทษทางร่างกายของนักเรียน กล่าวคือ นักกฎหมายฝ่ายแรกเห็นว่า ระเบียบกระทรวง

⁷ Benjamin Shmueli, "Corporal Punishment in the Educational System Versus Corporal Punishment by Parents: A Comparative View," *Law and Contemporary problems* 73, 281 (2010): 286.

⁸ สารคดี, "ยึดไม่เรียวครู "ยุติ" หรือ "เริ่มต้น" ความรุนแรง " [ออนไลน์].

ศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่ให้อำนาจแก่ครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนได้อีกต่อไป ดังนั้น เมื่อกฎหมายไม่ให้อำนาจแก่ครูกระทำการดังกล่าว การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนไม่สามารถกระทำได้ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ย่อมเป็นความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนนักกฎหมายอีกฝ่ายมีความเห็นว่า กฎหมายอาญาไม่ควรถูกนำมาใช้เพื่อลงโทษครูที่ใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนที่ไม่ถึงขนาดเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจของนักเรียน หากเป็นการกระทำที่มีเจตนาดี คือเพื่ออบรมสั่งสอนตามสมควรเท่านั้น เนื่องจากสังคมและพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความคาดหวังในบทบาทของครูในการอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของประเทศชาติในอนาคต ทั้งโทษทางวินัยที่ครูอาจได้รับมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการห้ามปรามแล้ว จะเห็นได้ว่าความรับผิดทางอาญาของครูเกี่ยวกับอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนยังคงมีความไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่สามารถนำมาบังคับใช้จริงในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การไม่ให้อำนาจครูในการใช้กำลังทางกายภาพใดๆ ต่อนักเรียนนั้นทำให้ครูขาดเครื่องมือในการควบคุมและจัดการนักเรียน อีกทั้งระเบียบฯ ดังกล่าวไม่ได้มีการวางกรอบการใช้อำนาจว่าครูมีอำนาจกระทำต่อนักเรียนในลักษณะใดบ้าง ทั้งนี้ การกำหนดขอบเขตอำนาจการอบรมสั่งสอนที่ชัดเจนมีผลอย่างยิ่งต่อความรับผิดทางอาญาของครู เนื่องจาก การกำหนดอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนในกฎหมายย่อมทำให้การกระทำของครูเป็นการกระทำที่มีฐานแห่งกฎหมายรับรองไว้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์วิจัยในประเด็นดังกล่าวโดยศึกษากฎหมายของต่างประเทศว่ามีแนวทางการกำหนดขอบเขตความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนและอำนาจในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนไว้อย่างไร เพื่อหาแนวทางและนำมาปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจนักเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจนักเรียนในสถานศึกษา

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์และค้นหาการกำหนดกรอบความรับผิดชอบของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจนักเรียน

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์และค้นหาอำนาจของครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนในสถานศึกษา

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์และค้นหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงที่จะนำมาใช้เพื่อคุ้มครองนักเรียนที่ถูกลงโทษด้วยความรุนแรง

1.2.5 เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองนักเรียนที่ถูกลงโทษทางร่างกายและจิตใจด้วยความรุนแรงในสถานศึกษา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเรื่องอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพในสถานศึกษา โดยจะทำการศึกษากฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ.04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาซึ่งเป็นมาตรการที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก

1.4 สมมุติฐานการศึกษา

แม้ประเทศไทยได้กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 อันทำให้ครูไม่มีอำนาจในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนได้อีกต่อไป ซึ่งสามารถนำมาเป็นกรอบในการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนได้ แต่ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนยังขาดขอบเขตที่ชัดเจนแน่นอนว่าครูมีความรับผิดชอบทางอาญามากน้อยเพียงใด เนื่องจากยังมีได้มีแนวคำพิพากษาฎีกาที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว ทำให้เกิดการตีความอำนาจในการลงโทษนักเรียนอย่างกว้างขวาง ดังนั้น หากประเทศไทยมีการกำหนดกรอบแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนและอำนาจในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนที่ชัดเจน ทั้งกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและแทรกแซงภายในสถานศึกษา จะส่งผลให้สามารถลดปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงได้

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยค้นคว้าข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย หนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารเผยแพร่ต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอำนาจของครูการลงโทษนักเรียน

1.6.2 ทราบถึงความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน

1.6.3 ทราบถึงแนวทางกฎหมายในการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษที่รุนแรงในต่างประเทศ

1.6.4 ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายของประเทศให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองนักเรียนที่ถูกลงโทษด้วยความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียน

ปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนอีกทั้ง ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน แม้ในปัจจุบันประเทศไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 กำหนดห้ามไม่ให้ครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนด้วยความรุนแรงแล้วก็ตาม แต่ปัญหาการลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรงยังคงปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ สืบเนื่องจากรากฐานความคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของเด็กอันถือเป็นจารีตประเพณีซึ่งมีผลต่อความรับผิดชอบของครูในทางกฎหมาย ทั้งนี้ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องทราบถึงสาเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริงเพื่อที่จะสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสร้างความเข้าใจรากฐานของปัญหาดังกล่าวนั้นจะทำให้ครูอาจารย์ นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง รวมถึงประชาชนทั่วไปตระหนักรู้ตลอดจนเห็นความสำคัญของปัญหาเพื่อหาทางป้องกันและปราบปรามปัญหาดังกล่าวได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความสำคัญของการศึกษา ความหมายของการลงโทษนักเรียน วิธีการลงโทษนักเรียน และปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงเกิดขึ้นจากปัจจัยใดบ้าง และมีผลกระทบต่อนักเรียน วิชาชีพครูและสถานศึกษาอย่างไร รวมถึงศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับที่มาแห่งอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียน แนวความคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตลอดจนเพื่อป้องกันความรุนแรงต่อนักเรียน ทั้งแนวความคิดการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ โดยจะนำมาเป็นหลักในการอธิบายและวิเคราะห์ขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายและจิตใจนักเรียนและความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจนักเรียนเพื่อปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

2.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนในสถานศึกษา

การลงโทษนักเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนอันเป็นการอบรมสั่งสอนนักเรียน จนอาจกล่าวได้ว่าการลงโทษนักเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ทั้งนี้ การทำความเข้าใจ

เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา ความหมายของการลงโทษนักเรียน ลักษณะวิธีการที่นำมาใช้ในการลงโทษนักเรียน และแนวคิดในทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีที่มาอย่างไร จะทำให้เราสามารถเข้าใจรากฐานของปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงได้ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา ความหมายของการลงโทษนักเรียน แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน ลักษณะและรูปแบบในการลงโทษนักเรียนตามลำดับดังนี้

2.1.1 ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษา หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การดำรงชีวิตในสังคม หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถประพฤติปฏิบัติตนและประกอบอาชีพการงานร่วมกับมนุษย์อื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม การศึกษาตามความหมายนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการอบรมบ่มนิสัยการกล่อมเกล้าทางสังคม การเตรียมตัวเพื่อให้บุคคลมีทักษะความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต เป้าหมายของการศึกษาดังที่กล่าวนี้มีไว้เพียงเพื่อประโยชน์ของคนแต่ละคนเท่านั้น แต่ต้องมุ่งไปสู่สังคมในภาพรวม คือการนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีเอกภาพ อันเนื่องมาจากสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมสร้างประโยชน์ให้กับสังคมที่ตนอยู่อาศัย⁹ การศึกษานับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาประเทศในด้านต่างๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ ให้เป็นผู้รู้จักคิด ผู้รู้จักทำ รู้จักแก้ไขปัญหา¹⁰ นอกจากนี้การศึกษายังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ดังนี้

⁹ ปรัชญา เวสารัชช, "ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <http://suthep.crru.ac.th/book6/1.pdf>

¹⁰ วิไล ตั้งจิตสมคิด, การศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2539), หน้า 268.

2.1.1.1 ความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาสังคม

ในทัศนะของนักสังคมศาสตร์ การศึกษามีบทบาทในสังคมในแง่ถ่ายทอดวัฒนธรรม สังคมในชุมชน นำความคิดใหม่และวิชาการใหม่มาสู่สังคม สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคม ส่งเสริมพัฒนาบุคคลให้เจริญก้าวหน้า ฝึกฝนอาชีพให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป และช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวในการเลี้ยงดูเด็ก จึงนับได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ช่วยให้บุคคลและสังคมเข้าใจ และรู้จักตนเอง รวมถึงสิ่งแวดล้อม โดยนำความรู้ความเข้าใจเหล่านี้มาปรับปรุงเสริมสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น¹¹

2.1.1.2 ความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การศึกษาได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ เพราะการศึกษาเป็นการลงทุนและการบริโภคที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง ทั้งนี้ ในแง่เศรษฐศาสตร์ คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงาน¹²

2.1.1.3 ความสำคัญของการศึกษากับการพัฒนาการเมือง

การศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะที่ช่วยปลูกฝังความเชื่อ คุณค่า เจตคติที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองประชาธิปไตย คือ เน้นการรู้จักใช้ความคิดและการแสดงออก การสอนให้เคารพในเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้การศึกษายังมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างบุคลากรทางการเมืองให้แก่ระบบการเมือง¹³

¹¹ เรื่องเดียวกัน., หน้า 269.

¹² เรื่องเดียวกัน., หน้า 270.

¹³ เรื่องเดียวกัน., หน้า 275.

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษามีส่วนช่วยพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อันนำมาซึ่งความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ ครูถือเป็นคนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและการพัฒนาประเทศเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงขึ้น มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการต่างๆ ทั้งปลูกฝังค่านิยมและมโนทัศน์ที่ถูกต้องให้กับนักเรียน¹⁴

2.1.2 ความหมายของการลงโทษนักเรียน

การลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสม พ่อแม่ผู้ปกครองหรือครูอาจารย์มักหาวิธีการในการปรับพฤติกรรมโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและมีวินัยตามที่ตนต้องการ ทั้งนี้ วิธีการปรับพฤติกรรมมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้วิธีการของแต่ละคน วิธีการที่เป็นที่นิยมในการปรับพฤติกรรมเด็กคือการลงโทษ ซึ่งมีความหมายดังนี้

การลงโทษโดยทั่วไป หมายถึง สิ่งที่ทำให้หลังจากเกิดพฤติกรรม ทำให้บุคคลไม่ชอบที่จะได้รับสิ่งนั้นและทำให้พฤติกรรมหยุดชะงักลง¹⁵

การลงโทษนักเรียน หมายถึง การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติผิดหรือ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาหรือของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสั่งสอนให้มีความประพฤติดีหรือให้เข็ดหลาบเพื่อจะได้ไม่ประพฤติผิดอีก¹⁶

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในข้อ 4 ได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “การลงโทษ” ไว้ดังนี้

¹⁴ วิไล ตั้งจิตสมคิด, การศึกษาไทย, หน้า 298.

¹⁵ สมพร สุทัศนีย์, จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 158.

¹⁶ กรมสามัญศึกษา, การบริหารกิจการนักเรียน (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2534), หน้า 12.

ข้อ 4. ...“การลงโทษ” หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน¹⁷

ส่วนความหมายของคำว่า “นักเรียน” พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ได้ให้คำนิยาม ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวว่า “นักเรียน” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาระดับชั้น พื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน” จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้ความคุ้มครองนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งไม่รวมถึง การศึกษาในระดับปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี¹⁸

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4 ยังกำหนดนิยามคำว่า “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ส่วนคำว่า “คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับปริญญาของรัฐและเอกชน และ “บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษา ต่าง ๆ¹⁹

เมื่อพิจารณาความหมายของการลงโทษรวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีข้อพิจารณาว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดกว่าอาจารย์และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยนักเรียนที่อยู่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูจะดูแลและแสดงออกกับนักเรียนเสมือนเป็นแม่ของนักเรียน คอยชี้แนะทุกสิ่งทุกอย่าง

¹⁷ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 4

¹⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 4

¹⁹ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4

ให้กับนักเรียนทั้งทางด้านวิชาการและพฤติกรรม และสอนให้นักเรียนได้รู้จักคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต²⁰ ดังนั้นการอบรมสั่งสอนนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจึงอาจมีการใช้ความรุนแรงและ สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดต่อกฎหมายมากกว่านักศึกษาและคณาจารย์ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่สอนใน ระดับอุดมศึกษาที่เน้นการให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อนำไปประกอบอาชีพในอนาคต และจากข่าวที่ ปรากฏตามสื่อต่างๆ มักเป็นกรณีที่ครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใช้วิธีการลงโทษทาง ร่างกายและจิตใจที่รุนแรงต่อนักเรียน

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่าการลงโทษนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษ นักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 มีลักษณะเป็นการลงโทษทางวินัยผสมกับการอบรมสั่งสอน ซึ่งมีความแตกต่างกับการลงโทษกรณีผู้ใหญ่กระทำความผิดทางวินัย เช่น กรณีที่ข้าราชการกระทำผิดทาง วินัยอันมีโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น มาตรการที่มุ่งปราบปรามข้าราชการที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับกำหนด โดย วิธีการลงโทษทางวินัยมีผลเป็นการปรามไม่ให้ ข้าราชการอื่นกระทำความผิดวินัย²¹

2.1.3 ความเป็นมาและพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็ก

ในอดีตอำนาจของผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็ก (Right to Correction) ตั้งอยู่บน พื้นฐานของหน้าที่ของผู้ปกครองในการดูแลและให้ความรู้การศึกษาแก่บุตรหลานของตน เพื่อ สนับสนุนให้การทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ผู้ปกครองจึงมีสิทธิตามกฎหมายในการลงโทษ ทางร่างกายของเด็กในระดับปานกลางและพอสมควร (Moderate and Reasonable) ประกอบกับ การลงโทษในระดับปานกลางและพอสมควรถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขความชั่วร้ายในเด็ก ดังนั้น สิทธิใน

²⁰ ยูภาพร เทพสุรียานนท์, "Teacher and student relationships ความสัมพันธ์ระหว่างครูและ นักเรียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=227>

²¹ นุสรุ น่วมคำริห์, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฟ้องคดีของ ข้าราชการพลเรือนต่อคำ วินิจฉัยชี้มูลความผิดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ" (สารนิพนธ์นิติศาสตร มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560), หน้า 63.

การอบรมสั่งสอนเด็กจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ปกครองซึ่งการให้สิทธิดังกล่าวแก่ผู้ปกครองจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและผู้ปกครองเองหากใช้สิทธินั้นอย่างเหมาะสม สิทธิดังกล่าวจึงมีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนา จนต่อมาได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายในหลายๆ ประเทศให้การกระทำของพ่อแม่ผู้ปกครองรวมทั้งครูอาจารย์ที่ลงโทษเด็กไม่เป็นการตี (Defense of Reasonable Chastisement) ซึ่ง Defense of Reasonable Chastisement นี้ถูกนำมาใช้ไม่เพียงเฉพาะกรณีการลงโทษทางร่างกายของเด็กเท่านั้น แต่ในอดีตยังนำมาใช้สำหรับการลงโทษทางร่างกายของภรรยาหรือทาส ปัจจุบันแม้กฎหมายที่อนุญาตให้มีการลงโทษทางร่างกายของภรรยาหรือทาสได้รับการยกเลิกแล้ว ทาสและผู้หญิงจึงได้รับสิทธิที่ให้มีสถานะที่เท่าเทียมกับผู้ชาย แต่การลงโทษทางร่างกายเด็กในปัจจุบันยังไม่ได้รับการแก้ไขในหลายๆ ประเทศ²²

ทั้งนี้ การศึกษาพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะสามารถทำให้เห็นรากฐานที่มาแห่งอำนาจเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนได้และทำให้เราเข้าใจเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษเด็กตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังทำให้ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันส่งผลต่อการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทโลกและสังคม

2.2.2.1 แนวคิดในการลงโทษเด็กในยุคโบราณ (3,500 ปีก่อนคริสตกาล -

ค.ศ. 476)²³

พลาโตมีแนวความคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่าเด็กไม่ควรได้รับการเลี้ยงดูที่บ้าน เพราะพ่อแม่แต่ละคนมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน และมีความแตกต่างกันทั้งในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ความรู้สึกนึกคิดและนิสัย ประการสำคัญคือ พ่อแม่มักจะยอมพ่ายแพ้ต่ออำนาจใฝ่ต่ำดังกล่าว ถ้าหากจะให้พ่อแม่เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่ต้องได้รับการฝึกอบรมให้เลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีเดียวกัน และอีกประการหนึ่งคือ บ้านทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

²² Rhona K.M. Smith, "Hands-Off Parenting?" -- Towards a Reform of the Defence of Reasonable Chastisement in the UK," *Child and Family Law Quarterly* 16, 3 (2004): 261-262.

²³ สมพร สุทัศน์ีย์, *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน*, หน้า 1-4.

เพราะประสบการณ์บางอย่างจะไม่เกิดขึ้นภายในบ้าน รัฐจึงจำเป็นต้องแบกรับภาระเลี้ยงดูเด็กโดยมีผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เด็กควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้เชี่ยวชาญที่รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบเพื่อผลิตคนออกไปเป็นผู้นำที่ดีของประเทศโดยให้เด็กได้พบเห็นประสบการณ์ และสถานการณ์ที่จัดให้ นั้นมักมุ่งให้เด็กได้รับความทราบเพื่อเป็นการฝึกให้เด็กมีความอดทน และสามารถควบคุมตนเองได้มากที่สุด อีกทั้ง สังคมในอุดมคติของพลาโตคือ สังคมที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน (Meritocracy) อันหมายถึง การที่ทุกคนเท่ากันหมด โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูในทัศนะของพลาโตนั้นคือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายเหมือนกัน แต่ให้เด็กผู้ชายได้รับการฝึกฝนที่เข้มงวดกว่า เพราะเด็กผู้ชายเป็นสัตว์ที่ดิ๋อรั้น ชี้โก่ง ยากแก่การควบคุม นอกจากนี้พลาโตยังเน้นว่า “การควบคุมตนเอง” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก กล่าวคือ การปล่อยให้เด็กเป็นอิสระต้องอบรมให้เด็กอยู่ในกฎเกณฑ์จนอยู่ตัวเสียก่อน หลังจากที่เด็กรู้จักกฎระเบียบพอที่จะควบคุมตนเองได้แล้วจึงให้อิสระแก่เด็ก

ส่วนอริสโตเติลเห็นว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กแต่ละคนเหมาะกับเทคนิคแต่ละอย่าง เพราะไม่มีวิธีการใดวิธีการเดียวที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงดูเด็กทั้งหมด ดังนั้น ครอบครัวจึงเหมาะที่จะเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่รองรับสังคมอยู่ อริสโตเติลมีความเห็นแย้งกับพลาโตในข้อที่ว่า เด็กผู้หญิงไม่ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูเหมือนเด็กผู้ชาย เพราะเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และความรู้สึ

2.2.2.2 แนวคิดในการลงโทษเด็กในยุคกลาง (ค.ศ. 476 - 1453)²⁴

ในสมัยนี้มีความเชื่อว่าเด็กจะมีวิญญาณชั่วร้ายติดตัวมาแต่กำเนิด นักบวชในสมัยนี้มีอิทธิพลต่อชาวโรมันและชาวกรีกมากซึ่งมีความเชื่อว่าจิตใจของเด็กเต็มไปด้วยความโง่เขลา ไม่เรียวเท่านั้นที่จะช่วยแก้ไขได้และไม่เรียวจะช่วยให้คนฉลาด อีกทั้ง นักบวชเหล่านี้ยังบอกกับพ่อแม่ของเด็กว่าการที่เด็กประพฤติไม่ดี เพราะมีบาปติดตัวมาแต่กำเนิด และนักบวชจะเป็นผู้ตัดสินพฤติกรรมของ

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

เด็กโดยแนะนำให้พ่อแม่เขียนตีเมื่อเด็กกระทำผิด ความเชื่อของชาวโรมันและชาวกรีกมีลักษณะเหมือนกันความเชื่อของคนไทยในสมัยโบราณ เพราะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยในสมัยโบราณก็ใช้วิธีเขียนตัวอย่างหนักโดยมีพระซึ่งทำหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือที่วัดก็ใช้วิธีเขียนตีเมื่อเด็กประพฤติไม่ดี ในยุคนี้นับว่าเป็นยุคที่ไม่มีใครเข้าใจธรรมชาติของเด็กและไม่รู้จักวิธีเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องเหมาะสม

2.2.2.3. แนวคิดในการลงโทษเด็กในยุคสมัยใหม่ (ค.ศ. 1453-1945)²⁵

ในยุคนี้ทัศนคติของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กเปลี่ยนไปจากเดิม พระและนักบวชเริ่มเปลี่ยนความคิดและหันมาฝึกเด็กอย่างมีเหตุผล การฝึกเปลี่ยนจากการเขียนตีมาเป็นการฝึกให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองได้ตามวิถีทางของเขา พ่อแม่และครูจึงระมัดระวังในการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ดังนั้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูตามความคิดของฟลาโตและอริสโตเติลที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดูที่ทารุณจะทำให้เด็กกลายเป็นคนยอมจำนน ไม่มีความคิดสร้างสรรค์และเศร้าซึม...” ได้รับความสนใจอีกครั้งหนึ่ง ในยุคนี้นักปรัชญ่อีกท่านคือ จอห์น ล็อค ซึ่งมีความเชื่อว่า ความคิด ความชั่ว และความดีนั้น ได้มาจากประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เด็กเกิดมาบริสุทธิ์เหมือนผ้าขาว คือว่างเปล่าปราศจากความคิดใดๆ ซึ่งสอดคล้องกับอริสโตเติลที่มีความเห็นว่า เด็กเป็นเหมือนกระดานชนวนที่ยังไม่มีรอยขีดเขียนใดๆ การอบรมสั่งสอนเด็กนั้นควรพยายามสังเกตเด็กและปรับการศึกษาให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเด็กให้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันต้องศึกษาธรรมชาติของเด็กด้วย โดยให้พยายามเอาสิ่งที่เด็กมีอยู่ออกมาให้มากที่สุด พ่อแม่และครูควรกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากเห็น และอยากทำในสิ่งต่างๆ มากที่สุด สิ่งสำคัญคือ ไม่ควรลงโทษเด็ก

เมื่อแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพได้รับการถกเถียงอย่างกว้างขวางในทางกฎหมายระหว่างประเทศ จึงเริ่มมีความพยายามในการจำกัดขอบเขตอำนาจการลงโทษเด็ก ข้อต่อสู้เกี่ยวกับการลงโทษเด็ก (Defense of Reasonable Chastisement) ที่เหมาะสมไม่ได้เริ่มไม่ได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ การจำกัดอำนาจลงโทษของพ่อแม่ผู้ปกครองได้ถูกกำหนดโดยศาลในกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์ การปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับข้อต่อสู้การลงโทษที่เหมาะสมได้ถูกปฏิรูปด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมาย

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

การจำกัดขอบเขตการลงโทษนี้เกิดขึ้นในสองด้านคือการลงโทษเด็กโดยพ่อแม่และการลงโทษโดยบุคคลที่สาม

2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียน

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจการลงโทษนักเรียนของครูจะทำให้เราเข้าใจที่มาแห่งอำนาจซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองครูจากความรับผิดชอบต่างๆ เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน ซึ่งทฤษฎีอำนาจปกครองแทนบิดามารดา (In Loco Parentis) นี้เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงที่มาของอำนาจในการลงโทษนักเรียนของครู ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อนึ่ง In Loco Parentis เป็นคำภาษาละติน มีความหมายว่า “ในฐานะพ่อแม่หรือผู้ปกครอง” (In the Place of a Parent) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์พิเศษระหว่างครูและนักเรียน²⁶ โดยมีแนวคิดว่าการที่พ่อแม่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนไปยังโรงเรียนหรือสถานศึกษา การกระทำเหล่านี้เป็นการเคลื่อนย้ายอำนาจการปกครองทางกายภาพของพ่อแม่และแบ่งปันหน้าที่ในการดูแลบุตรให้แก่ครู ครูจึงมีอำนาจลงโทษนักเรียนในฐานะที่เป็นผู้แทนการใช้อำนาจปกครองบุตรแทนพ่อแม่ และภายใต้การใช้อำนาจนี้ครูจึงมีความคุ้มกันจากความรับผิดทั้งหลายอันเกิดจากการลงโทษที่กระทำโดยชอบ (Privilege)²⁷ จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์กับความรับผิดทางอาญาของบุคคล กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วการกระทำที่มีเจตนาทำร้ายบุคคลอื่นให้ได้รับบาดเจ็บ บุคคลดังกล่าวย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย²⁸ แต่ศาลได้ยึดเป็นหลักว่าบิดามารดาหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะเดียวกับบิดามารดา (In loco Parentis) มีสิทธิอบรมสั่งสอนอันเป็นการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของเด็กได้โดยไม่มีความรับผิดทางอาญา (Defense of Reasonable Chastisement) แต่การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายโดยบิดามารดาหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะเดียวกับบิดามารดานั้นจะต้องเป็น

²⁶ Theodore C. Stamatakos, "The Doctrine of in Loco Parentis, Tort Liability and the Student-College Relationship," *Indiana Law Journal* 65, 2 (1990): 5.

²⁷ Lawrence J. Nelson, "Right of a Teacher to Administer Corporal Punishment to a Student," *Washburn Law Journal* 5, 75 (1965): 18.

²⁸ Norman D. Tripp, "Acting in Loco Parentis as a Defense to Assault and Battery," *Cleveland State Law Review* 16, 39 (1967): 39.

การกระทำที่พอสมควรแก่เหตุ ทฤษฎีนี้ถูกอธิบายในคำพิพากษาของศาลอังกฤษเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1893 ในคดี *Cleary v. Booth* ว่า กฎระเบียบทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายมีว่าการลงโทษที่กระทำในระดับที่มีเหตุผลและกระทำโดยครูเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนนั้นซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ที่การลงโทษเช่นนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ การลงโทษนี้อยู่บนฐานของทฤษฎีอำนาจปกครองแทนบิดามารดา (*In Loco Parentis*) ที่ว่าครูอยู่ในฐานะของพ่อแม่ ดังนั้นการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนนักเรียนจึงให้สิทธิแก่ครูที่จะใช้วิธีการบังคับต่างๆที่เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน ต่อมาคำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกาในคดี *Marler v. Bill* ศาลได้อธิบายหลักการนี้ว่า เจ้าหน้าที่ทุกคนยอมรับหลักการทั่วไปว่าครูอยู่ในฐานะของพ่อแม่และอาจใช้อำนาจในการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนรวมทั้งการลงโทษทางกายภาพหากเป็นการกระทำที่มีเหตุผลและจำเป็น²⁹

เหตุที่ครูสามารถใช้อำนาจปกครองแทนบิดามารดาได้เนื่องจากการที่พ่อแม่ส่งบุตรหลานของตนเข้ารับการศึกษที่โรงเรียนเป็นการมอบความไว้วางใจโดยสมบูรณ์แก่ครูในการที่จะช่วยบิดามารดาพัฒนาความรู้ความสามารถของบุตรหลานและอบรมบุตรหลานของตนให้เป็นคนดีของสังคมได้ ดังนั้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับบิดามารดา (*In Loco Parentis*) บุคคลดังกล่าวจึงถูกสันนิษฐานว่าการใช้อำนาจควบคุม สั่งสอน หรือให้การศึกษาแก่เด็กโดยถือเป็นเอกสิทธิ์ (*Privilege*) ในการใช้กำลังกระทำต่อเด็ก หากบุคคลนั้นได้กระทำอย่างมีเหตุผลและจำเป็นเพื่อควบคุม สั่งสอน หรือให้การศึกษาแก่เด็ก เพราะถือเป็นกระทำที่กระทำในฐานะตัวแทนของบิดามารดา อย่างไรก็ตาม บิดามารดาไม่อาจถอนคืนสิทธิในการลงโทษบุตรหลานของตนจากครูได้และอาจกล่าวได้ว่าการใช้อำนาจของครูลงโทษนักเรียนเมื่อกระทำผิดนั้นเป็นการที่ครูรับการแต่งตั้งให้อำนาจตุลาการ (*pro hac vice*)³⁰

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

2.2.1 ลักษณะและวิธีการลงโทษนักเรียน

เมื่อทราบถึงความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนแล้ว ต่อมาจะพิจารณาถึงลักษณะและวิธีการลงโทษนักเรียนในรูปแบบต่างๆ โดยอาจอธิบายในเบื้องต้นว่า หากจำแนกลักษณะการลงโทษนักเรียนผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนอาจจำแนกได้เป็น การลงโทษทางด้านร่างกายและการลงโทษทางจิตใจ ซึ่งการลงโทษทั้งสองลักษณะดังกล่าวสามารถกระทำได้หลายวิธีการ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1.1 การลงโทษนักเรียนทางด้านร่างกาย (Corporal Punishment)³¹

หมายถึง การมีเจตนาและการกระทำที่มุ่งให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บ หรือเจ็บปวดทางร่างกาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการทำร้ายทางร่างกาย เช่น การตีด้วยมือหรือวัตถุบางอย่าง การเตะ การต่อย การหยิก การเขย่า นอกจากนี้ ในบางกรณีการลงโทษทางร่างกายอาจไม่เกี่ยวข้องกับการตี เช่น การบังคับให้เด็กอยู่ในท่าที่ไม่สบาย การบังคับให้เด็กคุกเข่าบนพื้น

2.2.1.2 การลงโทษนักเรียนทางด้านจิตใจ (Psychological Punishment)

หมายถึง การมีเจตนาและการกระทำที่มุ่งให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บปวดทางด้านจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการลงโทษทางจิตใจ การลงโทษทางจิตใจมีความหมายที่ซับซ้อนมากกว่าการลงโทษทางร่างกาย เนื่องจากการลงโทษทางจิตใจเป็นมโนทัศน์ที่หลั่มล้ำระหว่างการก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) การทำร้ายทางจิตใจ (Psychological Abuse/Maltreatment) และการทำร้ายทางอารมณ์ (Emotional abuse) ที่ล้วนมีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน ทำให้ในบางครั้งการทำร้ายทางจิตใจถูกใช้ในความหมาย

³¹ ยูวดี งามวิทย์โรจน์, "บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต จิตวิทยาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 8-10.

เกี่ยวกับการทำร้ายทางอารมณ์ หรือบางครั้งได้ถูกเรียกรวมกันว่าการทำร้ายทางอารมณ์และจิตใจ ตัวอย่างการลงโทษทางจิตใจ เช่น³²

1) การทำร้ายทางวาจา การข่มขู่ การตะโกนด่าว่าด้วยเสียงดัง การตำหนิ การสาปแช่ง การประชดประชันเปรียบเทียบ

2) การหัวเราะเยาะ การล้อเลียน การพูดหยาบคาย

3) การเพิกเฉย การปฏิเสธ และการทำให้เด็กโดดเดี่ยว

4) การใช้วาทกรรมที่ไม่เป็นมิตรและสร้างความกลัว เช่น การแสดงสายตาและสีหน้าไม่เป็นมิตร การเปิดปิดประตูอย่างแรง การทุบโต๊ะ ขว้างปาสิ่งของ

5) การทำให้อับอายขายหน้า หรือทำให้เสื่อมเสีย

ในทางจิตวิทยาเห็นว่าการลงโทษทางร่างกายไม่ใช่สิ่งที่ร้ายแรงที่สุดที่ผู้ใหญ่กระทำต่อเด็ก แต่เป็นการกระทำใดๆ ที่ทำให้เด็กรู้สึกผิดหรือรู้สึกโง่หรือไร้สมรรถภาพเป็นการทำร้ายเด็กในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกการเยาะเย้ยในโรงเรียนอาจเสริมสร้างแนวคิดเชิงลบของนักเรียนและอาจนำไปสู่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน³³ จะเห็นได้ว่าการลงโทษนักเรียนสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ซึ่งการลงโทษสามารถใช้วิธีการลงโทษในลักษณะต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1) การว่ากล่าวตักเตือน

การว่ากล่าวตักเตือนเป็นการทำให้นักเรียนรู้ว่าตนยังมีข้อบกพร่องอะไรบ้างและควรปฏิบัติตนอย่างไร³⁴ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ข้อ

³² เรื่องเดียวกัน.

³³ George E. Stevens, "Verbal Chastisement in Elementary and Secondary Schools: A Suggestion," *Journal of Law and Education* 6, 3 (1977): 319.

³⁴ พันธุ์ หันนาคินทร์, *หลักการบริหารโรงเรียน*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2524), หน้า 254.

5 ได้รับรองการลงโทษด้วยวิธีการว่ากล่าวตักเตือนไว้ ซึ่งเป็นโทษสถานเบาที่สุดในบรรดาโทษทั้งหลายที่ครูอาจลงโทษนักเรียนได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวในข้อ 7 ระบุว่า “การว่ากล่าวตักเตือน ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง” โทษว่ากล่าวตักเตือนนี้เป็นโทษที่เปิดโอกาสให้ครูสามารถพูดคุยปรับความเข้าใจเพื่ออบรมและขัดเกลาพฤติกรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2) การลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย (Corporal Punishment)

หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การตี การเตะ การต่อย การผลัก การเขย่า หรือการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ไม้เรียว เข็มขัด ไม้แขวนเสื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความถูกต้องหรือเพื่อควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ในบางกรณีการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายนั้นอาจไม่มีการเขียนตีโดยตรง แต่มีการกระทำในลักษณะที่ก่อให้เกิดผลต่อร่างกายเด็ก เช่น การบังคับให้เด็กอยู่ในท่าที่ไม่สบาย การบังคับให้เด็กคาบไม้บรรทัด การนำสิ่งของขว้างปาใส่เด็ก เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายนั้นมีลักษณะที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิในร่างกายของนักเรียนมากที่สุด³⁵

การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายได้รับการสนับสนุนมานานนับพันปีซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน ตามกฎหมายโรมันบุตรถือว่าเป็นทรัพย์สินของบิดา บิดามีสิทธิขายบุตรหรือแม้กระทั่งฆ่าบุตรได้ และในยุคมืด (Dark Ages) มีความเชื่อว่าเด็กจะมีวิญญาณชั่วร้ายติดตัวมาแต่กำเนิด จิตใจของเด็กเต็มไปด้วยความโง่เขลา เด็กต้องถูกเขียนตีเพื่อให้วิญญาณชั่วร้ายออกจากร่างของเด็ก ต่อมาเด็กและเยาวชนในช่วงก่อนศตวรรษที่ 18 ถูกลงโทษด้วยวิธีการรุนแรงทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เพราะการลงโทษทางร่างกายด้วยวิธีการที่รุนแรงถือว่าเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพนับถือในสังคม จนกระทั่งในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ราชอาณาจักรสวีเดนได้กำหนด

³⁵ ยูวตี งามวิทย์โรจน์, "บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน," หน้า 8.

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเด็กในประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายอาญาของราชอาณาจักรสวีเดนได้คุ้มครองมิให้เด็กถูกระงับทำให้ได้รับความบาดเจ็บอย่างถาวรเพื่อขับไล่ปีศาจตามเจตนารมณ์ของพระเจ้า³⁶

ปัจจุบันระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 มีได้บัญญัติรับรองไว้ว่าครูสามารถลงโทษด้วยวิธีการดังกล่าวได้ แต่ในทางปฏิบัติยังคงปรากฏว่ามีการใช้วิธีการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

3) การลงโทษโดยการยึดหรือทำลายทรัพย์สิน

การลงโทษในลักษณะนี้ส่วนมากมักเกิดขึ้นจากการที่นักเรียนนำสิ่งของหรือของใช้ที่อาจละเมิดต่อกฎระเบียบของโรงเรียน หรือสิ่งของที่อาจกระทบรบกวนต่อกระบวนการเรียนการสอนของครูหรือสมาชิของผู้เรียนคนอื่นๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ หนังสือการ์ตูน เครื่องเล่นเกมสฟกพา หนังสือลามก รวมทั้งอาจเป็นสิ่งของที่เป็นวัตถุอันตรายต่างๆ เช่น อาวุธปืน ระเบิด เป็นต้น

4) การลงโทษโดยการกักขังหรือหน่วงเหนี่ยว (Detention)

การลงโทษโดยการกักขังหน่วงเหนี่ยว คือ การแยกเด็กให้อยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น กักไม่ให้ออกไปพักในเวลาหยุดพักกลางวัน หรือกักหลังจากโรงเรียนเลิก เป็นต้น ด้วยวิธีการนี้แม้ในทางปฏิบัติครูอาจารย์จะไม่ได้มีการสั่งลงโทษด้วยวิธีการดังกล่าวโดยตรง แต่ในบางกรณีครูอาจารย์อาจใช้การลงโทษด้วยวิธีการอื่นซึ่งอาจมีลักษณะของการกักขังหรือหน่วงเหนี่ยวนักเรียน เช่น ลงโทษให้นักเรียนทำเวรจนล่วงเวลาเลิกเรียนเป็นเวลานาน การกักไม่ให้ออกไปพักในเวลาพักกลางวัน เป็นต้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้เป็นการจำกัดเสรีภาพของนักเรียน³⁷

³⁶ Deana Pollard, "Banning Child Corporal Punishment," *Tulane Law Review* 77, 575 (2003): 578.

³⁷ พันธ หันนาคินทร์, *หลักการบริหารโรงเรียน*, หน้า 256.

5) การให้สังคมลงโทษ (Social Disapproval)

คือ การทำให้บุคคลที่กระทำความผิดนั้นไม่เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม (คว่ำบาตร) การใช้โทษด้วยวิธีการนี้มีหลักว่าคนเราจะอยู่เป็นสุขในสังคมได้ด้วยได้รับความนับถือ (Recognize) จากสมาชิกในสังคมนั้น ถ้าหากว่าทำตนให้เป็นที่รังเกียจต่อสังคม สมาชิกในสังคมนั้นก็เลิกให้ความนับถือบุคคลนั้นไป อีกทั้งโทษในลักษณะนี้เกิดขึ้นได้ง่ายหากว่าความรู้สึกรักโรงเรียนของนักเรียนเกิดขึ้นโดยทั่วไปนักเรียนรู้สึกว่าการที่ทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียงไม่ว่าด้วยประการใดๆ เป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาในโรงเรียนหรือสังคมนั้น จนกว่าบุคคลนั้นจะรู้สึกตัวและพยายามปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นพอที่จะอยู่ในสังคมต่อไป³⁸

6) การขู่หรือการทำให้อาย (Threats and Humiliation)

การขู่ให้กลัว เช่น คาดโทษว่าจะลงโทษเมื่อกระทำความผิด ส่วนการทำให้อายนั้นเป็นการลดคุณค่าของนักเรียนลงไป ระดับแห่งความนับถือตนเองของนักเรียนจะลดลงไปด้วย ในบางกรณีครูบังคับให้นักเรียนผู้กระทำความผิดขอโทษผู้เสียหายซึ่งถือเป็นการทำให้นักเรียนรู้สึกอายเช่นกัน³⁹ เช่น กรณีตามที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ว่า ครู บังคับให้นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กราบเท้าขอขมาหน้าเสาธงต่อหน้าเพื่อนนักเรียนจำนวนมาก เพราะเชื่อว่าเด็กคนดังกล่าวโกหกกว่าแพ้อาหารหลังกินแกงจืดเต้าหู้เป็นมือกลางวัน⁴⁰

7) โทษพักการเรียนและไล่ออก (Suspension and expulsion)

การไล่ออกเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดที่โรงเรียนอาจกระทำต่อนักเรียนได้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบและระเบียบอันดีงามของโรงเรียน ส่วนการพักการเรียนนั้นเป็นโทษที่เบาว่าการไล่ออก

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 257.

⁴⁰ โพสต์ทูเดย์, "แพทย์ติง"ครู" ไม่ควรประจานเด็กให้กราบหน้าเสาธง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 20

ออก กล่าวคือ เป็นการให้เวลาแก่นักเรียนที่จะสำนึกในความผิดอันได้กระทำไปแล้ว บางกรณีโรงเรียนให้นักเรียนย้ายโรงเรียน ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ และความประพฤติของนักเรียนก็อาจจะเปลี่ยนไปด้วย⁴¹

2.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ

เมื่อทราบถึงลักษณะและวิธีการลงโทษนักเรียนแล้ว สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อมา คือ ปัจจัยหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ เนื่องจากปัจจัยการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงเกินกว่าเหตุนั้นมีไม่เพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น แต่มีลักษณะที่เกิดจากหลายๆ ปัจจัยประกอบกัน โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดการลงโทษที่รุนแรงมีดังต่อไปนี้

2.2.2.1 ปัจจัยด้านความขัดแย้งทางบทบาทของครูและนักเรียน (Role Conflicts) และแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ครูมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ ตลอดจนค่านิยม ความเชื่อของสังคมให้แก่ นักเรียน บทบาทของครูเช่นนี้ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมานานจนเป็นรากฐานหรือบทบาทที่สังคมคาดหวัง (Prescribed Role) ทั้งนี้ ครูไม่ได้มีบทบาทแต่เพียงการสอนหรือการให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทอื่นๆ ที่สำคัญในฐานะเป็นผู้นำในห้องเรียน นักเรียนจะมีความรู้หรือประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำทางให้แก่ นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียน ครูจะต้องสามารถปกครองและสอนให้นักเรียนมีศักยภาพมากขึ้น เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ส่วนบทบาทนักเรียน หมายถึง ภารกิจหน้าที่ของนักเรียนที่พึงประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของนักเรียน อันถูกกำหนดโดยบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) และค่านิยม (Values) ซึ่งนักเรียนจะต้องประพฤติปฏิบัติตาม จึงจะทำให้ นักเรียนประสบความสำเร็จ

⁴¹ พันธ หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, หน้า 258.

ในอนาคต จะเห็นได้ว่าในห้องเรียนบุคคลแต่ละคนต่างมีบทบาทที่แตกต่างกัน บทบาทเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ กล่าวคือ ในการเรียนการสอน ครูมีอำนาจในการควบคุมชั้นเรียน บังคับให้นักเรียนทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ครูกำหนด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ย่อมจะมีนักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มทำตามไม่ได้⁴²

นอกจากนี้ ในทางสังคมวิทยามีการอธิบายถึงความขัดแย้งทางบทบาทอันเป็นปัจจัยซึ่งเป็นรากฐานที่ทำให้มีการลงโทษนักเรียน คือ ทฤษฎีการขัดแย้งกับการศึกษา⁴³ ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่อธิบายความขัดแย้งระหว่างครูและนักเรียน โดยมีวิลลาร์ด วอลเลอร์ (Willard Waller) ซึ่งเชื่อว่าโรงเรียนเป็นระบบสังคมที่มักจะถูกกดดันจากแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก วอลเลอร์เห็นว่าโรงเรียนเป็นสถาบันแบบบังคับ (Coercive Institution) ครูซึ่งเป็นกลุ่มอิทธิพล (Dominant Group) ได้รับความสั่งจากชุมชนภายนอกโรงเรียนเพื่อใช้กับนักเรียน ในขณะที่นักเรียนเป็นกลุ่มที่อยู่ใต้อิทธิพล (Subordinate Group) ดังนั้น ความสนใจของครูจึงมักขัดแย้งกับนักเรียน ครูเป็นผู้บงการงาน พยายามให้นักเรียนเรียนตามหลักสูตรของทางการ นักเรียนมักจะสนใจเพื่อนและกิจกรรมแบบไม่เป็นทางการมากกว่า ทำให้ครูต้องบังคับให้เชื่อฟังและเล่าเรียน ครูเป็นตัวแทนระเบียบสังคมในโรงเรียน ทั้งนี้ เป็นเพราะความแตกต่างในอายุประการหนึ่ง ทำให้เด็กมีทัศนคติต่างกับผู้ใหญ่ ในขณะที่ผู้ใหญ่บังคับและใช้อำนาจที่จะให้ยอมรับค่านิยมและทัศนคติของตน ครูจึงมีความลำบากในการดำรงรักษาระเบียบพร้อมๆ กับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ครูอาจใช้กำลังโดยการออกคำสั่ง การทำโทษ การแสดงความโกรธ ฯลฯ วิธีทาง การบังคับคือการให้คะแนนและการสอบ อย่างไรก็ตาม ครูอาจไม่สามารถรักษาอำนาจได้ตลอด เนื่องจากนักเรียนมักต่อต้าน แต่ครูก็พยายามแก้ไขสภาพคืนมาให้ได้ วอลเลอร์เห็นว่าทั้งครูและนักเรียนไม่ชอบระบบการบังคับ แต่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นักเรียนมักหาทางออกโดยการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อความพอใจ โดยสรุปวอลเลอร์เห็นว่ามี ความขัดแย้งกันระหว่างครูและนักเรียน ทั้งสองฝ่ายต้องแก่งแย่งอำนาจความสัมพันธ์ในห้องเรียน มีโอกาสถูกทำลายเสมอแต่ก็มีการเสริมสร้างมาใหม่โดยครูต้องชนะเสมอ⁴⁴

⁴² ชนิตา รักษ์พลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา สาระตั้งแต่แห่งแนวคิดและทฤษฎี (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 191-197.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104.

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงเกินกว่าเหตุด้านความขัดแย้งทางบทบาทของครูและนักเรียนจะเห็นได้ว่า ปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุนี้มีรากฐานมาจากบทบาทหน้าที่ความเป็นครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียน ถึงแม้ว่าครูจะกระทำไปโดยมีเจตนาที่ดี แต่ผลจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงนี้อาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนที่ถูกกระทำอย่างรุนแรง จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาจะต้องกลับมาให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว

2.2.2.2 ปัจจัยจากตัวบุคคล

ปัจจัยจากตัวบุคคลเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนตัวทั้งของครูอาจารย์และนักเรียนโดยเฉพาะ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนเกิดมาในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน และประสบการณ์ที่พบเจอก็แตกต่างกันไปด้วย ปัจจัยที่ควรพิจารณาในเบื้องต้นคือปัจจัยที่เกิดจากครูหรือบุคลากรทางการศึกษา มีดังต่อไปนี้

2.2.2.2.1 ปัจจัยจากตัวครู

เนื่องจากครูเป็นผู้ใช้อำนาจลงโทษนักเรียน ดังนั้นปัจจัยจากตัวครูจึงเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาหาสาเหตุถึงการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงและสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงได้อย่างถูกต้อง โดยที่ปัจจัยจากตัวครูที่ทำให้เกิดการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงมีดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านอารมณ์

ครูคือผู้ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนและขัดเกลานิสัยของเด็กในสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ครูย่อมมีอำนาจสิทธิ์ขาดในการควบคุมชั้นเรียนหากครูมีความผิดปกติด้านจิตใจและอารมณ์ เช่น เจ้าอารมณ์ อารมณ์ไม่คงเส้นคงวา โมโหง่าย ชอบดูต่ำ เมื่อเกิดความเครียดอาจจะบาย

อารมณ์กับเด็กด้วยการตี การที่ครูมีนิสัยเอาแต่ใจตนเองชอบใช้อำนาจเกินเหตุ เช่น เด็กล้อเลียนครู แทนที่ครูจะลงโทษด้วยเหตุผล ครูกลับใช้อำนาจโดยการผลักเด็กไปกระแทกกับผนังห้อง ด่าว่า ชูกรรโชก จะไล่ออกจากโรงเรียน การใช้อำนาจจนเกินเหตุจะทำให้เด็กมีความโกรธแค้น เก็บกด ไม่ยอมรับผิด อีกทั้งยังส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านครู สาเหตุที่สองคือครูขาดทักษะการจัดการปัญหาเด็ก เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การที่ครูไม่พยายามสืบหาสาเหตุพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนและครูจำนวนมากยังเชื่อว่าการลงโทษด้วยการตีเป็นวิธีที่ได้ผล⁴⁵

2) ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างเพศ

เนื่องจากพฤติกรรมการลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงความก้าวร้าว จึงทำให้นักวิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวกับความแตกต่างทางเพศซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบผลที่มีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะการแสดงความก้าวร้าวของเพศชายมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือผู้ชายแสดงความก้าวร้าวทางร่างกายมากกว่าผู้หญิง ส่วนผู้หญิงแสดงความก้าวร้าวทางวาจามากกว่า⁴⁶

จากการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับพฤติกรรมการลงโทษในกลุ่มครูพบว่าครูผู้ชายมีทัศนคติในทางบวกต่อการลงโทษทางร่างกายมากกว่าครูผู้หญิง⁴⁷ และครูผู้ชายลงโทษทางร่างกายมากกว่าครูผู้หญิงโดยนักเรียนชายถูกลงโทษมากกว่านักเรียนหญิง และเมื่อจำแนกอายุของนักเรียนพบว่าครูผู้ชายลงโทษนักเรียนในช่วงอายุตั้งแต่ 8-20 ปี มากกว่าครูผู้หญิงโดยนักเรียนช่วงอายุ 11-13 ปี (ระดับมัธยมต้น) ถูกลงโทษมากที่สุด⁴⁸

สำหรับประเทศไทย จากงานวิจัยที่สำรวจพฤติกรรมการลงโทษของครูได้พบผลที่คล้ายกันกับงานวิจัยต่างประเทศ คือครูผู้ชายและครูผู้หญิงมีวิธีการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของ

⁴⁵สมพร สุทัศน์ีย์, จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน, หน้า 92-93.

⁴⁶ยูวดี งามวิทย์โรจน์, "บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน," หน้า 22.

⁴⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

⁴⁸ยูวดี งามวิทย์โรจน์, "บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน,"

นักเรียนด้วยการลงโทษแตกต่างกัน และครูผู้ขายส่วนใหญ่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและการไม่ลงโทษมากกว่าครูผู้หญิงที่ใช้วิธีการลงโทษทางวาจาและทางสังคม⁴⁹

3) ปัจจัยด้านการศึกษาและประสบการณ์ของครู

เมื่อศึกษาพฤติกรรมของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครปฐมพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันใช้วิธีการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนด้วยการลงโทษที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่าใช้วินัยที่ถูกต้องในทางบวกมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า และหลังจากที่มีประสบการณ์การสอนแล้ว ครูฝึกสอนมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในด้านบวกเกี่ยวกับปัญหาทางด้านวินัยของนักเรียน จะเห็นได้ว่าครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนแตกต่างกัน เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูมากกว่าได้พบปัญหาของนักเรียนต่างๆมากมาย ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาคิดได้ดีกว่าและถูกต้องมากกว่าเพราะได้เรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมจากที่เคยทำอยู่แต่เดิม ดังนั้น ความสามารถในการแก้ไขปัญหานั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์เป็นอย่างมาก โดยที่ปัญหาที่เกิดขึ้นในโอกาสต่างๆ โดยพื้นฐานจะไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ต่างกันที่ความสามารถในการใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา⁵⁰

4) ปัจจัยจากประสบการณ์ถูกลงโทษในวัยเด็ก

เนื่องจากบุคคลจะเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆได้ดีจากการสังเกตตัวแบบ หรือการได้รับประสบการณ์ตรง โดยตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดคือครอบครัว สามารถถ่ายทอดทั้ง

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁰ ชม ภูมิภาค, จิตวิทยาการเรียนการสอน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 46-62.

เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังพบว่า พ่อแม่ที่เคยมีประสบการณ์การถูกลองโทษทางร่างกายในวัยเด็กให้การยอมรับและการสนับสนุนรูปแบบการลงโทษทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และเมื่อศึกษาเฉพาะกลุ่มครูได้พบผลเช่นเดียวกัน กล่าวคือครูส่วนใหญ่ที่ถูกต้องในวัยเด็กมีแนวโน้มในการลงโทษนักเรียนมากกว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์การถูกตี⁵¹ แสดงว่าประสบการณ์การถูกลองโทษในวัยเด็กทั้งการลงโทษทางด้านร่างกายและจิตใจส่งผลต่อการสนับสนุนและการแสดงพฤติกรรมการลงโทษเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยกันทั้งสิ้น

5) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ (Authoritarian personality)

บุคลิกภาพแบบใช้อำนาจหมายถึง ลักษณะที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางต่อต้านประชาธิปไตย ยึดมั่นในประเพณีเดิมๆ การลงโทษ การวางตัวเหนือบุคคลที่ด้อยกว่า และการยอมตามกับคนที่มีอำนาจเหนือกว่า⁵² นอกจากนี้ ยังหมายถึงลักษณะของบุคคลที่ชื่นชอบการเชื่อฟังคนที่มีอำนาจในกลุ่มตน ขณะเดียวกันไม่ผ่อนปรนกับคนนอกกลุ่มหรือคนที่มีสถานะต่ำกว่า คนกลุ่มนี้มักจะเห็นด้วยกับประโยคที่ว่า “การเชื่อฟังและการเคารพผู้มีอำนาจมากกว่าเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าที่เด็กควรเรียนรู้” บุคลิกภาพแบบใช้อำนาจนี้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของการลงโทษทางร่างกาย โดยพบว่าครูที่มีลักษณะใช้อำนาจสูงมีทัศนคติต่อการลงโทษนักเรียนสูง⁵³

นอกจากนี้ กฎระเบียบของโรงเรียนมีลักษณะแบบ วินัยเฉียบขาดแบบทหาร (Absolute Authority) ซึ่งมีพื้นฐานแนวคิดที่ถือว่านักเรียนยังเป็นเด็ก ไม่มีความคิดรู้จักผิดชอบชั่วดี ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งและระเบียบที่ครูในโรงเรียนได้วางได้ ใครละเมิดย่อมได้รับโทษ วินัยแบบนี้คือการใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ นักเรียนทำดีเพราะกลัวจะถูกลงโทษ นักเรียนหลายคนกลายเป็นเครื่องจักรที่ทำตามแบบแผนโดยไม่ต้องคิด ผู้ที่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้อ้างว่าเมื่อนักเรียนกระทำดีจนชินแล้ว ต่อไปภายหน้าจะติดเป็นนิสัย ไม่เข้าใจการกระทำชั่ว แม้เมื่อนักเรียน

⁵¹ยวดี งามวิทย์โรจน์, "บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลองโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน," หน้า 24-26.

⁵²เรื่องเดียวกัน.

⁵³เรื่องเดียวกัน.

ยังเล็กอาจจะยังมองไม่เห็นเหตุผล แต่เมื่อโตขึ้นแล้วจะเข้าใจเองว่าผู้ใหญ่กระทำไปด้วยความหวังดี ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกล่าวว่า การบังคับให้นักเรียนอยู่ในกรอบแบบทหารเป็นการผิดหลักประชาธิปไตย เป็นการไม่ยอมรับคุณค่าของความเป็นคนที่ว่าแต่ละคนย่อมมีเหตุผลในการกระทำของตนเอง ซึ่งครูเองก็ไม่เข้าใจเบื้องหลังของการกระทำนั้นๆ บางคราวครูทำโทษนักเรียนเพราะประพฤติผิดวินัย แต่แล้วต้องมาเสียใจ เพราะปรากฏว่าสิ่งที่นักเรียนทำไปนั้นทำไปด้วยเจตนาอันดี ดังนั้น วินัยที่ดีจึงน่าจะเป็นวินัยที่เกิดจากความรู้จักผิดชอบชั่วดีในส่วนตัวของนักเรียนเอง การกวดความคิดและการกระทำของนักเรียนโดยถือเอาความคิดของครูเป็นมาตรฐานนั้น เป็นการกระทำที่ไม่ยอมรับในคุณค่าของความเป็นคนของนักเรียน⁵⁴

2.2.2.2 ปัจจัยจากตัวนักเรียน

นักเรียนแต่ละคนมาจากครอบครัวที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ย่อมส่งผลต่อลักษณะพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือเด็กที่มีสภาพความเป็นอยู่หรือสภาพแวดล้อมบางอย่างที่ก่อให้เกิดปัญหาทางความประพฤติ กลายเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเอง หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เช่น เป็นเด็กที่มีปัญหาการปรับตัวทางสังคม หรือเด็กที่มีปัญหาการปรับตัวทางอารมณ์⁵⁵ นักจิตวิทยาพบว่า เด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในส่วนใหญ่มารจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวต่ำ ขาดความอบอุ่น หากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดีจากพ่อแม่ก็ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวในโรงเรียนได้หากเด็กมีการกระทำในลักษณะร้ายต่อครู ก่อวนการเรียนการสอนของครู ก็อาจทำให้ครูเกิดโทษและลงโทษอย่างรุนแรงได้เช่นกัน⁵⁶

⁵⁴พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, หน้า 249.

⁵⁵ สมพร สุทัศนีย์, จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน, หน้า 51-52.

⁵⁶ Swearer Napolitano and Susan M, "Risk Factor for and Outcomes of Bullying and Victimization," Educational Psychology Papers and Publications : 7.

2.2.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง

การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนด้วยความรุนแรงแม้จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนหยุดชะงักลงทันที แต่ในทางกลับกันผลเสียที่เกิดจากการกระทำดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงโดยเฉพาะยิ่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนเองทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว ทั้งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์วิชาชีพครูและโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.3.1 ผลกระทบต่อนักเรียน

การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงนั้นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งทางร่างกาย คือความเจ็บปวด บาดแผลที่เกิดขึ้น ทั้งยังส่งผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนของนักเรียนในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงบุคลิกภาพในอนาคต การทำความเข้าใจถึงผลกระทบของการลงโทษนักเรียนนั้นจะทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง

1) ผลกระทบต่อนักเรียนในระยะสั้น

การลงโทษทางร่างกายที่รุนแรงนอกจากจะสร้างความเจ็บปวดทางด้านร่างกายของเด็กแล้ว ยังส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยทางการเรียนที่เป็นความเครียดอย่างรุนแรง ซึ่งจะมีอาการเหมือนกับอาการความเครียดที่เกิดขึ้นหลังจากประสบอุบัติเหตุที่รุนแรงในชีวิตที่เรียกว่า ความผิดปกติที่เกิดหลังความเครียดที่สะเทือนใจ (Post-Traumatic Stress Disorder, PTSD) นักเรียนที่ถูกลงโทษจะมีอาการนอนไม่หลับ รู้สึกผิด ไร้คุณค่า มีแรงจูงใจฝ่ล้มเหลว คิดฆ่าตัวตาย อาการเช่นนี้เรียกว่า Educationally Induced Post-Traumatic Stress Disorder หรือ EIPSD⁵⁷

2) ผลกระทบต่อนักเรียนในระยะยาว

⁵⁷ ยูนิเซฟ ประเทศไทย, "ผลกระทบของความรุนแรงในโรงเรียนต่อเด็ก และแนวทางสำหรับโรงเรียนที่เป็นมิตรกับเด็ก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา:

<https://thailandunicef.blogspot.com/2016/09/violence-against-children-at-school.html>

การลงโทษเป็นการใช้ความรุนแรงต่อเด็กที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และยังไม่ปรากฏการศึกษาที่ชัดเจนว่าการลงโทษทางร่างกายและจิตใจจะนำไปสู่การควบคุมชั้นเรียนได้ดี รวมถึงเด็กที่ถูกลงโทษไม่ได้แสดงว่ามีการพัฒนาด้านจริยธรรมหรือมีความเคารพครูมากขึ้น อีกทั้ง การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของเด็กไม่ใช่วิธีการที่ทำให้เด็กสำนึกและสมัครใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ในทางกลับกันทำให้เด็กล้มเหลวพยายามหลีกเลี่ยงและหลบหนีจากการถูกจับผิดจากครูด้วยการขาดเรียน แกล้งป่วยเพื่อไม่ต้องการมาโรงเรียน ซึ่งเด็กที่ถูกลงโทษทางร่างกายและจิตใจเป็นประจำอย่างรุนแรงจะถูกจำกัดพัฒนาการการเรียนรู้ รู้สึกผิด สูญเสียการนับถือตนเอง (Loss of Self-Esteem) ซึ่งเป็นพื้นฐานต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องการเรียน นอกจากนี้ เด็กอาจมีอาการวิตกกังวลอื่นๆ อีกตามมาและทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เพราะการลงโทษทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงเป็นการสอนเด็กให้เชื่อมโยงความรุนแรงกับความรัก อีกทั้ง เด็กเรียนรู้ว่าการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการระงับปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมและใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่อไปในอนาคตเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ รวมทั้งทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางลบระหว่างผู้ลงโทษกับผู้ถูกลงโทษ⁵⁸

ทั้งนี้ ในทางจิตวิทยา การลงโทษทางด้านจิตใจยิ่งส่งผลกระทบต่อรุนแรงมากกว่าร่างกาย เพราะการลงโทษทางด้านจิตใจทำให้เกิดบาดแผลทางจิตใจที่รุนแรงและลึกซึ้ง แนวคิดนี้ถูกสนับสนุนโดย Hyman นักจิตวิทยาที่เสนอว่าการทำร้ายจิตใจเป็นการทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย เป็นการทำลายความรัก ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและการนับถือตนเอง ซึ่งบาดแผลทางจิตใจนี้อาจจะปรากฏอยู่ไปตลอดจนถึงวัยผู้ใหญ่ได้ จากงานวิจัยพบว่าผลกระทบของความก้าวร้าวทางวาจาและการทำร้ายร่างกายคือเด็กที่ได้รับความก้าวร้าวทางวาจาจากผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงและมีปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น มากกว่าเด็กที่ถูกทำร้ายทางด้านร่างกายจากผู้ใหญ่⁵⁹ อีกทั้ง การลงโทษเป็นการระงับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพียงแค่ชั่วคราว เมื่อหยุดการทำโทษ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะกลับมาอีก และทำให้ผู้ถูกลงโทษโกรธและมุ่งร้ายต่อผู้ลงโทษและทำให้ไม่ชอบกิจกรรมที่ทำให้

⁵⁸ ยูวดี งามวิทย์โรจน์, "บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน," หน้า 11-13.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน.

ให้เกิดการลงโทษด้วย ที่กล่าวมานี้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการลงโทษที่มีการศึกษามาแล้วในทางจิตวิทยา แต่สนับสนุนวิธีการปรับพฤติกรรมโดยให้แรงเสริมต่างๆ⁶⁰

2.2.3.2 ผลกระทบต่อภาพลักษณ์วิชาชีพครู

เมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ย่อมก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครูและทำให้ความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อครูลดลง ยิ่งไปกว่านั้น หากการลงโทษนั้นเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียน ย่อมแสดงให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึกความเป็นครูที่ควรอบรมสั่งสอนนักเรียนด้วยความรักความเมตตา จากผลสำรวจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่สำรวจความคิดเห็นต่อข่าวอาจารย์ลงโทษนักเรียนชั้น ม.2 อย่างรุนแรง โดยการจับศีรษะกระแทกกระดานในชั้นเรียน และครูโหดเล่นฟุตบอลสู้เด็กนักเรียนชั้น ม.1 ไม่ได้จึงลงมือช้อมเตาะต่อนวมจนกระดูกนิ้วก้อยมือขวาแตก และบังคับให้ก้มกราบเท้าขอโทษต่อหน้าเพื่อนนักเรียน โดยความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการกระทำที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ไม่สมควรทำเป็นอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.84 รองลงมาเห็นว่าไม่มีจรรยาบรรณความเป็นครู ร้อยละ 25.23 ขาดสติ ไม่รู้จักการควบคุมอารมณ์ ไม่มีความอดทนอดกลั้น ร้อยละ 20.52 รู้สึกสลดใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ร้อยละ 12.31 และเพื่อความยุติธรรมควรฟังความทั้ง 2 ฝ่าย ร้อยละ 4.10 สำหรับความเชื่อมั่นที่มีต่อครูในปัจจุบัน และร้อยละ 67.05 เห็นว่าความเชื่อมั่นที่มีต่อครูในปัจจุบันลดลง เพราะเชื่อว่าน่าจะมีครูที่มีพฤติกรรมแบบนี้อีก แต่ไม่ได้เป็นข่าวขึ้นมา และครูปัจจุบันขาดจิตสำนึกและไม่มีความเป็นครูที่แท้จริง⁶¹

⁶⁰ นรินทร์ อิมเพิ่มพูล, "การสำรวจวิธีการที่ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครปฐม ใช้ในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนตามการรับรู้ของครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 11-12.

⁶¹ ไทยรัฐ, "โพลชี้คนเชื่อมั่น 'ครู' ลดลง จากข่าวลงโทษรุนแรง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/36229>

2.2.3.3 ผลกระทบต่อโรงเรียน

ผลกระทบต่อโรงเรียนจากการที่ครูซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญของการศึกษาทางไกลทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงในทางลบของโรงเรียน เนื่องจากสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนละเลยและขาดการเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพของนักเรียน และไม่มีมาตรฐานในการดูแลนักเรียน ทั้งยังทำให้สังคมมองว่าโรงเรียนนั้นมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยและไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และขาดนโยบายและมาตรการภายในที่เหมาะสมในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

2.2.4 การปรับพฤติกรรมในห้องเรียน (Behavior Modification)

เมื่อทราบถึงสาเหตุของการลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรง รวมถึงผลกระทบอันเกิดจากการลงโทษนักเรียน ประเด็นที่ต้องทำการศึกษาต่อมาก็คือการปรับพฤติกรรมของนักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมักจะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ไร้ระเบียบ ขาดวินัย และเป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาต่อตัวนักเรียนเองที่จะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต การแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเป็นหน้าที่ของครูในการควบคุมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน ครูจึงจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่สังคมพึงปรารถนา การปรับพฤติกรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมขึ้น

พฤติกรรมที่เป็นปัญหา หมายถึง พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนรวมถึงการฝ่าฝืนกฎระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน ประพฤติตนในลักษณะที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) คือ การประยุกต์หลักการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการสานกันผสมผสานกันเพื่อปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดทั้งการสร้างสรรค์และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์⁶²

แนวคิดการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นเฉพาะพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยการนำเอาหลักการเรียนรู้และหลักจิตวิทยาอื่น ๆ ที่ได้จากการทดลองมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยการเสริมแรง การปรับพฤติกรรมมักจะเกี่ยวข้องกับการใช้ภาวะทั้ง 3 ประการ คือ 1. การให้แรงเสริม (Reinforcement) 2. การลงโทษ (Punishment) 3. การเฉย (Extinction) ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังต่อไปนี้⁶³

การให้แรงเสริม (Reinforcement) คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้นเรียกว่า ตัวเสริมแรง (Reinforcer) การเสริมแรงสามารถดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1) การเสริมแรงเชิงบวก (Positive Reinforcement) คือการเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น เช่น คำชมเชย

2) การเสริมแรงเชิงลบ (Negative Reinforcer) คือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถถอดถอนจากสิ่งเร้าที่ไม่พอใจออกไปได้ เช่น คำตำหนิ

การลงโทษ (Punishment) คือสิ่งที่ให้หลังจากเกิดพฤติกรรม ทำให้บุคคลไม่ชอบที่จะได้รับสิ่งนั้น ทำให้พฤติกรรมหยุดชะงักลง ซึ่งแบ่งออกเป็น

⁶² การศึกษาพิเศษออนไลน์, "คู่มือการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนสู่การวิจัยในชั้นเรียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา:

http://www.sedthailand.com/images/column_1292399425/Action%20res%20Behavior.pdf

⁶³ นรินทร์ อิมเพิ่มพูล, "การสำรวจวิธีการที่ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครปฐม ใช้ในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนตามการรับรู้ของครู," หน้า 3-5.

1) การลงโทษทางบวก คือการให้เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หลังจากแสดงพฤติกรรม เช่น การดูว่า การตี แนวน้อมของการทำผิดจะลดลง

2) การลงโทษทางลบ คือ การนำเอาตัวเสริมบวกออกจากการแสดงพฤติกรรม เช่น งดสิทธิพิเศษจากการมาโรงเรียนสาย เสียเงินเมื่อแสดงพฤติกรรมไม่ดี หรือถูกแยกออกจากคนอื่น ๆ

การเฉย (Extinction) การเฉย คือ การหยุดให้แรงเสริมของพฤติกรรมนั้น เช่น การไม่สนใจพฤติกรรมซึ่งเคยได้รับความสนใจ เช่น ครูไม่สนใจเด็กที่พูดโดยไม่ยกมือ

ทั้งนี้ ในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน จะเน้นที่วิธีการทางบวกมากกว่าที่จะใช้วิธีการลงโทษในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมนั้นจะเน้นที่การเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้น วิธีการทางบวกเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์น้อยกว่าการใช้วิธีการลงโทษอีกด้วย ซึ่งวิธีการปรับพฤติกรรมเชิงบวก ในปัจจุบันนิยมใช้วิธีการ “สร้างวินัยเชิงบวก” (Positive Discipline) ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการปรับพฤติกรรมโดยเน้นการปลูกฝังวินัยที่ใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อพัฒนาให้เด็กเป็นคนมีวินัยในตนเอง โดยไม่ใช้การลงโทษ ซึ่งเริ่มจากการทำความเข้าใจในตัวนักเรียนก่อนว่าเหตุใดจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้นรวมถึงเข้าใจระดับความสามารถและสถานการณ์ชีวิตของนักเรียนในขณะนั้น พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและความคาดหวังของครูให้นักเรียนทราบและอธิบายเหตุผลให้นักเรียนฟัง และส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น⁶⁴ แต่ที่ผ่านมามีคนส่วนใหญ่มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการลงโทษและการสร้างวินัย (discipline) โดยนำเอาการลงโทษมาใช้แทนการสร้างวินัย นั่นคือ มองว่าการลงโทษเป็นการสร้างวินัยให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกที่มักพบว่า โรงเรียนที่ต้องการมุ่งสร้างความเป็นระเบียบวินัยจะมีบรรยากาศของการควบคุม การข่มขู่ให้เด็กกลัว ในความเป็นจริงทั้งการลงโทษและการสร้างวินัยมีความหมายและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยการสร้างวินัยเป็นการสอนหรือฝึกให้คน

⁶⁴ สมบัติ ตาปัญญา, "ความสุขในชั้นเรียนสร้างได้..ด้วยวินัยเชิงบวก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2560. แหล่งที่มา: <http://www.thaichildrights.org/articles/article-violence/วินัยเชิงบวก/>

เชื้อฟังกฎระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติทั้งในระยะสั้นและระยะยาวโดยมุ่ง “พัฒนา” พฤติกรรม ในขณะที่การลงโทษมุ่งที่จะ “ควบคุม” พฤติกรรมของเด็ก⁶⁵

เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างวินัยเชิงบวกมากขึ้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิธีการสร้างวินัยและการลงโทษ⁶⁶

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกและการลงโทษ

การสร้างวินัย	การลงโทษ
การให้ทางเลือกในเชิงบวกแก่เด็ก	การบอกแต่ว่าจะอะไรที่ไม่ควรทำ
การแสดงการรับรู้ หรือให้รางวัล/ชื่นชมต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์	การมีปฏิกิริยาที่โกรธเคืองต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
เด็กทำตามกฎระเบียบ เพราะได้พูดคุยและตกลงกันเกี่ยวกับกฎระเบียบเหล่านั้นแล้ว	เด็กทำตามกฎระเบียบ เพราะถูกข่มขู่ หรือให้สินจ้างรางวัล
การให้แนวทางที่หนักแน่นมั่นคง และเสมอต้นเสมอปลาย	การควบคุม ทำให้รู้สึกผิด หรือละอาย เยาะเย้ยถากถาง
การเคารพศักดิ์ศรี และมองเด็กในด้านบวก	การมองเด็กในด้านลบ และไม่เคารพศักดิ์ศรี
ปราศจากความรุนแรงทั้งทางวาจา และการกระทำ	การก้าวร้าวทั้งทางวาจา และการกระทำ

⁶⁵ ยูวดี งามวิทย์โรจน์, “บทบาทของบุคคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็ก และสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน” หน้า 13-15.

⁶⁶ สมบัติ ตาปัญญา, การสร้างวินัยเชิงบวกในโรงเรียน คู่มือครูประกอบการอบรมในโครงการวิจัย การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบแนวทางการป้องกันความรุนแรงต่อเด็กแบบยั่งยืน (2549), หน้า 24-25

การสร้างวินัย	การลงโทษ
การให้เหตุผลในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	ไม่มีการให้เหตุผลในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
เด็กต้องแสดงความเสียใจและทำอะไรบางอย่างเพื่อทดแทน หรือชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเด็กแต่ละคน	เด็กถูกลงโทษเพราะทำร้ายผู้อื่น มากกว่าแสดงให้เด็กเห็นว่าเมื่อทำผิดแล้วควรแสดงความรับผิดชอบหรือความเสียใจ
ความเข้าใจในระดับความสามารถ ความจำเป็น สถานการณ์แวดล้อม และระดับพัฒนาการเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก ไม่คำนึงถึงสถานการณ์แวดล้อม และระดับความสามารถ และความจำเป็นในชีวิตของเด็กแต่ละราย
การปลูกฝังการมีวินัยในตนเอง	การสอนเด็กให้ทำดีเฉพาะตอนที่อาจถูกจับได้ว่าทำผิดเท่านั้น
การรับฟังและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง	การคอยจับผิดเล็กๆน้อยๆตลอดเวลาจนทำให้เด็กเมินเฉย ไม่ยอมฟัง หรือไม่ให้ความสนใจอีกต่อไป
การใช้การกระทำผิดเป็นโอกาสในการเรียนรู้	การบังคับให้เด็กทำตามกฎระเบียบที่ไม่เป็นเหตุผลเพียงเพราะ “ครูว่าอย่างนั้น”
การจำกัดอยู่ที่พฤติกรรมของเด็ก ไม่ใช่ตัวเด็กเอง เช่น สิ่งที่เราทำผิด	การตำหนิวิจารณ์ตัวเด็กมากกว่าพฤติกรรม

บทบาทของครูนอกจากจะเป็นผู้ให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ครูก็ยังเป็นผู้นำทางด้านการเรียนรู้ที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางพฤติกรรมและต้องรู้จักวิธีการแก้ไขพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพด้วย การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงต้องคำนึงความแตกต่างระหว่าง

บุคคล ความต้องการอารมณ์และความรู้สึกของเด็กมากขึ้น เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมในห้องเรียน ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของครู

เมื่อได้ศึกษาความสำคัญของการศึกษา ความหมายของการลงโทษนักเรียน และปัจจัยที่ทำให้เกิดการลงโทษนักเรียน รวมถึงผลกระทบอันเกิดจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุแล้ว เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน จึงสมควรที่จะนำแนวคิดทฤษฎีและหลักการแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาในการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน รวมถึงมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงให้เป็นไปอย่างรอบด้าน โดยนำเสนอต่อไปนี้

2.3.1 ทฤษฎีในทางอาญาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล

อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนมีสัมพันธ์โดยตรงต่อความรับผิดชอบในทางอาญาของครู เนื่องจากการลงโทษนักเรียนในลักษณะต่างๆ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจครอบคลุมประกอบความรับผิดชอบตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ หรือในบางประเทศที่ผู้เขียนจะทำการศึกษาต่อไปในบทที่ 4 มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูสำหรับการใช้กำลังทางกายภาพเพื่อวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอนนักเรียนไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันนักเรียนซึ่งเป็นผู้เยาว์จากการถูกลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรง⁶⁷ การวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน จึงต้องพิจารณาว่าพฤติกรรมหรือการกระทำอันเป็นการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนสมควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญาหรือไม่ ซึ่งทฤษฎีว่า

⁶⁷ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 47-61.

ด้วยการกำหนดปริมาณของกฎหมายอาญาสารบัญญัติ เป็นทฤษฎีที่นักนิติศาสตร์ได้พยายามก่อตั้งหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อกำหนดขอบเขตปริมาณของกฎหมายอาญาสารบัญญัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป็นการแก้ปัญหาการเกิดกฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) อันมีสาระสำคัญที่สามารถนำมาพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครุได้ดังต่อไปนี้

1) กฎหมายอาญานั้นไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามที่มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้บุคคลเชื่อฟัง และผลของการไม่เชื่อฟังก็คือผลร้ายในทางแก้แค้นตอบแทนเท่านั้น แต่ลำพังข้อห้ามนั้นเองปราศจากอรรถประโยชน์ที่เป็นแก่นสาร ชีซาร์ แบคคาเรีย นักอาชญาศาสตร์ สำนักอรรถประโยชน์นิยม ได้อธิบายว่าการป้องกันอาชญากรรมย่อมดีกว่าการลงโทษผู้กระทำผิด สิ่งนี้ควรเป็นเป้าหมายอุดมคติของการออกกฎหมายที่ดี

2) กฎหมายอาญาไม่ควรที่จะนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อลงโทษพฤติกรรมที่ปราศจากพิษภัย กล่าวคือ การกระทำที่เป็นปัญหาอยู่นั้นมิได้มีความชั่วร้ายอยู่ในตัวแล้ว การใช้กฎหมายอาญาลงโทษการกระทำนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง กล่าวคือ ถ้าการกระทำที่เป็นปัญหาอยู่นั้นมิได้มีความชั่วร้ายอยู่ในตัวแล้ว การใช้กฎหมายอาญาลงโทษการกระทำนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง หลักเกณฑ์นี้ยังมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าแล้วจะตัดสินได้อย่างไรว่าพฤติกรรมเช่นนั้นมิพิษภัยหรือไม่

3) ไม่ควรใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นวิธีการที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่สามารถทำให้บรรลุถึงซึ่งจุดประสงค์เช่นเดียวกันนั้น ด้วยวิธีการอื่นที่ทำให้เกิดทุกขเวทนาน้อยกว่า ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราสามารถจะตักเตือนบุคคลไม่ให้กระทำผิดได้ แทนที่จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อขู่ เราจะต้องใช้วิธีการตักเตือน แต่หลักเกณฑ์ข้อนี้ของเบนธัมยังมีข้อบกพร่องในแง่ที่ว่า การป้องปรามนั้นแตกต่างไปจากการตักเตือนเป็นอย่างมาก จึงได้มีการอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าไม่ควรใช้กฎหมายอาญาถ้ามีวิธีการอื่นที่สามารถลดจำนวนครั้งของการกระทำที่เป็นปัญหานั้นลงมาได้เท่าเทียมกัน หรือเกือบเท่าเทียมกับการใช้กฎหมายอาญา แต่ก่อให้เกิดทุกขเวทนาน้อยกว่าการใช้กฎหมายอาญา

4) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้ เมื่อผลร้ายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นน้อยกว่าผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษ โดยนำผลได้และผลเสียมาชั่งน้ำหนักดูแล้วจะเห็นว่า การลงโทษตามกฎหมายอาญานั้นได้ประโยชน์น้อยกว่า จุดบกพร่องของหลักเกณฑ์ข้อนี้คือ เราไม่สามารถจะวัดได้ว่า

ผลร้ายอันเกิดจากการกระทำผิดและผลร้ายอันเกิดจากการลงโทษนั้นประการไหนจะมากกว่ากัน และผลร้ายที่จะนำมาวัดนั้นยังเกิดต่อบุคคลที่แตกต่างกันไปอีกด้วยและบุคคลทั้งหลายนั้นมีจิตใจแตกต่างกันออกไป หากเราถามบุคคลใดบุคคลหนึ่งว่าในระหว่างความชั่วร้ายสองประการ เขาจะเลือกเอาความชั่วร้ายชนิดไหน

6) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อจุดประสงค์ที่จะบังคับให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตนเอง จอห์น สจ๊วต มิลล์ได้พัฒนาทฤษฎีนี้โดยยึดหลักว่า อิสรภาพของบุคคลย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด การที่รัฐจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลได้นั้น การกระทำดังกล่าวจะต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมและผู้อื่น ถ้าเป็นเพียงเพื่อให้บุคคลประกอบกรรมดีแล้ว กฎหมายไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว จะเห็นได้ว่ามิลล์ไม่ได้คำนึงเลยว่าการกระทำดังกล่าวจะถือว่าผิดศีลธรรมหรือไม่ ถึงแม้ว่ากรณีจะไม่ถูกต้องกับความเชื่อทางศีลธรรมนั้นก็ตาม รัฐก็ยังไม่สมควรนำกฎหมายอาญามาใช้เป็นเครื่องมือ หลักเกณฑ์ข้อนี้มีผู้โต้แย้งว่า จริงอยู่ที่การกระทำเช่นนั้นแม้จะก่อให้เกิดผลร้ายแก่ตัวผู้กระทำเอง แต่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเพราะการกระทำนั้นที่เรียกได้ว่าเป็นบุคคลอื่นย่อมมีอยู่เสมออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น บุตรหลาน สามภรรยา หรือผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลนั้น

7) กฎหมายอาญาไม่ควรรวมไว้ซึ่งข้อห้ามที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากมติมหาชน

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีส่วนช่วยในการพิจารณาว่าการกระทำซึ่งเป็นการลงโทษของครุนั้นควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญามากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม การที่ครุลงโทษนักเรียนนั้นต้องเป็นไประเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นกฎหมายมหาชน ดังนั้นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในทางมหาชนจะช่วยให้การกำหนดแนวทางความรับผิดชอบของครุเป็นไปอย่างถูกต้องตามกรอบของกฎหมายและครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวในหัวข้อถัดไปนี้

2.3.2 แนวคิดเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง

ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 กำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นข้าราชการ⁶⁸ จึงถือว่าข้าราชการครูเป็นฝ่ายปกครอง เนื่องจากเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐที่ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ⁶⁹ ทั้งนี้ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองเป็นหลักพื้นฐานในที่ทำให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติและกฎหมายที่ตนเองตราขึ้น หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองประกอบด้วยหลักการย่อย 2 หลักการ ดังนี้⁷⁰

2.3.2.1 หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย

หลักการดังกล่าวกำหนดให้ฝ่ายปกครองต้องผูกพันต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่จริงในบ้านเมือง การผูกพันตนต่อกฎหมายขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หมายถึง กรณีที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติ องค์กรฝ่ายปกครองย่อมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เหตุผลพื้นฐานของหลักการนี้เนื่องมาจากหลักความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐและความเป็นเอกภาพในระบบกฎหมาย หากยอมให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการอันขัดต่อกฎหมายได้โดยไม่มีผลร้ายใดๆ ตามมาแล้ว กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับในรัฐก็หาความหมายอันใดมิได้

⁶⁸ ชาญชัย แสงศักดิ์, กฎหมายปกครองเกี่ยวกับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), 308.

⁶⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 4 บัญญัติว่า

“ในพระราชบัญญัตินี้ “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

⁷⁰ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: นิติราษฎร์, 2554), 47-55.

2.3.2.2 หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ⁷¹

หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจกำหนดว่า องค์การฝ่ายปกครองจะกระทำการใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายมอบอำนาจให้แก่องค์การฝ่ายปกครองในการกระทำการนั้น หลักการดังกล่าวมีความแตกต่างจากหลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมายตรงที่หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เรียกร้องแต่เพียงให้้องค์การฝ่ายปกครองกระทำการอยู่ในกรอบของกฎหมายเท่านั้น แต่หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ เรียกร้ององค์การฝ่ายปกครองยิ่งไปกว่านั้น กล่าวคือ การกระทำขององค์การฝ่ายปกครองซึ่งแสดงออกโดยองค์การเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นจะต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับ ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองกระทำการต่างๆ ได้นั้นต้องเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น องค์การฝ่ายปกครองจะอ้างกฎหมายประเพณีมาเป็นฐานในการใช้อำนาจปกครองหาได้ไม่ จะเห็นได้ว่าหลักกฎหมายไม่มีอำนาจ มุ่งคุ้มครองจากปัจเจกบุคคลจากการกระทำขององค์การเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของตนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุดังกล่าว องค์การฝ่ายปกครองจึงไม่สามารถกระทำการใดๆ อันเป็นการก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิของราษฎรได้ หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจ ดังนั้น มาตรการใดๆ ขององค์การฝ่ายปกครองที่มีลักษณะเป็นการสร้างภาระ ก้าวล่วงเข้าไปในแดนสิทธิเสรีภาพของราษฎร จำเป็นที่จะต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับมาตรการดังกล่าวเสมอ เช่น การลงโทษทางวินัยแก่นักศึกษา

สำหรับการที่ครูอาจารย์ลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ถือเป็นการกระทำทางปกครองที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างสิทธิในชีวิตและร่างกาย อันเป็นการก้าวล่วงเข้าไปในแดนสิทธิเสรีภาพของราษฎร ดังนั้น มาตรการใดๆ ขององค์การเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับรัฐเป็นพิเศษ เช่น ข้าราชการ นักเรียน ย่อมเป็นมาตรการที่จะต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับอย่างชัดแจ้ง หากมาตรการนั้นเป็นมาตรการที่กระทบกับสิทธิของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับรัฐเป็นพิเศษ นอกจากนี้ การลงโทษด้วยวิธีการอื่นใดของครูอาจารย์นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่มี

⁷¹ เรื่องเดียวกัน.

ฐานอำนาจแห่งกฎหมายรองรับว่ากระทำได้ ทำให้การลงโทษของครูด้วยวิธีการอื่นเหล่านั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2.3.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคุ้มครองอันเป็นสากล

การใช้ความรุนแรงต่อเด็กในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กอันถือเป็นสิทธิมนุษยชนที่เป็นหลักการสากลที่คุ้มครองมนุษย์แต่ละคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาถึงความสำคัญและจำเป็นในการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนและมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรง โดยมีหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.3.3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้รับการรับรองและประกาศโดยข้อมติสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 โดยการลงคะแนนเสียงซึ่งมีประเทศลงคะแนนเสียงสนับสนุน 48 ประเทศรวมถึงประเทศไทย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับในปัจจุบันล้วนมีพื้นฐานและได้รับการพัฒนาและมาจากปฏิญญาสากลฉบับนี้ทั้งสิ้น และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ก็ได้กลายเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนากฎหมายภายในประเทศของประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศของตน โดยที่ประชาคมโลกตระหนักถึงความสำคัญของปฏิญญาสากลฯ ในฐานะแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน⁷²

⁷² กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน - Universal Declaration of Human Rights" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/index.php>

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่ามนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้น จึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แกกันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก สำหรับเนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ มีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้⁷³

ส่วนแรก ปรากฏในคำปรารภ ข้อ 1 และข้อ 2 กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่ามนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แกกันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วย การเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง ปรากฏในข้อ 3 ถึงข้อ 21 กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)

ส่วนที่สาม ข้อ 22 ถึงข้อ 27 กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic, Social and Cultural Rights)

ส่วนที่สี่ ข้อ 28 ถึงข้อ 30 กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ โดยการทำจะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลไม่ให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลก⁷⁴

⁷³ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ และเชื่อมโยงเพื่อวางทิศทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561) (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556), หน้า 10.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน.

สำหรับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2491 ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อพิจารณาถึงปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน จะเห็นได้ว่าการลงโทษนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการลงโทษต่อเนื่องต่อเนื้อตัวร่างกายหรือการใช้คำพูดเพื่ออบรมสั่งสอนที่รุนแรงต่อเด็กไม่ว่ารูปแบบใดนั้นเป็นการกระทบต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล ตามข้อ 3 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁷⁵ ซึ่งเด็กทุกคนควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา และได้รับความปลอดภัยจากการถูกข่มขู่ คุกคาม ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการดูแลคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนดังกล่าว หากมีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงเกินกว่าเหตุถือเป็นการละเมิดสิทธิตามข้อ 3 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น

นอกจากนี้ สิทธิด้านการศึกษาก็เป็นสิทธิที่ได้รับการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตามข้อ 26(1) ซึ่งบัญญัติว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับประถมศึกษาจะต้องเป็นภาคบังคับ การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพจะต้องเปิดเป็นการทั่วไป และการศึกษาระดับสูงขึ้นไปจะต้องเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคนบนพื้นฐานของคุณสมบัติความเหมาะสม” และตามข้อ 26(2) ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งบัญญัติว่า “การศึกษาจะต้องมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่และเสริมสร้างการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพขั้นพื้นฐาน การศึกษาจะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ชันติธรรม และมิตรภาพระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติ หรือศาสนาทั้งหมด และจะต้องส่งเสริมกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่ออ้าวงไว้ซึ่งสันติภาพ” พิจารณาได้ว่าเจตนารมณ์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 26(1) และข้อ 26(2) คือต้องการให้มนุษย์ทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อีกทั้งต้องส่งเสริมให้มนุษย์เคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอีกด้วย ดังนั้น สถานศึกษาในประเทศไทยจะต้องส่งเสริมและเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของนักเรียนทุกคน

⁷⁵ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 3 บัญญัติว่า

“ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล”

2.3.3.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child -CRC) คือ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติ (คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน) และเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ห้ามการลงโทษทางร่างกาย (Corporal Punishment) ของเด็กที่ครอบคลุมมากที่สุดและส่งเสริมการตระหนักถึงปัญหาการลงโทษทางร่างกาย อีกทั้งยังเป็นแม่แบบสำหรับการกำหนดนโยบายที่ทุกประเทศควรเอาใจใส่และยึดถือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเริ่มต้นมาจากการคำนึงถึงหลักสำคัญ 5 ประการ คือ สิทธิพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความพยายามครั้งแรกที่รวบรวมเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิเด็กไว้ภายใต้เอกสารฉบับเดียวกันเพื่อก่อให้เกิดการเสริมสร้างและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง⁷⁶

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2533 อนุสัญญาดังกล่าวได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าข้อกำหนดต่างๆ ในอนุสัญญาฯ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลคุ้มครองเด็ก ปัจจุบันอนุสัญญาฉบับนี้มีภาคีสมาชิกถึง 195 ประเทศ คงเหลือเพียงสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่ยังไม่เข้าเป็นภาคีสมาชิก สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2535 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2535⁷⁷

สาระสำคัญของสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ทั้งภาครัฐและภาคสังคมจำเป็นต้องตระหนักและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีเนื้อหาสาระของอนุสัญญาดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

⁷⁶ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child) (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ), หน้า 10.

⁷⁷ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, "อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://humanrights.mfa.go.th/th/kids/72/>

1) สิทธิด้านการอยู่รอด คือ สิทธิของการมีชีวิตและความต้องการขั้นพื้นฐานที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ สิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพและการเลี้ยงดูอย่างดีที่สุดที่จะหาได้ คือ ให้โภชนาการที่ดี ให้ความรักและความเอาใจใส่จากครอบครัวและสังคม บริการด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยให้ทักษะชีวิตที่ถูกต้องให้การศึกษาให้ที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูสังคมต้องรับรองการมีชีวิตรอด หรือส่งเสริมชีวิต การมีชื่อ และมีสัญชาติ

2) สิทธิด้านการพัฒนา คือ สิ่งที่เด็กต้องการเพื่อจะไปถึงศักยภาพอย่างสมบูรณ์การช่วยเหลือให้เด็ก มีร่างกาย อารมณ์ที่ปกติ และการพัฒนาทางด้านจิตใจ สิทธิที่จะได้เล่นและพักผ่อน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม การศึกษาตามมาตรฐานทั้งในและนอกโรงเรียนและสิทธิที่จะได้มาตรฐานความเป็นอยู่อย่างเพียงพอกับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจความรู้สึกนึกคิดศีลธรรม และสังคม ซึ่งครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้เป็นเข้าถึงข่าวสารที่เหมาะสม เสรีภาพในความคิดมโนธรรมและศาสนา การศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพทั้งทางสังคมและจิตใจ มีเอกลักษณ์ ทั้งในด้านสัญชาติและเรื่องการพัฒนาสุขภาพร่างกาย สิทธิที่จะมีผู้รับฟัง

3) สิทธิด้านการปกป้องคุ้มครอง คือ การคุ้มครองเด็กจากการทารุณกรรมทางเพศการเลือกปฏิบัติ การกลั่นแกล้ง รังแกหรือถูกทอดทิ้ง คุ้มครองเด็กที่ไม่มีครอบครัว เด็กลี้ภัย เด็กพิการ์ การกลับเข้ามาอยู่กับครอบครัว การรับเป็นบุตรบุญธรรม ความเป็นส่วนตัว การย้ายเด็กที่ผิดกฎหมาย และการนำเด็กไปต่างประเทศแล้วไม่นำกลับ การเอาผิดเอาเปรียบเด็ก เช่น แรงงานเด็ก การละเมิดทางเพศ การค้ามนุษย์ สงคราม การลักพาตัว การทรมาน การขาดเสรีภาพ และยาเสพติด เป็นต้น

4) สิทธิการมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้เด็กมีบทบาทสำคัญในชุมชนและประเทศของเขา มีสิทธิแสดงความคิดเห็นในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทักษะของเด็กจะต้องมีการให้ความสำคัญอย่างเหมาะสมมีเหตุผล เด็กๆ ได้สนุกสนาน ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และได้รับการดูแล มีโอกาสในการมีส่วนร่วมและการเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในทุกๆ ระดับ การได้รับข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก⁷⁸

⁷⁸ มุลินธิเพื่อยุติการแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็ก, "อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://ecpat-thailand.org/th/CRC.html>

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้วางมาตรฐานคุ้มครองเด็กโดยเฉพาะ ซึ่งการลงโทษทางร่างกาย และจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุในสถานศึกษาได้ละเมิดอนุสัญญาระดับดังกล่าวหลายข้อ ดังต่อไปนี้

ข้อ 2 (1) รัฐภาคีจะต้องเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้แก่เด็ก แต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่ากรณีใดๆ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่นๆ เด็ก บิดา มารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย⁷⁹

ข้อ 2 (2) รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็ก ได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติหรือการลงโทษในทุกรูปแบบบนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออกหรือความเชื่อของบิดา มารดา ผู้ปกครองตามกฎหมายหรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก⁸⁰

ข้อ 16 (1) เด็กจะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการ หรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน รวมทั้งจะไม่ถูกกระทำโดยมิชอบต่อเกียรติและชื่อเสียง⁸¹

ข้อ 19 (1) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคมและการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิด หรือการแสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล⁸²

⁷⁹ Article 2 Convention on the Rights of the Child, 1990

⁸⁰ Article 2 (2) Convention on the Rights of the Child, 1990

⁸¹ Article 16 Convention on the Rights of the Child, 1990

⁸² Article 19 (1) Convention on the Rights of the Child, 1990

ข้อ 19 (2) ตามแต่จะเหมาะสม มาตรการคุ้มครองเช่นว่านี้ ควรรวมถึงกระบวนการที่มีประสิทธิผล สำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล ตลอดจนกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการป้องกันในรูปแบบอื่น และให้มีการระงับ การรายงานการส่งเรื่องเพื่อพิจารณา การสืบสวน การปฏิบัติและการติดตาม เรื่องของกรณีการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็กตามที่ระบุนมาแล้วข้างต้น และในกรณีที่เหมาะสมให้ทางตุลาการ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย⁸³

ข้อ 27 (1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคน ในอันที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก⁸⁴

ข้อ 28 (2) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า ระเบียบวินัยของโรงเรียนได้กำหนดขึ้นในลักษณะที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของเด็ก และสอดคล้องกับอนุสัญญา⁸⁵

ข้อ 29 รัฐภาคีตกลงว่า การศึกษาของเด็กจะมุ่งไปสู่⁸⁶

ก) การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกาย และจิตใจของเด็กให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน

ข) การพัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานและต่อหลักการที่วางไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ

ค) การพัฒนาความเคารพต่อบิตามารดาของเด็ก เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของเด็กนั่นเอง และต่อค่านิยมของชาติที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ และต่อค่านิยมของชาติถิ่นกำเนิดของเขาและต่ออารยธรรมอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากของเขาเอง

⁸³ Article 19 (2) Convention on the Rights of the Child, 1990

⁸⁴ Article 27 Convention on the Rights of the Child, 1990

⁸⁵ Article 28 Convention on the Rights of the Child, 1990

⁸⁶ Article 29 Convention on the Rights of the Child, 1990

ง) การเตรียมเด็กให้มีชีวิตที่มีความรับผิดชอบในสังคมที่เสรีด้วยจิตสำนึกแห่งความเข้าใจกัน สันติภาพ ความอดกลั้น ความเสมอภาคทางเพศ และมิตรภาพในหมู่มวลมนุษยชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนชาติ กลุ่มศาสนา ตลอดจนในหมู่คนพื้นเมืองดั้งเดิม

จ) การพัฒนาความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ข้อ 37 (2) รัฐภาคีประกันว่า⁸⁷

ก) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

นอกจากนี้ ในเดือนเมษายนปี ค.ศ. 2001 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติฉบับที่ 1 ได้นำความคิดเห็นทั่วไปเรื่อง "จุดมุ่งหมายในการศึกษา" และย้ำว่าการลงโทษทางร่างกายไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ นี้ โดยกล่าวว่า "เด็ก ๆ ต้องไม่สูญเสียสิทธิมนุษยชนโดยโรงเรียน เช่น การศึกษาต้องจัดให้มีการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและทำให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระตามข้อ 12 วรรคหนึ่ง และมีส่วนร่วมในโรงเรียน นอกจากนี้ การศึกษายังต้องจัดให้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่ปรากฏในข้อ 28 วรรคสอง และส่งเสริมการไม่ใช้ความรุนแรงในโรงเรียน คณะกรรมการได้ชี้แจงซ้ำในข้อสังเกตสรุปว่าการใช้การลงโทษทางร่างกายหรือระเบียบวินัยของโรงเรียนซึ่งเป็นข้อจำกัดที่เคร่งครัดไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 8 ค.ศ.2006 (General Comment No. 8) ของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติเน้นย้ำถึงข้อผูกมัดของรัฐภาคีทุกฝ่ายในการเคลื่อนไหวเพื่อห้ามมิให้ลงโทษทางร่างกายและการลงโทษเด็กที่โหดร้ายหรือการลงโทษอื่นๆ รวมทั้งการร่างมาตรการด้านการให้ความรู้และด้านกฎหมาย “เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการลงโทษทางกายและการลงโทษที่โหดร้ายรูปแบบอื่น หรือการลงโทษที่ดูหมิ่น

⁸⁷ Article 37 Convention on the Rights of the Child, 1990

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” และ “เด็กมีสิทธิจะได้รับการคุ้มครองจากรูปแบบที่ทั้งปวงของความรุนแรง”

อนึ่ง คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติได้มีข้อเสนอแนะ ฉบับที่ 13 กำหนดความหมายของการลงโทษเด็กไว้ว่า การลงโทษทางร่างกายทุกประเภท เช่น ตบ ตี กัก ติด้วยไม้เรียว หวด เขียน ดึงหรือตบหู และบังคับเด็กให้อยู่ในท่าที่ไม่สบาย รวมถึงการทุบตี ตบ ตีหัว ทำให้หายใจไม่ออกด้วยมือหรืออุปกรณ์ เช่น แส้ ไม้ เข็มขัด รองเท้า ซ้อนไม้ หรือวัตถุอื่น และยังหมายถึงการเตะ เขย่าหรือโยนเด็ก ช่วน หยิก กัด ดึงผม หรือลาก จี้ไฟ ลวกน้ำร้อนและบังคับให้กิน ทั้งนี้ ความรุนแรงทางร่างกายยังเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางจารีตประเพณีอันเป็นอันตราย เช่น การสมรสก่อนวัยอันควร การบังคับให้สมรส การตัดเฉือนอวัยวะเพศเด็ก สิ่ง que เรียกว่าอาชญากรรมเพื่อเกียรติยศ (Honour Crimes) การทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือ การลงโทษหรือการปฏิบัติที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁸⁸ จะเห็นได้ว่าความหมายการลงโทษทางร่างกายของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติเน้นย้ำถึงรูปแบบการลงโทษที่หลากหลาย แม้กระทั่งการลงโทษที่ไม่รุนแรง (Mild Corporal Punishment) ก็ถือว่าเป็นการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าการใช้กำลังทางกายภาพกระทำต่อเด็กเพื่อลงโทษนั้นไม่สามารถกระทำได้

เมื่อพิจารณาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้ว บทบาทของครูนอกจากจะพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาเองจะต้องไม่เป็นผู้ละเมิดสิทธิเด็กเสียเองโดยการใช้ความรุนแรงในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะการการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในอบรมสั่งสอน อีกทั้งอนุสัญญานี้กำหนดถึงข้อผูกพันในการคุ้มครองเด็กจากการใช้ความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจในขณะที่อยู่ใน

⁸⁸ UN Committee on the Rights of the Child (CRC), "General Comment No. 8 (2006): The Right of the Child to Protection from Corporal Punishment and Other Cruel or Degrading Forms of Punishment," [Online] Accessed: 20 August 2017. Available from: <https://www.refworld.org/docid/460bc7772.html>

ความดูแลของพ่อแม่และผู้ดูแลอื่นๆ (ข้อ 19) ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่รัฐสมาชิก

สำหรับประเทศไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2534 จึงเป็นเหตุผลการต้องมีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดถูกทารุณกรรม และตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงได้ตรากฎหมายเพื่อรับรอง คุ้มครอง และปกป้องสิทธิเด็กไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งมีการรับรองหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเกี่ยวกับสิทธิด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กจากการใช้ความรุนแรง⁸⁹

2.3.3.3 อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (European Convention for the Protection of Human Right and Fundamental Freedoms 1950)

สำหรับประเทศในทวีปยุโรปมีหลักการสากลอันคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงประเภทต่างๆ รวมถึงการลงโทษเด็กทั้งในครอบครัวและสถานศึกษา คืออนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 (European Convention For the Protection of Human Right and Fundamental Freedoms 1950) ซึ่งได้รับการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 4 เมษายน ค.ศ.1950 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1953 อนุสัญญานี้จัดทำขึ้นโดยสภาแห่งยุโรป (Council of Europe) และเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคในด้านสิทธิมนุษยชนที่มีสาระสำคัญในการรับรองและคุ้มครองปัจเจกชนสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอันได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ ความมั่นคง และความปลอดภัยจากการทารุณโหดร้ายหรือการปฏิบัติที่ดูหมิ่นเหยียดหยาม สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม และเสรีภาพทางความคิด การพูด และการชุมนุม

⁸⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 53 บัญญัติว่า

“เด็กเยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ดังนั้น 46 รัฐสมาชิกของสภายุโรปมีพันธะผูกพันในการเคารพสิทธิมนุษยชนของทุกคนในเขตอำนาจรัฐของตน⁹⁰

สาระสำคัญของสิทธิเด็กตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 คือ ข้อ 3 การห้ามทรมาน ซึ่งบัญญัติว่า “ไม่มีใครถูกทรมานหรือทารุณหรือย่ำยีศักดิ์ศรีหรือถูกลงโทษ”⁹¹

นอกจากนี้ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) ได้พัฒนาและวางบรรทัดฐานว่าการลงโทษทางร่างกายของเด็กนั้นละเมิดข้อสามของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เมื่อปีค.ศ.1950 ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้มีคำตัดสินเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของเด็ก คำตัดสินของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้เน้นย้ำถึงการห้ามการลงโทษทางร่างกายทั้งหมด เนื่องจากเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวของครอบครัวหรือสิทธิทางศาสนาของเด็ก ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปกำหนดให้รัฐสมาชิกทั้งหมดปฏิรูปกฎหมายของตนเกี่ยวกับการห้ามการลงโทษทางร่างกายและการปฏิบัติอื่นๆ ที่ทำให้อายศ รวมทั้งส่งเสริมมาตรการอื่น ๆ เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักถึงสิทธิของเด็ก⁹²

แม้ว่ารัฐสมาชิกของสภายุโรปทั้งหมดได้ตรากฎหมายห้ามมิให้มีการทำร้ายโดยเจตนา แต่ในหลายๆ รัฐ กฎหมายเหล่านี้ยังไม่ได้ให้การคุ้มครองเด็กเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ บางรัฐยังคงให้ความสำคัญคุ้มครองพ่อแม่และผู้ดูแล "การลงโทษที่สมเหตุสมผล" (Reasonable Chastisement) หรือ "การลงโทษที่ถูกต้องตามกฎหมาย" (Lawful Correction) สภายุโรปจึงเรียกร้องให้มีกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายเด็กทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ เนื่องจากการลงโทษทางร่างกายส่งผลด้านลบแก่เด็กและอาจทำให้เด็กเกิดความเสียหายทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง สภายุโรปโดย

⁹⁰ Francis G. Jacobs and Robin C.A. White, *The European Court of Human Rights*, 2 ed. (Clarendon Press Oxford, 1996), pp 3-5.

⁹¹ Article 3 Prohibition of torture No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment, 1950

⁹² Council of Europe, "Corporal Punishment," [Online] Accessed: 20 February 2017. Available from: [https://www.coe.int/en/web/children/corporal-punishment#%2212441097%22:\[1\]](https://www.coe.int/en/web/children/corporal-punishment#%2212441097%22:[1])

ผู้แทนจากรัฐสมาชิกได้รับรองข้อเสนอแนะที่ 1666 เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ.2004 เรียกร้องให้ทวีปยุโรปเป็น "เขตปลอดการลงโทษทางร่างกาย" (Corporal Punishment-Free Zone) และเรียกร้องให้ทุกประเทศเปลี่ยนแปลงการยอมรับการลงโทษเด็กทั้งทางสังคม อีกทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายเด็กจะต้องสิ้นสุดลง และเชิญคณะมนตรียุโรปเข้าร่วมการรณรงค์และร่วมมือในระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อยกเลิกการลงโทษทางร่างกายเด็กและให้ทุกองค์กรทำงานในลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้ยุโรปเป็นเขตปลอดการลงโทษเด็ก (A Corporal Punishment-Free Zone for Children) และร่วมมือกันกำหนดยุทธศาสตร์การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันดังต่อไปนี้⁹³

- 1) สร้างความตระหนักให้กับผู้ที่อาศัยและทำงานร่วมกับเด็กและประชาชนทั่วไปในการห้ามการลงโทษทางร่างกายและการลงโทษรูปแบบอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติต่อเด็กอย่างไร้มนุษยธรรม
- 2) ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในชีวิตร่างกาย
- 3) ส่งเสริมรูปแบบการเลี้ยงดูและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวที่ไม่รุนแรงในหมู่พ่อแม่ในอนาคตและผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไป
- 4) เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อจัดการลงโทษทางร่างกาย
- 5) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนที่จำเป็น⁹⁴
- 6) ให้คำแนะนำและเป็นตัวแทนในลักษณะที่เป็นความลับแก่เด็กเพื่อให้เด็กได้รับการเยียวยาปัญหาความรุนแรง

⁹³ Parliamentary Assembly, Recommendation 1666 (2004)

⁹⁴ Ibid

7) ให้การคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมแก่เด็กที่มีความเสี่ยงต่อการลงโทษที่เป็นอันตราย เช่น เด็กพิการและเด็กที่อยู่ในสถานที่กักขัง

8) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการลงโทษทางร่างกายและอบรมสั่งสอนที่เป็นอันตรายต่อเด็กได้รับการกำหนดไว้ในมาตรการความรุนแรงในครอบครัวและเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ต่อต้านความรุนแรงในครอบครัว

9) ออกกฎหมายที่เหมาะสมห้ามมิให้มีการลงโทษทางร่างกายเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในครอบครัว;

10) ตรวจสอบประสิทธิผลของการยกเลิกโดยผ่านการวิจัยอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับประสบการณ์ของเด็กๆ ในความรุนแรงที่บ้าน ในโรงเรียนและที่อื่นๆ และประสิทธิภาพของการคุ้มครองเด็กและประสบการณ์และทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงต่อเด็กของผู้ปกครอง

11) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าคำตัดสินที่เกี่ยวข้องของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปและข้อสรุปของคณะกรรมการยุโรปด้านสิทธิทางสังคมได้รับการประยุกต์ใช้อย่างเต็มที่⁹⁵

สภายุโรป (Council of Europe) ได้มีข้อคิดเห็นว่าการห้ามการลงโทษทางร่างกายที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นการที่มีกฎหมายห้ามมิให้มีการลงโทษเด็กอย่างเด็ดขาด และรัฐจำเป็นต้องมีกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายในทุกสถานที่ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และสถานที่รับเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งหากรัฐยังไม่มีกรอบกฎหมาย การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กก็ยังคงเป็นที่ยอมรับในสังคม ดังนั้นการขจัดการลงโทษทางร่างกายจำเป็นต้องมีการบูรณาการการปฏิรูปกฎหมายอย่างชัดเจนและมีมาตรการป้องกันการลงโทษทางร่างกายของเด็ก เพื่อให้สังคมก้าวไปสู่การไม่ยอมรับการลงโทษทางร่างกายที่รุนแรงและการลงโทษที่มีลักษณะดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁹⁶ นอกจากนี้ การบัญญัติกฎหมายห้ามการลงโทษที่รุนแรงต่อเด็กแม้เป็นสิ่งจำเป็น แต่ยังไม่เพียงพอที่จะรับประกันสิทธิของเด็กได้อย่างเต็มที่ พ่อแม่ ครูอาจารย์ และเด็กเองต้องได้รับข้อมูลองค์

⁹⁵ Ibid

⁹⁶ Council of Europe, "Corporal Punishment," [Online] Accessed: 27 August 2018.

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิของเด็ก รัฐจึงควรให้ความสำคัญกับมาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น รัฐจะต้องทำให้เกิดการรับรู้กฎหมายอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นเรื่องท้าทายต่อสังคมที่ยอมรับการลงโทษหรือการปฏิบัติอย่างโหดร้ายทารุณต่อเด็กในฐานะการลงโทษที่เหมาะสมและการแก้ไขเด็ก (Reasonable Punishment and Correction of Children)

ในปี ค.ศ. 2008 สภายุโรปได้ออกแนวปฏิบัติสำหรับประเทศในทวีปยุโรปเกี่ยวกับการปฏิรูปการจัดการลงโทษทางร่างกายเด็ก (Guidance for Europe's Parliaments on Law Reform to Eliminate Corporal Punishment of Children) ได้วางแนวทางว่านอกจากการบัญญัติกฎหมายจัดการลงโทษทางร่างกายเด็กอย่างสมบูรณ์แล้ว ซึ่งมีหลักการว่าไม่ควรมีผู้ใดที่ควรได้รับอนุญาตให้ใช้อำนาจลงโทษเด็กหรือบุคคลใด ยกเว้นการกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่เด็กเอง ทั้งนี้ การบัญญัติกฎหมายของรัฐยังต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และวัตถุประสงค์ประการสำคัญของกฎหมายนั้นไม่ได้มีขึ้นเพื่อลงโทษผู้ละเมิดกฎหมาย แต่มีเพื่อป้องกันการลงโทษทางร่างกายของเด็ก โดยวิธีการให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจว่าการลงโทษทางร่างกายเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ทั้งยังต้องเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังของกฎหมาย หากทัศนคติหรือจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กยังคงไม่เปลี่ยนแปลง การปฏิรูปกฎหมายจัดการลงโทษทางร่างกายของเด็กก็ไม่ประสบผลสำเร็จได้ ทั้งนี้ ไม่เฉพาะพ่อแม่ที่ถูกเรียกร้องให้มีการเกิดความตระหนักเท่านั้น แต่ครูอาจารย์บุคคลทั่วไปยังต้องตระหนักถึงผลร้ายของการลงโทษทางร่างกายและสิทธิมนุษยชนของเด็กด้วย

นอกจากนี้ สภายุโรปได้ก่อตั้งการรณรงค์ “Raise your hand against smacking!” เป็นการรณรงค์การห้ามลงโทษทางร่างกายเด็กโดยมีการเผยแพร่ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ประเทศสมาชิกเผยแพร่เนื้อหาการยกเลิกการลงโทษทางร่างกายและกระตุ้นให้เกิดการเลี้ยงดูเชิงบวกและไม่รุนแรง ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกที่ยกเลิกการลงโทษทางร่างกายจะได้รับการสนับสนุนให้แบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีกับสภายุโรปและแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงดูที่ไม่รุนแรง

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่าสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความรุนแรงต่อเด็กในรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเด็ก ดังนั้น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีพันธกรณีที่ต้องออกกฎหมายให้เป็นไปตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 และข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะที่ 1666

2.4 บทสรุปแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน

จากการศึกษาบทที่ 2 สรุปได้ว่าจากทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนของครูในสถานศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การที่ครูมีอำนาจลงโทษนักเรียนได้นั้นสืบเนื่องมาจากมาจากประเพณีและวัฒนธรรมตามทฤษฎีอำนาจปกครองแทนบิดามารดา (In Loco Parentis) จากการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนเพื่อเข้าศึกษาในโรงเรียน นอกจากจะเป็นการมอบให้ครูมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังเป็นการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมอบอำนาจในการปกครองแทนบิดามารดา ครูจึงมีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดีด้วย ดังนั้น ครูจึงมีอำนาจลงโทษนักเรียนเช่นเดียวกับที่บิดามารดาลงโทษบุตรของตน ซึ่งจากการที่ครูมีบทบาทหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูและนักเรียน ตามทฤษฎีความขัดแย้งทางการศึกษาที่อธิบายว่าครูเป็นบุคคลที่ได้รับคำสั่งจากชุมชนภายนอกโรงเรียนเพื่อใช้กับนักเรียน ทำให้ครูต้องบังคับให้นักเรียนเชื่อฟังโดยใช้วิธีการลงโทษ ดังนั้น ครูจึงมักขัดแย้งกับนักเรียน ทฤษฎีความขัดแย้งกับการศึกษาจึงเป็นทฤษฎีหนึ่งซึ่งช่วยอธิบายปรากฏการณ์การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงได้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการลงโทษและการปรับพฤติกรรมของนักเรียนจึงต้องใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) และการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) เพื่อให้เกิดแนวทางการลงโทษที่เหมาะสมอันไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิของนักเรียนมากเกินไปทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเองอีกด้วย ทั้งนี้ กฎหมายซึ่งเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมจึงมีสำคัญอย่างมากในการแก้ไขปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง กล่าวคือ การลงโทษนั้นสามารถทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควรของสังคมและการลงโทษนั้นไม่ส่งผลให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจของนักเรียนจนเกินไป ทั้งนี้ ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางความรับผิดชอบของครูนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดปริมาณของกฎหมายอาญาสารบัญญัติเพื่อนำมาพิจารณาว่าพฤติกรรมชนิดใดที่สมควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญาควบคู่กับแนวคิดในทางมหาชนเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง

นอกจากนี้การที่ครูใช้วิธีการลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรงถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งครูต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในการศึกษาซึ่งได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แม้ว่ารัฐจะมีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา

โดยถ้วนหน้า แต่โอกาสทางการศึกษานั้นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ อีกทั้งต้องส่งเสริมให้มนุษย์เคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอีกด้วย หากนักเรียนถูกลงโทษด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมแล้วย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้ ปริญญาสาครกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว ในการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนและมาตรการต่างๆ ยังต้องคำนึงถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงทุกรูปแบบทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 อันเป็นกฎหมายสูงสุด

ดังนั้น หากปล่อยให้ปัญหาการลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุไม่ได้รับการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว จะก่อให้เกิดปัญหาที่นักเรียนถูกลงโทษอย่างไม่เหมาะสมอันส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนที่จะกลายเป็นอนาคตของชาติต่อไป และสถานศึกษาจะเป็นแหล่งบ่มเพาะตัวอย่างของความรุนแรงให้แก่เยาวชนของชาติซึ่งจะสร้างปัญหาแก่สังคมในระยะยาวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูซึ่งมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงต่อการปรับพฤติกรรมของนักเรียน หากไม่มีการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนให้ชัดเจนแน่นอนแล้วนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างกายและจิตใจของนักเรียนแล้วยังทำให้ครูไม่กล้าปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากอาจถูกฟ้องให้รับผิดชอบทางอาญาได้ และ

บทที่ 3

ความรับผิดชอบของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนตามกฎหมายของประเทศไทย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการกระทำความผิดเรื่องลงโทษนักเรียนในบทที่ 2 ทำให้เห็นว่านอกจากปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่เกินกว่าเหตุนั้นจะส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนก็มีความสำคัญต่อวงการศึกษานี้ เนื่องจากหากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและเหมาะสมย่อมเป็นปัญหาบานปลายและยากที่จะแก้ไขในอนาคต ดังนั้น ในบทนี้ผู้เขียนจึงศึกษาถึงกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันว่าสามารถแก้ไขปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่เกินกว่าเหตุมาน้อยแค่ไหนเพียงใดและสามารถนำมาปรับใช้แก้ความรับผิดชอบทางอาญาของครูได้มากน้อยเพียงใด ทั้งยังมีมาตรการป้องกันและแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนหรือไม่และครอบคลุมเพียงใด ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาคำพิพากษาคู่กรณีเด็กตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ความรับผิดชอบของครูตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 จากนั้นจะพิจารณาถึงกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติของนักเรียนและวิธีการลงโทษนักเรียน เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 อันเป็นกฎหมายซึ่งเป็นที่มาของการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 และจะทำการศึกษารับรองระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ. 04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน และมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ผู้เขียนจะเริ่มด้วยการพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ประมวลกฎหมายอาญา โดยศึกษาถึงคำพิพากษาศาลฎีกาและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

3.1 การคุ้มครองเด็กจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มีบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคล รวมทั้งสิทธิเด็ก อันเป็นการแสดงเจตนารมย์ที่จะคุ้มครองสิทธิเด็กและเป็นการกำหนดว่ากฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเด็กจะต้องคุ้มครองสิทธิเด็กตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดคุ้มครองสิทธิเด็กไว้ในมาตรา 4⁹⁷ ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง เจตนารมณ์ของมาตรา 4 เพื่อวางหลักทั่วไปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพอื่น และความเสมอภาคของบุคคล การรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคลที่ปฏิญญาสากลหรืออนุสัญญาแห่งองค์การสหประชาชาติรับรองซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นภาคี เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนพึงได้รับโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลนั้น ๆ จะเป็นคนสัญชาติไทยหรือไม่

นอกจากนี้ มาตรา 71 วรรคสามแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 กำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมรวมตลอดทั้งให้การบำบัด พื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว เจตนารมณ์ของมาตรา 71⁹⁸ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว

⁹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 4 บัญญัติว่า

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเหมือนกัน”

⁹⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 71 บัญญัติว่า

“รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างสรรค์สุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรง และมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น

เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนแอในสังคมให้ได้รับการรับรองและปกป้องคุ้มครองสิทธิเป็นพิเศษยิ่งกว่าบุคคลทั่วไป มีความเปราะบางโดยธรรมชาติ มีความไม่มั่นคงในชีวิต หรือสุ่มเสี่ยงที่จะถูกเอาเปรียบในสังคม ดังนั้น เด็กและเยาวชนจึงมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรุนแรงทั้งปวงไม่ว่าจากครอบครัวหรือสังคม

ดังนั้น การกระทำต่างๆ ของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกกฎหมายที่อาจขัดหรือแย้งต่อสิทธิเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ย่อมขัดต่อบทบัญญัติตามมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560⁹⁹

3.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของรัฐในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่รวบรวมกฎหมายที่กำหนดลักษณะของการกระทำอันถือว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษทางอาญาสำหรับความผิดนั้น ในส่วนฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้นสามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงทุกกรณีที่เป็นไปตามองค์ประกอบโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน อาจถือเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาได้ดังนี้

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม”

⁹⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 5 บัญญัติว่า

“รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้น ไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

3.2.1 ความรับผิดชอบประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางร่างกายที่เป็นผลให้นักเรียนได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ

การลงโทษทางร่างกายของนักเรียนเป็นวิธีการลงโทษที่ครูนิยมนำมาใช้ในการลงโทษนักเรียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การลงโทษทางร่างกายนี้เป็นการละเมิดต่อสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียนโดยตรงอันเป็นความผิดทางอาญาได้ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295¹⁰⁰ นี้เป็นความผิดที่สามารถปรับใช้ได้โดยตรงแก่กรณีการลงโทษโดยใช้กำลังทางกายภาพกระทำต่อนักเรียนจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและจิตใจของนักเรียน นอกจากนี้ครูต้องมีเจตนาให้ผู้ถูกลงโทษได้รับบาดเจ็บด้วย¹⁰¹

มีข้อสังเกตว่าการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายนั้นมีลักษณะที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียนโดยสภาพ ยกตัวอย่างเช่น การที่ครูใช้ไม้เรียวตีที่ก้นของนักเรียนเพื่อสั่งสอน การกระทำดังกล่าวเป็นการที่ครูมีเจตนาทำร้ายนักเรียนโดยใช้ไม้ตีไปที่ร่างกายของนักเรียนจนได้รับบาดเจ็บ จึงครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดแล้วตามมาตรา 295 หรือกรณีที่มิใช่ขว้างตามหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น ขณะกำลังเรียนวิชาภาษาจีนอยู่ ครูได้สั่งงานแล้วนักเรียนฟังไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูพูด ครูจึงใช้มือบีบคอนักเรียนและกอดคอกระแทกกับขอบโต๊ะอย่างแรง จนเห็นรอยที่คอเป็นจ้ำสีแดงและครูได้ใช้มือของตนเองดึงขอบปากด้านขวาของนักเรียน 3

¹⁰⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 บัญญัติว่า

“ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁰¹ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด มาตรา 288-มาตรา 366, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2559), หน้า 85.

ครั้ง¹⁰² กรณีดังกล่าวเป็นการที่ครูลงโทษนักเรียนรุนแรงเกินกว่าเหตุ และครูผู้กระทำดังกล่าวย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 แม้ครูจะกระทำไปโดยมีมูลเหตุจงใจเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนก็ตาม

อนึ่ง การกระทำตามมาตรา 295 นี้ คือการทำร้ายโดยไม่จำกัดวิธีการ อันเป็นผลให้ร่างกายหรือจิตใจเจ็บป่วย บาดเจ็บ เสียหาย ไม่ว่าจะทำโดยตรงต่อเนื้อตัวร่างกายหรือไม่ อย่างไรก็ตาม คำว่า “อันตรายแก่จิตใจ” ตามมาตรา 295 นี้ คือต้องมีผลต่อการสั่งการของสมองและอาจไม่มีผลเป็นบาดแผลแก่ร่างกายเลยก็ได้ เช่น ทำให้ตกใจจนสลบเป็นเวลานานหรือทำให้ไม่ได้สติ ซึ่งไม่ใช่กระทบเพียงอารมณ์หรือความรู้สึก เช่น ความรู้สึกเสียใจ โกรธแค้น แต่ต้องมีลักษณะที่ร้ายแรงกว่าผลกระทบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก¹⁰³ ดังนั้น การทำร้ายจิตใจด้วยการใช้คำพูด เช่น ครูกล่าววาจาที่ทำให้นักเรียนรู้สึกไร้คุณค่าหรือใช้คำพูดในลักษณะเหยียดหยาม แม้คำพูดของครูดังกล่าวจะทำให้ นักเรียนรู้สึกเครียด เจ็บใจ หรือรู้สึกหวาดกลัวจนไม่กล้าไปโรงเรียน ดังกรณีที่เป็นข่าวว่าครูใช้คำพูดหยาบคาบต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จนนักเรียนมีอาการซึมเศร้า ร้องให้หลังกลับจากโรงเรียนทุกวัน¹⁰⁴ ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 295 เพราะการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่จิตใจ ต้องเป็นอันตรายต่อระบบการสั่งการของสมอง ไม่รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ถูกระทำ ครูจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 295 ประมวลกฎหมายอาญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.1.2 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส

การลงโทษนักเรียนอันเป็นการใช้กำลังทางกายภาพโดยมีเจตนาทำร้ายนักเรียนตามมาตรา 295 นี้ หากผลของการลงโทษนั้นทำให้นักเรียนได้รับอันตรายสาหัสในกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่

¹⁰² สนุก, "แม่โธ่แฉความ ลูกชายม.1 ถูกครูบีบคอ-จับหัวกระแทกโต๊ะ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.sanook.com/news/2347726/>

¹⁰³ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), 158.

¹⁰⁴ แคทดี้, "คุณครูใจยักษ์ ต่ำเตี้ยป. 2 ด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพเกือบทุกคำ ทำร้ายจิตใจเด็ก!!" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.catdumb.com/teacher-hod/>

บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297¹⁰⁵ ทำให้ครูผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นแม้ว่าครูไม่ได้มีเจตนาทำร้ายให้ได้รับอันตรายสาหัสมาแต่แรก เช่น ครูตบป้องหูและใช้เท้าเตะนักเรียน เพราะนักเรียนหยอกล้อกับเพื่อนระหว่างเรียน จนนักเรียนได้รับบาดเจ็บหูข้างซ้ายไม่ได้ยินเสียง¹⁰⁶

นอกจากนี้ หากเป็นการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นักเรียนได้รับอันตรายสาหัส ครูก็มีความรับผิดชอบทำร้ายร่างกายโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 300 ด้วย¹⁰⁷ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 300 นี้ เป็นการกระทำด้วยประการใดๆ ซึ่งกฎหมายไม่ได้จำกัดลักษณะของการกระทำไว้ ดังนั้น หากมีการเคลื่อนไหวร่างกายใดๆ เช่น วิ่ง เดิน กระโดด ยิงปืน ขับรถ ขว้างปาสิ่งของ ขว้างแปรงลบกระดาน ฯลฯ ก็ถือเป็นการกระทำได้ทั้งสิ้น เช่น ขณะที่ครูกำลังสอน มีนักเรียนพูดคุยกันส่งเสียงดัง ครูจึงขว้างแปรงลบกระดานไปที่นักเรียนที่พูดคุยกัน ผลจากการกระทำดังกล่าวคือแปรงลบกระดานกระเด็นไป

¹⁰⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน ถึงสิบปี
อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แหว่งลูก
- (6) จิตพิการอย่างติดตัว”
- (7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- (8) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกเขเวทนาเกินกว่า ยี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

¹⁰⁶ ทีแอลซีไทย, “ย่ำร้องสื่อ ครูพละตบหลานชายแก้วหูฉีก เสี่ยงพิการตลอดชีวิต” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://news.tlcthai.com/news/546802.html>

¹⁰⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ถูกลูกตาดของนักเรียนคนหนึ่งจนจอบประสาทตาเสีย ทำให้นักเรียนตาบอดซึ่งถือเป็นอันตรายสาหัส
 ดังนี้ ครูผู้กระทำมีความผิดฐานกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300

อีกทั้ง หากการลงโทษโดยกำลังทางกายภาพของครูเป็นการกระทำโดยประมาทเป็น
 เหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291¹⁰⁸ เช่น ครูใช้เทปปิดปาก
 นักเรียนและทากาวจนขาดอากาศหายใจและถึงแก่ความตาย เพราะนักเรียนพูดมากขณะทำกิจกรรม

109

อย่างไรก็ตาม หากการลงโทษโดยใช้กำลังทางกายภาพต่อร่างกายของนักเรียนไม่
 ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391¹¹⁰ อันเป็น
 ความผิดลหุโทษ เช่น ไข่เท้าเตะ ถีบ มีบาดแผลถลอก ไม่ถึงขนาดเนื้อแท้ฉีกขาด รักษา 5 วันหาย¹¹¹
 เตะและถีบตั้งจุกและหางคิ้วถลอกเล็กน้อย ไขว้หูเล็กน้อย รักษา 2 วัน¹¹² เมื่อนำมาตรา 391 มา
 วิเคราะห์กับเรื่องการลงโทษนักเรียนนั้น การที่ครูลงโทษนักเรียน เช่น ไข่ไม้เรียวตีที่มีมือ 2-3 ที หรือตีที่
 สะโพก นักเรียนมีแผลฟกช้ำเล็กน้อย ครูมีความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิด
 อันตรายแก่กายหรือจิตใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 บัญญัติว่า

"ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
 สิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท"

¹⁰⁹ ช่าวสด, "ครูทากาว-เทปปิดปากนร.อนุบาล "พูดมาก" จนขาดอากาศตาย พ่อแม่ร้องคำชี้แจง
 หนักรร." [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/monitor-news/news_405437

¹¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 บัญญัติว่า

"ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่
 เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

¹¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 440/2530

¹¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 688/2507

3.2.2 ความรับผิดชอบประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางจิตใจ

การลงโทษทางจิตใจของนักเรียนเป็นการลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนโดยทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายหรือเกรงกลัวต่อการกระทำผิดซึ่งกระทำได้หลายวิธี เช่น การว่ากล่าวสั่งสอนลงโทษโดยวาจา การดูดำ การประจานด้วยคำพูด การกักขังนักเรียน ฯลฯ เป็นต้น การลงโทษทางจิตใจนี้อาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้เขียนแบ่งออกเป็น 3 กรณี ได้แก่

3.2.2.1 ความผิดต่อชื่อเสียง

บ่อยครั้งที่ครูใช้คำพูดว่ากล่าวนักเรียนต่อหน้าบุคคลอื่น ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326¹¹³ นี้ จึงเป็นความผิดฐานหนึ่งซึ่งสามารถนำมาปรับใช้แก่กรณีที่ครูลงโทษทางจิตใจของนักเรียนได้ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือต้องเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สามคือการใส่ข่าวหรือใส่ความอันเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นความจริงก็ได้หรือเป็นความเท็จก็ได้โดยไม่จำกัดวิธีอาจใช้วิธีการใดๆ เช่น คำพูด หนังสือ ภาพวาด การ์ตูน รูปปั้น การแสดงกิริยาอาการท่าทางอย่างหนึ่งอย่างใด การใช้ภาษาใบ้สัญลักษณ์ หรือคำถามต่างๆ รวมถึงการใช้รูปภาพ ส่วนข้อเท็จจริงที่จะเป็นหมิ่นประมาทได้นั้น ต้องไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นเพียงคำหยาบคายหรือเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นไปไม่ได้ ดังนั้น กรณีที่ครูดูเต็มนักเรียนว่าโง่งเหมือนควายตามที่ปรากฏเป็นข่าว จึงไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท¹¹⁴ ความผิดฐานนี้จึงไม่ครอบคลุมต่อการใช้คำพูดที่กระทบกระเทือนจิตใจของนักเรียนอย่างร้ายแรงในบางกรณี

¹¹³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹¹⁴ ไทยรัฐ, "แม่สุดทน! ครูเจ้าของโรงเรียนต่อว่าลูก ช้าให้เพื่อนในห้องชี้หน้าต่า 'ควาย'" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/1266929>

นอกจากนี้ ความผิดฐานหมิ่นประมาทมีข้อยกเว้นความรับผิดในมาตรา 329 ประมวลกฎหมายอาญา¹¹⁵ ซึ่งการที่ครูใช้คำพูดว่ากล่าวนักเรียนถือว่าเป็น “เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้” (Justificatory Defense) เนื่องจากเป็นผู้มีสิทธิในการให้การศึกษาอบรมเหตุตามมาตรา 329 ก็เป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ ตามความหมายของความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วย¹¹⁶

ความผิดฐานดูหมิ่นตามมาตรา 393 ประมวลกฎหมายอาญา¹¹⁷ เป็นความผิดอีกฐานหนึ่งซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการที่ครูใช้คำพูดเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนนักเรียนในลักษณะที่รุนแรงอันกระทบต่อจิตใจของนักเรียนได้ การดูหมิ่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 กล่าวคือ มีการดูหมิ่นผู้อื่นด้วยวิธีการใด ๆ อันเป็นการเหยียดหยาม ดูถูก สบประมาท หรือทำให้บุคคลดังกล่าวอับอาย เช่น ครูด่านักเรียนว่าโง่ หรือการแสดงกิริยาท่าทางของผู้ดูหมิ่น ก็เป็นการดูหมิ่นเช่นกัน นอกจากนี้ ยังต้องกระทำซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา รวมทั้งต้องกระทำโดยเจตนาด้วย

3.2.2.2 ความผิดต่อเสรีภาพ

การลงโทษนักเรียนในบางกรณีอาจไม่ได้มีการใช้กำลังทางกายภาพกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนโดยตรง แต่เป็นการบังคับให้นักเรียนกระทำการใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจหรือของผู้อื่น อันเป็น

¹¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 บัญญัติว่า

“ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

¹¹⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), หน้า 245-247.

¹¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติว่า

“ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309¹¹⁸ การทำให้กลัวนี้ไม่จำกัดวิธีการ อาจใช้วิธีการพูด วิธีเขียน หรือวิธีหลอกแล้วทำให้เกิดความกลัวก็ได้ การทำให้กลัวนี้ต้องเป็นการทำให้ กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต กล่าวคือ ถึงขนาดจะต้องตาย หรือเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือเป็น อันตรายต่อเสรีภาพ ซึ่งมีความหมายอย่างกว้าง เช่น เสรีภาพทางความคิด การเขียน การพูด และ อื่นๆ ส่วนการทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชื่อเสียง เช่น ข่มขู่ว่าจะเอาความลับมาเปิดเผยว่ามีความ ประพฤติที่ไม่เหมาะสม วิธีข่มขืนใจอีกประการหนึ่งคือการใช้กำลังประทุษร้าย เมื่อพิจารณาการ ลงโทษนักเรียนอันเป็นการกระทำตามมาตรา 309 ดังกรณีที่ปรากฏข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น ครู พุดจาข่มขู่นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศว่าหากไม่เปลี่ยนพฤติกรรมจะจับนักเรียนถอดเสื้อผ้า ประจานหน้าเสาธงทำให้นักเรียนเกิดความเครียดจนพยายามฆ่าตัวตาย¹¹⁹ หรือกรณีที่ครูบังคับให้ นักเรียนที่แพ้นมวัวรับประทานอาหารกลางวันที่มีส่วนผสมของนมวัว¹²⁰ การกระทำความดังกล่าวเป็นการ บังคับให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยทำให้นักเรียนกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชื่อเสียง เช่นนี้ ครู ย่อมมีความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่นได้

นอกจากนี้ วิธีการลงโทษที่ครูนิยมใช้ในการลงโทษเรียนคือวิธีการกักขังหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งการกระทำความผิดฐานกักขังหน่วยงานตามมาตรา 310 นี้¹²¹ ได้แก่การกักขังหน่วยงาน ซึ่งมีความหมายว่า การไม่ยอมให้บุคคลไปยังสถานที่ที่เขาอยากจะไป ส่วนการกักขัง หมายถึง กักตัวไว้ใน สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยไม่ยอมให้ออกไป เช่น ขังไว้ในห้อง หรือการกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 บัญญัติว่า

“ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตราย ต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย จนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹¹⁹ สนุก, "เด็กม.2 เครียดครูตบหน้าแก้ผ้าประจานเป็นตุ๊ด กินยาฆ่าตัวตาย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 22 ธันวาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://news.sanook.com/1128507/>

¹²⁰ กระปุก, "เพจดังแฉ ครูบังคับเด็ก 3 ขวบ กินนมวัวทั้งที่แพ้ อ้างอยากให้มีมารชชาติ" [ออนไลน์] เข้าถึง เมื่อ 7 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://health.kapook.com/view178736.html>

¹²¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 บัญญัติว่า

“ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความด้วยประการ ใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหก พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย เช่น จับมัดไว้ จะเห็นได้ว่าครูอาจลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการกักขังหรือ หน่วงเหนี่ยว เช่น ลงโทษนักเรียนให้ทำเวรจนล่วงเวลาเลิกเรียนเป็นเวลานาน ดังนั้น การลงโทษด้วย วิธีการดังกล่าวอาจเข้าข่ายความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นได้

3.2.2.3 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแก คุกคาม หรือทำให้เดือดร้อน รำคาญ

ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแก ช่มเหงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397¹²² นี้เป็นความผิดลหุโทษ ซึ่งคุ้มครองผู้ถูกกระทำจากการรังแก ทั้งนี้ คำว่า “รังแก” ตาม พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 มีความหมายว่า แกล้งทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ซึ่งมัก ใช้กรณีผู้มีอำนาจมากกว่า ส่วนคำว่า “ช่มเหง” มีความหมายว่า ใช้กำลังรังแกแกล้งทำความเดือดร้อน ให้ผู้อื่น และคำว่า “คุกคาม” มีความหมายว่า การแสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว จะ เห็นได้ว่าจากนิยามดังกล่าว การกระทำในลักษณะรังแก ช่มเหง และคุกคามนั้น ไม่ได้มีความหมาย เฉพาะถึงการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการแสดงออกด้วยคำพูดหรือกิริยา ท่าทางด้วย

¹²² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ช่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัลหรือเป็นการ กระทำอันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่น บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอัน เนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

เมื่อวิเคราะห์มาตรา 397 กับกรณีการลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรงโดยครู จะเห็นได้ว่า ในมาตรา 397 วรรคสาม ได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษในกรณีที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกระทำ ซึ่งการกระทำระหว่างครูต่อนักเรียนนั้นอาจเข้าลักษณะของ “ผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น” เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ดังนั้น หากครูหรือบุคลากรทางการศึกษากระทำการอันมีลักษณะข่มเหง รังแก หรือคุกคามต่อนักเรียน ครูก็มีความรับผิดชอบตามมาตรา 397 วรรคสาม ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า การกระทำในลักษณะรังแก ข่มเหง หรือคุกคามนั้น มีความแตกต่างกับการลงโทษนักเรียนซึ่งเป็นการกระทำที่มีมูลเหตุจูงใจเพื่อที่จะแก่นิสัย และความประพฤติที่ไม่ดีของนักเรียนอันมีความแตกต่างกับการรังแก ข่มเหง หรือคุกคาม ที่มีมูลเหตุจูงใจให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือเพื่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่ผู้ถูกระทำตามมาตรา 397 ประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ความผิดฐานข่มเหงรังแกนี้ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำอันมีลักษณะลงโทษทางร่างกายและจิตใจด้วยความรุนแรงของครู

3.3 ข้อพิจารณาความรับผิดชอบของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนตามประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบในประมวลกฎหมายอาญา จะเห็นได้ว่าการลงโทษนักเรียนนั้น ครอบคลุมประกอบความรับผิดชอบในความผิดหลายฐานดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่อาจไม่ครอบคลุมแก่การกระทำบางส่วนเช่น การใช้คำพูดในลักษณะทำร้ายจิตใจของนักเรียนไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ การพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลนั้นการกระทำต้องครอบคลุมประกอบความผิดตามโครงสร้างข้อที่ 1 กล่าวคือ ผู้กระทำต้องมีการกระทำ และการกระทำนั้นต้องครอบคลุมประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในที่กฎหมายบัญญัติไว้ อีกทั้งผลของการกระทำจะต้องสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล นอกจากนี้การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดหมายความว่า ผู้กระทำไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำการซึ่งครอบคลุมที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเมื่อไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด ผู้กระทำก็มี

ความผิด แต่ถ้ามีกฎหมายยกเว้นความผิด ผู้กระทำก็ไม่มี ความผิดตามโครงสร้างข้อที่ 2 และสุดท้าย โครงสร้างข้อที่ 3 มีเหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำหรือการกระทำนั้นๆ หรือไม่¹²³

อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของบุคคลนั้นต้องพิจารณาว่ามีกฎหมาย หรือเหตุยกเว้นความผิดซึ่งทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามโครงสร้างข้อที่ 2 หมายความว่าผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ ซึ่งบางกรณีประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยไม่ได้บัญญัติถึง อำนาจของผู้กระทำไว้อย่างชัดเจน แต่จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้มีการนำจารีตประเพณีและ วัฒนธรรมมาวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา นอกจากเหนือจากปัจจัยด้านอื่นๆที่เกี่ยวกับจำเลย เช่น อายุ เพศ หรือสภาวะแห่งจิต ภายใต้อำนาจที่ไม่มีโทษ ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (nullum crimen, nulla poena sine lege) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 โดยนำจารีตประเพณีมาใช้ในทางที่เป็น คุณแก่จำเลยเท่านั้น¹²⁴ เช่น ความยินยอมของผู้เสียหาย หรือการที่ผู้เสียหายสละความคุ้มครองในทาง กฎหมาย โดยเป็นการสละคุณธรรมทางกฎหมาย คือความปลอดภัยของร่างกาย ในทางกฎหมาย อาญา

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนมี 2 หลักการที่ สามารถนำมาปรับใช้ยกเว้นความรับผิดของครูได้คือจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน และ หลักความยินยอม ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการแรก ในอดีตก่อนมีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน และนักศึกษา พ.ศ.2548 แนวคำพิพากษาของศาลฎีกายอมรับจารีตประเพณีเกี่ยวกับอำนาจ การลงโทษสั่งสอนของครู เนื่องจากบุคคลที่มีโดยตรงหน้าที่ในการพัฒนาจิตใจและสติปัญญาของเด็ก คือพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อเป็นการอบรมขัดเกลาพฤติกรรมเด็กผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิทำโทษบุตรได้ ตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1567(2)¹²⁵ อำนาจ

¹²³ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554), หน้า 30.

¹²⁴ ปุณยวีร์ ประจวบภาพ, "การอ้างจารีตประเพณีและวัฒนธรรมกับความรับผิดทางอาญา" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 44.

¹²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1567 (2) บัญญัติว่า

“ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ

ปกครองบุตรนี้ย่อมมีอยู่จนบุตรบรรลุนิติภาวะ หรือถูกถอนอำนาจปกครอง อำนาจทำโทษผู้อยู่ในปกครองไม่จำกัดเฉพาะระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครองตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงผู้ที่อยู่ในฐานะเดียวกัน (In Loco Parentis) ด้วย นอกจากนี้ การใช้อำนาจของครูอาจารย์เขียนตักเตือนศิษย์เพื่อว่ากล่าวสั่งสอนนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430¹²⁶ กำหนดความรับผิดชอบทางละเมิดแก่ครูในกรณีที่นักเรียนกระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแล ดังนั้น ก็ต้องให้อำนาจในการดูแลได้ตามสมควรเช่นเดียวกัน และเป็นอำนาจที่เข้าใจได้ว่าอำนาจนี้ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครอง¹²⁷ สืบเนื่องมาจากในสมัยโบราณ วัดเป็นศูนย์กลาง การศึกษา และมีพระสงฆ์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนและให้ความรู้พ่อแม่ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานไปศึกษาที่วัด โดยเรียกได้ว่าเป็นการฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับพระสงฆ์ การฝากตัวเป็นศิษย์นั้นเปรียบเสมือนการมอบอำนาจอบรมสั่งสอนของบิดามารดาให้พระสงฆ์ในการอบรมบุตรหลานของตนด้วย เมื่อบิดามารดามีอำนาจในการว่ากล่าวสั่งสอนบุตรหลานของคน อำนาจนี้ย่อมส่งมอบไปยังพระสงฆ์ผู้เป็นครูอาจารย์ สังคมไทยจึงยอมรับให้พระสงฆ์และครูอาจารย์มีอำนาจอบรมสั่งสอนนักเรียนได้ อำนาจในการอบรมสั่งสอนนี้จึงเป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม มีความเห็นบางฝ่ายเห็นว่าอำนาจการทำโทษนักเรียนนั้นไม่ใช่อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาจากผู้ปกครอง แต่เป็นอำนาจที่จำเป็นในทางปกครองเพื่อรักษาระเบียบวินัยของสถานศึกษา ฉะนั้นจึงไม่อาจเพิกถอนโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและอาจมีอยู่ตลอดระยะเวลาของความเป็นผู้เยาว์ได้ อำนาจของครูอาจารย์นี้ไม่จำกัดเฉพาะในระหว่างที่นักเรียนอยู่ในสถานศึกษาเท่านั้น แต่มีอยู่นับตั้งแต่นักเรียนออกจากบ้านจนกระทั่งกลับบ้าน ทั้งนี้ การทำโทษนักเรียนสามารถกระทำได้เฉพาะกรณีที่เป็นการสมควร จะทำเกินไปได้ไม่ได้ ทั้งต้องทำโดย

(2) ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน...”

¹²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430 บัญญัติว่า

“ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตยภัต ชั่วครั้งคราวก็ดี จำต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในการละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร”

¹²⁷ ไพจิตร บุญยพันธุ์, ปัญหาเกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหายและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหาย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร), หน้า 46.

มูลเหตุจูงใจเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนเท่านั้น จะทำเพราะความโกรธแค้นด้วยโทษไม่ได้ แต่คงหมายความเฉพาะนักเรียนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น¹²⁸

กล่าวโดยสรุปคือ กรณีกฎหมายจารีตประเพณีให้อำนาจครูอาจารย์ตักเตือนนักเรียนพอสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนได้ โดยถือว่าเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 949/2471 ค. จำเลยเป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาล ค. มาตรวจโรงเรียนได้รับรายงานจากครูประจำชั้นและตรวจดูบัญชีเห็นมีเด็กเกียจคร้านต่อการเรียนอยู่ 6 คน ล้วนแต่เป็นเด็กตื้อดิ่งสั่งสอนยาก ครูได้ทำทัณฑ์กรรมหลายครั้ง ก็ไม่เช็ดหลาย ค. กับ ท. ปรีกษาพร้อมกันว่าควรจะเขียนเสียบ้าง เพื่อตัดนิสัยไม่ให้เกียจคร้านต่อไปและก่อนจะเขียน ค. ได้เรียกเด็กทั้ง 6 คนมายืนหน้าชั้น ประกาศสั่งสอนถึงความผิดและตักเตือนไม่ให้ขาดโรงเรียน แล้วจึงเขียนเด็กทั้ง 6 คนด้วยไม้เรียวคนละ 4 ที ตามอำนาจของครูใหญ่ เด็ก ส. และ บ. ถูกเขียนมีบาดเจ็บเล็กน้อยเพียงโลหิตช้ำ ส่วนเด็กอื่นๆ ไม่มีบาดแผล แต่ปรากฏว่าจำเลยได้เขียนเด็กทั้ง 6 คนแรงเท่าๆ กัน ศาลฎีกา วินิจฉัยว่าจำเลยกระทำโทษพอสมควร หวังจะปราบปรามเด็กให้ประพฤติตัวเรียบร้อยแลหมั่นต่อการเรียน จำเลยไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 390/2483 ครูเขียนนักเรียนอายุ 12 ปี จำนวน 5 ที ด้วยแขนงไม้ไผ่เส้นผ่าศูนย์กลางเกือบ 1 เซนติเมตร ตามข้อบังคับของแผนกกรรมการ เป็นแนวที่ท้องขาอ่อนหนังแตกโลหิตไหลเล็กน้อย ในฐานะที่เด็กผู้นั้นพกมิตไปโรงเรียนเพื่อจะทำร้ายเพื่อนนักเรียน เป็นการสมควรที่ครูต้องปราบปราม ไม่เป็นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505 พระภิกษุบังคับจะเอาผิดจากจำเลยซึ่งเป็นศิษย์ เนื่องจากจำเลยเป็นคนโมโหร้าย มีมิตไว้กลัวว่าจะมีเรื่อง จำเลยแสดงกิริยาขัดขืนจะต่อสู้ พระภิกษุจึงใช้ไม้ฟาดไปที่หนึ่ง จำเลยยกแขนรับปัดไม้กระเด็นไปแล้ว จำเลยโถมเข้าหาพระภิกษุ กอดปล้ำกันกลมกลิ้งไปมา จำเลยใช้มิตที่ถืออยู่แทงพระภิกษุ เช่นนี้ ไม่เป็นการป้องกันสิทธิของตนตามประมวล

¹²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), หน้า 828.

กฎหมายอาญา มาตรา 68 และไม่เป็นบันดาลโทษตามมาตรา 72 ทั้งนี้ การที่พระบงคับจะเอาผิดจากจำเลย และเมื่อจำเลยแสดงกิริยาขัดขืนจะต่อสู้ พระภิกษุจึงใช้ไม้ฟาดจำเลยไปที่หนึ่ง เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร

อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ.2548 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 กำหนดวิธีการลงโทษนักเรียนไว้ 4 สถาน ดังนี้ 1.ว่ากล่าวตักเตือน 2.ทำทัณฑ์บน 3.ตัดคะแนนความประพฤติ 4.ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จะเห็นได้ว่าระเบียบดังกล่าวไม่ได้ให้อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการเขียนตีก่อต่อไปแล้ว ซึ่งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการที่ครูลงโทษนักเรียนเป็นแนวคำพิพากษาที่เกิดขึ้นก่อนมีระเบียบดังกล่าว ทั้งนี้ ยังไม่ปรากฏคำพิพากษาของศาลฎีกาภายหลังจากที่มีระเบียบฯ ทำให้ขาดความชัดเจนแน่นอนว่าศาลไทยยอมรับอำนาจการลงโทษของครูมากน้อยแค่ไหนเพียงไร จากการสัมภาษณ์นักกฎหมายไทยบางท่านมีความคิดเห็นว่าคุณสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนควรมีอำนาจบังคับบัญชาอยู่บ้าง การลงโทษนักเรียนนั้นถ้าไม่ใช่การทำร้ายถึงขั้นมีบาดแผลและไม่เกินกว่าเหตุ แต่เป็นการลงโทษที่พอเหมาะพอควร ด้วยความปรารถนาดี ไม่ใช่ทำเพื่อความสะใจของผู้กระทำ ครูก็ไม่ควรต้องรับผิดชอบทางอาญา โดยใช้วิธีการที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงก่อน เช่นการว่ากล่าวตักเตือน กล่าวคือ ถ้ายังมีมาตรการอื่นที่ไม่ต้องตีเด็ก ครูก็ควรทำก่อน ทั้งยังต้องพิจารณาจากวิธีการลงโทษที่ครูส่วนใหญ่ใช้สำหรับความผิดเดียวกันของนักเรียน ส่วนการลงโทษทางจิตใจนั้น เช่นการว่ากล่าวตักเตือน ต้องไม่ใช่คำไม่สุภาพ ก้าวล่วงไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวกับนักเรียน ต้องไม่ทำให้นักเรียนอับอาย ไม่ประจานนักเรียนต่อหน้าผู้อื่น หรือเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์¹²⁹

จากกรณีที่มีข่าวตามหนังสือพิมพ์ เช่น ครูตบนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กทพรวมทั้งชกที่หน้าอกด้านซ้ายจนเป็นรอยช้ำ หรือกรณีที่ครูใช้ไม้เรียวเขียนตักนักเรียนจำนวน 33 ที่ เพราะไม่ทำการบ้าน จนกันฟกช้ำอย่างหนัก¹³⁰ หรือกรณีที่นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ตัดผมสั้นตามกฎระเบียบของโรงเรียน อาจารย์ได้ใช้กำลังประทุษร้ายด้วยการใช้มือจับที่ศีรษะพร้อมกับจิกผมและกระชากลากนักเรียนเข้าไปในห้องสมุดพร้อมใช้ฝ่ามือตบที่หลังกับแขนของนักเรียนหลาย

¹²⁹ สัมภาษณ์ นายสันติ ชูกิจทรัพย์ไพศาล, ผู้พิพากษาในศาลอาญา, 2 พฤศจิกายน 2561

¹³⁰ เดลินิวส์, "ครูฟาดก้นเด็กนักเรียนเนื้อแตก ฉุนสื่อทำข่าว ปรีทำร้าย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559. แหล่งที่มา: <http://www.dailynews.co.th/regional/350214>

ครั้งต่อหน้านักเรียนคนอื่นๆ¹³¹ การกระทำของครูเป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขต ครูจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย แม้ว่าครูจะกระทำไปโดยมีเจตนาเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนก็ตาม

ประการที่สอง การนำหลักความยินยอมมาปรับใช้เพื่อยกเว้นความรับผิดของครูในการลงโทษนักเรียน เมื่อพิจารณาถึงหลักความยินยอมในการยกเว้นความรับผิดของครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน จะเห็นว่าหลายกรณีนักเรียนที่ถูกครูลงโทษโดยถูกครูบังคับ ดังนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นความยินยอมอันบริสุทธิ์ที่จะเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของครูได้ เนื่องจากในการแสดงเจตจำนงในการให้ความยินยอม กล่าวคือ ผู้ให้ความยินยอมต้องให้ความเต็มใจและสมัครใจ ปราศจากกลฉ้อฉลหรือการเข้าใจผิดด้วยประการทั้งปวง แต่ก็อาจมีบางกรณีที่นักเรียนสำนึกผิดในความผิดที่ตนกระทำและยินยอมให้ครูทำโทษแต่โดยดีซึ่งย่อมเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของครูฐานทำร้ายร่างกายได้

อีกทั้ง ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาว่า จะถือได้หรือไม่ว่าการที่นักเรียนเข้ารับการศึกษที่โรงเรียนถือเป็นการให้ความยินยอมโดยปริยายที่จะถูกลงโทษด้วยวิธีการใดๆ ซึ่งยังไม่เคยมีกฎหมายหรือปรากฏแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องดังกล่าวว่าครูสามารถอ้างความยินยอมโดยปริยายจากการที่นักเรียนเข้ารับการศึกษที่โรงเรียนได้หรือไม่

นอกจากนี้ ยังมีข้อพิจารณาต่อมาว่าการที่พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนส่งบุตรหลานของตนให้เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนรวมถึงยินยอมให้ครูมีอำนาจอบรมสั่งสอนรวมถึงการลงโทษบุตรหลานของตนด้วย ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีการให้ความยินยอมแทนกันนั้น โดยปกติการให้ความยินยอมนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคล (Individual's Right) บุคคลอื่นไม่สามารถให้ความยินยอมแทนกันได้ การให้ความยินยอมแทนกันจะต้องเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ไม่อาจให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ กรณีความยินยอมของผู้เยาว์ โดยทั่วไปแล้วไม่มีเกณฑ์กำหนดตายตัวว่าผู้ให้ความยินยอมจะต้องมีอายุเท่าใด ซึ่งต้องพิจารณาแต่เพียงว่าผู้นั้นมีความสามารถในการรู้เรื่องรู้ราวและความสามารถในการตัดสินใจของบุคคลในทางความเป็นจริง กล่าวคือ ผู้ใดมีความรู้ความเข้าใจในความหมายและผลได้ผลเสียของเรื่องที่จะให้ความยินยอมนั้นเพียงพอแล้ว แม้ผู้นั้นจะยังเป็นผู้เยาว์ก็สามารถที่จะให้ความยินยอมได้และทำให้ความยินยอมนั้นเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตาม

¹³¹ ทีนิวัสส์, "[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559. แหล่งที่มา:

กฎหมาย¹³² ดังนั้น หากนักเรียนซึ่งยังเป็นผู้เยาว์มีวุฒิภาวะที่เข้าใจถึงการกระทำและผลในเรื่องที่จะยินยอมให้ครูลงโทษตนแล้ว ครูจึงไม่อาจอ้างความยินยอมของพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบในการลงโทษนักเรียนได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การนำหลักความยินยอมมาปรับใช้เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนจึงสามารถสรุปได้ว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างจำกัดเฉพาะกรณีนักเรียนสำนึกผิดและเต็มใจให้ครูลงโทษตนเองได้เท่านั้น

3.4 ความรับผิดชอบทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547

วินัยข้าราชการครู หมายถึง แบบแผนความประพฤติที่กำหนดให้ข้าราชการครูพึงควบคุมตนเอง และควบคุมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ ซึ่งวินัยข้าราชการครูมีทั้งระเบียบ ข้อปฏิบัติของทางราชการ และสิ่งที่ครูจะต้องประพฤติตามความคาดหวังของสังคมในฐานะที่อาชีพครูเป็นอาชีพพิเศษที่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนนักเรียน จึงจำเป็นต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน¹³³

อนึ่ง วินัยข้าราชการครูมีความสำคัญทั้งต่อตัวข้าราชการครูในการสร้างความเจริญก้าวหน้าในการทำงานให้กับตนเอง และเป้าหมายที่แท้จริงในการส่งเสริมให้ครูมีวินัยนั้น ใช้อยู่ที่ตัวครู แต่อยู่ที่นักเรียน กล่าวคือ ถ้าครูมีวินัย ความมีวินัยของครูจะส่งผลไปถึงนักเรียนด้วย เช่น ครูที่ตั้งใจอบรมสั่งสอนนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ ครูที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนจะช่วยชักนำให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ หากนักเรียนมีครูที่มีระเบียบวินัยย่อมหมายถึงความสำเร็จของการศึกษา¹³⁴

¹³² พจน์ บุชปาคม, “ละเมิด” (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525), หน้า 55.

¹³³ อนันต์ จินดารัตน์, คำอธิบายข้าราชการครูและการออกจากราชการ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2542), หน้า 4.

¹³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

ลักษณะความผิดทางวินัยของข้าราชการครูตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดความผิดวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมไว้ค่อนข้างเข้มงวดและเคร่งครัดกว่าข้าราชการประเภทอื่น เช่น การกำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เฉพาะแก่ผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนและสังคมอีกด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงและเพื่อให้ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปด้วย¹³⁵

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดระบบข้าราชการครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อีกทั้งยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดวินัยไว้ในหมวดที่ 6 วินัยและการรักษาวินัย มาตรา 82 ถึงมาตรา 87 โดยแยกลักษณะความผิดทางวินัยออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงและความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 การลงโทษนักเรียนที่ถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

ความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มี 13 ประเภท แต่ในส่วนที่สามารถนำมาปรับใช้แก่กรณีการลงโทษทางนักเรียนคือ กรณีตามมาตรา 88 วรรคหนึ่งซึ่งกำหนดความผิดในกรณีที่ครูไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม ไม่สุภาพเรียบร้อยและรักษาความสามัคคี ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียน ไม่ต้อนรับหรือให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมต่อผู้เรียน¹³⁶ และมาตรา 94 คือไม่รักษาชื่อเสียงของตนและรักษา

¹³⁵ วงจันทร์ ชิวธาตาริรุทธ์, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ก.ค.ศ. , 2553), หน้า 30.

¹³⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 88 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว¹³⁷

3.4.2 การลงโทษนักเรียนที่ถือว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรง

ความผิดวินัยร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียนคือ มาตรา 88 วรรคสอง คือการกระทำที่เป็นการก่อกวน ก่อความไม่สงบเรียบร้อย หรือขัดขวางการเรียนการสอน หรือประพฤติอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง¹³⁸

การที่จะพิจารณาวาการกระทำอย่างใดจึงเป็นความผิดกรณีดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น มีแนวทางวินิจฉัยคือ

- 1) เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการคือผู้กระทำการก่อกวนดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น ต้องกระทำโดยแสดงออกว่าตนเป็นข้าราชการ
- 2) ผู้ถูกก่อกวนดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหง ต้องอยู่ในฐานะผู้เรียนหรือประชาชน คือ มีฐานะเป็นพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้าราชการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอนผู้เรียนและประชาชนเป็นผู้อยู่ในปกครองของรัฐและรับบริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ”

¹³⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 94 บัญญัติว่า

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว”

¹³⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 88 วรรคสอง บัญญัติว่า

“การก่อกวน ก่อความไม่สงบเรียบร้อย หรือขัดขวางการเรียนการสอน หรือประพฤติอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

3) เจตนาหรือจงใจ คือ ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือจงใจที่จะกลั่นแกล้งดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนโดยตรง ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นไปโดยข้าราชการผู้นั้นไม่ได้มีเจตนาหรือจงใจที่จะกระทำต่อผู้นั้นโดยตรง ก็ไม่เป็นความผิดตามวรรคสองนี้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งการกระทำนั้นเป็นเรื่องๆ ไป

อนึ่ง การลงโทษวินัยข้าราชการเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารงานบุคคลภาครัฐโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของข้าราชการ การลงโทษทางวินัยถูกนำมาใช้เป็นมาตรการเชิงลบ ความผิดวินัยข้าราชการครุกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน คือ¹³⁹

ก. วินัยไม่ร้ายแรง

1. ภาคทัณฑ์
2. ตัดเงินเดือน
3. ลดขั้นเงินเดือน

ข. วินัยร้ายแรง

4. ปลดออก
5. ไล่ออก

อนึ่ง โทษภาคทัณฑ์ใช้ในกรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อยหรือมีเหตุอันควรลดหย่อน โทษตัดเงินเดือนและลดขั้นเงินเดือนใช้ในกรณีความผิดไม่ถึงกับเป็นความผิดร้ายแรงและไม่ใช้กรณีที่เป็น

¹³⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 96 บัญญัติว่า

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย จักต้องได้รับโทษทางวินัยเว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7 โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดขั้นเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก....”

ความผิดเล็กน้อย ส่วนโทษปลดออกและไล่ออกใช้ในกรณีที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดร้ายแรง เท่านั้น

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการที่ครูลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็น การลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายหรือการลงโทษโดยใช้คำพูดในลักษณะที่เหยียดหยาม ถือเป็น ความผิดวินัยร้ายแรง ตามมาตรา 88 วรรคสอง กำหนดว่า การก่อกวน ก่อเหตุ ทุพพินัย เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่จากคำวินิจฉัย ของคณะกรรมการสอบสวนวินัยกรณีครูลงโทษนักเรียนโดยการเขียนจนมีบาดแผล และใช้พวงกุญแจ ตีที่ศีรษะนักเรียนจนศีรษะแตก ตัดเงินเดือน 5 % เป็นเวลา 1 เดือน หรือกรณีดำเนินนักเรียนว่า "พ่อแม่ ไม่สั่งสอน หรือว่า พ่อแม่สอนให้ทำอย่างนี้" ตัดเงินเดือน 5 % เป็นเวลา 1 เดือน¹⁴⁰ หรือกรณีที่ครูปา แก้วใส่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ถูกกุกหูด้านซ้าย ทำให้ได้รับบาดเจ็บใบหน้าเสียโฉม ปากเบี้ยว ตาซ้ายปิดไม่สนิท มีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง¹⁴¹ ทั้งที่การลงโทษนักเรียนลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิด ความเสียหายต่อร่างกายของนักเรียนและส่งผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนอย่างร้ายแรง จึงเห็นได้ ว่าในบางกรณีโทษทางวินัยที่ลงโทษแก่ครูที่ทำร้ายนักเรียนอย่างรุนแรงนั้น มีโทษทางวินัยค่อนข้างต่ำ คือ ตัดเงินเดือนเท่านั้น ส่งผลทำให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาไม่เกิดความเกรงกลัว เมื่อการ กระทำผิดไม่ได้สัดส่วนต่อโทษที่ได้รับ ทำให้ครูไม่เกิดความเกรงกลัว ส่งผลให้ครูยังคงลงโทษนักเรียน ด้วยวิธีการที่รุนแรงต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน

การแก้ไขปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงจำเป็นต้องศึกษาถึง ขอบเขตอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนว่ากฎหมายกำหนดให้อำนาจแก่ครูในการลงโทษนักเรียน

¹⁴⁰ ครูสมาร์ตทอทคอม, "เดือนครู ระวังผิดวินัย ตัวอย่างความผิดทางวินัยของครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ตัวอย่างความผิดวินัยครู" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 5 สิงหาคม 2561. แหล่งที่มา:

<http://www.krusmart.com/teacher-discipline/>

¹⁴¹ ไทยรัฐ, "ผิดวินัยไม่ร้ายแรง! ผลสอบครูพละปาแก้ว นร.สาว ม.5" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/724560>

ในลักษณะบ้าง เพื่อที่จะสามารถนำมาพิจารณาต่อไปว่าการลงโทษของครูเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ซึ่งมีผลต่อความรับผิดชอบทางอาญาของครูว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้อันถือเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาตามโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา ทั้งนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนมีดังต่อไปนี้

3.5.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองแก่เด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ การพัฒนาและฟื้นฟู โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ทั้งนี้ พระราชบัญญัตินี้ตั้งกล่าวคุ้มครองเด็กจากการใช้ความรุนแรงในมาตรา 26 (1) โดยกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็กไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่¹⁴²

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 กำหนดนิยามคำว่า “นักเรียน” ในมาตรา 4 โดยบัญญัติว่า “นักเรียน” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและ

¹⁴² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 26 (1) บัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่างเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก...”

มัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน¹⁴³

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทะเบียนนักเรียนมีการกำหนดไว้ในหมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา โดยมาตรา 65 วรรคสาม กำหนดให้การลงทะเบียนนักเรียนหรือนักศึกษา ให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด¹⁴⁴ ต่อมา มีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงทะเบียนนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ซึ่งมีรายละเอียดในหัวข้อถัดไปนี้

3.5.2 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงทะเบียนนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงทะเบียนนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงมากที่สุดในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการกำหนดวิธีการและขอบเขตการลงทะเบียนต่อนักเรียนผู้กระทำความผิดระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ระเบียบฯ ดังกล่าวอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบว่าด้วยการลงทะเบียนและนักศึกษา ระเบียบฯ ฉบับนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งได้แก่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2548 พร้อมทั้งให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงทะเบียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2543

ทั้งนี้ คำนิยามเกี่ยวกับการลงทะเบียนนักเรียนในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงทะเบียนนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 มีดังนี้

¹⁴³ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า

“นักเรียน” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน”

¹⁴⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 65 วรรคสาม บัญญัติว่า

“การลงทะเบียนนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

ข้อ 4 “กระทำความผิด” หมายความว่า การที่นักเรียนหรือนักศึกษาประพฤติฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา หรือของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา

“การลงโทษ” หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิดโดยมีความมุ่งหมายเพื่ออบรมสั่งสอน ผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมาย

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 กำหนดให้อำนาจแก่ครูในการลงโทษนักเรียนได้เพียง 4 สถาน ดังต่อไปนี้

ข้อ 5 ของระเบียบดังกล่าวได้กำหนดโทษที่สามารถลงโทษแก่นักเรียนผู้กระทำความผิดไว้ทั้งสิ้น 4 สถาน ดังนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือน

การว่ากล่าวตักเตือนตามข้อ 7 ของระเบียบดังกล่าวได้บัญญัติโดยอธิบายไว้ว่าให้ใช้ในกรณีที่นักเรียนกระทำความผิดไม่ร้ายแรง ¹⁴⁵

(2) ทำทัณฑ์บน

การทำทัณฑ์บนตามข้อ 8 ของระเบียบดังกล่าวบัญญัติว่าให้ใช้ในกรณีที่นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนหรือนักศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หรือกรณีทำให้เสียชื่อเสียง และเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา ฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา ได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้วแต่ยังไม่เข็ดหลาบ การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือและเชิญบิดา

¹⁴⁵ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ข้อ 7 บัญญัติว่า “ว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีที่นักเรียนนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง”

มารดา หรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดและรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย¹⁴⁶

(3) ตัดคะแนนความประพฤติ

การตัดคะแนนความประพฤติ ตามข้อ 9 ของระเบียบดังกล่าวให้เป็นอิสระของแต่ละสถานศึกษาที่จะทำการกำหนดวิธีการตัดคะแนนความประพฤติ และต้องมีการทำบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

(4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การทำกิจกรรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือในทางปฏิบัติอาจเรียกว่าการบำเพ็ญประโยชน์ การทำกิจกรรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนี้ ตามข้อ 10 ของระเบียบดังกล่าวให้ใช้ในกรณีที่นักเรียนกระทำความผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม¹⁴⁷

นอกจากนี้ข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ยังได้วางหลักการใช้ดุลพินิจและขอบเขตการลงโทษนักเรียนและรับรองอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษนักเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁴⁶ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ข้อ 8 บัญญัติว่า

“การทำทัณฑ์บนใช้ในกรณีที่นักเรียนนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับ สภาพนักเรียนนักศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือกรณีที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษาหรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่เข็ดหลาบ การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดและรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย”

¹⁴⁷ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ข้อ 10

“ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษาก่อทำความผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด”

“ข้อ 6 ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยคำนึงถึงอายุของนักเรียนนักศึกษาและความร้ายแรงของพฤติการณ์ประกอบการลงโทษด้วย การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมายให้เป็นผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษนักเรียนนักศึกษา”

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าระเบียบฯ ดังกล่าวกำหนดวิธีการลงโทษนักเรียนที่พึงกระทำได้ไว้อย่างชัดเจนเพียง 4 สถานเท่านั้น ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การทำทัณฑ์บน การตัดคะแนนความประพฤติ การทำกิจกรรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งไม่ปรากฏให้อำนาจลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการทำต่อเนื้อตัวร่างกายแต่อย่างใด แต่จากสภาพปัจจุบันครูยังคงมีการใช้วิธีการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดโทษที่สามารถลงแก่นักเรียนได้นั้นไม่สอดคล้องกับวิธีการลงโทษจริงในทางปฏิบัติ กล่าวคือตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ข้อ 5 นั้นมีโทษที่กำหนดที่สามารถลงได้เพียง 4 สถานเท่านั้น แต่ในทางความเป็นจริงแล้วครูอาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษาใช้วิธีการลงโทษมากมายหลายประการ เช่น การตี การยึดหรือริบทรัพย์สิน การปรับเงิน การให้นักเรียนวิ่งรอบสนาม ฯลฯ ทำให้การลงโทษด้วยวิธีการเหล่านี้เป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจอันทำให้การกระทำของครูไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ การลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ที่ให้อำนาจครูในการว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนอันถือเป็นการลงโทษที่กระทบต่อจิตใจของนักเรียนทางใดทางหนึ่งก็ยิ่งขาดขอบเขตที่ชัดเจนว่าการลงโทษด้วยคำพูดนี้มีขอบเขตอย่างไรอันจะไม่เป็นการละเมิดต่อจิตใจของนักเรียน แม้มีการวางขอบเขตการลงโทษนักเรียนตามข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ที่ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท แต่ข้อห้ามดังกล่าวยังมีลักษณะที่เป็นนามธรรม และกำหนดขอบเขตไว้ค่อนข้างกว้างทำให้ยากต่อการตีความ และยังไม่ครอบคลุมถึงกรณีต่างๆ ทั้งหมด

3.5.3 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน โดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543

ระเบียบฉบับดังกล่าวออกโดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งมีผลบังคับใช้กับบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการครู ครูและสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดหรืออยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ¹⁴⁸ โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียน ดังนี้

ข้อ 7 “ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดทางร่างกาย ทางเพศ วาจา การพุดดูหมิ่น หยาบคาย หลอกลวง หรือการกระทำการใดอันเป็นการทารุณหรือบีบบังคับจิตใจของเด็กและเยาวชน”

ข้อ 8 “การลงโทษเด็กและเยาวชน จะต้องไม่กระทำโดยการทรมานหรือทารุณแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือด้วยวิธีการโหดร้ายหรือประจานหรือกระทำโดยไร้มนุษยธรรม หรือโดยวิธีการอันไม่เหมาะสม”

ข้อ 10 “ต้องปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยเสมอภาคด้วยความเป็นธรรม และต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย สติ ปัญญา สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อและการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง”

จากข้อ 8 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 นี้กำหนดห้ามไม่ให้มีการลงโทษนักเรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เป็นการทรมานหรือทารุณ โหดร้าย หรือด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมไร้มนุษยธรรม หรือมีลักษณะเป็นการประจานนักเรียน และห้ามการทารุณทางร่างกายและจิตใจ ทั้งยังต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กและ

¹⁴⁸ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 ข้อ 4 บัญญัติว่า

“ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับกับบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการครู ครูและสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดหรืออยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ”

เยาวชน เมื่อพิจารณาระเบียบฉบับนี้ประกอบกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 จะเห็นได้ว่าการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนด้วยความรุนแรงไม่อาจกระทำได้อีกต่อไป แต่ระเบียบดังกล่าวอาจยังไม่ครอบคลุมถึงการลงโทษทางจิตใจนักเรียน บางลักษณะ เช่น การใช้คำพูดที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย เป็นต้น

3.6 กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียน

เนื่องจากการแก้ไขปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้แต่เพียงการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษของครูเท่านั้น หากแต่มาตรการทางกฎหมายต่างๆ เพื่อป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงก็มีส่วนสำคัญในช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักเรียนได้โดยสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียนเพื่อให้ทราบว่า มีกฎหมายใดบ้างที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายป้องกันและปราบปรามการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง โดยพิจารณาได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.6.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่มุ่งยกคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทย และปรับสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น ทั้งปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาเพื่อให้เกิดเอกภาพของนโยบายและการกำกับ โดยกระจายอำนาจหน้าที่ในการให้บริการการศึกษาไปยังสถานศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยกำหนดให้เป็นสิทธิของคนไทยที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อีกทั้งจัดระบบประกันคุณภาพ

และมาตรฐานการศึกษาตามแนวคิดใหม่ให้มืองค์กรอิสระเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีดังนี้¹⁴⁹

1) หลักการด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคน¹⁵⁰และการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง¹⁵¹

2) หลักการด้านมาตรฐานคุณภาพการศึกษา¹⁵² โดยมีระบบประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับชั้น¹⁵³

¹⁴⁹ วิชัย ตันศิริ, คำอธิบาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2542), หน้า 6.

¹⁵⁰ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 บัญญัติว่า

“การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น”

¹⁵¹ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 8 บัญญัติว่า

”การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง”

¹⁵² พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 9 (3) บัญญัติว่า

“การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

(3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา”

¹⁵³ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 47 บัญญัติว่า

3) หลักการด้านระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา ให้มีเอกภาพด้านนโยบายและกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของบุคคลและภาคส่วนต่างๆ รวมถึงการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ¹⁵⁴

4) หลักการด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ¹⁵⁵ พร้อมจัดสรรงบประมาณพัฒนาครู คณาจารย์ ความสามารถและความรับผิดชอบต่อสังคม¹⁵⁶

“ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก”

¹⁵⁴ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 43 บัญญัติว่า

“การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ”

¹⁵⁵ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 9(4) บัญญัติว่า

“การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง”

¹⁵⁶ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 52 บัญญัติว่า

“ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ”

5) หลักการด้านหลักสูตรให้หลากหลายแก่นักเรียนทุกประเภทและมีความเหมาะสม แต่ละระดับ¹⁵⁷ ทั้งวิชาการและวิชาชีพ พัฒนาให้สมดุลทั้งด้านความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบต่อสังคม¹⁵⁸

6) หลักการด้านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ¹⁵⁹ และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือร่วมกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ¹⁶⁰ นอกจากนี้ ยังให้สถานศึกษาจัด

¹⁵⁷ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 8(3) บัญญัติว่า

“การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

(3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง”

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 28 บัญญัติว่า

“หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม”

¹⁵⁹ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 บัญญัติว่า

“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

¹⁶⁰ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 9(2) (3)(4) (5) (6) บัญญัติว่า

“การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

(2) มีการกระจายอ านาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

(4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผู้เรียนจากการพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา¹⁶¹

7) หลักการการลงทุนด้านงบประมาณในการจัดการศึกษา¹⁶² เพื่อความยั่งยืนของประเทศ

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงเห็นได้ว่า สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งเน้นในเรื่องการจัดระบบการศึกษาให้ทุกคนมีความเสมอภาคโดยรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้บุคคลทุกคนเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐาน การพัฒนามาตรฐานหลักสูตรการศึกษาให้มี

(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น”

¹⁶¹พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 26 บัญญัติว่า

“ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย”

¹⁶²พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 58 บัญญัติว่า

“ให้มีค่าธรรมเนียมการศึกษาและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้

(1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด”

คุณภาพเพื่อที่จะสามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีความรู้และคุณธรรม ตลอดจนการพัฒนาผู้สอน ครูอาจารย์ หรือบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการสนับสนุนทางการศึกษา โดยจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษา จึงวิเคราะห์ได้ว่า สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้มุ่งเน้นไปที่การจัดระบบการศึกษาในภาพรวมซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดที่มุ่งเน้นในการแก้ปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่เกินกว่าเหตุในสถานศึกษา อีกทั้ง ยังประกอบด้วยมีหลักการส่งเสริมการศึกษา และการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ แต่เป็นการเน้นให้ส่งเสริมให้ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพทางวิชาการ ซึ่งไม่มีส่วนใดที่บัญญัติถึงความรู้ ความเข้าใจ และในการจัดการต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียน

3.6.2 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักการสำคัญคือ การแก้ไขพระราชบัญญัติครู พ.ศ.2488 ให้เป็นกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา และกำหนดให้มืองค์กรเกี่ยวกับวิชาชีพครู 2 องค์การ ได้แก่ (1) สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกว่า ครูสภา มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ และ (2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของกระทรวง รวมทั้งบริหารจัดการองค์การค้ำของครูสภากฎหมายที่ผู้เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางการศึกษาทุกฝ่าย เพื่อต้องการให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาของชาติ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และเพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติตนและการประกอบวิชาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครูสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบด้วย¹⁶³

¹⁶³ จรวยพร ธรณินทร์, "พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ประกาศใช้แล้ว ครูสภาโฉมใหม่" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2556. แหล่งที่มา:

http://www.moe.go.th/main2/article/article_jarauwporn/Act_teach2546.htm

1) วัตถุประสงค์ของสภาครู คือ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ และกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาชีพ อีกทั้ง ประสานส่งเสริมการศึกษาและการวิจัย เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ¹⁶⁴

2) อำนาจหน้าที่ของคุรุสภา เช่น กำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพ พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต สนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพ ยกย่องและผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตของสถาบันต่าง ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ รับรองความรู้ประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพ ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัย เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ เป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาของประเทศไทย มีอำนาจออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต และการรับรองความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาชีพ หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับใบอนุญาต รวมถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการประพฤติผิดจรรยาบรรณ มาตรฐานวิชาชีพ วิธีการสรรหา การเลือก การเลือกตั้ง และการแต่งตั้ง คณะกรรมการคุรุสภาและคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ องค์ประกอบ หลักเกณฑ์ วิธีการคัดเลือก คณะกรรมการสรรหา หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาเลขาธิการคุรุสภา รวมถึงให้คำปรึกษาหรือเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาวิชาชีพ ให้คำแนะนำหรือเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ หรือการออกกฎกระทรวง ระเบียบ กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคุรุสภา และดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคุรุสภา¹⁶⁵

¹⁶⁴ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 8 บัญญัติว่า

“คุรุสภา มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ

(2) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาชีพ

(3) ประสาน ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ”

¹⁶⁵ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 9 บัญญัติว่า

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวคืออำนาจหน้าที่ขององค์กรคุรุสภา กำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอประกอบวิชาชีพ พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต สนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพ อันเป็นการควบคุมตรวจสอบความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เน้นในเชิงแก้ไขหรือปราบปรามที่ปลายเหตุของการลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรง

3.6.3 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556

ข้อบังคับดังกล่าวเป็นกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาทั้งต่อตนเอง ผู้รับบริการ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และสังคมโดยข้อบังคับดังกล่าวได้ให้คำนิยาม “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา” ว่าหมายถึง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตาม พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546¹⁶⁶ ส่วน “จรรยาบรรณวิชาชีพ” หมายถึง

“คุรุสภา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- (2) ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- (3) ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอประกอบวิชาชีพ
- (4) พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต
- (5) สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- (6) ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง และผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา....”

¹⁶⁶ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อ 4 บัญญัติว่า

“ในข้อบังคับนี้...

“วิชาชีพ” หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาให้บริการ

มาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

สาระสำคัญในข้อบังคับดังกล่าวที่น่าสนใจ ได้แก่จรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต่อ “ผู้รับบริการ” มีการกำหนดไว้ 5 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า¹⁶⁷
- 2) ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ¹⁶⁸
- 3) ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ¹⁶⁹

หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงาน การศึกษาต่าง ๆ

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา” หมายความว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546

“ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน”

¹⁶⁷ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อ 9 บัญญัติว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า”

¹⁶⁸ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อ 10 บัญญัติว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ”

¹⁶⁹ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อ 11บัญญัติว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกายวาจา และจิตใจ”

4) ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ¹⁷⁰

5) ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ¹⁷¹

ทั้งนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ หากมีผู้ได้รับความเสียหายจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภาเพื่อตรวจสอบ โดยผลการตรวจสอบสามารถออกได้ 5 กรณี ยกข้อกล่าวหา ตกเดือนภาคทัณฑ์ พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกินห้าปี ตามมาตรา 51 ถึงมาตรา 57 แห่ง พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 และอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ จะเห็นได้ว่าหากครูลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนด้วยความรุนแรงถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ซึ่งมีโทษในทางปกครอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁷⁰ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อ 12 บัญญัติว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ”

¹⁷¹ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อ 13 บัญญัติว่า

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ”

3.6.4 หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ.
04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน

หนังสือฉบับดังกล่าวเป็นการเสนอแนะของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตตามคำแนะนำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้¹⁷²

1) กำชับให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 โดยเคร่งครัดตามที่กฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดไว้ คือการว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเท่านั้น หากไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว อาจจะได้รับโทษทางอาญาและโทษทางวินัย กรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และยังเป็นกรณีกลั่นแกล้ง เหยียดหยาม ข่มเหงผู้เรียน อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

2) หากมีการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุจะถือว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่และอาจถูกดำเนินการทางวินัยตามสมควร

3) ให้ผู้ที่มีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคคลากรที่จะมาทำหน้าที่ครู ต้องพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกที่ดี มีเมตตาต่อเด็ก สร้างเด็ก ไม่ทำลายเด็ก

4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมาตรการให้ข้าราชการครูฝ่ายปกครองหรือครูที่ลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรงทุกคนเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการในการดูแลช่วยเหลือและลงโทษนักเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 และขอให้สำนักเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริการสถานศึกษาทุกแห่งสำรวจรายชื่อข้าราชการครูและเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าวเข้ารับการอบรมในเดือนเมษายน พ.ศ.2552 ต่อไป

¹⁷² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, "แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มา: <http://kormor.obec.go.th/order/ords1422.pdf>

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวเป็นเพียงการเน้นย้ำถึงหน้าที่และจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ โดยไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่หรือกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนชั้นใหม่ ทั้งไม่ได้มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงอีกด้วย นอกจากนี้ การจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการลงโทษนักเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่ได้มีการจัดขึ้นเพื่อฝึกอบรมครูทุกคน ทั้งยังปรากฏว่ามีการจัดฝึกอบรมเพียงปีครั้งเดียว จึงขาดความต่อเนื่องอันทำให้การฝึกอบรมดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

3.6.5 มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา

มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาเป็นมาตรการที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรการดังกล่าวประกอบด้วยเนื้อหาสองส่วนคือ กรณีที่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาใช้ความรุนแรงต่อนักเรียน และกรณีที่นักเรียนใช้ความรุนแรงต่อเพื่อนนักเรียนด้วยตนเอง สำหรับในส่วนกรณีที่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาใช้ความรุนแรงต่อนักเรียนมีมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ถือเป็นแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้¹⁷³

- 1) สถานศึกษาต้องดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการคัดกรองเพื่อคัดแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มเป้าหมาย และเชิญผู้ปกครองมารับทราบข้อมูล และกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- 2) สถานศึกษาจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อทำความเข้าใจและหาข้อตกลงร่วมกันเรื่องการลงโทษนักเรียนสามารถทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเหตุ เมื่อเกิดเหตุให้สถานศึกษาทำ

¹⁷³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, "มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา:

หนังสือแจ้งพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ พร้อมลงชื่อรับทราบเพื่อเป็นหลักฐาน และหารือแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมร่วมกัน

- 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาชักชวนทำความเข้าใจกับครู เพื่อสร้างความตระหนักเรื่อง การดูแลเด็กนักเรียนอย่างเข้าใจเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระเบียบวินัยการลงโทษนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการ พิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดประชุมทุกเดือน เพื่อชักชวน ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับมาตรการป้องกันเชิงรุกกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา
- 5) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาติดตามผลการดำเนินงานเชิงรุกของสถานศึกษาทุกเดือน และสรุปรายงานผลแนวปฏิบัติมาตรการป้องกันเชิงรุกทุกเดือนต่อสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่อพิจารณามาตรการแทรกแซงกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ตามข้างต้นแล้วพบข้อบกพร่องดังต่อไปนี้

ประการแรก แม้มาตรการดังกล่าวจะกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาชักชวนทำความเข้าใจกับครู เพื่อสร้างความตระหนักเรื่อง การดูแลเด็กนักเรียนอย่างเข้าใจเด็ก ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระเบียบวินัยการลงโทษนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่มาตรการ ดังกล่าวกลับปราศจากการให้ความรู้แก่ครูเรื่องการแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ นักเรียนอันเป็นวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษ และผลกระทบของการลงโทษทางร่างกาย และจิตใจของนักเรียนเพื่อสร้างความตระหนักอันเป็นการป้องกันปัญหาการลงโทษทางร่างกายและ จิตใจของนักเรียนที่ต้นเหตุ ทั้งนี้ การเน้นย้ำถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่างๆ อันเกี่ยวกับการลงโทษ นักเรียนถือเป็นข้อดีที่ทำให้ครูตระหนักถึงอำนาจที่ครูสามารถลงโทษนักเรียนได้ตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 แต่การให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับจิตวิทยาการอบรมสั่งสอนนักเรียนก็มีความสำคัญเช่นกันในการแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอันถือว่าเป็นหน้าที่ของครูในการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดีของ สังคม

ประการที่สอง คือ การกำหนดให้สถานศึกษาจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อทำความเข้าใจและหาข้อตกลงร่วมกันเรื่องการลงโทษนักเรียนสามารถทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเหตุ ยังขาดมิติในด้านการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการลงโทษนักเรียน

นอกจากนี้ มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ยังกำหนดมาตรการแทรกแซงกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) เมื่อทราบถึงเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานการเกิดเหตุต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยทันที
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวประสานงานผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อลดความขัดแย้ง
- 3) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการทางวินัยทันทีเมื่อปรากฏกรณีมีมูลว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำความรุนแรงต่อผู้เรียนโดยมีพยานหลักฐานเบื้องต้นอยู่แล้ว
- 4) กรณีเป็นคดีอาญา ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ และฝ่ายปกครองเพื่อประสานงานข้อมูลร่วมกันในทางกฎหมาย
- 5) ในกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาละเลย มีพฤติกรรมปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ถือว่าผู้บริหารสถานศึกษากระทำความผิดด้วย
- 6) เมื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำความรุนแรงต่อผู้เรียน และมีมูลตามกรณีที่ถูกกล่าวหา ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว
- 7) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (ฉก.ชน.) ลงพื้นที่ร่วมกันแก้/บรรเทาปัญหาที่สถานศึกษาทันที

- 8) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้ง/ประสานครูสภาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพไว้ก่อน โดยไม่ต้องรอผลการสืบสวนหรือสอบสวนตามข้อบังคับครูสภา

เมื่อพิจารณามาตรการแทรกแซงกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาตามข้างต้นแล้วพบข้อบกพร่องดังต่อไปนี้

ประการแรก มาตรการดังกล่าวไม่มีการกำหนดวิธีการรับเรื่องร้องเรียนเมื่อเกิดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงต่อนักเรียนที่หลากหลายและครอบคลุม กล่าวคือมาตรการดังกล่าวกำหนดแต่เพียงว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาให้รายงานต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยทันที แต่ไม่ได้กำหนดช่องทางกรณีนักเรียนที่ถูกกระทำผู้ปกครอง หรือผู้รู้เห็นเหตุการณ์โดยวิธีการอื่นที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กระทำรุนแรงต่อนักเรียนเอง นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ ผู้ปกครอง หรือผู้รู้เห็นเหตุการณ์อาจไม่กล้ารายงานเหตุการณ์โดยตรงต่อผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากเกรงกลัวว่าจะได้รับผลกระทบในทางลบ

ประการที่สอง มาตรการดังกล่าวนี้กำหนดอำนาจหน้าที่แก่สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในแง่ของรายงานเหตุการณ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันประสานงานแก้ไขและบรรเทาปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อนักเรียน แต่ไม่ได้กำหนดกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีที่ครูลงโทษนักเรียนรุนแรงไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น กระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงจึงต้องนำขั้นตอนการสอบสวนวินัยข้าราชการครูตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 มาใช้บังคับ ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงประกอบไปด้วยบุคคลในวงการศึกษาทั้งสิ้น ทำให้อาจเกิดปัญหาการแทรกแซงกระบวนการสอบสวนและการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

ประการที่สาม เรื่องสภาพบังคับ กล่าวคือมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาซึ่งออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสภาพบังคับต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาเฉพาะโรงเรียนรัฐบาลเท่านั้น ไม่มีสภาพบังคับต่อโรงเรียนเอกชน ทำให้สิทธิและเสรีภาพของนักเรียนไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาค

ประการที่สี่ มาตรการดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียนหรือย้ายนักเรียนไปยังโรงเรียนแห่งอื่นนี้ ซึ่งปัญหาการที่นักเรียนที่ถูกครูลงโทษด้วยความรุนแรงเคยปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ เช่น กรณีเด็กพิเศษถูกผู้อำนวยการสถานศึกษาตบ

จนแก้วหุทะเลจนเป็นผลให้แก้วหุทะเล และยังคงถูกผู้อำนวยการสถานศึกษาบีบบังคับให้ย้ายโรงเรียน หรือกรณีที่นักเรียนชายอายุ 7 ปีและนักเรียนชายอายุ 6 ปี ถูกครูประจำชั้นใช้ไม้เรียวตีจนเป็นรอยช้ำบริเวณฝ่ามือและไหล่เพราะไม่ยอมทำการบ้านมาส่งและอ่านไม่หนังสือไม่ค่อยออก ภายหลังจากเกิดเหตุ ทางผู้บริหารโรงเรียนได้ขอโทษต่อเรื่องที่เกิดขึ้น พร้อมกับรับปากว่าจะย้ายครูที่ตีเด็กจนเข้าไปดูแลชั้นเรียนอื่น แต่ต่อมาทางโรงเรียนกลับไม่ย้าย ทำให้นักเรียนทั้งสองคนไม่กล้าไปโรงเรียน เมื่อผู้ปกครองโทรศัพท์หาสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษา กลับได้รับคำตอบว่าไม่สามารถย้ายครูได้เพื่อแก้ปัญหาเด็กคนเดียว หากจะแก้ปัญหาขอให้ย้ายเด็กออกไปเรียนที่อื่นแทน¹⁷⁴ หากประเทศไทยไม่มีการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียนหรือย้ายนักเรียนไปยังโรงเรียนแห่งอื่นนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งทางด้านสิทธิในการได้รับการศึกษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพจิตใจของนักเรียน

3.7 สรุปประเด็นปัญหากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนในโรงเรียน

จากการศึกษากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียนนั้นพบว่า กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายเหล่านั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงและไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก ในอดีตศาลฎีกาของประเทศไทยยอมรับอำนาจของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ดังจะเห็นได้จาก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 949/2471 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่าจำเลยซึ่งเป็นครูใหญ่เขียนตีสักนักเรียนจนมีบาดแผลโลหิตซึม ศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นการเขียนตีที่พอสมควรเพื่อเป็นการปราบปรามสั่งสอนและกระทำโดยเจตนาดี ไม่มีความผิด และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 429-430/2505 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่าพระภิกษุบังคับจะเอาผิดจากจำเลยซึ่งเป็นลูกศิษย์ จำเลยแสวงกิริยาขัดขืนจะต่อสู้ พระภิกษุจึงใช้ไม้ฟาดไปหนึ่งที มีข้อสังเกตว่าแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เคยยอมรับ

¹⁷⁴ มติชน, "แม่ร้อง ลูกอ่านหนังสือไม่ออก ครูตีเป็นรอยช้ำ จี้สั่งย้ายรร. ผอ.แจงทำไมได้-แนะย้ายเด็กเรียนที่อื่น" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2560. แหล่งที่มา:

https://www.matichon.co.th/education/news_638307

อำนาจของครูในการเขียนตักเตือนนักเรียนนั้นเป็นแนวคำพิพากษาที่มีมาก่อนการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งยกเลิกอำนาจลงโทษด้วยการเขียนตีแล้ว แต่หลังจากที่มีการออกระเบียบฯ ดังกล่าว ก็ยังไม่ปรากฏแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ชัดเจนว่าจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจรวมถึงอำนาจการอบรมสั่งสอนนักเรียนของครูอันถือว่าอยู่ในขอบเขตที่ทำให้ครูไม่มีความรับผิดชอบอันนั้นทำได้แค่ไหนอย่างไร ทั้งยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว กล่าวคือ นักกฎหมายฝ่ายแรกเห็นว่าระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่ให้อำนาจแก่ครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนได้อีกต่อไป ดังนั้น เมื่อมีกฎหมายไม่ให้อำนาจแก่ครูกระทำการดังกล่าว การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนไม่สามารถกระทำได้ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ย่อมเป็นความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนนักกฎหมายอีกฝ่ายมีความเห็นว่า กฎหมายอาญาไม่ควรถูกนำมาใช้เพื่อลงโทษครูที่ใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนที่ไม่ถึงขนาดเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจของนักเรียน หากเป็นการกระทำที่มีเจตนาดี คือเพื่ออบรมสั่งสอนตามสมควรเท่านั้น เนื่องจากสังคมและพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความคาดหวังในบทบาทของครูในการอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของประเทศชาติในอนาคต ทั้งโทษทางวินัยที่ครูอาจได้รับมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการห้ามปรามแล้ว จึงเห็นได้ว่าการปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนยังคงมีความไม่ชัดเจนเนื่องจากมีความเห็นที่แตกต่างดังที่กล่าวมาข้างต้น

ประการที่สอง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการใช้อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียน ดังที่ได้วิเคราะห์ไปเบื้องต้นแล้วว่า ระเบียบฯ ดังกล่าวกำหนดวิธีการลงโทษนักเรียนที่พึงกระทำได้ไว้อย่างชัดเจนเพียง 4 สถานเท่านั้น ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การทำทัณฑ์บน การตัดคะแนนความประพฤติ การทำกิจกรรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่ปรากฏให้มีการให้อำนาจครูลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายแต่อย่างใด แต่จากสภาพปัจจุบันครูยังคงมีการใช้วิธีการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนด้วยความรุนแรงดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 นอกจากนี้ การลงโทษตามระเบียบฯ ดังกล่าวที่ให้อำนาจครูในการว่ากล่าวตักเตือน

นักเรียนอันถือเป็นการลงโทษที่อาจการกระทบต่อจิตใจของนักเรียนทางใดทางหนึ่ง ก็ยังขาดขอบเขตที่ชัดเจนว่าการลงโทษด้วยคำพูดนี้มีขอบเขตอย่างไรอันจะไม่เป็นการละเมิดต่อจิตใจของนักเรียน แม้มีการวางขอบเขตการลงโทษนักเรียนตามข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ที่ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท แต่ข้อห้ามดังกล่าวยังมีลักษณะที่เป็นนามธรรม และกำหนดขอบเขตไว้ค่อนข้างกว้างทำให้ยากต่อการตีความ และยังไม่ครอบคลุมถึงกรณีต่างๆ ทั้งหมด จึงทำให้ ทำให้ปัญหาการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากยังขาดข้อห้ามและขอบเขตที่ชัดเจน จึงเป็นปัญหาที่พบได้อยู่บ่อยๆ ว่าครูใช้วิธีการลงโทษนักเรียนนอกเหนือจากที่ให้อำนาจไว้ ซ้ำยังมีการใช้วิธีการลงโทษที่แม้ไม่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนก็ตาม แต่กลับเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เช่น การบังคับให้นักเรียนกราบครูหน้าเสาธง¹⁷⁵

นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ของการคุ้มครองครูผู้ปฏิบัติงาน ไม่ปรากฏว่าประเทศไทยมีกฎหมายหรือระเบียบใดๆ ที่ให้อำนาจครูในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การไม่ให้อำนาจครูในการใช้กำลังทางกายภาพใดๆ ต่อนักเรียนนั้นทำให้นักเรียนมีเครื่องมือในการควบคุมและจัดการนักเรียนในกรณีที่นักเรียนจะทำอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน หรือมีพฤติกรรมก่อความวุ่นวายขึ้น ทั้งนี้ การกำหนดขอบเขตอำนาจการใช้กำลังทางกายภาพที่ชัดเจนมีผลอย่างยิ่งต่อความรับผิดชอบทางอาญาของครู เนื่องจาก การกำหนดอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนในกฎหมายย่อมทำให้การกระทำของครูเป็นการกระทำที่มีฐานแห่งกฎหมายรับรองไว้

ประการที่สาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หรือระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ฯลฯ ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรการเชิงป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงอันเป็นการแก้ไข ปัญหาที่ต้นเหตุของการใช้ความรุนแรงต่อนักเรียน แม้จะมีการออกหนังสือเวียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ.04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนที่กำหนดให้สถานศึกษายึดถือวิธีการลงโทษตามระเบียบ ระเบียบ

¹⁷⁵ โปสเตอร์ยุค, "แพทย์ติง"ครู" ไม่ควรประจานเด็กให้กราบหน้าเสาธง" [ออนไลน์].

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 และให้สถานศึกษาส่งรายชื่อครูที่มีพฤติกรรมลงโทษนักเรียนที่รุนแรงให้เข้ารับการอบรมในเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูนั้นไม่ได้มีการฝึกอบรมครูทุกคนและไม่ได้มีการจัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี อีกทั้งมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาที่กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาซักซ้อมทำความเข้าใจกับครู เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการดูแลเด็กนักเรียนอย่างเข้าใจเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และระเบียบวินัยการลงโทษนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเพียงการกำชับอำนาจหน้าที่ของครูตามกฎหมาย ทั้งปราศจากการให้ความรู้แก่ครูเรื่องการแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอันเป็นวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษ ความขาดแคลนมาตรการป้องกันที่ครอบคลุมและชัดเจนนี้ ส่งผลให้ครูขาดความตระหนักถึงผลกระทบจากการลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรงอันปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ อยู่เป็นประจำ

นอกจากนี้ มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาที่กำหนดมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ครูใช้ความรุนแรงต่อนักเรียน ยังขาดการกำหนดวิธีการรับเรื่องร้องเรียนเมื่อเกิดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงต่อนักเรียนที่หลากหลายและครอบคลุมรวมถึงกรณีที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้กระทำ อีกทั้งแต่ไม่มีการกำหนดกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีที่ครูลงโทษนักเรียนรุนแรงไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงตามกฎ ก.ศ.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 มาใช้บังคับ ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงประกอบไปด้วยบุคคลในวงการศึกษาทั้งสิ้น ทำให้อาจเกิดปัญหาการแทรกแซงกระบวนการสอบสวนและการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ รวมถึงไม่มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียนหรือย้ายไปยังโรงเรียนแห่งอื่น จึงเห็นได้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดหน้าที่และสภาพบังคับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม จึงมีความจำเป็นในการออกกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมอันจะทำให้สิทธิของนักเรียนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างแท้จริง

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนของประเทศไทยอาจสรุปได้ว่ากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันที่อาจปรับใช้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการรับโทษนักเรียนนั้นยังขาดขอบเขตและแนวทางที่ชัดเจน

เนื่องจากยังมีความเห็นที่แตกต่างในทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของครูที่ตั้งคำถามมาข้างต้น ซึ่งส่งผลให้ความรับผิดในทางอาญายังคงมีความคลุมเครือ ในบทต่อไปผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายของต่างประเทศและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในประเด็นปัญหาดังกล่าว อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรเดนมาร์ก และราชอาณาจักรสวีเดน เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงต่อไป

บทที่ 4

กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียน ในต่างประเทศ

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนของประเทศไทย ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยที่ใช้บังคับกับการกระทำความผิดดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการดังที่กล่าวในบทที่แล้ว อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยจะกฎหมายที่สามารถเอาผิดกับครูที่ลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนเกินกว่าเหตุได้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 หรือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดโทษทางวินัยแก่ครูที่ลงโทษนักเรียนรุนแรงเกินกว่าเหตุได้ดังที่ปรากฏเป็นข่าวว่าครูมีการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงอยู่เรื่อยมา แต่ก็ยังพบข้อบกพร่องอันไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ทั้งยังมีความแตกต่างทางความคิดเห็นในทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ดังนั้น ในบทนี้จะผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของครูทั้งการลงโทษทางร่างกายและการลงโทษทางจิตใจ ตลอดจนมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษที่เกินกว่าเหตุในสถานศึกษาในต่างประเทศว่ามีแนวทางเช่นไร โดยจะนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยเพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนต่อไป

ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก เนื่องจากประเทศดังกล่าวได้มีการกำหนดความรับผิดชอบของครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนและมีการกำหนดมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยต่อไป

4.1 แนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษนักเรียน

ความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา หล่อหลอมให้จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน การศึกษาแนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษนักเรียนของแต่ละประเทศจะทำให้เราเข้าใจที่มาของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนรวมถึงความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนเพื่อนำมาเป็นปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์และค้นหาแนวทางการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมต่อบริบทของสังคมไทยต่อไป ซึ่งแนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษนักเรียนของต่างประเทศมีดังต่อไปนี้

4.1.1 สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการอบรมสั่งสอนเด็กตั้งแต่ยุคล่าอาณานิคม ในคัมภีร์ไบเบิลปรากฏคำสอนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่า “Spare the rod; spoil the child” ซึ่งมีความหมายว่า ถ้าเก็บไม้เรียวไว้ เด็กจะเสียคน อันมีความหมายตรงกับสำนวนไทยที่ว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี และจากแนวคิดอำนาจปกครองแทนบิดามารดา (In Loco Parentis) ถูกนำมาใช้เป็นฐานของการที่ครูอาจารย์สามารถลงโทษนักเรียนได้ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์พิเศษระหว่างครูและนักเรียน โดยมีแนวคิดว่าการที่พ่อแม่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนไปยังโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นการมอบความไว้วางใจโดยสมบูรณ์แก่ครูในการที่จะช่วยพ่อแม่พัฒนาความรู้ความสามารถของบุตรหลานและอบรมบุตรหลานของตนให้เป็นคนดีของสังคมได้ ดังนั้นการที่ครูลงโทษนักเรียนถือเป็นการกระทำที่กระทำในฐานะตัวแทนของบิดามารดา การกระทำเหล่านี้เป็นการเคลื่อนย้ายอำนาจการปกครองทางกายภาพของพ่อแม่และแบ่งปันหน้าที่ในการดูแลบุตรให้แก่ครู ครูจึงมีอำนาจลงโทษนักเรียนในฐานะที่เป็นผู้แทนการใช้อำนาจปกครองบุตรแทนพ่อแม่ และภายใต้การใช้อำนาจนี้ครูจึงมีความคุ้มกันจากความรับผิดชอบทั้งหลายอันเกิดจากการลงโทษที่กระทำโดยชอบการลงโทษนี้อยู่บนฐานของทฤษฎีอำนาจปกครองแทนบิดามารดา (In Loco Parentis) ที่ว่าครูอยู่ในฐานะของ

พ่อแม่ ดังนั้นการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนนักเรียนจึงให้สิทธิแก่ครูที่จะใช้วิธีการบังคับต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน¹⁷⁶

การลงโทษเด็กในสหรัฐอเมริกาามีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกไว้จากวัฒนธรรมจูเดโอ-คริสเตียนตะวันตก ในทางเทววิทยาคริสเตียน การลงโทษทางร่างกายมีแนวคิดมาจากคัมภีร์พันธสัญญาเดิมซึ่งเชื่อว่าจากบาปกำเนิดของเด็กและพฤติกรรมเบี่ยงเบนเกิดจากการที่เด็กถูกรอบงำโดยจิตวิญญาณชั่วร้ายบางอย่างจึงจำเป็นต้องเขียนตีเด็กเพื่อขับไล่จิตวิญญาณชั่วร้ายให้ออกไป แนวคิดของจูเดโอ-คริสเตียนมีบทบาทสำคัญในสหรัฐอเมริกา โดยจะเห็นได้จากกฎระเบียบของโรงเรียนในมลรัฐ Massachusetts ในปีค.ศ. 1865 ระบุว่า การลงโทษคือกฎของพระเจ้าซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องใช้กับเด็ก นอกจากนี้ศาลมลรัฐนิวยอร์กยังได้อ้างสุภาษิตในคัมภีร์ไบเบิล “Spare the rod, Spoil the Child” เป็นเหตุผลทางกฎหมายสำหรับการลงโทษเด็ก นอกจากนี้ในปัจจุบันชาวคริสเตียนในสหรัฐอเมริกาจำนวนมากก็อ้างสิทธิตามคัมภีร์ไบเบิลในการลงโทษทางร่างกาย¹⁷⁷

สำหรับจารีตประเพณีเกี่ยวกับอำนาจลงโทษของครูอาจารย์มีพัฒนาการตามทฤษฎี In Loco Parentis โดยทฤษฎีนี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกจากคำตัดสินของศาลในปี ค.ศ.1847 ในคดี Steven v. Passet ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่านักเรียนฟ้องโรงเรียนเป็นจำเลยโดยกล่าวอ้างว่าตนถูกลงโทษโดยไม่เหมาะสม ในการตัดสินคดีดังกล่าว ศาลได้กล่าวถึงอำนาจของครูเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนนักเรียนว่า “หากครูอาจารย์ได้ใช้อำนาจลงโทษทางกายภาพต่อนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนหรือคำสั่งที่มีเหตุผล และด้วยเหตุนี้จึงทำให้การกระทำของโรงเรียนเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดในการมีสิทธิที่จะสั่งการให้ลูกศิษย์แต่ละคนพึงปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมและมีสิทธิสั่งการเกี่ยวกับวิธีการเมื่อนักเรียนประพฤติตัวไม่เหมาะสม ดังนั้น ครูอาจารย์จึงไม่สมควรถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบ” จะเห็นได้ว่าอำนาจของครูในช่วงต้นมีความเข้มข้นมากซึ่งคุ้มกันครูจากความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและอาญา¹⁷⁸

¹⁷⁶ Carolyn Peri Weiss, "Curbing Violence or Teaching It: Criminal Immunity for Teachers Who Inflict Corporal Punishment," *Washington University Law Review* 74, 4 (1996): 1254.

¹⁷⁷ Angela Bartman, "Spare the Rod and Spoil the Child-Corporal Punishment in Schools around the World," *Indiana International & Comparative Law Review* 13, 1 (2002): 287.

¹⁷⁸ Izak Oosthuizen and Larry Rossow, "The Evolution of the South African - American Viewpoints on the in Loco Parentis Position of the Teacher," 47(2007): 96.

ต่อมาในปี ค.ศ.1859 ศาลได้เริ่มตระหนักว่าการใช้อำนาจของครูตามหลัก *In Loco parentis* นี้ควรมีขีดจำกัด ในคดี *Lander v. Seaver* ศาลสูงมลรัฐเวอร์มอนต์ตัดสินว่า เนื่องจากครูไม่มีอำนาจตามธรรมชาติเช่นเดียวกับพ่อแม่ ดังนั้นครูจึงไม่ได้รับความไว้วางใจในการใช้อำนาจเช่นเดียวกับพ่อแม่ การจำกัดอำนาจของครูส่วนมากนั้นนำมาใช้กับกรณีการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายและคำพิพากษาของมลรัฐเทนเนสซีในคดี *Marler v. Bill* ศาลได้อธิบายหลักการนี้ว่า “เจ้าหน้าที่ทุกคนยอมรับหลักการทั่วไปว่าครูอยู่ในฐานะของพ่อแม่และอาจใช้อำนาจในการควบคุมและแก้ไขความพฤติกรรมของนักเรียนรวมทั้งการลงโทษทางกายภาพหากเป็นการกระทำที่มีเหตุผลและจำเป็น” อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาว่าอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนมีอำนาจเท่ากับอำนาจของพ่อแม่หรือไม่นั้น ศาลได้พิจารณาว่า “พ่อแม่มีความรักความเมตตาต่อบุตรของตนตามธรรมชาติซึ่งความรักที่มีต่อบุตรนั้นจะยับยั้งการลงโทษบุตรของตนได้ แต่ครูไม่ได้มีความรักต่อเด็กเฉกเช่นเดียวกับพ่อแม่ ดังนั้นครูจึงไม่สามารถถูกสันนิษฐานได้ว่ามีสิทธิลงโทษเด็กที่เท่าเทียมกับกรณีพ่อแม่ อีกทั้งพ่อแม่ได้มอบอำนาจในการอบรมสั่งสอนให้แก่ครู อำนาจของครูจึงไม่สามารถมีมากกว่าพ่อแม่ได้¹⁷⁹

ในปีค.ศ.1970 ซึ่งถือเป็นยุคสิทธินักเรียนในสหรัฐอเมริกา ศาลได้ลดทอนสิทธิของครูโดยย้ายจุดยืนดั้งเดิมจากครูจากที่ถือว่าอยู่ในตำแหน่งเดียวเช่นเดียวกับพ่อแม่มาเป็นตัวแทนของรัฐบาลด้วยคาดหวังว่าจะลดทอนการพรากสิทธิของนักเรียนที่เกินความจำเป็น ในปีค.ศ. 1985 ศาลสูงมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ปฏิเสธข้อโต้แย้งของมลรัฐที่ว่าเมื่อนักเรียนเข้ามาในโรงเรียนแล้ว พวกเขาละสิทธิความเป็นส่วนตัวให้แก่โรงเรียน ศาลพิจารณาว่าครูซึ่งอยู่ในฐานะ *In Loco Parentis* ซึ่งกระทำการในฐานะที่เป็นตัวแทนของรัฐบาล ไม่ใช่ตัวแทนของพ่อแม่¹⁸⁰

นอกจากนี้ ในปีค.ศ. 1997 คดี *Ingraham v. Wright* ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญเกี่ยวกับอำนาจการลงโทษนักเรียน อันมีข้อเท็จจริงว่านักเรียนในรัฐฟลอริดาครูเขียนตีจำนวน 20 ครั้ง จนได้รับบาดเจ็บต้องพักรักษาตัวเป็นเวลา 11 วัน นักเรียนจึงยื่นฟ้องต่อศาลว่าการกระทำของครูดังกล่าวเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 8 ที่คุ้มครองราษฎรจากการลงโทษที่ร้ายแรงทารุณหรือผิดปกติวิสัย¹⁸¹ และการลงโทษเช่นนั้นจะต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าตามที่บัญญัติไว้ใน

¹⁷⁹ Ibid., 97.

¹⁸⁰ Angela Bartman, "Spare the Rod and Spoil the Child-Corporal Punishment in Schools around the World," *Indiana International & Comparative Law Review* : 305.

¹⁸¹ U.S. Constitution Amendment 8th states

มาตรา 14¹⁸² ในคดีดังกล่าวศาลได้พยายามหาสมดุลที่เหมาะสมระหว่างสิทธิของนักเรียนและหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาในการรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน โดยศาลได้ตัดสินว่าการลงโทษที่โหดร้ายและผิดปกติตามรัฐธรรมนูญไม่นำไปใช้กับกรณีการลงโทษวินัยในโรงเรียนของรัฐ จึงไม่ต้องแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าก่อนที่จะมีการลงโทษ จะเห็นได้ว่าศาลให้น้ำหนักกับจารีตประเพณีในการลงโทษนักเรียนซึ่งเป็นหลักกฎหมายในระบบกฎหมายจารีตประเพณี กฎหมายที่ยอมรับว่าการที่ครูลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนนั้น ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลและไม่เกินสมควร (Reasonable but not excessive) โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านความรุนแรงของการกระทำ อายุ ความแข็งแรงของนักเรียน เป็นต้น¹⁸³

เมื่อพิจารณาจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนในสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนเป็นจารีตประเพณีที่ได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) หลักดังกล่าวได้รับการพัฒนาโดยคำพิพากษาของศาลว่า การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายที่กระทำในระดับที่เหมาะสมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมสั่งสอนถือเป็นเอกสิทธิ์ที่ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบแก่ครูในฐานะที่ครูเป็นผู้แทนในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง (In Loco Parentis) เพื่อรักษาระเบียบวินัยในโรงเรียน หลัก In Loco Parentis จึงให้อำนาจครูในการใช้กำลังเพื่อให้นักเรียนเชื่อฟังได้

4.1.2 สาธารณรัฐอินเดีย

การลงโทษนักเรียนเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในสาธารณรัฐอินเดียในการอบรมสั่งสอนนักเรียนมาเป็นระยะเวลาหลายศตวรรษ ครูอาจารย์ใช้การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในการสอนให้

“Excessive bail shall not be required, nor excessive fines imposed, nor cruel and unusual punishments inflicted.”

¹⁸² U.S. Constitution Amendment 14th states

All persons born or naturalized in the United States, and subject to the jurisdiction thereof, are citizens of the United States and the State wherein they reside. No State shall make or enforce any law which shall abridge the privileges or immunities of citizens of the United States; nor shall any State deprive any person of life, liberty, or property, without due process of law; nor deny to any person within its jurisdiction the equal protection of the laws.

¹⁸³ Carolyn Peri Weiss, "Curbing Violence or Teaching It: Criminal Immunity for Teachers Who Inflict Corporal Punishment," *Washington University Law Review*: : 1263-1264.

นักเรียนประพุดิตนในทางที่เหมาะสมและเพื่อให้เด็กนักเรียนมีผลการเรียนที่ดี นอกจากนี้ ตามความเชื่อ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ครูนั้นถูกเปรียบเสมือนพระเจ้า ในยุคโบราณ การศึกษาของประเทศอินเดีย เรียกว่าระบบการศึกษา Gurukula (Kurukula) ซึ่งเป็นสถานที่ที่พ่อแม่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนไปอาศัยอยู่กับครูอาจารย์ตั้งแต่อายุน้อย นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองได้ละสิทธิของผู้ปกครองให้แก่ครู และมอบอำนาจการอบรมสั่งสอนเด็กให้แก่ครูด้วย กล่าวได้ว่าครูได้รับมอบอำนาจจากพ่อแม่ในการอบรมสั่งสอนนักเรียนภายใต้ระบบการศึกษาแบบ Gurukula ฐานะของครูในระบบการศึกษา Gurukula จึงมีความสำคัญยิ่งต่อระบบการศึกษาและครูเป็นที่เคารพนับถือจากคนทั่วไป เพราะครูเป็นที่สถิตของ ความรู้และแบบอย่างความประพฤติที่ดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากทศวรรสรเสริญครูที่เปรียบเปรยว่าลูกศิษย์เปรียบเสมือนกิ่งไม้แห้ง ส่วนครูเปรียบเสมือนหนึ่งประกายไฟ กิ่งไม้แห้งนั้นจะติดไฟเมื่อได้สัมผัสกับประกายไฟ ดังนั้นความรู้และความประพฤติที่ดีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจาก Gurukula แม้ว่าระบบการศึกษาแบบ Gurukula จะไม่ได้ถูกนำมาใช้ในปัจจุบันแล้ว แต่ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาภายใต้การอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ที่เข้มงวดเท่านั้น ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมของ สาธารณรัฐอินเดีย¹⁸⁴

นอกจากนี้ จาริตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนในประวัติศาสตร์อินเดียโบราณยังสะท้อนได้จากคำสอนของชานักยาซึ่งเป็นครุฑนักปรัชญาทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของอินเดีย ได้เคยกล่าวไว้ว่า “ยอมตามใจเด็กอายุไม่เกิน 5 ปี ลงโทษเขาได้ถึงอายุ 10 ปีและ เมื่อเขาอายุถึง 15 ปีสอนให้เขาเป็นเพื่อน” อีกทั้งชานักยาได้กล่าวถึงการลงโทษทางร่างกายในบทที่สองของ Niti Sastra หรือกฎแห่งศีลธรรมว่า “นิสัยที่ไม่ดีจำนวนมากได้รับการพัฒนาผ่านการตามใจ และคนดีได้รับการพัฒนาด้วยการลงโทษ ดังนั้น จึงควรเขี่ยนตีลูกและนักเรียนของคุณด้วย อย่าปล่อยให้เด็กหลงระเวิง”

อีกทั้ง ยังปรากฏหลักฐานการลงโทษทางร่างกายที่เก่าแก่มากที่สุดจากเรื่องราวทาง พระพุทธศาสนาว่าเด็กชายชื่อโสภากาถูกพ่อเลี้ยงพาเข้าไปในป่าแล้วถูกเขาติดอยู่กับศพกลางป่า พระพุทธเจ้าได้ทรงช่วยเด็กหนุ่มและเทศนาเขา ในอินเดียครูที่เป็นชาวพื้นเมืองถูกเรียกว่า “กูรู” และ

¹⁸⁴ วิทยา ศักยาภินันท์, "คุรุกุล: สถาบันการศึกษาของอินเดียสมัยโบราณ " วารสารมนุษยศาสตร์ 2(2554):

คำนี้ยังคงนำมาใช้จนถึงปัจจุบัน ในภาษาสันสกฤตคำว่า “กูรู” หมายถึงผู้ขบไล่ความโง่เขลา ระบบการศึกษาของชนเผ่าพื้นเมืองก่อตั้งขึ้นตามปรัชญาพระคัมภีร์โบราณกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของครูในการพัฒนาผู้เรียน แนวความคิดนี้ยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบันและเป็นแม่แบบทางบทบาทสำหรับครูในสังคมอินเดีย ปรัชญามีอิทธิพลต่อประเพณีของอินเดียเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวางฐานะของครูให้เป็นผู้เสาหลักสูงสุด¹⁸⁵

ทั้งนี้ จารีตประเพณีเกี่ยวกับบรรณทางสังคมซึ่งเป็นระบบความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูยังมีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน ความไม่เสมอภาคของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับอาชีพ เพศ และวรรณะ ซึ่งความไม่เสมอภาคนี้ถูกสะท้อนผ่านหลายแง่มุม เช่น สถาบันการศึกษาแบบคุรุกุลในสมัยโบราณ ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ครูจะรับเด็กผู้ชายจาก 3 วรรณะแรกคือ พราหมณ์ กษัตริย์และแพศย์ เท่านั้นเข้าศึกษาในคุรุกุล จะเห็นได้ว่าศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้ครอบงำทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ซึ่งมีความเผด็จการและมีบทบาทโดยตรงต่อการลงโทษนักเรียน และแก่นของการลงโทษนักเรียนเกิดขึ้นจากความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ว่า ความเป็นเจ้าของเด็ก กล่าวคือ พ่อแม่และครูเชื่อว่าพวกเขามีความรับผิดชอบต่อเด็กที่อยู่ภายใต้การดูแล¹⁸⁶ อีกทั้ง หลักคำสอนหนึ่งในศาสนาฮินดูซึ่งอ่านว่า 'Maatha, Pithaa, Guru Deivam มีความหมายว่า พ่อ แม่ ครู และ พระเจ้า เป็นการกล่าวถึงลำดับชั้นของปรัชญาฮินดูที่กำหนดให้ครูอยู่เหนือพระเจ้าซึ่งเป็นการแสดงความสำคัญของครู ปรัชญานี้นำมาสู่การมอบอำนาจของครูในการควบคุมเด็กได้รวมถึงการควบคุมทางร่างกาย ดังนั้น การกระทำที่มีลักษณะทำทนายครูถือว่าผิดศีลธรรม¹⁸⁷

อย่างไรก็ตามในช่วงสองศตวรรษที่ผ่านมา การลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการที่รุนแรงถูกยกเลิกเป็นอย่างมากรัฐบาลอินเดียได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงและล่วงละเมิดสิทธิเด็ก และได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของเด็กไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนี้

มาตรา 39 “รัฐต้องออกนโยบายโดยเฉพาะในการประกัน

¹⁸⁵ Lavanya Raj, "Understanding Corporate Punishment in India.," *Career Educator* 1(2011): 10.

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid., 12.

ก. สุขภาพของแรงงานทั้งชายและหญิง เด็กและเยาวชนจะต้องไม่ถูกล่วงละเมิด

ข. เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับโอกาสและการพัฒนาสวัสดิภาพ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปกป้องจากการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและการถูกทอดทิ้ง¹⁸⁸”

นอกจากการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กจะได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว นโยบายเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ค.ศ.2013 กำหนดให้รัฐจะต้องประกันว่าเด็กจะต้องไม่ถูกล่วงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายหรือการล่วงละเมิดทางจิตใจ และต้องส่งเสริมให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้

อีกทั้ง ศาลฎีกาแห่งสาธารณรัฐอินเดียได้เคยตัดสินโดยอ้างรัฐธรรมนูญของประเทศเพื่อคุ้มครองการที่นักเรียนถูกล่วงโทษทางร่างกายที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนรวมถึงเด็กไว้ ดังนี้

“ มาตรา 21 การตีความคำว่าสิทธิในชีวิต หมายความว่ารวมถึง

1. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. ชีวิตที่ได้รับความคุ้มครองจากการถูกควบคุมโดยเผด็จการและตามอำเภอใจ การทรมาน และความหวาดกลัว
3. ชีวิตที่ได้รับปกป้องจากความรุนแรงทั้งทางกายภาพและจิตใจ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ”¹⁸⁹

¹⁸⁸ The Constitution of India Article 21

“The State shall, in particular, direct its policy towards securing—

(a) that the citizens, men and women equally, have the right to an adequate means of livelihood;

(b) that the ownership and control of the material resources of the community are so distributed as best to subserve the common good;

¹⁸⁹ The Constitution of India Article 21 states

นอกจากนี้ ศาลฎีกาของสาธารณรัฐอินเดียได้เคยตัดสินในปี ค.ศ.2000 โดยอ้างถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา 21 ที่รับรองสิทธิในชีวิตร่างกายของเด็กในคดี F.C. Mullin v. Administrator, Union Territory of Delhi and others ว่า “เป็นที่ปรากฏแน่ชัดอยู่แล้วว่าการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายเพื่อ อบรมสั่งสอนนั้น เป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก นอกจากนี้ยังเป็นการกระทำที่ ทารุณต่อร่างกาย แม้กระทั่งสัตว์ยังได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรม ซึ่งถือเป็นความผิด ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ.1960 การเขียนตี การเตะ การ ทารุณต่อสัตว์หรือการกระทำอื่นใดที่สร้างความเจ็บปวดโดยไม่จำเป็นแก่สัตว์นั้นมีความผิดอาญา ดังนั้น เด็กและเยาวชนของเราไม่ควรที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติที่โหดร้ายกว่าสัตว์ ในปัจจุบันมีเหตุการณ์ ที่เด็กถูกเขียนตีมากมายซึ่งส่งผลให้เกิดความเจ็บปวดอย่างรุนแรง เนื่องจากการเล่นคิกคะนองอย่างไร้ ติงส เด็กและเยาวชนนั้นถือว่าสมบัติที่ล้ำค่าของชาติจึงควรที่จะได้รับ การดูแลเอาใจใส่ การลงโทษ ที่รุนแรงโดยวัตถุประสงค์เพื่อการอบรมสั่งสอนไม่ควรถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามที่ได้กล่าว ข้างต้นว่าการลงโทษที่รุนแรงนั้นสร้างความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่เด็กอย่างประเมินค่า ไม่ได้ ศาลสูงตัดสินว่าร่างกายและอวัยวะทุกส่วนของเด็กรวมถึงการคิดและความรู้สึกได้รับการ คุ้มครองตามมาตรา 21 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้¹⁹⁰

4.1.3 ราชอาณาจักรสวีเดน

จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กในราชอาณาจักรสวีเดนได้รับอิทธิพลทางความคิดจาก ศาสนาคริสต์และสุภาษิต “Spare the rod, spoil the child” ในคัมภีร์ไบเบิลที่ยอมรับสิทธิของพ่อ แม่และครูในการลงโทษทางร่างกายเพื่อเป็นวิธีอบรมสั่งสอนเด็ก

“No person shall be deprived of his life or personal liberty except according to procedure established by law.

¹⁹⁰ The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, "Country Report for India," [Online] Accessed: 16 December 2016. Available from: <https://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/india/>

จนกระทั่งในปี ค.ศ.1920 กฎหมายครอบครัวของราชอาณาจักรสวีเดนให้สิทธิในการลงโทษทางร่างกายของเด็กอย่างชัดเจนแก่ผู้ปกครองอย่างกว้างขวาง เพราะส่งผลให้มีการใช้ความรุนแรงในการลงโทษทางร่างกายของเด็กอย่างรุนแรง ต่อมาในปี ค.ศ.1928 ราชอาณาจักรสวีเดนยกเลิกการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา แต่ในประมวลกฎหมายอาญายังคงกำหนดยกเว้นความรับผิดชอบสำหรับการลงโทษทางร่างกายของเด็กโดยพ่อแม่ ผู้มีหน้าที่ดูแล รวมถึงครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อร่างกายของเด็กเพื่อเป็นวิธีการอบรมสั่งสอนโดยไม่มีความรับผิดชอบทำร้ายร่างกาย¹⁹¹ ด้วยความพยายามในการลดการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง ในปี ค.ศ. 1949 ประมวลกฎหมายครอบครัวและผู้ปกครอง (Parenthood and Guardianship Code) ได้รับการแก้ไขโดยการแทนที่คำว่า “ลงโทษ” (Punish) เป็น “ตำหนิติเตียน” (Reprimand) อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายนี้ไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาไปพร้อมๆกัน กล่าวคือ ในประมวลกฎหมายอาญายังคงสงวนสิทธิในการลงโทษทางร่างกายของเด็กและปกป้องพ่อแม่และครูจากการความรับผิดชอบทางอาญาหากเด็กไม่ได้รับบาดเจ็บถาวร จนกระทั่งในปี ค.ศ.1957 ได้ยกเลิกยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของพ่อแม่และครูในประมวลกฎหมายอาญา¹⁹² ซึ่งมีผลทำให้เด็กได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาเท่ากับผู้ใหญ่ การปฏิรูปกฎหมายในปี ค.ศ. 1957 นี้สามารถเทียบได้กับความพยายามในการปฏิรูปกฎหมายของหลายๆ ประเทศในปัจจุบันที่มีความพยายามยกเลิกข้อต่อสู้ “Lawful Chastisement” หรือ “Reasonable Force” ที่ยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา ให้แก่พ่อแม่และครูในการใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนเด็ก¹⁹³

ต่อมาในปี ค.ศ.1977 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิเด็กซึ่งประกอบด้วยนักกฎหมาย นักจิตวิทยา นักการเมือง เพื่อตรวจสอบทบทวนและศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขประมวลกฎหมายครอบครัวและผู้ปกครอง (Parenthood and Guardianship Code) คณะกรรมการดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า เนื่องจากแนวทางในการลงโทษเด็กยังไม่เพียงพอและชัดเจน จึง

¹⁹¹ Joan E Durrant, "Legal Reform and Attitudes toward Physical Punishment in Sweden," *The International Journal of Children s Rights* 11, 2 (2003): 148.

¹⁹² Dennis Alan Olson, "The Swedish Ban of Corporal Punishment," *Brigham Young University Law Review* (1984): 447-448.

¹⁹³ Joan E Durrant, "Legal Reform and Attitudes toward Physical Punishment in Sweden," *The International Journal of Children s Rights*: 149.

ยังมีผลทำให้สังคมยังมีทัศนคติว่าการลงโทษทางร่างกายของเด็กยังคงสามารถกระทำได้โดยถูกกฎหมาย

จนกระทั่งในปี ค.ศ.1979 มีการแก้ไขประมวลกฎหมายครอบครัวและผู้ปกครอง (Parenthood and Guardianship Code) โดยบัญญัติว่า "เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลความปลอดภัยและการเลี้ยงดูที่ดี เด็กต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพ และไม่อาจถูกลงโทษทางร่างกายหรือการปฏิบัติที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะลดการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและเปลี่ยนความทัศนคติของคนในสังคมโดยไม่มีจุดประสงค์ที่จะกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา ผู้บัญญัติกฎหมายเชื่อว่าการห้ามการลงโทษทางร่างกายพร้อมๆ กับการให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายและผลกระทบจากการเขียนตีเด็กและจัดให้มีการอบรมสั่งสอนเด็กที่ไม่ใช้ความรุนแรงทั้งใจไม่ให้อำนาจการอบรมเลี้ยงดูด้วยการเขียนตี นอกจากนี้ยังมีการแจกคู่มือให้แก่ประชาชนซึ่งมีชื่อว่า "Can You Bring up Children Successfully Without Smacking and Spanking?"¹⁹⁴

ในปี ค.ศ.1981 ประชาชนจำนวนร้อยละ 99 ทราบดีถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว อีกทั้งหลังจากการแก้ไขกฎหมายครอบครัวและผู้ปกครองในปี ค.ศ.1979 ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับการยอมรับการลงโทษทางร่างกายที่ลดลง มีข้อสังเกตว่าผลจากความสำเร็จในการห้ามการลงโทษทางร่างกายของเด็กนี้ไม่ได้มีจุดเริ่มต้นจากการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ.1979 แต่เป็นจุดสิ้นสุดของการความพยายามในการแก้ไขกฎหมายในราชอาณาจักรสวีเดน โดยภาครัฐได้พยายามเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 แล้ว¹⁹⁵

¹⁹⁴ Deana Pollard, "Banning Child Corporal Punishment," Tulane Law Review: 588.

¹⁹⁵ Joan E Durrant, "Legal Reform and Attitudes toward Physical Punishment in Sweden," The International Journal of Children s Rights: 150.

4.1.4 ราชอาณาจักรเดนมาร์ก

จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายเด็ก แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของเด็กเริ่มต้นตั้งแต่ในปี ค.ศ.1683 เมื่อพระเจ้าคริสเตียนที่ 5 แห่งเดนมาร์กได้อนุญาตให้พ่อแม่ลงโทษบุตรของตนหรือทาสทางร่างกายได้โดยห้ามลงโทษด้วยอาวุธ และปี ค.ศ. 1906 รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมอนุญาตให้ครูมีอำนาจลงโทษนักเรียนชายอายุต่ำกว่า 18 ปี และนักเรียนหญิงอายุต่ำกว่า 16 ปีด้วยวิธีการเขียนตีไม่เกิน 25 ครั้ง¹⁹⁶ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนของศาสนาคริสต์ตั้งแต่ปี ค.ศ.1537 กฎหมายการศึกษาของราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดให้การศึกษาแก่เด็กเกี่ยวกับคำสอนทางศาสนาซึ่งจัดการโดยคริสตจักร¹⁹⁷

ต่อมา ในปี ค.ศ. 1985 ราชอาณาจักรเดนมาร์กเป็นประเทศที่สามในสหภาพยุโรปที่ตรากฎหมายต่อต้านการลงโทษทางร่างกายเด็กในครอบครัว กฎหมายดังกล่าวมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1985 มีชื่อว่า Danish Act on Parenthood and Guardianship ซึ่งบัญญัติว่า "การดูแลหมายถึงภาระหน้าที่ในการปกป้องเด็กต่อความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจและการปฏิบัติที่เป็นอันตรายอื่น ๆ"¹⁹⁸ พระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์ไม่ให้พ่อแม่ใช้วิธีการลงโทษต่อเด็ก แต่ไม่ได้ยกเลิกสิทธิดั้งเดิมในการลงโทษเด็กตามกฎหมายอาญา โดยการลงโทษอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (lovlig revselse) ยังคงมีอยู่¹⁹⁹

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ราชอาณาจักรเดนมาร์กได้แก้ไขกฎหมาย Act on Parental Custody/Authority and Visiting Rights No. 416 มาตรา 1 บัญญัติว่า "เด็กมีสิทธิที่จะ

¹⁹⁶ Joav Merrick, "Physical Punishment of Children in Denmark: An Historical Perspective," *Child Abuse & Neglect* 10, 2 (1986): 236.

¹⁹⁷ Christian Y.Desen and Karen E. Andreasen, "Accountability Practices in the History of Danish Primary Public Education from the 1660s to the Present " *Education Policy Analysis Archives* 22, 120 (2014): 5-6.

¹⁹⁸ Danish Act on Parenthood and Guardianship § 1 states "parental custody implies the obligation to protect the child against physical and psychological violence and against other harmful treatment."

¹⁹⁹ Susan H. Bitensky, *Corporal Punishment of Children: A Human Rights Violation* (Transnational 2006), p.180.

ดูแลและได้รับความปลอดภัย ทั้งไม่อาจถูกลงโทษทางร่างกายหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ได้”²⁰⁰ บทบัญญัตินี้เป็นข้อห้ามที่ชัดเจนและห้ามการลงโทษทางร่างกายทั้งหมดโดยไม่มีข้อยกเว้น ทั้งนี้ การใช้การลงโทษทางร่างกายโดยครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนได้รับการยอมรับและรับรองมาโดยตลอดถึงศตวรรษที่ 19 แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งมีการเคลื่อนไหวด้านสิทธิเสรีภาพเพิ่มขึ้น การใช้การลงโทษทางร่างกายก็ค่อยๆ เลือนหายไป และครูได้รับการตรวจสอบอย่างใกล้ชิด²⁰¹

4.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษของนักเรียน

กฎหมายของต่างประเทศมีแนวทางการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษนักเรียนและความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนที่แตกต่างกันออกไป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้เผชิญปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง โดยจากผลสำรวจพบว่า นักเรียนในสหรัฐอเมริกามากกว่า 109,000 คน ถูกครูเขียนตี ทั้งนี้ นักเรียนผิวสีถูกลงโทษมากกว่านักเรียนผิวขาวถึง 2.9 เท่า นอกจากนี้ มลรัฐมิสซิสซิปปีมีการลงโทษต่อเนื่องต่อตัวร่างกายของนักเรียนมากที่สุด ตามด้วยมลรัฐเท็กซัส มลรัฐอะลาบามา มลรัฐอาร์คันซอ มลรัฐจอร์เจีย และมลรัฐโอคลาโฮมา²⁰² จากความรุนแรงของปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุนำมาซึ่งการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษนักเรียนในหลายมลรัฐ

²⁰⁰ Act on Parental Custody/Authority and Visiting Rights No. 416

"The child has the right to care and security. It shall be treated with respect for its personality and may not be subjected to corporal punishment or any other offensive treatment.

²⁰¹ Ibid.

²⁰² The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, "Corporal Punishment of Children in United State," [Online] Accessed: 16 December 2016. Available from: <http://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/usa/>

อย่างไรก็ตาม แม้สหรัฐอเมริกายังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) และกฎหมายระดับสหพันธรัฐ (Federal Law) ไม่ได้กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน แต่กฎหมายระดับมลรัฐ (State Law) ก็มีอำนาจออกกฎหมายของตน ทั้งนี้ มลรัฐนิวเจอร์ซีย์เป็นมลรัฐแรกที่ยกกฎหมายห้ามเขียนตีในโรงเรียนในปี ค.ศ. 1867 ปัจจุบันมลรัฐต่างๆ ได้ออกกฎหมายห้ามการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายจำนวน 31 รัฐ เช่น มลรัฐอลาบามา มลรัฐอริโซนา มลรัฐอาร์คันซอ มลรัฐโคโลราโด มลรัฐจอร์เจีย มลรัฐไอดาโฮ มลรัฐอินเดียน่า มลรัฐแคนซัส มลรัฐเคนทักกี มลรัฐหลุยส์เซียน่า มลรัฐมิสซิสซิปปี มลรัฐมิสซูรี มลรัฐนอร์ทแคโรไลนา มลรัฐโอกลาโฮมา มลรัฐเซาท์โอกลาโฮมา มลรัฐเทนเนสซี มลรัฐเท็กซัส เป็นต้น²⁰³ ซึ่งห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอันสามารถนำมาเป็นแนวทางการศึกษาขอบเขตอำนาจการลงโทษนักเรียนได้ ทั้งสหรัฐอเมริกายังมีมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนที่ดีโดยมีการกำหนดมาตรการป้องกันและแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก เนื่องจากกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กมีการกำหนดขอบเขตการลงโทษนักเรียนที่ชัดเจนทั้งการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ และการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน รวมทั้งมีมาตรการป้องกันและแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน การรับเรื่องร้องเรียนซึ่งมีช่องทางที่หลากหลาย และกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริง ตลอดจนสภาพบังคับแก่ผู้ที่ขัดขวางหรือแก้แค้นผู้รายงานเหตุการณ์อันสามารถนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความรับผิดชอบของครูในการลงโทษทางร่างกายในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีรูปแบบรัฐแบบสหพันธรัฐ (Federal Republic) หรือรัฐรวม กฎหมายระดับสหพันธรัฐไม่ได้กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ แต่กฎหมายระดับมลรัฐ หลายๆ มลรัฐมีการกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน สำหรับมลรัฐที่ไม่ได้มีการบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนนั้น การพิจารณาความรับผิดชอบของครูเป็นไปตามหลัก In Loco Parentis กล่าวคือ การลงโทษทางร่างกายของนักเรียนจะต้องมีเหตุผลและพอสมควรแก่เหตุ (Reasonable and Moderate) โดยพิจารณาจากบาดแผลที่นักเรียนได้รับ เจตนาของครูผู้กระทำ อายุของนักเรียน ปัจจัยทางกายภาพของนักเรียน ความผิดที่นักเรียนได้กระทำลง²⁰⁴

²⁰³ Ibid.

²⁰⁴ Lawrence J. Nelson, "Right of a Teacher to Administer Corporal Punishment to a Student," *Washburn Law Journal*: 78-82.

อนึ่ง เพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับกฎหมายของประเทศไทยซึ่งบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กที่บัญญัติห้ามการลงโทษนักเรียนในสถานศึกษาในหัวข้อถัดไปนี้

มลรัฐนิวยอร์กเป็นรัฐที่กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ใน New York Codes, Rules and Regulations (NYCRR) บทที่ 8 กระทรวงศึกษาธิการ (Title 8. Education Department) หมวดที่ 1 กฎของตัวแทนคณะกรรมการ (Chapter I. Rules of the Board of Regents) ส่วนที่ 19 แนวปฏิบัติด้านการศึกษา (Part 19. Education Practices) มาตรา 19.5 (a) (1) โดยกำหนดห้ามครู ผู้บริการ เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างหรือตัวแทนของโรงเรียนในรัฐนี้ หรือคณะกรรมการบริการด้านการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Board of Cooperative Educational Services-BOCES) โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนที่ดำเนินการโดยรัฐหรือมีรัฐเป็นผู้สนับสนุน โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้การลงโทษทางร่างกายต่อนักเรียน²⁰⁵

²⁰⁵ New York Codes, Rules and Regulations § 19.5. (a) states

(1) No teacher, administrator, officer, employee or agent of a school district in this State, a board of cooperative educational services (BOCES), a charter school, State-operated or State-supported school, an approved preschool program, an approved private school, an approved out-of-state day or residential school, or a registered nonpublic nursery, kindergarten, elementary or secondary school in this State, shall use corporal punishment against a pupil.

(2) As used in this section, corporal punishment means any act of physical force upon a pupil for the purpose of punishing that pupil, except as otherwise provided in paragraph (3) of this subdivision.

(3) In situations in which alternative procedures and methods not involving the use of physical force cannot reasonably be employed, nothing contained in this section shall be construed to prohibit the use of reasonable physical force for the following purposes:

- (i) to protect oneself from physical injury;
- (ii) to protect another pupil or teacher or any person from physical injury;
- (iii) to protect the property of the school, school district or others; or
- (iv) to restrain or remove a pupil whose behavior is interfering with the orderly exercise and performance of school or school district functions, powers and duties, if that pupil has refused to comply with a request to refrain from further disruptive acts.”

ทั้งนี้ ในมาตราดังกล่าวยังกำหนดนิยามของการลงโทษทางร่างกายไว้ในอนุมาตรา (a)(2) ว่า หมายถึงการกระทำใด ๆ ที่มีผลทางกายภาพต่อนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษนักเรียน เว้นแต่การใช้กำลังทางกายภาพดังที่ระบุไว้วรรคสามของมาตรานี้

- (1) เพื่อป้องกันตนเองจากการบาดเจ็บทางร่างกาย
- (2) ปกป้องนักเรียนหรือครูหรือบุคคลอื่นจากการบาดเจ็บทางร่างกาย
- (3) เพื่อปกป้องทรัพย์สินของโรงเรียน หรือ
- (4) ยับยั้งหรือโยกย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมขัดต่อระเบียบวินัยและการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนหรือเขตการปกครอง ถ้านักเรียนคนนั้นปฏิเสธปฏิบัติตามคำร้องขอให้ละเว้นจากการกระทำที่ก่อวิน

อนึ่ง เนื่องจากการใช้กำลังทางกายภาพเพื่อยับยั้งดังกล่าวสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายและปัญหาในการตีความ กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกาได้ออกแนวทางเพื่อวางหลักการใช้กำลังทางกายภาพ ซึ่งมีหลักการว่า การใช้กำลังดังกล่าวให้ใช้เฉพาะกรณีที่พฤติกรรมของนักเรียนอาจทำให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อตนเองหรือผู้อื่น โดยให้ผู้ปฏิบัติคำนึงถึงสิทธิเด็กและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ การใช้กำลังทางกายภาพเพื่อยับยั้งไม่ควรถูกนำมาใช้เป็นวิธีการลงโทษนักเรียนหรือเพื่ออบรมสั่งสอน และการใช้กำลังดังกล่าวจะต้องไม่ใช่กำลังที่รุนแรงซึ่งอาจขัดขวางการหายใจของเด็กหรือเกิดอันตรายแก่เด็กได้ ทั้งนี้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมเป็นประจำเกี่ยวกับวิธีการใช้กำลังที่เหมาะสม²⁰⁶

นอกจากนี้ กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กกำหนดกรอบการใช้กำลังทางกายภาพเพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ในมาตรา 19.5(b) ซึ่งห้ามการใช้กำลังที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด การบีบคอ การผลัก หรือบีบกล้ามเนื้ออย่างรุนแรง หรือการกระทำลักษณะอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน ห้ามใช้อุปกรณ์ฉีดพ่นที่เป็นพิษหรือก่อให้เกิดความเจ็บปวด การปฏิเสธไม่ให้อาหารหรือจัดหาอาหารให้นักเรียนล่าช้า หรือเปลี่ยนอาหารเพื่อทำให้เป็นที่น่ารังเกียจ การจำกัดการเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือเพื่อลงโทษนักเรียน เป็นต้น²⁰⁷

²⁰⁶ U.S. Department of Education, "Restraint and Seclusion: Resource Document "(2012).

²⁰⁷ New York Codes, Rules and Regulations § 19.5. (b) states

(b) Prohibition of the use of aversive interventions.

(1) No public school, BOCES, charter school, approved preschool program, approved private school, State-operated or State-supported school in this State, approved out-of-state day

การบัญญัติกฎหมายให้ครูมีอำนาจใช้กำลังทางกายภาพที่เหมาะสมและจำเป็นข้างต้น ปรากฏในอีกหลายๆมลรัฐ เช่น มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ กำหนดให้อำนาจครูในการใช้กำลังเพื่อระงับ การรบกวนซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองอาวุธหรือวัตถุอันตรายอื่นๆ ต่อ บุคคลหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันตัวเอง และเพื่อคุ้มครอง บุคคลหรือทรัพย์สิน²⁰⁸ หรือกฎหมายของมลรัฐมอนทานาที่กำหนดให้ครูอาจใช้การยับยั้งทางกายภาพ

or residential school, or registered nonpublic nursery, kindergarten, elementary or secondary school in this State shall employ the use of aversive behavioral interventions to reduce or eliminate maladaptive behaviors, except as provided pursuant to section 200.22(e) and (f) of this Title.

(2) As used in this section, aversive intervention means: an intervention that is intended to induce pain or discomfort to a student for the purpose of eliminating or reducing maladaptive behaviors, including such interventions as:

- (i) contingent application of noxious, painful, intrusive stimuli or activities; strangling, shoving, deep muscle squeezes or other similar stimuli;
- (ii) any form of noxious, painful or intrusive spray, inhalant or tastes;
- (iii) contingent food programs that include the denial or delay of the provision of meals or intentionally altering staple food or drink in order to make it distasteful;
- (iv) movement limitation used as a punishment, including but not limited to helmets and mechanical restraint devices; or
- (v) other stimuli or actions similar to the interventions described in subparagraphs (i) through (iv) of this paragraph.

The term does not include such interventions as voice control, limited to loud, firm commands; time-limited ignoring of a specific behavior; token fines as part of a token economy system; brief physical prompts to interrupt or prevent a specific behavior; interventions medically necessary for the treatment or protection of the student; or other similar interventions.

²⁰⁸ NJ Rev. Stat. § 18A:6-1 states

“No person employed or engaged in a school or educational institution, whether public or private, shall inflict or cause to be inflicted corporal punishment upon a pupil attending such school or institution; but any such person may, within the scope of his employment, use and apply such amounts of force as is reasonable and necessary:

- (1) to quell a disturbance, threatening physical injury to others;
- (2) to obtain possession of weapons or other dangerous objects upon the person or within the control of a pupil;
- (3) for the purpose of self-defense; and

เพื่อระงับความวุ่นวาย เพื่อคุ้มครองตนเองหรือปกป้องนักเรียนหรือผู้อื่นจากการบาดเจ็บทางร่างกาย เพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองหรืออยู่ภายใต้การควบคุมซึ่งอาวุธหรือวัตถุอันตรายอื่นๆ เพื่อรักษาความปลอดภัยที่เป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียน รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการย้ายนักเรียนระหว่างต่อแถว ห้องเรียน โรงอาหาร ห้องผู้อำนวยการ หรือสถานที่อื่นๆในสถานศึกษา และเพื่อปกป้องทรัพย์สินจากอันตรายร้ายแรง²⁰⁹

อย่างไรก็ตาม แม้มลรัฐนิวยอร์กจะกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ใน New York Codes, Rules and Regulations (NYCRR) แต่ในประมวลกฎหมายอาญามลรัฐนิวยอร์ก ส่วนที่ 1 บททั่วไป (Part 1.General provisions) บทที่ C. การป้องกัน (Title C. Defenses) มาตรา 35.10

(4) for the protection of persons or property;

and such acts, or any of them, shall not be construed to constitute corporal punishment within the meaning and intent of this section. Every resolution, bylaw, rule, ordinance, or other act or authority permitting or authorizing corporal punishment to be inflicted upon a pupil attending a school or educational institution shall be void.”

²⁰⁹Montana Code Annotated §20-4-302 states

“Discipline and punishment of pupils -- definition of corporal punishment -- penalty -- defense.

(1) A teacher or principal has the authority to hold a pupil to a strict accountability for disorderly conduct in school, on the way to or from school, or during intermission or recess.

(2) For the purposes of this section, "corporal punishment" means knowingly and purposely inflicting physical pain on a pupil as a disciplinary measure.

(3) A person who is employed or engaged by a school district may not inflict or cause to be inflicted corporal punishment on a pupil.

(4) (a) A person who is employed or engaged by a school district may use physical restraint, defined as the placing of hands on a pupil in a manner that is reasonable and necessary to:

(i) quell a disturbance;

(ii) provide self-protection;

(iii) protect the pupil or others from physical injury;

(iv) obtain possession of a weapon or other dangerous object on the person of the pupil or within control of the pupil;

(v) maintain the orderly conduct of a pupil including but not limited to relocating a pupil in a waiting line, classroom, lunchroom, principal's office, or other on-campus facility; or

(vi) protect property from serious harm.

การกล่าวอ้างที่ชอบด้วยกฎหมาย; การใช้กำลังทางกายภาพโดยทั่วไป (Justification; use of physical force generally) ซึ่งกำหนดให้การใช้กำลังทางร่างกายกับบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นความผิด เป็นการกระทำที่ชอบธรรมและไม่เป็นความผิดทางอาญาภายใต้สถานการณ์ต่อไปนี้

“บิดามารดา ผู้อนุบาลหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความไว้วางใจให้ดูแลและควบคุมบุคคล อายุต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดปีหรือคนไร้ความสามารถ และครูหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความไว้วางใจดูแล และควบคุมบุคคลอายุต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดปี เพื่อวัตถุประสงค์พิเศษอาจใช้กำลังต่อร่างกาย แต่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต ต่อบุคคลดังกล่าวในกรณีที่เห็นสมควรว่าจำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัย หรือเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของบุคคลดังกล่าว²¹⁰

สำหรับการลงโทษทางจิตใจ กระทรวงศึกษาธิการ มลรัฐนิวยอร์กได้ออกระเบียบห้าม การละเมิดโดยคำพูดต่อนักเรียน (Verbal Abuse) ใน Regulation of the Chancellor A-421 เรื่อง พฤติกรรมของนักเรียนและระเบียบวินัย-การละเมิดทางคำพูด (Verbal Abuse)²¹¹

ข้อ IA “เป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการกำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ทำ ร้ายทางคำพูดต่อนักเรียน รวมถึงผู้จำหน่ายสินค้าในโรงเรียน ที่ปรึกษา และบุคคลอื่นๆ ใน บริเวณสถานศึกษา ระหว่างทัศนศึกษา และสถานที่นอกสถานศึกษา เมื่อพฤติกรรมนอก โรงเรียนดังกล่าวขัดขวางกระบวนการเรียนรู้หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย ศีลธรรม หรือสวัสดิภาพของโรงเรียนชุมชน”

²¹⁰ New York Penal Law § 35.10 states

“The use of physical force upon another person which would otherwise constitute an offense is justifiable and not criminal under any of the following circumstances:

1. A parent, guardian or other person entrusted with the care and supervision of a person under the age of twenty-one or an incompetent person, and a teacher or other person entrusted with the care and supervision of a person under the age of twenty-one for a special purpose, may use physical force, but not deadly physical force, upon such person when and to the extent that he reasonably believes it necessary to maintain discipline or to promote the welfare of such person.”

²¹¹ Regulation of the Chancellor Number: A-421 Subject: PUPIL BEHAVIOR AND DISCIPLINE

ข้อ IB “พฤติกรรมที่ก่อวินาศกรรมโดยนักเรียนจะต้องไม่ถูกลงโทษด้วยการทำร้ายทางคำพูด ทั้งนี้ ควรตระหนักถึงพฤติกรรมที่ก่อวินาศกรรมของนักเรียนโดยการให้คำแนะนำ การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและการจัดการกับพฤติกรรมตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ²¹²”

นอกจากนี้ มลรัฐนิวเจอร์ซีย์กำหนดลักษณะการใช้คำพูดในทางมิชอบไว้ใน ข้อ IIA ว่า หมายถึงการใช้ภาษาด้วยวิธีการเขียนหรือโดยคำพูดต่อนักเรียนในลักษณะที่

- 1) ตูถูก ทำให้อาย หรือเป็นการเยาะเย้ยถากถางนักเรียน
- 2) ส่งผลกระทบต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน ความสามารถในการเข้าร่วมชั้นเรียน การได้รับประโยชน์จากหลักสูตรการศึกษา กิจกรรมที่สนับสนุนโดยโรงเรียน หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ
- 3) มีผลกระทบต่อความรู้สึกและจิตใจของนักเรียน อารมณ์ หรือร่างกายของนักเรียน
- 4) ควรคาดหมายได้ว่าจะทำให้นักเรียนรู้หวาดกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อนักเรียน
- 5) ควรคาดหมายได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่กายของนักเรียนหรือเป็นอันตรายต่อจิตใจและอารมณ์ของนักเรียน²¹³

ในส่วนของสภาพบังคับหากมีการฝ่าฝืนต่อข้อห้ามเกี่ยวกับการใช้คำพูดในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นมีกำหนดไว้ในข้อ IC ว่าเจ้าหน้าที่ที่ฝ่าฝืนระเบียบนี้จะต้องได้รับการลงโทษทางวินัยที่เหมาะสม²¹⁴

อย่างไรก็ตาม Regulation of the Chancellor เรื่องพฤติกรรมของนักเรียนและระเบียบวินัย-การทำร้ายทางคำพูด (Verbal Abuse) ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูไว้โดยเฉพาะ การพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการลงโทษทางจิตใจจึงเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไป แต่เนื่องจากสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ซึ่งในทางกฎหมายอาญานั้น ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลหรือความผิดฐาน

²¹² Ibid.

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Ibid.

หมิ่นประมาท (Defamation) สามารถจำแนกลักษณะของการกระทำเป็น 2 ประเภท คือ การกระทำ ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (Libel) และการหมิ่นประมาทโดยวาจา (Slander) โดย ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณานั้นมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา แต่ความผิดฐาน หมิ่นประมาทโดยวาจาจะมีความผิดเฉพาะในทางแพ่งเท่านั้น เนื่องจากการหมิ่นประมาทโดย การโฆษณาถูกแสดงออกมาในรูปแบบของสื่อต่างๆ ที่มีความคงทนอยู่ได้นานและผู้คนสามารถรับรู้ได้ ง่ายเมื่อมีการเปิดรับฟังสื่อที่มีข้อความหมิ่นประมาท ส่วนความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยวาจานั้น ซึ่งมี ลักษณะเป็นคำพูดที่เปล่งออกมาซึ่งไม่คงทนถาวร เป็นสิ่งสูญหายไปโดยฉับพลันเมื่อกล่าวจบ เมื่อพูด แล้วก็จบไป ไม่อาจย้อนกลับมาฟังได้อีก ความร้ายแรงของผลของการกระทำจึงมีน้อยกว่าการหมิ่น ประมาทโดยการโฆษณา ผู้กระทำมักจะไม่มีความรับผิดชอบเฉพาะในทางแพ่ง ในทางกฎหมายระบบจารีต ประเพณี ไม่ถือว่าการหมิ่นประมาทโดยวาจา (Slander) เป็นความผิดอาญา²¹⁵ ดังนั้น ใน สหรัฐอเมริกาการที่ครูใช้คำพูดที่กระทบกระเทือนจิตใจของนักเรียนมีความรับผิดชอบเฉพาะในทางแพ่ง ฐานละเมิดเท่านั้น ในทางกฎหมายละเมิดนั้นรับรองสิทธิของบุคคลจากการถูกรบกวนทางอารมณ์ (Emotional Disturbance) และบุคคลอาจฟ้องให้เสียหายทางจิตใจหากเป็นการกระทำโดยจงใจและ คำพูดเหล่านั้นมีความรุนแรงอันก่อให้เกิดความทุกข์ทางอารมณ์ (Emotional Distress) และความ ทรมาณของใจที่นั่นรุนแรงและคาดหมายได้²¹⁶ ทั้งนี้ การพิจารณาความรับผิดชอบของครูในการลงโทษ ทางจิตใจของนักเรียนในทางแพ่งตกอยู่ภายใต้หลัก In Loco Parentis เช่นเดียวกับการลงโทษทาง ร่างกายซึ่งศาลจะพิจารณาว่าการลงโทษโดยการใช้อำนาจนั้นอยู่ในระดับปานกลางและเหมาะสม หรือไม่ (Reasonable and Moderate) โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพร่างกายของนักเรียน ลักษณะ น้ำเสียงของจำเลย และลักษณะของความผิดของนักเรียน²¹⁷

²¹⁵ เอลิมศักดิ์ ตรีพนการ, "การกระทำผิดทางอาญาโดยวาจา : ศึกษากรณีขอบเขตความรับผิดชอบและ สภาพบังคับของความผิดฐานหมิ่นประมาท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 42.

²¹⁶ George E. Stevens, "Verbal Chastisement in Elementary and Secondary Schools: A Suggestion," *Journal of Law and Education*: 320-321.

²¹⁷ Ibid., 325.

4.2.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย

สาธารณรัฐอินเดียเผชิญกับปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง จากผลการสำรวจพบว่านักเรียนร้อยละ 69 ในสาธารณรัฐอินเดียถูกลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรง และนักเรียนที่มีสถานะทางสังคมต่ำจะถูกลงโทษมากกว่านักเรียนทั่วไป และนักเรียนอายุ 8 ปี ถูกครูลงโทษทางกายภาพกว่าร้อยละ 93 ส่วนนักเรียนอายุ 15 ปี ถูกครูลงโทษทางกายภาพกว่าร้อยละ 68 โดยมีนักเรียนชายถูกลงโทษมากกว่านักเรียนหญิงอยู่ที่อัตราร้อยละ 83 ส่วนนักเรียนหญิงถูกลงโทษอัตราร้อยละ 73²¹⁸ จากผลการสำรวจข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในสาธารณรัฐอินเดีย รัฐบาลของสาธารณรัฐอินเดียจึงได้มีการออกพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 (The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009) เพื่อบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายและการคุกคามทางจิตใจของนักเรียน รวมทั้งมาตรการป้องกันและแทรกแซงต่างๆ ขึ้นมาบังคับใช้เพื่อลดปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 (The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009) ห้ามการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายและห้ามการคุกคามทางจิตใจของนักเรียนซึ่งได้ถูกกำหนดห้ามไว้ในมาตรา 17 ระบุว่า (1) เด็กจะต้องไม่ถูกลงโทษทั้งทางกายภาพและจิตใจ (2) ผู้ใดที่ละเมิดต่อบทบัญญัติดังกล่าวต้องถูกลงโทษทางวินัยภายใต้กฎระเบียบที่ใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าว²¹⁹

ทั้งนี้ กระทรวงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้กำหนดลักษณะการกระทำอันเป็นการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายมีการกำหนดไว้ในแนวทางการจัดการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในสถานศึกษาซึ่งออกตามความในมาตรา 17(1) แห่งพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 โดยมี

²¹⁸ The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, "Country Report for India."

²¹⁹ The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 § 17

“(1) No child shall be subjected to physical punishment or mental harassment.

(2) Whoever contravenes the provisions of sub-section (1) shall be liable to disciplinary action under the service rules applicable to such person.”

การกำหนดนิยามของการลงโทษทางกายภาพว่ามีความหมายถึงการกระทำใดๆ ที่สร้างความเจ็บปวดหรือความไม่สบายแก่เด็ก รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการกระทำดังต่อไปนี้

- 1) การทำให้เด็กได้รับบาดเจ็บ โดยวิธีการตี การเตะ การช่วน การต่อย การกัด การดิงผม การตบ หรือการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อื่นๆ เช่น ไม้เรียว รองเท้า ซอลล์ก แปรงปิดฝุ่น เข็มขัด แส้ หรือการใช้กระแสไฟฟ้าช็อต
- 2) การทำให้เด็กอยู่ในท่าทางที่ไม่สบาย เช่นการให้ยืนบนเก้าอี้ ยืนพิงกำแพง เป็นต้น
- 3) การบังคับให้ทานสิ่งแปลกปลอม
- 4) การกักขังหน่วงเหนี่ยวไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องน้ำ หรือที่รโหฐานภายในโรงเรียน²²⁰

อย่างไรก็ตาม ในประมวลกฎหมายอาญาประเทศอินเดีย มาตรา 88 กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบของครูสำหรับการกระทำที่เจตนาก่อให้เกิดอันตรายแก่กายหรือเล็งเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล หากได้กระทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลนั้นโดยสุจริตหรือได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย²²¹ และมาตรา 89 หากกรณีเป็นการใช้กำลังโดยมีเจตนาที่สุจริตเพื่อประโยชน์ของบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายของผู้ปกครองหรือผู้ที่มีอำนาจดูแลเด็กตามกฎหมาย ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวไม่คุ้มครองสำหรับ

²²⁰Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

²²¹ Indian Penal Code § 88 states

“Act not intended to cause death, done by consent in good faith for person’s benefit.— Nothing which is not intended to cause death, is an offence by reason of any harm which it may cause, or be intended by the doer to cause, or be known by the doer to be likely to cause, to any person for whose benefit it is done in good faith, and who has given a consent, whether express or implied, to suffer that harm, or to take the risk of that harm.”

การกระทำที่มีเจตนาให้ถึงแก่ความตายหรือพยายามให้ถึงแก่ความตาย และการกระทำที่มีเจตนาให้ผู้ถูกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือพยายามให้ผู้ถูกระทำได้รับอันตรายสาหัส²²²

นอกจากนี้ มีข้อสังเกตว่าหากเป็นการกระทำต่อบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี ศาลจะนำมาตรา 89 มาปรับใช้เพื่อยกเว้นความรับผิด แต่หากผู้ถูกระทำอายุมากกว่า 12 ปี ศาลจะนำมาตรา 88 มาปรับใช้แก่กรณี ดังที่ปรากฏตามคำตัดสินของศาลในคดี G.B. Ghatge v. Emperor นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา อายุ 15 ปี ถูกครูลงโทษด้วยการตีที่มีจำนวน 2 ครั้ง เนื่องจากประพฤติตนไม่เหมาะสมในชั้นเรียน ศาลตัดสินว่าการกระทำของครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนที่ปานกลางและสมเหตุสมผล (Moderate and Reasonable) และกระทำโดยเจตนาสุจริตเพื่ออบรมสั่งสอนจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 88 ประมวลกฎหมายอาญาและไม่ใช่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 323 ว่าครูไม่มีความรับผิดฐานทำร้ายร่างกายหากได้กระทำโดยสุจริตเพื่อประโยชน์ของนักเรียนในฐานะที่เป็นตัวแทนของพ่อแม่ แต่เนื่องจากผู้เสียหายอายุ 15 ปี ครูจึงได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 89 ประมวลกฎหมายอาญาเนื่องจากการลงโทษนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนและเพื่อรักษากฎระเบียบของโรงเรียน และอาจสันนิษฐานได้ว่าเด็กให้ความยินยอมโดยปริยายในการถูกอบรมสั่ง

²²² Indian Penal Code Section 89 states

“Act done in good faith for benefit of child or insane person, by or by consent of guardian.-
-Nothing which is done in good faith for the benefit of a person under twelve years of age, or of unsound mind, by or by consent, either express or implied, of the guardian or other person having lawful charge of that person, is an offence by reason of any harm which it may cause, or be intended by the doer to cause or be known by the doer to be likely to cause to that person:
Provided-

First.-That this exception shall not extend to the intentional causing of death, or to the attempting to causedeath;

Secondly.-That this exception shall not extend to the doing of anything which the person doing it knows to be likely to cause death, for any purpose other than the preventing of death or grievous hurt, or the curing of any grievous disease or infirmity;

Thirdly.-That this exception shall not extend to the voluntary causing of grievous hurt, or to the attempting to cause grievous hurt, unless it be for the purpose of preventing death or grievous hurt, or the curing of any grievous disease or infirmity;

Fourthly.-That this exception shall not extend to the abetment of any offence, to the committing of which offence it would not extend.”

สอนที่มีเหตุผลและในระดับปานกลางโดยครูหรือเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนเพื่อความจำเป็นในการรักษา ภาวะเปียบของโรงเรียน²²³ และในคดี Ganesh Chandra Saha v. Jiw Raj Somani ปี ค.ศ.1964 มี ข้อเท็จจริงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอายุ 13 ปี ถูกครูลงโทษเนื่องจากทำหนังสือเรียนหาย โดยการ เขียนตีและต่อยที่ใบหน้า จนใบขาดแผลฟกช้ำ 5 ตำแหน่งและฟันหัก ศาลตัดสินว่าการกระทำของ จำเลยเช่นนี้ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำโดยสุจริตหรือมีเจตนาดี เจตนาในการเขียนตีนั้นมีส่วน สำคัญอย่างมากในการพิจารณาว่าจำเลยได้กระทำโดยเจตนาที่ดีหรือไม่ แม้จำเลยกระทำไปเพื่ออบรม สั่งสอนโจทก์เพื่อให้โจทก์มีอนาคตที่ดีและเพื่อรักษาภาวะเปียบของโรงเรียนก็ตาม ²²⁴

สำหรับการลงโทษทางจิตใจ พระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ. 2009 นอกจากจะกำหนดห้ามการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายแล้วยังกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจ ของนักเรียน ซึ่งใช้คำว่า “Mental Harassment” หรือการคุกคามทางจิตใจในมาตรา 17²²⁵ โดยใน แนวทางการจัดการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในสถานศึกษาซึ่งออกตามความในมาตรา 35(1) แห่ง พระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 ได้กำหนดลักษณะการกระทำ อันเป็นการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการคุกคามทางจิตใจไว้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ได้กระทำต่อเนื้อตัว ร่างกายที่ส่งผลทางด้านลบแก่ผลการเรียนและสุขภาพจิตของเด็ก ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการ กระทำดังต่อไปนี้²²⁶

- 1) การพูดจาถากถางอันเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน
- 2) การเรียกชื่อหรือการดูดาโดยใช้สรรพนามเพื่อล้อเลียน

²²³ LegalCrystal - Indian Law Search Engine, "Emperor Vs. G.B. Ghatge - Court Judgment," [Online] Accessed: 16 December 2016. Available from: <https://www.legalcrystal.com/case/335721/emperor-vs-g-b-ghatge>

²²⁴ R Dutt, "Ganesh Chandra Saha Vs Jiw Raj Somani on 10 April, 1964," [Online] Accessed: 16 December 2016. Available from: <https://indiankanoon.org/doc/1453254/>

²²⁵ The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 § 17

²²⁶ National Commission for Protection of Child Rights, "Guidelines for Eliminating Corporal Punishment in Schools," [Online] Accessed: 30 December 2016. Available from: http://www.ncpcr.gov.in/view_file.php?fid=108

- 3) การตั้งฉายาให้กับนักเรียน
- 4) การพุดจาตุถูกนักเรียนในชั้นเรียน เนื่องจากนักเรียนมีผลการเรียนไม่ดี
- 5) การทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนปรับปรุงผลการเรียน
- 6) การล้อเลียนนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านพัฒนาการการเรียนรู้ การพุด

นอกจากการลงโทษที่เป็นการคุกคามต่อจิตใจของนักเรียนดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สาธารณรัฐอินเดียยังกำหนดห้ามการลงโทษอันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อเด็กเนื่องจากความแตกต่างทางชนชั้นวรรณะ อาชีพ ศาสนา เช่น การมอบหมายงานให้นักเรียนหรือจัดที่นั่งในห้องเรียน บนพื้นฐานของชนชั้นวรรณะ ศาสนาและเพศ การปฏิเสธไม่ให้นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันบนพื้นฐานของชนชั้นวรรณะ ศาสนา และเพศ หรือไม่ให้นักเรียนยืมหนังสือในห้องสมุดหรือใช้อุปกรณ์กีฬาของโรงเรียนเนื่องจากความแตกต่างทางชนชั้นวรรณะ ศาสนา และเพศ การเพิกเฉยไม่ให้ความสนใจแก่นักเรียนที่มีชนชั้นวรรณะที่ต่ำกว่า²²⁷

4.2.3 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดน

ราชอาณาจักรสวีเดนเป็นประเทศแรกในโลกที่บัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ซึ่งเป็นต้นแบบและแนวทางในการบัญญัติกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายในอีกหลายประเทศ หลังจากการออกกฎหมายห้ามการลงโทษเด็กทั้งในครอบครัวและโรงเรียน ราชอาณาจักรสวีเดนประสบผลสำเร็จทั้งด้านทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายในการอบรมสั่งสอนเด็กและจำนวนเหตุการณ์การลงโทษเด็กที่ลดลง ในปี ค.ศ.1970 ผู้ใหญ่ที่ยังยอมรับการตีเพื่ออบรมสั่งสอนเด็กลดลงกว่า 50% และในปี ค.ศ.2000 ลดลงเหลือเพียง 10% ที่ยอมรับการลงโทษทางร่างกายของเด็ก และมีจำนวนเด็กเพียง 6% ที่ยอมรับวิธีการลงโทษทางร่างกายอย่างเบา (Mild

²²⁷ Ibid.

Corporal Punishment) ในปี ค.ศ.1980 มีจำนวนนักเรียน 51% ที่มีประสบการณ์ถูกลงโทษทางร่างกาย และเหลือเพียง 8% ในปี ค.ศ 2000

สำหรับการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนในราชอาณาจักรสวีเดน พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010 ส่วนที่ 5 ความปลอดภัยและระเบียบวินัย (Chapter 5 -safety and discipline) มาตรา 6 ²²⁸ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจการลงโทษนักเรียนในลักษณะต่างๆ บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ครูมีอำนาจใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน แต่ให้ครูมีอำนาจให้เด็กออกจากห้องเรียน หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่รบกวนต่อการเรียนการสอนหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น²²⁹ แต่ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นหากครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ครูจึงมีความรับผิดชอบทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา²³⁰

มีข้อสังเกตว่าลักษณะการบัญญัติอำนาจการลงโทษของครูของราชอาณาจักรสวีเดนมีลักษณะคล้ายกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ของประเทศไทยที่ไม่ได้บัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้โดยตรง แต่เป็นการห้ามโดยบัญญัติไม่ให้อำนาจครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน

²²⁸ The Swedish Educational Act 2010 chapter 5, § 6 states

“Teacher may take the immediate and temporary measures that are justified to ensure the safety and study of students or to correct a student's orderly behavior.

Under the conditions set out in sections 7-23, it may be decided to expel, quarrel, temporary relocation, temporary placement at another school unit, closure and disposal of objects.

A measure under the first or second paragraph may be taken only if it is proportionate to its purpose and other circumstances”

²²⁹ The Swedish Educational Act 2010 § 23 states

“The teacher may remove items from a student used in a manner that is detrimental to the education or which may endanger the safety of the student”

²³⁰ The Swedish Penal Code § 5 states

“A person who inflicts bodily injury, illness or pain upon another or renders him or her powerless or in a similar helpless state, shall be sentenced for assault to imprisonment for at most two years or, if the crime is petty, to a fine or imprisonment for at most six months.”

สำหรับการโยกย้ายนักเรียนออกจากห้องเรียนนั้นมาตรา 7 กำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่านักเรียนมีพฤติกรรมรบกวนการเรียนการสอนหรือประพฤติตัวไม่เหมาะสมและเมื่อครูได้ตักเตือนแล้วก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม²³¹

นอกจากนี้ กฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนในพระราชบัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติและการปฏิบัติที่ย่ำยีต่อเด็กและนักเรียน ค. ศ. 2006 (Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students 2006) โดยมาตรา 13²³²กำหนดห้ามครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติต่อนักเรียนในลักษณะย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และห้ามการเลือกปฏิบัติไม่ว่าทางตรงหรือโดยอ้อมไว้เนื่องจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนาหรือความเชื่อ รสนิยม ทางเพศ และความพิการ ในมาตรา 9²³³ และมาตรา 10²³⁴ วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ

²³¹ The Swedish Educational Act 2010 § 7 states

“In the elementary school, the primary school, the special school, the compulsory school, the upper secondary school and the upper secondary school, a teacher may exclude a student from the classroom for the maximum remainder of a teaching pass if the

- 1) student interferes with the teaching or otherwise appears inappropriate and
- 2) student has not changed his behavior upon request from the teacher.”

²³² Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students § 13 states

“The organiser of the activity, the head teacher or some other person with a corresponding management function or another staff member must not subject a child or school student to other degrading treatment.”

²³³ Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students § 9 states

“The organiser of the activity, the head teacher or some other person with a corresponding management function or another staff member must not disadvantage a child or a school student by treating the child or school student worse than the representative of the activity treats, has treated or would have treated some other child or school student in a comparable situation if the disadvantageous treatment is related to sex, ethnic origin, religion or other belief, sexual orientation or disability.”

²³⁴ Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students § 10 states

นี่คือการส่งเสริมสิทธิที่เท่าเทียมกันสำหรับเด็กและนักเรียนและต่อต้านการแบ่งแยกเนื่องจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือความเชื่ออื่น ๆ รสนิยมทางเพศ หรือความพิการ²³⁵ อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติของกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

4.2.4 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของราชอาณาจักรเดนมาร์ก

ในปี ค.ศ. 1985 ราชอาณาจักรเดนมาร์กเป็นประเทศที่สามในสหภาพยุโรปที่ออกกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายเด็กในครอบครัว จากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนอายุ 12-16 ปี จำนวน 1,008 คน โดยองค์การยูนิเซฟพบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 81.8 เห็นว่าเด็กไม่ควรถูกลงโทษทางร่างกาย และจำนวนร้อยละ 83 ไม่เห็นด้วยหากพ่อแม่มีสิทธิใช้การลงโทษอย่างเบาต่อเด็ก และร้อยละ 89 เห็นว่าเด็กทุกคนควรได้รับการปกป้องจากความรุนแรงทุกรูปแบบ²³⁶ และเด็กนักเรียนร้อยละ 20 เคยถูกลงโทษทางร่างกาย

“The organiser of the activity, the head teacher or some other person with a corresponding management function or some other staff member must not disadvantage a child or a school student by the application of a provision, a criterion or a procedure that is apparently neutral but that in practice particularly disadvantages children or pupils of a particular sex, ethnic origin, religion or other belief, sexual orientation or disability. This does not apply, however, if the provision, criterion or procedure can be motivated by a legitimate aim and the means are appropriate and necessary to achieve the aim.”

²³⁵ Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students § 1 states

“The purpose of this Act is to promote equal rights for children and school students and to combat discrimination on grounds of sex, ethnic origin, religion or other belief, sexual orientation or disability. This Act also has the purpose of combating other degrading treatment.”

²³⁶ Global Initiative to End All Corporal Punishment, "Corporal Punishment of Children in Denmark," [Online] Accessed: 17 March 2018. Available from: <http://www.endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-reports/Denmark.pdf>

เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ.1986 ราชอาณาจักรเดนมาร์กโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการส่งเสริมระเบียบที่ดีในโรงเรียนประถมศึกษา²³⁷ โดยยกเลิกการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ปัจจุบันการห้ามการลงโทษทางร่างกายบัญญัติไว้ในมาตรา 10 คำสั่งของรัฐมนตรีในการส่งเสริมความประพฤติดีในโรงเรียนประถม (Executive Order on promoting good order in primary school) ซึ่งออกตามความตามความในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติ การประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งบัญญัติว่า "การลงโทษทางร่างกายไม่อาจนำมาใช้ในโรงเรียนได้ ยกเว้นกรณีนักเรียนใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น หรือทำลายทรัพย์สิน ทั้งนี้ อาจอนุญาตให้ใช้กำลังนั้นใช้ได้เท่าที่จำเป็น ครูอาจแยกนักเรียนที่ใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นหรือทำลายทรัพย์สินออกจากห้องเรียน²³⁸ ดังนั้น ครูอาจารย์ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติดังกล่าวโดยการลงโทษทางร่างกายต่อนักเรียนมีความรับผิดชอบทางอาญฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับการลงโทษทางจิตใจ ราชอาณาจักรเดนมาร์กมีการออกคำสั่งของรัฐมนตรีในการส่งเสริมความประพฤติดีในโรงเรียนประถม (Executive Order on promoting good order in primary school) มาตรา 10 ซึ่งออกตามความตามความในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติการประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้จะบัญญัติห้ามมิให้ครูลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนแล้วยังกำหนดห้ามมิให้ครูกระทำการในลักษณะที่ย่ำยิดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Degrading Treatment) อีกด้วย²³⁹

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

²³⁷ Decree on promoting good order in primary school Ministry of Education

²³⁸ Executive Order on promoting good order in primary school § 10

“Physical punishment and degrading treatment are not permitted.

In order to prevent students from violating themselves or others, or destroying or damaging things, power may be used as necessary.

A student to whom power is used in paragraph 1. 2 mentioned character can be excluded from the class by the teacher. The exclusion is conditional upon the pupil being in attendance at the time of supervision.

The leader of the school shall, by excluding a student from the class after paragraph 3 promptly informed by the teacher, after which the manager decides on the necessary further measures.”

²³⁹ Ibid.

4.3 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ

จากการศึกษาความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนมีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนมิให้ถูกล่วงละเมิดจากการใช้ความรุนแรง แต่การบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจมิใช่คำตอบทั้งหมดสำหรับการแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงได้ หากแต่รัฐต้องจัดให้ต้องมีมาตรการทางกฎหมายทั้งมาตรการเชิงป้องกันการเกิดเหตุการณ์การลงโทษที่รุนแรงและมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น จึงจะทำให้สิทธิและเสรีภาพของนักเรียนได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ รวมทั้งครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาสามารถมีแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ดังต่อไปนี้

4.3.1 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

ในระดับสหพันธรัฐหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและองค์กรเอกชนมีการขับเคลื่อนและรณรงค์ไม่ให้ครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน โดยแนะนำให้ใช้วิธีการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนแทนการลงโทษ เมื่อปี ค.ศ. 2015 กระทรวงศึกษาธิการสหรัฐฯ (ED) ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม (DOJ) ออกระเบียบในการจัดระเบียบวินัยในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยโรงเรียนในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติและยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน และการปฏิบัติสอดคล้องกับกฎหมายของรัฐบาลกลางและปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับระเบียบวินัยของโรงเรียน²⁴⁰

²⁴⁰ John B. King, "Letter to States Calling for an End to Corporal Punishment in Schools " [Online] Accessed: 16 October 2018. Available from: <https://www2.ed.gov/policy/gen/guid/school-discipline/files/corporal-punishment-dcl-11-22-2016.pdf>

นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐด้านการศึกษา การแพทย์ และกลุ่มผู้สนับสนุนเด็กรวมถึงสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) สมาคมครูอเมริกันจิตวิทยา (American Federation of Teachers) สมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association) สถาบันกุมารเวชศาสตร์อเมริกัน (American Academy of Pediatrics) ได้เรียกร้องให้แต่ละมลรัฐห้ามมิให้ลงโทษทางร่างกายของเด็ก²⁴¹ รวมถึงองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร (NGO) เช่น National Coalition to Abolish Corporal Punishment in Schools (NCACPS) สนับสนุนการห้ามลงโทษเด็กในโรงเรียน และจัดกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของการลงโทษทางร่างกายและรูปแบบการลงโทษอื่น ๆ²⁴²

สำหรับมลรัฐนิวยอร์ก มลรัฐนิวยอร์กได้มีการออกมาตรการและระเบียบวินัยของนักเรียนและบัญญัติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียน (Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities) เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2017 ซึ่งมีหลักการว่าโรงเรียนจะต้องส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากที่สุด และเชื่อว่าเด็กทุกคนสมควรได้รับสภาพแวดล้อมที่ดีดังกล่าว อีกทั้ง เด็กทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และประสบความสำเร็จ ดังนั้น สิ่งแรกและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือโรงเรียนจะต้องเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและปราศจากการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะการลงโทษซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับนักเรียน ทั้งอาจเป็นอันตรายต่อศักยภาพในระยะยาวของนักเรียน เนื่องจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการใช้มาตรการทางวินัย (Disciplinary Measures) จะเป็นการสนับสนุนทักษะทางสังคม อารมณ์และพฤติกรรมที่จำเป็นในการเรียนรู้²⁴³ มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนของมลรัฐนิวยอร์กมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.3.1.1 มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนตามมาตรการและระเบียบวินัยของนักเรียนและบัญญัติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียน (Student Intervention and Discipline Code and

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Nadine Block and Robert Fathman, " Convincing State Legislatures to Ban Corporal Punishment," *Children's Legal Rights Journal* 9, 33 (1988): 22.

²⁴³ New York Department of Education, *Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities* (2017), pp 3.

Bill of Student Rights and Responsibilities) จะเน้นการกำหนดกรอบแนวทางการจัดการ พฤติกรรมของนักเรียนและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในระยะยาว ทั้งยังเน้น การทำงานร่วมกันหลายฝ่าย เช่น ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ที่ปรึกษา เพื่อร่วมกันหาสาเหตุของ พฤติกรรมและวิธีการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแทน การลงโทษ

ระเบียบวินัยก้าวหน้า (Progressive Discipline) เป็นการสร้างวินัยเชิงบวกโดยใช้ วิธีการแทรกแซงที่ไม่ใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป้าหมายของ การมีระเบียบวินัยก้าวหน้าคือการป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซ้ำๆ โดยการช่วยเหลือ นักเรียนให้เรียนรู้จากความผิดพลาดโดยการทำความเข้าใจว่าพฤติกรรมนั้นไม่สามารถยอมรับได้และ อันตรายที่อาจเกิดขึ้น ทำความเข้าใจว่านักเรียนควรทำเช่นไรในสถานการณ์เช่นนั้น และให้นักเรียน รับผิดชอบการกระทำนั้น ทั้งให้โอกาสเรียนรู้เชิงสังคมและทักษะที่ใช้ในอนาคต²⁴⁴ ในระเบียบดังกล่าว นี้จะกำหนดแนวทางสำหรับการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกเป็น 5 ระดับตามความรุนแรง ดังนี้

- (1) ระดับที่ 1 การไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ
- (2) ระดับที่ 2 พฤติกรรมที่ไม่เป็นระเบียบ
- (3) ระดับที่ 3 พฤติกรรมก่อกวน
- (4) ระดับที่ 4 พฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตราย
- (5) ระดับที่ 5 พฤติกรรมที่เป็นอันตรายอย่างรุนแรง²⁴⁵

ในการพิจารณาว่าจะใช้วิธีการลงโทษระดับใดสำหรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น ครู ต้องประเมินพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยพิจารณาถึงอายุของนักเรียน บันทึกการลงโทษทางวินัย ของนักเรียน รวมทั้งการประทุพติที่ผิดวินัยที่ผ่านมา ลักษณะความรุนแรง และขอบเขตของพฤติกรรม สถานการณ์หรือบริบทที่การกระทำเกิดขึ้น ความถี่ของพฤติกรรม จำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ลักษณะ

²⁴⁴ Ibid., 8.

²⁴⁵ Ibid., 9.

ทางอารมณ์และสังคมของนักเรียน ซึ่งแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

- A. พูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและผลกระทบที่เกิดขึ้น
- B. ประชุมหารือร่วมกับนักเรียนและครู
- C. ร่วมหารือกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาความประพฤติที่ไม่เหมาะสมและทำความเข้าใจกับผลที่ตามมา
- D. ประชุมร่วมกับผู้ปกครอง
- E. การลงโทษทางวินัยในโรงเรียน
- F. ให้ออกจากห้องเรียน
- G. พักการเรียนเป็นเวลา 1-5 วัน
- H. พักการเรียนซึ่งให้สิทธิเด็กกลับสู่โรงเรียนทันที
- I. พักการเรียนเป็นเวลา 6-10 วัน
- J. พักการเรียนเป็นเวลา 11-29 วัน
- K. พักการเรียนเป็นเวลา 30-59 วัน (โดยมีการตรวจสอบโดยอัตโนมัติเมื่อครบกำหนด 30 วันสำหรับการระงับ 39 วันหรือนานกว่านั้น)
- L. พักการเรียนเป็นเวลา 60-90 วันโดยมีการตรวจสอบโดยอัตโนมัติทุก 30 วัน
- M. พักการเรียนเป็นเวลา 1 ปี โดยใช้โปรแกรมทางเลือกและตรวจสอบโดยอัตโนมัติเมื่อครบกำหนดทุก 90 วัน และ 135 วัน
- N. พักการเรียนเป็นเวลา 1 ปี โดยใช้โปรแกรมทางเลือกโดยไม่ได้รับโอกาสคืนสิทธิ
- O. ให้ออก

ทั้งนี้ มาตรการและระเบียบวินัยของนักเรียนและบัญญัติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียน (Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities) ได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แนวทางการจัดการพฤติกรรมดังกล่าว ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 1-5 ตามกฎหมายของมลรัฐ
นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

(1) แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 1 ²⁴⁶	
ไม่มาโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต	(A-D)
ไม่ใส่ชุดนักเรียน เฉพาะกรณีที่โรงเรียนมีนโยบายให้นักเรียนใส่เครื่องแบบนักเรียน	(A-D)
ไม่เข้าร่วมชั้นเรียน	(A-E)
มาเรียนสาย	(A-E)
นำสิ่งของที่ฝ่าฝืนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาโรงเรียน	(A-E)
ไม่อยู่ในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตในโรงเรียน	(A-E)
มีพฤติกรรมก่อกวนการเรียนการสอน เช่น ส่งเสียงดังในห้องเรียนหรือห้องสมุด	(A-F)
ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพหรือมีพฤติกรรมที่ไม่น่าเคารพ	(A-F)
ใส่เสื้อผ้าหรือหมวกหรือสิ่งอื่นที่ไม่ปลอดภัยและก่อกวนการเรียนการสอน	(A-E)
ประกาศหรือเผยแพร่ที่ละเมิดต่อนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและหรือกฎระเบียบของโรงเรียน	(A-E)
ไม่แสดงบัตรประจำตัวนักเรียนเมื่อเจ้าหน้าที่ร้องขอ	(A-E)
ใช้คอมพิวเตอร์ เครื่องแฟกซ์ โทรศัพท์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นของโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต	(A-E)
(2) แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 2 ²⁴⁷	

²⁴⁶ Ibid., 25.

²⁴⁷ Ibid., 26.

สูบบุหรี่และหรือใช้บุหรี่ไฟฟ้าและหรือครอบครองไม้ขีดไฟหรือไฟแช็ค	(A-D)
เล่นการพนัน	(A-F)
ใช้ภาษาหยาบคาย ลามก อนาจาร หรือมีพฤติกรรมท่าทางลามก	(A-F)
โกหกหรือเจตนาให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ	(A-F)
ใช้ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	(A-F)
มีส่วนร่วมหรือก่อให้เกิดพฤติกรรมก่อความบงการโรงเรียน	(A-E)
ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างไม่เหมาะสม (เช่นบันทึกเสียง / วิดีโอโดยไม่ได้รับอนุญาต)	(A-F)
ออกจากบริเวณโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต	(A-F)
(3) แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 3²⁴⁸	
การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของโรงเรียนในลักษณะที่ขัดขวางการเรียนการสอนและ / หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนของโรงเรียน	(A-F)
เข้าหรือพยายามเข้าอาคารภายในโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต	(A-G)
ใช้คำพูดเหยียดหยามเชื้อชาติ สีผิว ขาดิกำเนิด สถานะ น้ำหนัก ศาสนา เพศ การแสดงออกทางเพศ รสนิยมทางเพศ และความพิการ	(A-I)
มีส่วนร่วมให้เกิดการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่นผลักผู้อื่น หรือขว้างปาวัตถุหรือถ่มน้ำลายใส่ผู้อื่น	(A-G)
พานुकุคภายนอกที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าโรงเรียนโดยละเมิดกฎของโรงเรียน	(A-I)
มีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับแก๊งค์ (เช่นการสวมใส่หรือการแสดงเครื่องแต่งกายของแก๊งค์และ / หรืออุปกรณ์การเขียนกราฟฟิตีการทำท่าทางหรือเครื่องหมาย) หมายเหตุ: ในการพิจารณาว่า	(A-I)

²⁴⁸ Ibid., 27-29.

พฤติกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับแก๊งหรือไม่เจ้าหน้าที่โรงเรียนอาจปรึกษากับสำนักงานความปลอดภัยและเยาวชน	
เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขบันทึกหรือเอกสารของโรงเรียนด้วยวิธีการใด ๆ รวมถึง แต่ไม่ จำกัดเพียงการเข้าถึงด้วยคอมพิวเตอร์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ	(A-I)
มีส่วนร่วมในการก่อวินาศกรรม ทำลายภาพวาดหรือสร้างความเสียหายโดยเจตนาต่อทรัพย์สินของโรงเรียนหรือทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ นักเรียนหรือบุคคลอื่น	(A-I)
เจตนาครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	(A-I)
ละเมิดนโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตของกระทรวงศึกษาธิการ (เช่นเข้าถึงระบบของกระทรวงฯเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกจากด้านการศึกษา ความปลอดภัยและการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล)	(A-I)
มีส่วนร่วมในความไม่สุจริตเกี่ยวกับการเรียนซึ่งรวมถึง แต่ไม่จำกัดเพียง ก. การทุจริต เช่นการลอกกระดาษข้อสอบของผู้อื่นในระหว่างการทดสอบซึ่งไม่ได้รับอนุญาต ร่วมมือกับนักเรียนคนอื่นในระหว่างการสอบโดยไม่ได้รับอนุญาต เจตนา ใช้ ชื่อขาย ขโมย ขนส่ง หรือชักชวนทั้งหมดหรือบางส่วนเนื้อหาของข้อสอบ เข้าสอบแทนผู้อื่นหรือให้ผู้อื่นเข้าสอบแทน ข การคัดลอกผลงานทางวิชาการ	(A-I)
การแสดงข้อความหรือเผยแพร่เนื้อหาหรือวรรณคดีที่มีลักษณะหมิ่นประมาท (รวมถึงการโพสต์เนื้อหาดังกล่าวบนอินเทอร์เน็ต)	(A-I)
(4) แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 4²⁴⁹	
มีกิจกรรมทางเพศในโรงเรียน	(D-I)
แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ หรือมีส่วนร่วมในพฤติกรรมทางกามารมณ์หรือทางร่างกายในลักษณะทางเพศ เช่น การสัมผัส ลามกอนาจารหรือมีพฤติกรรมทางเพศในที่สาธารณะที่ไม่เหมาะสมหรือส่งต่อหรือแสดงข้อความหรือรูปภาพที่มีการขำขันทางเพศ	(D-M)

²⁴⁹ Ibid., 31-34.

แสดง เผยแพร่ ข้อมูลหรือเนื้อหาที่มีการใช้ความรุนแรง หรือแสดงภาพการกระทำที่รุนแรงของนักเรียน หรือเจ้าหน้าที่รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการโพสต์เนื้อหาดังกล่าวบนอินเทอร์เน็ต	(D-L)
มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางร่างกาย เช่นการทะเลาะวิวาท ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงอย่างมากต่อการบาดเจ็บ เล็กน้อย	(D-L)
มีส่วนร่วมในการข่มขู่หรือข่มขู่ว่าจะทำให้เกิดความรุนแรงบาดเจ็บหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น	(D-L)
มีพฤติกรรมก่อกวนบนรถโรงเรียนซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงอย่างมากต่อการบาดเจ็บ	(D-L)
มีพฤติกรรมคุกคาม ล่วงประเวณีและ / หรือข่มเหง รวมถึงการใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อมีส่วนร่วมในพฤติกรรมดังกล่าว (การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ -cyber-bullying) พฤติกรรมดังกล่าว รวมถึงแต่ไม่จำกัด เพียงความรุนแรงทางร่างกาย การติดตาม การพูดการเขียนหรือทางกายที่คุกคามผู้อื่น พยายามบีบบังคับหรือบังคับให้นักเรียนหรือเจ้าหน้าที่กระทำการบางอย่างโดยใช้ภาษาที่เสื่อมเสีย หรือล้อเลียนผู้อื่น	(D-N)
มีส่วนร่วมในการคุกคาม ล้อเลียน และ/หรือกลั่นแกล้ง รวมถึงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อกระทำการดังกล่าว บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว ลัทธิ ศาสนา ชาติพันธุ์, ชาติกำเนิด, สัญชาติ , เพศ,อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ รสนิยมทางเพศ ความพิการหรือน้ำหนัก รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียง การใช้ความรุนแรงทางกายภาพ การพูด การเขียนที่เป็นการข่มขู่ผู้อื่นว่าจะเกิดอันตราย	(D-N)
มีสารควบคุมหรือยาโดยไม่ได้รับอนุญาต ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายและ / หรือแอลกอฮอล์	(D-N)
เปิดใช้งานสัญญาณเตือนไฟลุกไหม้หรือสัญญาณเตือนภัยอื่น ๆ	(D-L)
ก่อให้เกิดระเบิด	(D-M)
ลักทรัพย์หรือพยายามลักทรัพย์ของผู้อื่นหรือทรัพย์สินของโรงเรียนโดยไม่ใช้กำลังหรือข่มขู่	(D-L)
สร้างความเสี่ยงอย่างมากต่อการบาดเจ็บสาหัสและ / หรือใช้วัตถุที่อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย	(D-L)
ทำให้เกิดการบาดเจ็บที่ร้ายแรงโดยเจตนาหรือโดยประมาท และ / หรือใช้วัตถุที่อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย	(G-N)

ปลุกระดม / ก่อเหตุจลาจล	(G-N)
ครอบครอง แสดง หรือขายอาวุธ	(G-N)
ใช้สารควบคุมหรือยาโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายและ / หรือแอลกอฮอล์	(D-L)
(5) แนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระดับที่ 5²⁵⁰	
ก่อให้เกิดเพลิงไหม้	(I-O)
ข่มขู่ว่าจะใช้กำลังเพื่อเอาทรัพย์สินของผู้อื่น	(I-O)
ใช้กำลังหรือพยายามใช้กำลังให้เกิดอันตรายสาหัสต่อเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน	(I-O)
ใช้กำลังหรือพยายามใช้กำลังให้เกิดอันตรายสาหัสต่อนักเรียน	(I-O)
เข้าร่วมวางแผนกับบุคคลอื่นเพื่อก่อความรุนแรง	(I-O)
เข้าร่วมกลุ่มที่มีลักษณะใช้ความรุนแรง	(I-O)
ล่องละเมิดทางเพศผู้อื่นหรือบังคับให้ผู้อื่นทำกิจกรรมทางเพศ	(I-O)
ครอบครองหรือจำหน่ายยาผิดกฎหมายและหรือแอลกอฮอล์	(I-O)
ครอบครองหรือจำหน่ายอาวุธหรือระเบิด	(I-O)
ใช้อาวุธข่มขู่หรือทำร้ายเจ้าหน้าที่ นักเรียน และผู้อื่น	(I-O)

นอกจากนี้ มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ได้กำหนดแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน (Supports and Interventions) เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการสร้างวินัยเชิงบวกและลดการเกิดพฤติกรรมนั้นอีก เช่น แจ้งผู้ปกครองทราบอย่างเป็นทางการเป็นลักษณะอักษร (Parent Outreach) การประชุมร่วมกับผู้ปกครองเพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไข (Guidance Conference) ปรึกษาร่วมกับนักจิตวิทยา (Intervention by Counseling Staff) การส่งต่อไปยัง

²⁵⁰ibid., 35-36.

บริการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ช่มชู้ หรือล่วงละเมิดผู้อื่น (Counseling Services for Bias-Based Bullying, Intimidation or Harassment) การส่งต่อไปยังบริการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศหรือใช้รุนแรงทางเพศ (Counseling Services for Youth Relationship Abuse or Sexual Violence) การส่งนักเรียนไปยังองค์กรในชุมชนหลังเลิกเรียนเพื่อขอรับคำปรึกษาในการแก้ไขความขัดแย้ง (Community-Based Organization) ฯลฯ²⁵¹

เมื่อพิจารณาจากมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนของมลรัฐนิวยอร์ก จะเห็นได้ว่า นอกจากจะกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเบื้องต้นโดยไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายแล้ว ยังมีการใช้วิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในระยะยาว ซึ่งเป็นการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่สาเหตุจึงทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง

2) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

มาตรการและระเบียบวินัยของนักเรียนและบัญญัติว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียน (Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities) ของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่านักเรียน บิดามารดา ผู้ปกครอง และครูต่างมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างให้โรงเรียนมีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเรียนรู้โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดามารดาและผู้ปกครองถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีหน้าที่จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครองให้ความเข้าใจประมวลระเบียบวินัยนี้และวิธีการทำงานร่วมกับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเติบโตทั้งทางด้านอารมณ์และสังคมของนักเรียน²⁵²

4.3.1.2 มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

²⁵¹ Ibid., 12.

²⁵² Ibid., 5.

กระทรวงศึกษาธิการแห่งมลรัฐนิวยอร์กได้ออกระเบียบโดยกำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนไว้ใน Regulation of the Chancellor เลขที่ A-420 และ A-421 ระเบียบทั้งสองกำหนดเนื้อสาระเกี่ยวกับมาตรการแทรกแซงที่ไม่แตกต่างกันไว้ดังต่อไปนี้ โดยกำหนดมาตรการแทรกแซงตั้งแต่การรายงานเหตุการณ์ กระบวนการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ในระหว่างการสืบสวนสอบสวน และการรายงานการขัดขวางหรือแก้แค้นผู้รายงานเหตุการณ์

1) การรายงานเหตุการณ์การลงโทษนักเรียน

Regulation of the Chancellor เลขที่ A-420 และ A-421 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นพยานในเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายซึ่งรู้เห็นหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายกับหรือผู้ที่ได้รับรายงานว่านักเรียนที่อาจตกเป็นเหยื่อของการลงโทษทางร่างกาย ต้องรายงานด้วยวาจาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาภายใน 1 วัน และภายใน 2 วันหลังจากรายงานด้วยวาจาแล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องส่งรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยการทำคำแถลงพยาน ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จากระบบรายงานเหตุการณ์ออนไลน์ของกระทรวงศึกษาธิการ (DOE's Online Occurrence Reporting System – "OORS") หรือยื่นรายงานออนไลน์โดยตรงกับสำนักงานสืบสวนพิเศษ (Office of Special Investigations – "OSI")

หากเป็นการกล่าวหาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ต้องจัดทำรายงานโดยตรงต่อสำนักงานสืบสวนพิเศษ โดยใช้ระบบรายงานออนไลน์ของสำนักงานสืบสวนพิเศษ

ทั้งนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองหรือนักเรียนอาจรายงานข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายโดยแจ้งผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เข้ารับการศึกษ หรือแจ้งโดยตรงสำนักงานสืบสวนพิเศษผ่านทางระบบออนไลน์หรือทางโทรศัพท์

หากคำร้องถูกยื่นโดยบุคคลอื่นนอกเหนือจากพ่อแม่ของนักเรียนผู้ตกเป็นเหยื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องแจ้งพ่อแม่ของเหยื่อว่ามีกรยื่นคำร้อง นอกจากนี้การร้องเรียนที่ไม่ระบุชื่ออาจถูกยื่นโดยใช้ระบบรายงานออนไลน์ของสำนักงานสืบสวนพิเศษ²⁵³

²⁵³ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IV.

2) กระบวนการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริง

Regulation of the Chancellor เลขที่ A-420 และ A-421 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องรายงานข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายต่อสำนักงานสืบสวนพิเศษภายใน 24 ชั่วโมง โดยรายงานผ่านระบบรายงานเหตุการณ์ออนไลน์ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือรายงานผ่านระบบรายงานของสำนักงานสืบสวนพิเศษ หรือผ่านทางโทรศัพท์

ถ้าผู้อำนวยการสถานศึกษารายงานข้อกล่าวหาผ่านระบบรายงานเหตุการณ์ออนไลน์ของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งเข้าไปยังระบบของสำนักงานสืบสวนพิเศษทันที โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องรายงานข้อกล่าวหาต่อสำนักงานสืบสวนพิเศษ

ทั้งนี้ สำนักงานสืบสวนพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผล การทบทวน ติดตาม และส่งต่อข้อมูลไปยังสำนักงานต่างๆ ภายในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เหมาะสมอื่นๆ เกี่ยวกับข้อกล่าวหาเรื่องการลงโทษทางร่างกาย หลังจากทำการรายงานไปยังสำนักงานสืบสวนพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะไม่มีการดำเนินการสืบสวนต่อไปจนกว่าสำนักงานสืบสวนพิเศษจะให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีดำเนินการและการดำเนินการอื่นนอกเหนือจากการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือสำนักงานคณะกรรมการการสอบสวนพิเศษ (the Office of the Special Commissioner of Investigation –“SCI”)²⁵⁴

ข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายอาจถูกสอบสวนโดยสำนักงานสืบสวนพิเศษหรือสถานศึกษาที่เกิดเหตุการณ์ หลังจากสำนักงานสืบสวนพิเศษได้รับรายงานการลงโทษทางร่างกาย สำนักงานสืบสวนพิเศษจะให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาว่าสำนักงานสืบสวนพิเศษจะทำหน้าที่สอบสวนเองหรือให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้สอบสวน (School-Based Investigation (“SBI”)) ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ทุกคนของกระทรวงศึกษาธิการจะต้องให้ความร่วมมือกับการสืบสวน และต้องให้ความร่วมมือหากได้รับการร้องขอให้เข้าร่วมการสอบสวน ถ้ามีการร้องขอโดยสำนักงานสืบสวนพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องช่วยเหลือสำนักงานสืบสวนพิเศษโดยมีหน้าที่ประสานงาน จัดการสัมภาษณ์ และจัดเตรียมเอกสาร

นอกจากนี้ ระเบียบดังกล่าวยังกำหนดระยะเวลาการทำข้อสรุปการสอบสวนโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องตัดสินใจว่าข้อกล่าวหาที่พิสูจน์ได้หรือไม่ภายใน 10 วันนับจากวันที่ได้รับข้อร้องเรียน และต้องจัดทำรายงานการสอบสวนให้แล้วเสร็จ โดย

²⁵⁴ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IV B.

อธิบายถึงข้อสรุปเกี่ยวกับข้อกล่าวหา หากจำเป็นต้องใช้เวลาในการดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมให้ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาอาวุโส เมื่อการดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาต้องส่งผลการสอบสวนไปยังที่ปรึกษาอาวุโส โดยการสอบสวนจะถือว่าแล้วเสร็จเมื่อผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาได้รับการยืนยันจากที่ปรึกษาอาวุโส และแจ้งผลการสอบสวนให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อทราบถึงการสอบสวน ²⁵⁵

3) การโยกย้ายครูในระหว่างการสอบสวน

ในระหว่างการสอบสวนการลงโทษทางร่างกายนั้น ครูอาจถูกระงับการมอบหมายหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อปกป้องสุขภาพ สวัสดิภาพ และความปลอดภัยของนักเรียนตลอดจนความสมบูรณ์ของการสืบสวนดังที่ระบุไว้ดังนี้²⁵⁶

(1) เมื่อได้รับการร้องเรียนเรื่องการลงโทษทางร่างกาย สำนักงานสืบสวนพิเศษจะแนะนำว่าระหว่างรอดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นเจ้าหน้าที่ควรถูกปลดออกจางานหรือไม่ หากสำนักงานสืบสวนพิเศษไม่แนะนำให้ย้ายเจ้าหน้าที่ในตอนต้น ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาอาจขอย้ายโดยได้รับการตรวจสอบจากที่ปรึกษาอาวุโสและเจ้าหน้าที่กฎหมายของสำนักงานที่ปรึกษาทั่วไป

(2) การพิจารณาโยกย้ายลูกจ้างควรพิจารณาเรื่องต่อไปนี้:

ความรุนแรงของพฤติกรรมที่ถูกกล่าวหา ประวัติที่ผ่านมาของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหา ความเป็นไปได้ของการดำเนินการทางวินัยหากมีการพิสูจน์ข้อกล่าวหา ลักษณะและความถี่ของการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหาและนักเรียน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ถ้าเจ้าหน้าที่ถูกถอดออกจางานระหว่างรอผลการสอบสวนการลงโทษทางร่างกาย ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาจะต้องแจ้งลักษณะการสอบสวนให้พนักงานทราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึงลักษณะของการสอบสวนไม่ช้ากว่าห้าวันนับจากวันที่ย้ายออก

4) การรายงานการขัดขวางหรือแก้แค้นผู้รายงานข้อกล่าวหาหรือพยาน

²⁵⁵ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. VI.

²⁵⁶ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. V.

การขัดขวางหรือพยายามขัดขวางการสอบสวนการลงโทษทางร่างกายหรือการกระทำเพื่อแก้แค้นต่อผู้ที่รายงานข้อกล่าวหาหรือเป็นพยานการเกี่ยวกับเหตุการณ์ลงโทษทางร่างกายนั้นกระทำไม่ได้โดยเด็ดขาดและอาจถูกลงโทษทางวินัย การกระทำดังกล่าวให้รายงานให้สำนักงานคณะกรรมการการสอบสวนพิเศษทราบทันทีที่เบอร์โทรศัพท์ (212) 510-1400 หรืออีเมลล์ intake@nycsci.org²⁵⁷

4.3.2 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย

กระทรวงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ออกประกาศเรื่องแนวทางการจัดการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในสถานศึกษา²⁵⁸ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งออกตามความในมาตรา 35(1) แห่งพระราชบัญญัติ Right of Children to Free and Compulsory Education 2009 ที่ให้อำนาจรัฐบาลกลางออกแนวปฏิบัติเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยวางหลักการคุ้มครองว่าในระบบการศึกษาต้องประกันว่าจะไม่มีเด็กคนใดถูกใช้ความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และต้องมีการส่งเสริมการสร้างวินัยเชิงบวกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้สำหรับเด็ก แนวทางดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในหลายมลรัฐเช่น รัฐอานธรประเทศ รัฐเกรละ รัฐเบงกอลตะวันตก แนวทางดังกล่าวกำหนดมาตรการป้องกันมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

4.3.2.1 มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย²⁵⁹

²⁵⁷ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IX.

²⁵⁸ Human Resource development Ministry Council for the Indian School Certificate Examination, "Advisory for Eliminating Corporal Punishment in Schools under Section 35 (1) of the Rte Act,2009.," [Online] Accessed: 27 September 2017. Available from: <http://www.aecsoc.ac.in/pdf/CIRCULAR26.pdf>

²⁵⁹ Ibid.

มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของสาธารณสุขอินเดียจะเน้นการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษ โดยการกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนและแนวทางการจัดการพฤติกรรมเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งยังเน้นการให้ความรู้แก่ครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อสร้างความตระหนักถึงผลเสียของการลงโทษทางร่างกาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแทนการลงโทษ

ด้วยเหตุที่พฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ สภาพของครอบครัวที่แตกแยก การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น การพยายามทำความเข้าใจสาเหตุพฤติกรรมที่เป็นฐานของปัญหาทางด้านอารมณ์ของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหามากกว่าการลงโทษ ทั้งนี้ การลงโทษควรที่จะใช้เป็นวิธีการสุดท้ายในการจัดการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนหรือที่ขัดต่อกฎระเบียบของโรงเรียนระเบียบดังกล่าวได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- 1) ไม่ตรงต่อเวลาหรือการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนเกี่ยวกับการแต่งกาย
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เช่น ไม่ทำการบ้าน มีผลการเรียนไม่ดี หรือไม่นำหนังสือมาโรงเรียน เป็นต้น
- 3) ไม่ปฏิบัติตามความคาดหวังของครูในห้องเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน พูดคุยขณะที่ครูกำลังทำการสอน ส่งเสียงดังในห้องเรียน
- 4) มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น รบกวนนักเรียนคนอื่นขณะเรียน โทกทัก โหมยสิ่งของ
- 5) มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายร่างกายผู้อื่น

แนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนมีดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1-2 การไม่รักษาเวลา การไม่รักษาความสะอาดในโรงเรียน หรือปัญหาเกี่ยวกับผลการเรียนวิธีการจัดการพฤติกรรม มีดังนี้

- 1) ให้โอกาสนักเรียนในการอธิบาย
- 2) ให้โอกาสนักเรียนหาวิธีการแก้ไขปัญหา
- 3) ตักเตือนนักเรียน

ระดับที่ 3 ไม่ปฏิบัติตามความคาดหวังของครูในห้องเรียน เช่น การโดดเรียน พุดคุยขณะที่ครูกำลังสอน การส่งเสียงดังในห้องเรียน วิธีการในการจัดการพฤติกรรมมีดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดขอบเขตพฤติกรรมในห้องเรียนร่วมกัน
- 2) การจัดที่นั่งในห้องเรียนเพื่อป้องกันมิให้นักเรียนเสียสมาธิ เช่น การจัดที่นั่งเดี่ยว หรือการให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั่งเรียนคู่กับนักเรียนที่ดี
- 3) พยายามจัดการปัญหาที่รบกวนนักเรียนคนอื่นๆ น้อยที่สุด
- 4) การเตือนด้วยคำพูด เช่น เรียกชื่อนักเรียนที่กำลังพูดคุยกันระหว่างเรียน หรือเรียกให้นักเรียนตอบคำถาม
- 5) หากนักเรียนไม่เชื่อฟังการตักเตือน ให้นักเรียนไปนั่งในที่ที่กำหนดคนเดียว เฉพาะในกรณีที่มีการตกลงร่วมกันกับนักเรียนว่าจะลงโทษด้วยวิธีดังกล่าว
- 6) หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา
- 7) หารือกับที่ปรึกษาและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ระดับที่ 4-5 นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น จงใจทำร้ายครูหรือนักเรียนคนอื่น ๆ

1) ให้ออกาสให้นักเรียนอธิบายลักษณะพฤติกรรมของตนเอง โดยจะต้องไม่ ช่มชู้่นักเรียน

2) พูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวผลกระทบของการกระทำที่อาจเกิดขึ้น

3) วางแผนวิธีการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงกับนักเรียน

4) ในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทหรือโกหก ควรให้นักเรียน เขียนผลกระทบของพฤติกรรมดังกล่าว รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหา

5) อธิบายให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับสถานการณ์และผลกระทบ ส่งอาจส่งผลต่อผลการเรียนของนักเรียน พัฒนาการทางสังคม และจัดให้มี ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถแนะนำแนวทางแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้

2) การฝึกอบรมครู²⁶⁰

กฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดให้มีการฝึกอบรมขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของนักเรียนในสถานศึกษา แนวทางการจัดการใช้ การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกาย การลงโทษทางจิตใจ ฝึกอบรมทักษะการเสริมแรงเชิงบวกแก่นักเรียน และแบ่งปันประสบการณ์ในการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน

3) การให้ความรู้แก่นักเรียน²⁶¹

²⁶⁰ Ibid.

²⁶¹ Ibid.

เพื่อให้นักเรียนพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองในด้านต่างๆ ในระยะยาว สถานศึกษาจะต้องบรรจุวิชาทักษะชีวิตไว้ในหลักสูตรการศึกษา หลักสูตรดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย การรู้คุณค่าของตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา การเห็นใจผู้อื่น การจัดการปัญหาทางด้านอารมณ์ ความเครียด ความก้าวร้าว ทักษะการประนีประนอมและการปฏิเสธ เสริมสร้างการใช้ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ การรู้จักตนเองปัญหาเสพติด เป็นต้น นอกจากการปรับปรุงหลักสูตรแล้ว นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการแจ้งถึงสิทธิในการร้องเรียนเมื่อเกิดการลงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยครูหรือบุคลากรทางการศึกษา

4) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง²⁶²

การจัดการลงโทษในสถานศึกษานอกจากจะต้องให้ความรู้แก่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนแล้ว สถานศึกษาจะต้องจัดการประชุมผู้ปกครองร่วมกับคณะกรรมการจัดการสถานศึกษา คณะกรรมการการศึกษาชุมชน หรือสมาคมครู-ผู้ปกครอง เกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการในการคุ้มครองป้องกันสิทธิเด็ก และสิทธิในโรงเรียน

4.3.2.2 มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย

ในส่วนมาตรการแทรกแซงทางกฎหมายกฎกระทรวงเรื่องการจัดการลงโทษนักเรียนได้กำหนดมาตรการแทรกแซงไว้ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การยื่นคำร้องทุกข์ การสอบสวน การเยียวยาร่างกาย และจิตใจของนักเรียน ดังมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

²⁶² Ibid.

1) การรายงานเหตุการณ์การลงโทษนักเรียน²⁶³

เพื่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการแจ้งเกี่ยวกับสิทธิการแจ้งเมื่อเกิดการลงโทษและมีสิทธิที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีกล่องรับเรื่องร้องเรียน นักเรียนทุกคนสามารถส่งเรื่องร้องเรียนตามที่ได้จัดไว้ให้แม้ไม่ระบุชื่อของตนเองในคำร้องดังกล่าวก็ได้

2) การสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง²⁶⁴

คณะกรรมการจัดการสถานศึกษา (The School Management Committees) จะต้องเร่งดำเนินการสอบสวนข้อร้องเรียนโดยไม่ชักช้า คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนซึ่งต้องประกอบด้วย ครูจำนวน 2 คน ผู้ปกครองจำนวน 2 คนซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสมาคมผู้ปกครอง แพทย์จำนวน 1 คน และนักกฎหมายจำนวน 1 คนซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ที่ปรึกษาอิสระจำนวน 1 คน นักสิทธิเด็กและสตรี ในชุมชนจำนวน 1 คน และนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาจำนวน 2 คน

3) การเยียวยานักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ²⁶⁵

คณะกรรมการจัดการสถานศึกษา (The School Management Committees) จะต้องให้ความคุ้มครองนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ โดยนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อจะต้องได้รับความช่วยเหลือทั้งทางร่างกายและการเยียวยาทางจิตใจโดยเร็วที่สุด

²⁶³ Ibid.

²⁶⁴ Ibid.

²⁶⁵ Ibid.

4.3.3 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ ราชอาณาจักรสวีเดน

ราชอาณาจักรสวีเดนมีการกำหนดมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010

4.3.3.1 มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ ราชอาณาจักรสวีเดน

มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงราชอาณาจักรสวีเดนใช้วิธีการจัดการพฤติกรรมแทนการลงโทษ และการกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาออกมาตรการป้องกันการย้ายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียนและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แทนการลงโทษทางร่างกาย

พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010 ส่วนที่ 5 มาตรา 6 กำหนดให้อำนาจครูในการใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน หากนักเรียนรบกวนการเรียนการสอนหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากที่ครูได้ร้องขอแล้ว ครูมีอำนาจให้นักเรียนออกจากห้องเรียน (มาตรา 7)²⁶⁶ และหากการกระทำที่เป็นการรบกวนชั้นเรียนนั้นเป็นความผิดร้ายแรง ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจตักเตือนนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะใช้มาตรการใดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน²⁶⁷ และหน้าที่แจ้งให้ผู้ปกครองทราบและปรึกษาหารือร่วมกับผู้ปกครอง²⁶⁸

²⁶⁶ The Swedish Education Act, 2010, chapter 5 § 7

²⁶⁷ The Swedish Education Act, 2010, chapter 5 § 11

²⁶⁸ The Swedish Education Act, 2010, chapter 5 § 9

เมื่อพิจารณากฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดน จะเห็นได้ว่าเมื่อเทียบกับการกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรม กฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนมีกำหนดเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียนทุกลักษณะ

2) การออกมาตรการป้องกันการย้ายยัศศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียนและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อนักเรียน

มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่ออกมาตรการป้องกันนักเรียนจากการถูกย้ายยัศศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ มาตรา 8 พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาออกมาตรการป้องกันการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อนักเรียน (Abusive Treatment) ทั้งนี้ พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในเนื้อหาว่ามาตรการป้องกันดังกล่าวต้องมีแนวทางเช่นใด จึงมีข้อเสียคือ มาตรการต่างๆที่ออกโดยผู้อำนวยการสถานศึกษานั้นอาจไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.3.3.2 มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดน

ราชอาณาจักรสวีเดนไม่ได้มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงสำหรับการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนขึ้นมาโดยเฉพาะเจาะจง แต่มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่นักเรียนถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม (Abusive Treatment) ซึ่งสามารถมาปรับใช้กับการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนอันมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) การรายงานเหตุการณ์การลงโทษนักเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 2010 กำหนดให้ครูและเจ้าหน้าที่ที่ทราบว่ามีนักเรียนถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม (Abusive Treatment) มีหน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่ต้องดำเนินการสอบสวนโดยทันที และต้องเร่งหามาตรการป้องกันการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวในอนาคต (มาตรา 10)²⁶⁹ จะเห็นได้ว่าราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดช่องทางการรายงานเหตุการณ์เพียงช่องทางเดียว คือการรายงานต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา จึงมีข้อเสียคือหากเป็นเป็นการกระทำโดยผู้อำนวยการสถานศึกษา นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้รู้เห็นเหตุการณ์ไม่มีช่องทางการรายงานเหตุการณ์ต่อหน่วยงานอื่น

2) การคุ้มครองนักเรียนในระหว่างการสอบสวน

ในมาตรา 11 กำหนดห้ามไม่ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่นักเรียนออกจากโรงเรียนเพื่อเป็นการแก้แค้นเนื่องจากนักเรียนเป็นพยานในการสอบสวนหรือเป็นผู้รายงานเหตุการณ์ (มาตรา 11)²⁷⁰

3) บทลงโทษผู้อำนวยการสถานศึกษา

หากผู้อำนวยการสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือไม่ออกมาตรการป้องกันนักเรียนจากการถูกข่มขู่หรือความไม่เป็นมนุษย์หรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม (มาตรา 7 และมาตรา 8) หรือไม่ดำเนินการสอบสวนเหตุการณ์ที่นักเรียนถูกปฏิบัติไม่เหมาะสม (มาตรา 10) จะต้องจ่ายค่าเสียหายอันเนื่องจากการฝ่าฝืนหน้าที่ดังกล่าว (มาตรา 12)²⁷¹

²⁶⁹ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 10

²⁷⁰ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 11

²⁷¹ The Swedish Education Act, 2010 chapter 6 § 12

4.3.4 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายของราชอาณาจักรเดนมาร์กมีการกำหนดมาตรการป้องกันการลงโทษที่รุนแรงไว้ แต่ไม่มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.4.1 มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก

ในส่วนของมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของราชอาณาจักรเดนมาร์กนั้น จะเน้นการสร้างความตระหนักผ่านการรณรงค์ต่างๆ ร่วมกับประเทศในสหภาพยุโรปและกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ดังต่อไปนี้

1) การรณรงค์สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการลงโทษทางร่างกาย

สภาสิทธิเด็กแห่งชาติของราชอาณาจักรเดนมาร์กยังร่วมจัดตั้งโครงการ Ending of Corporal Punishment of Children through Education ร่วมกับประเทศไอร์แลนด์ นอร์เวย์และองค์กรสิทธิเด็กอื่นๆ ในสหภาพยุโรปเพื่อรณรงค์และสร้างความตระหนักถึงการใช้วิธีการลงโทษเด็กที่รุนแรงทั้งในบ้านและสถานศึกษาผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่นป้ายโฆษณา รายการโทรทัศน์ เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ²⁷²

²⁷² European Commission, "Ending of Corporal Punishment of Children through Education" [Online] Accessed: 10 August 2018. Available from: <https://ec.europa.eu/justice/grants/results/daphne-toolkit/en/content/ending-corporal-punishment-children-through-education-ispcc-ireland>

2) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแทน การลงโทษทางร่างกาย

กฎหมายของราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนแทนการลงโทษทางร่างกาย โดยกระทรวงศึกษาธิการออกคำสั่งของรัฐมนตรีในการส่งเสริมความประพฤติดีในโรงเรียนประถม (Executive Order on Promoting Good Order in Primary School) ที่ออกตามความในตามมาตรา 52 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติการประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดมาตรการเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) หากนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือบรรทัดฐานทั่วไปในการประพฤติปฏิบัติที่ดี ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจใช้มาตรการต่อนักเรียน²⁷³

(2) การตัดสินใจใดๆ ในการดำเนินมาตรการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีจะต้องได้รับการพิจารณาจากสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง โดยต้องคำนึงถึงความผิดของนักเรียนและผลกระทบของการกระทำความผิด อายุของนักเรียน ชื่อเรียกห้องและคำตักเตือน และการกระทำผิดได้กระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาท เป็นต้น²⁷⁴

(3) ถ้าจำเป็นต้องมีการเรียนการสอนในห้องเรียน โรงเรียนอาจย้ายนักเรียนไปยังห้องเรียนอื่นเป็นเวลาหลายชั่วโมงหรือในช่วงที่เหลือของวัน²⁷⁵

(4) นอกจากนี้การย้ายนักเรียนไปห้องเรียนอื่น มาตรการดังต่อไปนี้อาจถูกนำมาใช้ในกรณีดังต่อไปนี้²⁷⁶

²⁷³ Executive Order on promoting good order in primary school § 2

²⁷⁴ Executive Order on promoting good order in primary school § 4

²⁷⁵ Executive Order on promoting good order in primary school § 5

²⁷⁶ Executive Order on promoting good order in primary school § 6

แยกนักเรียนออกมาเป็นระยะเวลา 1 ชั่วโมง โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าและนักเรียนต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของครู และไม่อาจกักขังนักเรียนได้เกินเวลากลับจากโรงเรียน²⁷⁷

พักการเรียนเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและการพักการเรียนนี้ทำได้เพียงครั้งเดียวในปีการศึกษานั้น ยกเว้นมีกรณีพิเศษที่อาจพักการเรียนได้สองครั้งต่อหนึ่งปีการศึกษา²⁷⁸

ย้ายนักเรียนไปเรียนยังห้องเรียนอื่นในแผนกเดียวกันและโรงเรียนเดียวกัน โดยแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ²⁷⁹

ย้ายไปเรียนในชั้นเรียนที่สอดคล้องกันของแผนกอื่นที่โรงเรียนเดียวกัน โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาได้รับความยินยอมจากนักเรียนหรือผู้ปกครอง ยกเว้นกรณีรุนแรง ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจโอนย้ายนักเรียนได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากนักเรียนหรือผู้ปกครอง โดยสภาเทศบาลของแต่ละท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่จะต้องส่งสำเนาคำสั่งพร้อมเหตุผลให้แก่ผู้ปกครองทราบเป็นลายลักษณ์อักษร²⁸⁰

ย้ายไปยังโรงเรียนอื่นในเขตเทศบาลในระดับชั้นเดียวกัน หากนักเรียนและผู้ปกครองเห็นด้วยกับการย้าย ยกเว้นกรณีรุนแรงหรือนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซ้ำๆ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากโรงเรียนใหม่ อาจย้ายนักเรียนได้โดยปราศจากความยินยอมของนักเรียนหรือผู้ปกครอง ทั้งนี้ สภาเทศบาลจะต้องส่งสำเนาคำสั่งพร้อมเหตุผลให้แก่ผู้ปกครองทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

หากไม่สามารถย้ายโรงเรียนได้ เนื่องจากผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนไม่ตกลงรับนักเรียน สภาเทศบาลมีอำนาจตัดสินชี้ขาดว่าควรจะย้ายโรงเรียนหรือไม่ และการพิจารณา

²⁷⁷ Executive Order on promoting good order in primary school § 7

²⁷⁸ Executive Order on promoting good order in primary school § 7

²⁷⁹ Executive Order on promoting good order in primary school § 7

²⁸⁰ Executive Order on promoting good order in primary school § 7

ของสภาพเทศบาลนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของคำแนะนำจากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและได้มีการปรึกษาหารือกับนักเรียนและผู้ปกครองแล้ว²⁸¹

ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนเกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือสภาวะทางอารมณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องขอคำปรึกษานักจิตวิทยา เพื่อประเมินความจำเป็นในการศึกษาพิเศษหรือการศึกษาพิเศษหรือบริการทางสังคมอื่น ๆ โดยต้องมีการแจ้งให้ผู้ปกครองได้ทราบ²⁸²

4.4 สรุปภาพรวมของกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแทรกแซงเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนในต่างประเทศพบว่า ในประเทศเหล่านั้นต่างก็เผชิญปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุทั้งสิ้น แม้ว่าบริบททางวัฒนธรรมและสังคมรวมถึงค่านิยมของคนในสังคมจะมีความแตกต่างกันซึ่งส่งผลกระทบต่อกรอบเขตกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก เมื่อได้พิจารณากฎหมายของต่างประเทศพบว่ามีประเด็นการศึกษาที่ทำให้มีความชัดเจนและเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.4.1 แนวคิดและจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน

จากการศึกษาแนวคิดและจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษของต่างประเทศ พบข้อสังเกตในเบื้องต้นว่าการลงโทษนักเรียนนั้นมีพื้นฐานทางความคิดจากศาสนาทั้งสิ้น กล่าวคือ ในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ เช่น สหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก คำสอนเกี่ยวกับการลงโทษเด็ก คือ Spare the rod, spoil the child. ซึ่งมีความหมายว่า

²⁸¹ Executive Order on promoting good order in primary school § 7

²⁸² Executive Order on promoting good order in primary school § 11

หากไม่ใช่ไม่เร็วจะทำให้เด็กเสียคน คำสอนดังกล่าวปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล สุภาษิตดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการละเมิดต่อเนื้อตัวร่างกายเด็กโดยไม่มีความผิด ส่วนในประเทศที่นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ เช่น สาธารณรัฐอินเดียและประเทศไทย ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสาธารณรัฐอินเดีย ครูคือผู้ให้ความรู้แก่ศิษย์อันมีฐานะเปรียบเสมือนพระเจ้า คำสั่งสอนของครูอาจารย์จึงมีความศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องเคารพและปฏิบัติตาม ส่วนประเทศไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ พระสงฆ์ถือเป็นตัวแทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การศึกษาในสมัยก่อนมีวัดเป็นศูนย์กลาง โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เด็ก ฐานะของพระสงฆ์ จะเห็นได้ว่าในสมัยก่อนบุคคลที่เป็นที่เลื่อมใสเคารพศรัทธาของประชาชนจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่เด็ก ซึ่งส่งผลต่อมุมมองของสังคมต่ออาชีพครูในปัจจุบันที่พ่อแม่ผู้ปกครองรวมถึงสังคมให้ความไว้วางใจในการให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติ รวมถึงหน้าที่ในการขัดเกลานิสัยของเด็กให้เป็นคนดีโดยวิธีการใช้กำลังทางร่างกายลงโทษเด็ก ในแง่นี้ จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กทั้งในประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์หรือศาสนาพุทธต่างยอมรับและรับรองทางกฎหมายในการที่พ่อแม่หรือครูอาจารย์มีอำนาจในการใช้กำลังต่อร่างกายของเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอนโดยไม่มีความรับผิดทางอาญา การรับรองอำนาจใช้กำลังทางร่างกายต่อเด็กโดยไม่มีความผิดในกฎหมายนี้ถูกสะท้อนออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไปนี้

4.4.2 ความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน

แม้แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนจะเข้ามามีบทบาทต่อการคุ้มครองเด็กทางกฎหมายโดยหลายประเทศกำหนดห้ามไม่ให้ครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนแล้ว แต่จะเห็นได้ว่า จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กยังคงมีรากฐานที่ฝังลึกอยู่ในแต่ละสังคม เช่น สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย ที่กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในกฎหมายการศึกษา แต่ในประมวลกฎหมายอาญากลับกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาให้แก่พ่อแม่และครูในการใช้กำลังเพื่ออบรมสั่งสอนเด็ก ทั้งนี้ การกำหนดองค์ประกอบข้อยกเว้นความรับผิดด้านการกระทำมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันตรงที่ผลที่เกิดขึ้นต้องไม่ทำให้เด็กได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย แต่มีความแตกต่างที่หากเป็นการกระทำต่อบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี ผู้กระทำอาจอ้างความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายจากผู้ปกครองหรือผู้มีหน้าที่ดูแลตามกฎหมายเพื่อยกเว้นความรับผิดได้

อนึ่ง ในอดีตราชอาณาจักรสวีเดนและราชอาณาจักรเดนมาร์ก เคยกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของพ่อแม่ ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็ก รวมถึงครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อเด็กเพื่ออบรมสั่งสอนในประมวลกฎหมายอาญา แต่ในปัจจุบันทั้งสองประเทศได้ยกเลิกข้อยกเว้นความรับผิดชอบดังกล่าว ในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ดังนั้น เมื่อข้ออ้างตามกฎหมายในการลงโทษทางร่างกายของเด็กได้ถูกยกเลิกไป การที่ครูลงโทษทางร่างกายของเด็กจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญาของแต่ละประเทศ

สำหรับการลงโทษทางจิตใจ กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของครูไว้แตกต่างกัน โดยมลรัฐนิวยอร์กสหรัฐอเมริกากำหนดการลงโทษทางจิตใจโดยวิธีการใช้คำพูดหรือการกระทำอื่นใดที่มีผลเป็นการละเมิดต่อจิตใจ (Verbal Abuse) ส่วนสาธารณรัฐอินเดียกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจโดยเรียกว่า “Mental Harassment” หรือการคุกคามทางจิตใจ อีกทั้งยังกำหนดห้ามการลงโทษที่เป็นการเลือกปฏิบัติเนื่องจากความแตกต่างทางชนชั้นวรรณะอีกด้วย ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจที่มีลักษณะดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการเลือกปฏิบัติ และสุดท้ายราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดห้ามครูกระทำการในลักษณะที่ย่ำยี ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Degrading Treatment) ซึ่งมีความครอบคลุมทั้งการใช้กำลังทางกายภาพและการใช้คำพูดแม้จะไม่เกิดอันตรายต่อจิตใจก็ตาม จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศมีการกำหนดขอบเขตการห้ามลงโทษทางจิตใจของนักเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ในบทถัดไปว่าการห้ามการลงโทษทางจิตใจในลักษณะใดที่สมควรนำมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้ ทุกประเทศไม่มีการบัญญัติความรับผิดชอบหรือข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางจิตใจไว้โดยเฉพาะ

4.4.3 มาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียน

จากการศึกษาพบว่าทุกประเทศต่างกำหนดมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนทั้งการให้ความรู้แก่ครู และกำหนดวิธีการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแทนลงโทษทางร่างกาย ซึ่งถือเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการศึกษาของประเทศไทย อีกทั้งมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนต่างประเทศ ทั้งนี้ มลรัฐนิวยอร์ก

สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินเดีย มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนขึ้นมาโดยเฉพาะ ส่วนราชอาณาจักรสวีเดน ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงขึ้นมาโดยเฉพาะเจาะจง แต่นำมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่นักเรียนถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม (Abusive Treatment) มาปรับใช้กับการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ ราชอาณาจักรเดนมาร์กเป็นประเทศเดียวที่ไม่มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน

การศึกษากฎหมายของต่างประเทศในบทนี้ทำให้ทราบถึง กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมีส่วนที่นำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทย และส่วนที่เห็นว่าไม่เหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาและวิเคราะห์ในบทถัดไป

บทที่ 5

บทวิเคราะห์เกี่ยวกับความรับผิดชอบของบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน และปัญหาการลงโทษนักเรียนในกฎหมายไทยในบทที่ 2 และกฎหมายเกี่ยวกับการอำนาจการลงโทษนักเรียน รวมถึงมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนของต่างประเทศในบทที่ 4 มาแล้ว เมื่อพิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการลงโทษนักเรียนซึ่งเป็นปัญหาโดยตรงกับการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ในบทนี้ผู้เขียนจะมุ่งชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาที่สำคัญใน 5 ประเด็น คือ ประเด็นเรื่องแนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน กฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษของนักเรียน โดยแยกพิจารณาออกเป็นขอบเขตการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน การกำหนดอำนาจของครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน และประเด็นเรื่องมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียน ทั้งห้ากรณีดังกล่าวนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดอำนาจการลงโทษของครูและมาตรการทางกฎหมายต่างๆที่สามารถช่วยลดปัญหาการลงโทษที่รุนแรงได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาทั้งห้าประเด็นดังกล่าวเพื่อแสวงหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาการลงโทษนักเรียนของประเทศไทยตามลำดับดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวความคิดและจารีตประเพณีในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน

จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กในแต่ละประเทศนั้นมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งนี้ ในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ เช่น สหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก หลักคำสอนตามคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์มีผลแนวความคิดและจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กเป็นอย่างมาก โดยมีความเชื่อว่าเด็กนั้นเป็นวัยที่ต้องขัดเกลาอบรมนิสัยซึ่งมักใช้วิธีทำให้เด็กเกิดความเจ็บปวดทางร่างกาย เนื่องจากเชื่อว่าจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกกลัวและไม่ทำพฤติกรรมเช่นนั้นอีกตามสุภาษิตที่ว่า “Spare The Rod, Spoil

The Child” ซึ่งหมายความว่าหากเก็บไม้เรียวไว้เด็กจะเสียคน มีความหมายคล้ายคลึงกับสุภาษิตของไทยที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี”

ทั้งนี้ ศาสนาคริสต์เข้ามามีอิทธิพลทางความเชื่อต่อชาวอเมริกันเกี่ยวกับการลงโทษเด็ก รวมทั้งมีอิทธิพลทางด้านกฎหมายซึ่งจะเห็นได้จากศาลยังได้อ้างหลักคำสอนทางศาสนามาใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินคดีความคดีที่เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน แต่อำนาจของครูในการลงโทษเด็กเริ่มถูกลดทอนมาเรื่อยๆ ตามทฤษฎี In Loco Parentis

อนึ่ง แม้จารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กในของราชอาณาจักรสวีเดนและราชอาณาจักรเดนมาร์กจะได้รับอิทธิพลจากคริสต์ศาสนา แต่ทั้งสองประเทศโดยเฉพาะราชอาณาจักรสวีเดนได้มีความพยายามลดทอนอำนาจของพ่อแม่ผู้ปกครองรวมถึงครูในการใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนเด็กโดยการให้ความรู้แก่ประชาชนถึงผลกระทบของการลงโทษทางร่างกายของเด็กและวิธีการสร้างวินัยเชิงบวก

ส่วนสาธารณรัฐอินเดียนั้นอำนาจในการลงโทษเด็กได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ในสมัยโบราณ อำนาจในการลงโทษนักเรียนของครูอาจารย์นั้นเป็นอำนาจของครูโดยแท้ มิใช่อำนาจที่ได้รับมอบมาจากพระเจ้าแต่อย่างใด เนื่องจากตามตำนานศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ครูเปรียบเสมือนพระเจ้าจึงมีอำนาจในการลงโทษเด็กได้ ดังนั้น สถานะทางสังคมของครูนั้นถือเป็นวรรณะสูงส่งและเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม ในแง่นี้ทำให้ระบบการศึกษาในประเทศอินเดียเกิดความเหลื่อมล้ำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องจากมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนที่มีสถานะต่ำกว่าครู นอกจากนี้ระบบการศึกษาในระบบการศึกษาของอินเดียโบราณ ครูจะใช้บ้านเรือนของตนเป็นสถานที่สั่งสอนอบรมศิษย์และศิษย์จะอาศัยอยู่กับครูในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวลักษณะที่คล้ายกับจารีตประเพณีของประเทศไทยคือพ่อแม่ฝากฝังบุตรหลานของตนไปศึกษาร่ำเรียนวิชาความรู้กับพระสงฆ์ที่วัด

เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กทั้งในกลุ่มประเทศซีกโลกตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรเดนมาร์ก และซีกโลกตะวันออก เช่น สาธารณรัฐอินเดีย และราชอาณาจักรไทย ล้วนได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากศาสนา จนพัฒนาเป็นขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี อันเกิดจากปฏิบัติเรื่องใดซ้ำๆ กันหลายครั้งเป็นประจำเป็น

เวลานานจนเกิดเป็นความเคยชินในสังคมว่าจะต้องประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น มิฉะนั้นจะรู้สึกผิดในใจ อันมีสภาพบังคับที่เป็นกิจจะลักษณะอันเป็นที่มาของกฎหมายประเพณี (Customary Law)²⁸³

ทั้งนี้ บางประเทศมีการบัญญัติกฎหมายรับรองจารีตประเพณีเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนเด็ก ด้วยวิธีการลงโทษเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เช่น มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา²⁸⁴ และ สาธารณรัฐอินเดีย²⁸⁵ อนึ่ง ในอดีตราชอาณาจักรสวีเดนและราชอาณาจักรเดนมาร์ก เคยมีการบัญญัติกฎหมายจารีตประเพณีเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนเด็กด้วยวิธีการลงโทษเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เช่น ในประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดยกเว้นความรับผิดสำหรับการลงโทษทางร่างกายโดยพ่อแม่ ผู้มีหน้าที่ดูแล รวมถึงครูในการใช้กำลังต่อร่างกายของเด็กเพื่อเป็นวิธีการอบรมสั่งสอนโดยไม่มีความรับผิดฐานทำร้ายร่างกาย²⁸⁶ แต่เมื่อต่อมาจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กเปลี่ยนแปลงไปโดยได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ทำให้ราชอาณาจักรสวีเดนและราชอาณาจักรเดนมาร์กยกเลิกกฎหมายที่ให้อำนาจแก่พ่อแม่และครูในการลงโทษเด็กสำหรับประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) แต่ไม่มีการบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาในการลงโทษเด็กเหมือนกันสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย แต่ในอดีตมีการนำกฎหมายจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กมาใช้เหตุยกเว้นความรับผิดทางอาญาดังที่ปรากฏให้เห็นได้จากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ยอมรับให้พ่อแม่และครูมีอำนาจลงโทษเด็กได้โดยไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁸³ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551), หน้า 52.

²⁸⁴ New York Penal Law § 35.10

²⁸⁵ Indian Penal Code § 88-89

²⁸⁶ Joan E Durrant, "Legal Reform and Attitudes toward Physical Punishment in Sweden," The International Journal of Children s Rights: 148.

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับอำนาจของครูในการลงโทษของนักเรียน

ประเด็นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์เปรียบเทียบและพิจารณาถึงอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียน ซึ่งลำดับแรกจะวิเคราะห์ถึงการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่กฎหมายของต่างประเทศได้บัญญัติว่ามีการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกลงโทษในลักษณะใดบ้าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศในบทที่ 4 พบว่าทุกประเทศที่ทำการศึกษาไว้ว่าจะเป็น มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก ต่างกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ ซึ่งมีการกำหนดกรอบหรือขอบเขตการใช้อำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้แตกต่างกัน ในส่วนนี้ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายของแต่ละประเทศ ดังนี้

กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาห้ามการลงโทษทางร่างกายเป็นลายลักษณ์อักษร ใน Regulation of the Chancellor A-420²⁸⁷ ซึ่งเป็นระเบียบที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน และกำหนดนิยามของการลงโทษทางร่างกายว่า หมายถึงการกระทำใดๆ ที่มีผลทางกายภาพต่อนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษนักเรียน

สำหรับสาธารณรัฐอินเดีย แนวทางจัดการลงโทษทางร่างกายซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 (The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009) ห้ามการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายทั้งยังกำหนดนิยามของการลงโทษทางร่างกาย (Corporal Punishment) ว่าหมายถึงการใช้กำลังทางกายภาพและจิตใจให้เกิดความบาดเจ็บหรือความไม่สบาย แม้กระทั่งการใช้กำลังอย่างเบา อีกทั้งยังกำหนดรายละเอียดของการลงโทษทางร่างกาย เช่น การทำให้เด็กได้รับบาดเจ็บ โดยวิธีการตี การเตะ การช่วน การต่อย การกัด การตีงม การตบ หรือการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อื่นๆ เช่น ไม้เรียว

²⁸⁷ Regulation of the Chancellor A-420.

รองเท้า ซอลค์ แปรงปิดฝุ่น เข็มขัด แส้ หรือการใช้กระแสไฟฟ้าช็อต การทำให้เด็กอยู่ในท่าทางที่ไม่สบาย เช่น การให้ยืนบนเก้าอี้ ยืนพิงกำแพง เป็นต้น การบังคับให้ทานสิ่งแปลกปลอม การกักขังหน่วงเหนี่ยวไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องน้ำ หรือที่รโหฐานภายในโรงเรียน²⁸⁸

ในส่วนของราชอาณาจักรสวีเดน ไม่ได้กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้โดยตรง แต่เป็นการห้ามลงโทษทางร่างกายของนักเรียนในลักษณะการบัญญัติกฎหมายไม่ให้อำนาจครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน²⁸⁹ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ของประเทศไทย ที่ให้อำนาจครูว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

สำหรับราชอาณาจักรเดนมาร์ก กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายในคำสั่งของรัฐมนตรีในการส่งเสริมความประพฤติดีในโรงเรียนประถม (Executive Order on promoting good order in primary school)²⁹⁰

จากข้างต้นจึงกล่าวได้ว่ากฎหมายของแต่ละประเทศล้วนกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน แต่มีความแตกต่างทางเนื้อหาด้านรายละเอียด กล่าวคือ ราชอาณาจักรสวีเดน และ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้อย่างสั้นๆ ซึ่งแตกต่างจากการบัญญัติกฎหมายของ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดียที่มีการกำหนดความหมายของการลงโทษทางร่างกาย แต่กฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียมีการกำหนดลักษณะการกระทำที่ถือเป็นการลงโทษทางร่างกายไว้อย่างละเอียด

²⁸⁸ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

²⁸⁹ Swedish Education Act § 6

²⁹⁰ Executive Order on promoting good order in primary school § 10

ตารางที่ 3 สรุปการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน

ประเทศ/ ประเด็น	กฎหมาย	การลงโทษ ทางร่างกาย	ขอบเขตหรือนิยาม
สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก	Regulation of the Chancellor A-420 and A-421	Prohibited	การกระทำใด ๆ ที่มีผลทางกายภาพต่อ นักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษนักเรียน
อินเดีย	The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009	Prohibited	การใช้กำลังทางกายภาพและจงใจให้เกิดความ บาดเจ็บหรือความไม่สบาย แม้กระทั่งการใช้ กำลังอย่างเบา
สวีเดน	Swedish Education Act 2010	Prohibited	ห้ามลงโทษทางร่างกายของนักเรียนในลักษณะ การบัญญัติกฎหมายไม่ให้อำนาจครูใช้วิธีการ ลงโทษทางร่างกาย
เดนมาร์ก	Executive Order on promoting good order in primary school	Prohibited	กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายโดยไม่ได้ กำหนดขอบเขตหรือนิยาม

สำหรับแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยนั้น ปัจจุบันระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ไม่ให้อำนาจครูในการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน จึงมีข้อที่น่าพิจารณาว่าประเทศไทยควรบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้อย่างชัดเจนโดยกำหนดถึงรายละเอียดและลักษณะการกระทำหรือไม่ ผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้การไม่บัญญัติให้อำนาจครูในการลงโทษนักเรียนในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษาไว้โดยตรง ซึ่งย่อมตีความได้ว่ากฎหมายไม่ให้อำนาจครูในการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน แต่เนื่องจากการลงโทษทางร่างกายนั้นมีความหมายที่กว้าง ไม่ได้จำกัดเฉพาะการกระทำทางกายภาพต่อเนื้อตัวร่างกายโดยตรงเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการบังคับให้อยู่ในท่าทางที่ไม่สบายอันไม่ได้กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนโดยตรง ตามความหมายของการลงโทษทางร่างกายในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ดังนั้น คำว่า “การลงโทษทางร่างกาย” จึงไม่ได้มีความหมายโดยทั่วไปที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้ว่ามีความหมายถึงการกระทำลักษณะใดบ้าง

นอกจากนี้ ยังมีข้อพิจารณาว่าการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนซึ่งบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายโดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดของการลงโทษทางร่างกายไว้ การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้มีปัจจัยเกี่ยวกับบริบททางสังคมที่ต้องพิจารณาเป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นฐานทางสังคมของประเทศในทวีปยุโรปนั้นเป็นสังคมที่ประชาชนเคารพสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งด้านการศึกษา ประชากร เทคโนโลยี ฯลฯ การบัญญัติกฎหมายจึงสามารถทำได้โดยวางหลักการที่ไม่ต้องลงรายละเอียดในเนื้อหา มาก ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายห้ามการลงโทษนักเรียนของประเทศไทยมีความเหมาะสมบางส่วน กล่าวคือเป็นการบัญญัติกฎหมายที่คุ้มครองหลักสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนมากที่สุด ทั้งยังเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่กฎหมายของประเทศไทยยังขาดความชัดเจนและรายละเอียดที่สำคัญ การนำเอากฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนมาใช้ทั้งหมดจึงไม่เหมาะสม ผู้เขียนจึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้อย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาถึงการบัญญัติความหมายและลักษณะการกระทำของสาธารณรัฐอินเดียที่กำหนดนิยามคำว่า การลงโทษทางร่างกายว่าหมายถึงการใช้กำลังทางกายภาพและจิตใจให้เกิดความบาดเจ็บหรือความไม่สบาย แม้กระทั่งการใช้กำลังอย่างเบา พบว่าเป็นการบัญญัติที่ครอบคลุมทั้งการใช้กำลังทางกายภาพต่อเนื้อตัวร่างกายโดยตรงและการใช้กำลังทางกายภาพโดยอ้อม คือการก่อให้เกิดความไม่สบาย ส่วนการกำหนดลักษณะการกระทำ เช่นการทำให้เด็กได้รับบาดเจ็บ โดยวิธีการตี การเตะ การชวน การต่อย การกัด การตีงม การตบ หรือการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อื่นๆ เช่น ไม้เรียว รองเท้า ซอลท์ แปรงขัดฟัน เข็มขัด แส้ หรือการใช้กระแสไฟฟ้าช็อต การทำให้เด็กอยู่ในท่าทางที่ไม่สบาย เช่น การให้ยืนบนเก้าอี้ ยืนพิงกำแพง เป็นต้น การบังคับให้ทานสิ่งแปลกปลอม การกักขังหน่วงเหนี่ยวไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องน้ำ หรือที่รโหฐานภายในโรงเรียน²⁹¹ มีลักษณะคล้ายกับการกำหนดลักษณะการกระทำในข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 13 ที่กำหนดว่าการลงโทษทางร่างกายทุกประเภท เช่น ตบ ตีกัน ตีด้วยไม้เรียวหวด เขี่ยน ตีหรือตบหู และบังคับเด็กให้อยู่ในท่าที่ไม่สบาย รวมถึงการทุบตี (ตบ ตีหัว ทำให้หายใจไม่ออก) เด็กด้วยมือหรืออุปกรณ์ เช่น แส้ ไม้ เข็มขัด รองเท้า ช้อนไม้ หรือวัตถุอื่น และยังหมายถึงการ

²⁹¹ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

เตะ เขย่าหรือโยนเด็ก ข่วน หยิก กัด ตีงม หรือลาก จี้ไฟ ลวกน้ำร้อนและบังคับให้กลืนกิน²⁹² จาก การกำหนดลักษณะการกระทำของสาธารณรัฐอินเดียและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็ก แห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 13 สามารถจำแนกการกระทำที่ถือเป็นการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

- 1) การใช้กำลังทางกายภาพโดยตรง เช่น การตี การเตะ การข่วน การต่อย การกัด การตีงม การตบ
- 2) การใช้กำลังทางกายภาพโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ เช่น ไม้เรียว รองเท้า ซอลค์ แปรงปิดฝุ่น เข็มขัด สีส่ ซ้อนไม้ การใช้กระแสไฟฟ้าช็อต หรือวัตถุอื่น
- 3) การใช้กำลังทางกายภาพโดยอ้อม กล่าวคือเป็นการใช้กำลังที่ไม่ได้กระทำต่อเนื้อตัว ร่างกายของนักเรียนโดยตรง แต่เป็นการบังคับให้เด็กอยู่ในท่าทางที่ไม่สบายหรือ ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น การให้ยืนบนเก้าอี้ ยืนพิงกำแพง เป็นต้น การบังคับให้ทานสิ่งแปลกปลอม การกักขังหน่วง

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกำหนดลักษณะการกระทำในรายละเอียดจะส่งผลเสียต่อการตีความกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดอำนาจกระทำการอันส่งผลต่อความรับผิดชอบทางอาญา ซึ่งต้องตีความโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ วิธีการลงโทษที่ครูอาจกระทำต่อนักเรียนนั้นมีหลากหลายมากกว่า การกำหนดลักษณะการกระทำของสาธารณรัฐอินเดียและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็ก แห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 13 เช่น การหยิก การใช้นิ้วทิ่มตาเด็ก เป็นต้น หรือการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ ในการลงโทษเด็กซึ่งครูอาจใช้ปากกา ดินสอ ซอลค์ เป็นต้น ดังนั้น การกำหนดลักษณะการกระทำ อย่างกว้างจะเป็นผลดีต่อการตีความและการบังคับใช้กฎหมายมากกว่าการกำหนดในรายละเอียด

นอกจากนี้ ยังมีข้อพิจารณาต่อมาว่ากฎหมายของประเทศไทยควรกำหนดกรอบการลงโทษ ทางร่างกายให้หมายความรวมถึงการลงโทษทางร่างกายอย่างเบาหรือไม่ (Mild Corporal Punishment) ผู้เขียนเห็นว่าการลงโทษทางร่างกายถือแม้กระทั่งอย่างเบาก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการ

²⁹² UN Committee on the Rights of the Child (CRC), "General Comment No. 8 (2006): The Right of the Child to Protection from Corporal Punishment and Other Cruel or Degrading Forms of Punishment."

ใช้ความรุนแรงต่อเด็ก แม้การลงโทษอย่างเบา ก็มีผลกระทบต่อกระบวนการคิดและปัญหาการเข้าร่วมชั้นเรียน อีกทั้งการลงโทษอย่างเบา นี้สามารถพัฒนาและส่งเสริมการทวารุณกรรมเด็กได้²⁹³ ซึ่งในทางจิตวิทยาการลงโทษส่งผลเสียต่อบุคลิกภาพและพัฒนาการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนับถือตนเอง (Self-esteem) และยังไม่ปรากฏการศึกษาที่ชัดเจนว่าการลงโทษจะนำไปสู่การควบคุมชั้นเรียนได้ดี นอกจากนี้ การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนยังมีวิธีการอื่นที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษทางร่างกายคือ การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ซึ่งเป็นการปรับพฤติกรรมของนักเรียนโดยหาสาเหตุที่แท้จริงของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นซึ่งย่อมส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมของตนในระยะยาวมากกว่าการเฆี่ยนตีซึ่งเป็นการลงโทษที่นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมเพียงชั่วคราวเนื่องจากนักเรียนเกรงกลัวว่าจะถูกครูลงโทษ มิใช่เพราะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรกระทำ นอกจากนี้ การลงโทษทางร่างกายจะเป็นการปลูกฝังค่านิยมการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงนี้เมื่อตนเองเป็นผู้ใหญ่ซึ่งย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมรวมถึงปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ตามมา ดังนั้น สังคมไทยจึงควรขับเคลื่อนด้วยเหตุผลและการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันมากกว่าการขับเคลื่อนด้วยความรุนแรงอันเป็นรากฐานของปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการลงโทษทางร่างกายไม่ใช่วิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน หากยังมีวิธีการอื่นที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษทางร่างกายครูจึงไม่ควรใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนที่ส่งผลเสียมากกว่า ดังนั้น การลงโทษทางร่างกายแม้กระทั่งเป็นการลงโทษอย่างเบาไม่สมควรถูกนำมาใช้ในระบบการศึกษาของประเทศไทย

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 กำหนดให้ครูมีอำนาจลงโทษนักเรียนได้ 4 สถานเท่านั้น คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อปรับพฤติกรรม ดังนั้น การลงโทษใดๆ อันเป็นการกระทำต่อร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน

²⁹³ Pyspost, "Corporal Punishment and Physical Abuse Have Negative Impact on Children's Academic Performance," [Online] Accessed: 25 November 2018. Available from: <https://www.pyspost.org/2017/10/corporal-punishment-physical-abuse-negative-impact-childrens-academic-performance-49762>

ชื่อเสียง และเสรีภาพของนักเรียนนั้นไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ อย่างไรก็ตาม การลงโทษนักเรียนตามระเบียบฯ ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการบัญญัติในลักษณะกฎหมายให้อำนาจ ไม่ใช่ในทางห้ามปราม ทำให้เกิดการตีความได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน โดยนักกฎหมายฝ่ายแรกเห็นว่า ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่ให้อำนาจแก่ครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนได้อีกต่อไป ดังนั้น เมื่อกฎหมายไม่ให้อำนาจแก่ครูกระทำการดังกล่าว การลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไม่สามารถกระทำได้นี้ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนย่อมเป็นความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนนักกฎหมายอีกฝ่ายมีความเห็นว่า กฎหมายอาญาไม่ควรถูกนำมาใช้เพื่อลงโทษครูที่ใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนที่ไม่ถึงขนาดเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจของนักเรียน หากเป็นการกระทำที่มีเจตนาดี คือเพื่ออบรมสั่งสอนตามสมควรเท่านั้น เนื่องจากสังคมและพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความคาดหวังในบทบาทของครูในการอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของประเทศชาติในอนาคต ทั้งโทษทางวินัยที่ครูอาจได้รับมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการห้ามปรามแล้ว จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบทางอาญาของครูเกี่ยวกับอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนยังคงมีความไม่ชัดเจน แม้ในระเบียบฯ ข้อ 6 จะกำหนดขอบเขตการลงโทษว่าห้ามลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท ก็เป็นการกำหนดไว้อย่างกว้างที่ครูอาจอ้างได้เสมอว่าได้กระทำไปโดยเจตนาที่ดีเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียน ยกตัวอย่างเช่น การลงโทษนักเรียนตามระเบียบฯ ด้วยวิธีการให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อปรับพฤติกรรมโดยให้นักเรียนวิ่งรอบสนาม ซึ่งบางกรณีก็ทำให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บถึงขั้นเสียชีวิตดังที่เป็นข่าว²⁹⁴ จะเห็นได้ว่าระเบียบฯ ไม่ให้อำนาจแก่ครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่ไม่ให้อำนาจกระทำการดังกล่าวแก่ครู แต่ไม่ได้บัญญัติในเชิงห้ามปรามไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการใช้วิธีการลงโทษนักเรียนที่แม้ไม่ได้เป็นการลงโทษทางร่างกายโดยตรง แต่กลับเป็นการกระทบต่อจิตใจ ทรมานจิตใจ ชื่อเสียง เสรีภาพของนักเรียน

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีการห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดห้ามไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

²⁹⁴ แจ้งข่าว, "สลดใจ!! ครูพละทำโทษ เด็กหญิงป.5 สั่งวิ่งรอบสนาม 4 รอบ เสียชีวิต" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2562. แหล่งที่มา: <https://www.jangkhae.org/p/38767>

เนื่องจากเป็นกฎหมายอันเป็นที่มาของการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ตามมาตรา 65 วรรคสาม²⁹⁵ และเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชน ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่และเพื่อความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนมีความชัดเจนมากขึ้น จึงควรกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ มากกว่าการกำหนดห้ามไว้ในระเบียบฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการอธิบายขยายความ ชี้แจงรายละเอียด แนวทาง และวิธีปฏิบัติที่ไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ อีกทั้งประเทศไทยควรกำหนดความหมายของการลงโทษทางร่างกายไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การนำเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยเห็นควรกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ชื่อเสียง เสรีภาพของนักเรียนไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ให้มีความสอดคล้องกันและง่ายต่อการศึกษาของครูผู้ปฏิบัติที่ยึดถือระเบียบฯ ดังกล่าวเป็นหลักและแนวทางในการใช้อำนาจลงโทษนักเรียน โดยกำหนดความหมายของการลงโทษทางร่างกายในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ให้ครอบคลุมถึงการกระทำทั้งสามลักษณะที่สอดคล้องกับความหมายตามที่กำหนดไว้ในข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 13 โดยกำหนดว่า “ห้ามครูและบุคลากรทางการศึกษาลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ทั้งนี้ การลงโทษทางร่างกาย หมายถึง การจงใจใช้กำลังทางกายภาพก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายของนักเรียน ไม่ว่าจะการใช้กำลังทางกายภาพโดยตรงหรือการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อื่นใด และการบังคับให้นักเรียนอยู่ในท่าทางที่ไม่สบายเพื่อวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอนนักเรียน และยังหมายความรวมถึงการลงโทษอย่างเบาด้วย”

²⁹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 65 วรรคสาม บัญญัติว่า

“การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

5.2.2 การกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียน

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก ต่างกำหนดห้ามการลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนไว้ทุกประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดหรือกรอบการกำหนดห้ามครุลงโทษทางจิตใจของนักเรียนที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดห้ามการใช้คำพูดในทางที่มีขอบ (Verbal Abuse) ไว้ใน Regulation of the Chancellor Number: A-421 Subject: PUPIL BEHAVIOR AND DISCIPLINE – VERBAL ABUSE, Department of Education โดยกำหนดห้ามการใช้คำพูดหรือกระทำการใดๆ ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้²⁹⁶

- (1) ตูถูก ทำให้อาย หรือเป็นการเยาะเย้ยถากถางนักเรียน
- (2) ส่งผลกระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน ความสามารถในการเข้าร่วมชั้นเรียน การได้รับประโยชน์จากหลักสูตรการศึกษา กิจกรรมที่สนับสนุนโดยโรงเรียน หรือด้านอื่นๆที่เกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (3) มีผลกระทบต่อความรู้สึกและจิตใจของนักเรียน อารมณ์ หรือร่างกายของนักเรียน
- (4) ควรคาดหมายได้ว่าจะทำให้นักเรียนรู้สึกหวาดกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อนักเรียน
- (5) ควรคาดหมายได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่กายของนักเรียนหรือเป็นอันตรายต่อจิตใจและอารมณ์ของนักเรียน

²⁹⁶ Regulation of the Chancellor A-421.

จากข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าสหรัฐนิวออร์ก สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียนครอบคลุมการกระทำหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะการกระทำได้เป็นกลุ่มๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา ดังนี้

- (1) การลงโทษที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย
- (2) การลงโทษที่เป็นการดูถูกนักเรียน
- (3) การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (4) การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึก จิตใจ และอารมณ์ของนักเรียน
- (5) การลงโทษที่ทำให้นักเรียนรู้สึกหวาดกลัว

สำหรับสาธารณรัฐอินเดียกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจในพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009²⁹⁷ และกำหนดรายละเอียดลักษณะการกระทำอันเป็นการคุกคามทางจิตใจของนักเรียนในแนวทางการจัดการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในสถานศึกษาซึ่งออกตามความในมาตรา 35(1) แห่งพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ. 2009 ซึ่งได้กำหนดลักษณะการกระทำอันเป็นการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการคุกคามทางจิตใจโดยกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจไว้ 2 ลักษณะ คือ ²⁹⁸

- (1) การลงโทษโดยการใช้คำพูด เช่น การพูดจาถากถางอันเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน การเรียกชื่อหรือการดูต่ำโดยใช้สรรพนามเพื่อล้อเลียน การตั้งฉายาให้กับนักเรียน การพูดจาดูถูกนักเรียนในชั้นเรียน เนื่องจากนักเรียนมีผลการเรียนไม่ดี การทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนปรับปรุงผลการเรียน การล้อเลียนนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านพัฒนาการการเรียนรู้ การพูด
- (2) การลงโทษที่เป็นการเลือกปฏิบัติเนื่องจากความแตกต่างทางชนชั้นวรรณะ อาชีพ ศาสนา

²⁹⁷ The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 § 17

²⁹⁸ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจด้วยวิธีการใช้คำพูดตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียเป็นการกำหนดห้ามการใช้คำพูดเหมือนกับกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในส่วนการห้ามพูดจาตู่ถูก ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย และการพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน ส่วนการตั้งฉายาหรือการล้อเลียนนักเรียนนั้นย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายอยู่ในตัว นอกจากนี้ มีข้อสังเกตว่า กฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียกำหนดห้ามการลงโทษอันเป็นการเลือกปฏิบัติ เฉพาะเหตุความแตกต่างทางชนชั้นวรรณะ อาชีพ และศาสนาเท่านั้น สืบเนื่องจากปัญหาการแบ่งแยกชนชั้นซึ่งถูกฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมของชาวอินเดีย และมีการลงโทษนักเรียนเนื่องจากความแตกต่างทางชนชั้นวรรณะ จึงเป็นที่มาของการบัญญัติห้ามครูลงโทษนักเรียนในลักษณะดังกล่าว

จากข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าสาธารณรัฐอินเดีย ได้กำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียนครอบคลุมการกระทำอันเป็นการลงโทษทางจิตใจ ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะการกระทำได้เป็นกลุ่มๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา ดังนี้

- (1) การลงโทษที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย
- (2) การลงโทษที่เป็นการตู่ถ่มนักเรียน
- (3) การลงโทษที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ใน Swedish School Charter มาตรา 54²⁹⁹ และการเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนในพระราชบัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติและการปฏิบัติที่ย่ำยีต่อเด็กและนักเรียน ค. ศ. 2006³⁰⁰ (Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students 2006) เนื่องจากเหตุทางด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือความเชื่ออื่นๆ รสนิยมทางเพศหรือความพิการ ซึ่งสามารถจำแนกการลงโทษเป็นกลุ่มๆ ได้ดังนี้

- (1) การลงโทษที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

²⁹⁹ Swedish School Charter § 54

³⁰⁰ Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students 2006

(2) การลงโทษที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

สำหรับราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจในลักษณะการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในมาตรา 10 คำสั่งของรัฐมนตรีในการส่งเสริมความประพฤติดีในโรงเรียนประถม³⁰¹ จะเห็นได้ว่ากฎหมายของราชอาณาจักรเดนมาร์กและราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจโดยการกระทำใดๆ อันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าการลงโทษโดยคำพูด การลงโทษอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์นี้ครอบคลุมถึงการใช้กำลังทางกายภาพและการใช้คำพูด ทั้งนี้ การกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจของราชอาณาจักรเดนมาร์กครอบคลุมการลงโทษเพียงกลุ่มเดียวคือ

(1) การลงโทษที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์

ทั้งนี้ สาธารณรัฐอินเดียและราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนไว้ด้วย แต่มีความแตกต่างกันที่สาธารณรัฐอินเดียนั้นกำหนดห้ามการเลือกปฏิบัติเนื่องจากชนชั้น วรรณะ อาชีพ และศาสนาเท่านั้น ซึ่งแคบกว่าการกำหนดห้ามการเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนของราชอาณาจักรสวีเดน ซึ่งห้ามการเลือกปฏิบัติเนื่องจากเหตุทางด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือความเชื่ออื่น ๆ รสนิยมทางเพศ หรือความพิการ

ตารางที่ 4 สรุปการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียน

ประเทศ/ ประเด็น	มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา	อินเดีย	สวีเดน	เดนมาร์ก
การลงโทษทาง จิตใจ	(1) การลงโทษที่ทำให้นักเรียน รู้สึกอับอาย (2) การลงโทษที่เป็นการดูถูก นักเรียน	(1) การลงโทษที่ทำให้ นักเรียนรู้สึกอับอาย (2) การลงโทษที่เป็น การดูถูกนักเรียน	(1) การลงโทษที่ เป็นการดูหมิ่น ศักดิ์ศรีศรีความเป็น มนุษย์	(1) ก า ร ลงโทษที่เป็น การ ดู หมิ่น ศักดิ์ศรีศรีความ เป็นมนุษย์

³⁰¹ Executive Order on promoting good order in primary school.

ประเทศ/ ประเด็น	มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา	อินเดีย	สวีเดน	เดนมาร์ก
	(3) การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนของนักเรียนโดย ไม่มีเหตุอันสมควร (4) การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อ ความรู้สึก จิตใจ และ อารมณ์ของนักเรียน	(3) การลงโทษที่เป็น การเลือกปฏิบัติ	(2) การลงโทษที่ เป็นการเลือก ปฏิบัติ	

จากตารางข้างต้น ทั้ง 4 ประเทศต่างมีการกำหนดขอบเขตอำนาจการลงโทษทางจิตใจของนักเรียนไว้แตกต่างกัน ดังอธิบายได้ดังนี้

1) การลงโทษที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย

การใช้คำพูดหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการดูถูก ทำให้อาย หรือเป็นการเยาะเย้ยถากถางนักเรียน ครูหลายคนเชื่อว่าการทำให้นักเรียนอายจะทำให้เด็กเรียนดีขึ้น เช่น ครูจะดูว่านักเรียนต่อหน้าเพื่อนนักเรียนทั้งชั้น โดยเชื่อว่าความรู้สึกอับอายขยำนานี้จะทำให้เด็กเรียนพยายามมากขึ้น ใส่ใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมากขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกทำเช่นนี้อีก หรือการล้อเลียนนักเรียน พูดจาเยาะเย้ยถากถาง ก็เป็นวิธีการใช้คำพูดที่ไม่สมควรนำมาใช้เป็นวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน เนื่องจากจะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (Loss of Self-esteem) และทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า ซึ่งจะเกิดผลเสียต่อจิตใจของนักเรียนในระยะยาว อีกทั้งยังขัดขวางต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในบางกรณี เช่น นักเรียนไม่กล้าถามคำถามเมื่อเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่ครูสอน เพราะกลัวจะถูกครูต่อว่าต่อหน้าเพื่อนร่วมห้องคนอื่นๆ ทั้งนี้ ครูที่มีเหตุผลและมีจิตใจเมตตาต่อเด็กจะปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยการยอมรับนับถือและความเข้าใจ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าประเทศไทยสมควรคุ้มครองนักเรียนจากการลงโทษด้วยคำพูดหรือกระทำการใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการทำให้นักเรียนอับอายให้ชัดเจน

2) การลงโทษที่เป็นการดูถูกนักเรียน

การใช้คำพูดที่มีลักษณะเป็นการดูถูกนักเรียน มักเป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาการเรียนมากขึ้น เช่น ต่ำนักเรียนว่า โง่ หัวช้า ไม่มีอนาคต ฯลฯ แม้ว่าครูจะกระทำไปโดยมีเจตนาที่หวังดีต่อนักเรียนก็ตาม แต่วิธีการนี้กลับส่งผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนอย่างร้ายแรง เนื่องจากนักเรียนจะขาดความเชื่อมั่นในตนเองเพราะเชื่อว่าตนเองไม่มีความรู้ความสามารถดังที่ครูกล่าวว่าตนเองจริง ทั้งยังทำให้นักเรียนรู้สึกต่อต้านในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน อนึ่ง การใช้คำพูดดูถูกนักเรียนในบางครั้งกระทำต่อนักเรียนคนอื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นการทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายเช่นกัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าประเทศไทยสมควรบัญญัติห้ามการลงโทษที่เป็นการดูถูกนักเรียนเพื่อความชัดเจน และเพื่อคุ้มครองประโยชน์สุขของนักเรียน

3) การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควร

การห้ามการลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาหรือความสามารถในการเข้าร่วมชั้นเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควร มีการกำหนดไว้ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียวจากกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษาทั้งหมด คำว่า “การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา” นั้นมีข้อพิจารณาอย่างยิ่งว่าการลงโทษนักเรียนในลักษณะดังกล่าวครอบคลุมถึงการกระทำในลักษณะใดบ้าง ซึ่งกฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์บัญญัติไว้เพียงกว้างๆ จึงทำให้สามารถตีความได้ว่าการกระทำต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า หน้าที่และบทบาทหลักของครู คือการให้ความรู้แก่นักเรียน ดังนั้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ครูกระทำได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามที่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษากำหนดให้อำนาจไว้ การกระทำที่ส่งผลต่อการเรียนหรือทำให้นักเรียนไม่ยอมเข้าร่วมชั้นเรียนหรือกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ของโรงเรียน มักเป็นกรณีที่ครูลงโทษนักเรียนจนทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายทำให้นักเรียนไม่ยอมไปโรงเรียน ซึ่งการลงโทษลักษณะดังกล่าว ครอบคลุมรูปแบบการลงโทษประเภทที่ 1 อยู่แล้ว คือ การลงโทษที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการบัญญัติห้ามการลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควรในประเทศไทย จะทำให้ครูไม่สามารถใช้วิธีการลงโทษใดๆ เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนได้ ทั้งยังอาจทำให้เกิดปัญหาการตีความตามมา การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนโดยไม่มีเหตุอันสมควรจึงไม่มีความเหมาะสมกับกฎหมายและบริบทของประเทศไทย

4) การลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึก จิตใจ และอารมณ์ของนักเรียน

การห้ามใช้คำพูดที่มีผลกระทบต่อความรู้สึก จิตใจ และอารมณ์ของนักเรียนมีการกำหนดไว้ในกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียวจากกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษา ตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดห้ามการกระทำที่คาดหมายได้ว่าจะทำให้นักเรียนรู้สึกหวาดกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อนักเรียนหรือควรคาดหมายได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่กายของนักเรียนหรือเป็นอันตรายต่อจิตใจและอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งการกระทำที่ส่งผลกระทบดังกล่าวนี้ ก็นความหมายค่อนข้างกว้างและครอบคลุมคำพูดเกือบทุกกรณีที่เป็นการว่ากล่าวตักเตือนนักเรียน เพราะการว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนเพื่ออบรมสั่งสอนย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์หรือความรู้สึกของนักเรียนอยู่แล้ว ส่วนข้อที่ 4 คำว่า “รู้สึกหวาดกลัว” นั้น เป็นสิ่งที่วัดได้ยาก เนื่องจากขึ้นอยู่กับสถานะทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่แตกต่างกันออกไป จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศไทย

5) การลงโทษที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือการไม่ยอมรับสถานะความเป็นมนุษย์ของบุคคลซึ่งทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์อันเป็นคุณค่าสูงสุดถูกลดค่าลงโดยไม่จำกัดวิธีการกระทำ อาจโดยการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกิริยา หรือการกระทำใดๆ ที่เป็นการหยาม ย่ำยี แล้วทำให้ลดค่าความเป็นมนุษย์

ของบุคคลลง รวมตลอดไปถึง การทรมาณ การทำร้าย³⁰² จึงกล่าวได้ว่าการลงโทษนักเรียนที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ครอบคลุมถึงการลงโทษทุกลักษณะทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 8 ค.ศ. 2006 (General Comment No. 8) ของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติเน้นย้ำว่า“เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการลงโทษทางกายและการลงโทษที่โหดร้ายรูปแบบอื่น หรือการลงโทษที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

6) การลงโทษที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

การห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งมาช้านาน โดยเห็นว่า ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับความคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ซึ่งการห้ามการลงโทษนักเรียนที่เป็นการเลือกปฏิบัติสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 2 ซึ่งกำหนดพันธกรณีแก่รัฐภาคีในการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ³⁰³

อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาหรือกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาไว้โดยเฉพาะสำหรับการลงโทษทางจิตใจ ดังนั้นความรับผิดชอบทางอาญาในการลงโทษทางจิตใจของนักเรียนจึงเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไปของแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

สำหรับในทางอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาท (Defamation) ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจำแนกลักษณะของการกระทำเป็น 2 ประเภท คือ การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (Libel) และการหมิ่นประมาทโดยวาจา (Slander) โดยความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณานั้นมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยวาจาจะมี

³⁰² อาทิตยชัย เกรียงไกรวงศ์, "การใช้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองโดยศาลปกครอง" (นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า 38.

³⁰³ Article 2 Convention on the Rights of the Child, 1990

ความผิดเฉพาะในทางแพ่งเท่านั้น³⁰⁴ ดังนั้น การลงโทษนักเรียนทางจิตใจด้วยวิธีการใช้คำพูดจึงไม่มีความรับผิดทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวในสหรัฐอเมริกา

ส่วนสาธารณรัฐอินเดีย ซึ่งใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ความผิดฐานหมิ่นประมาทถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 499 ประมวลกฎหมายอาญา อันมีหลักว่าผู้ใดเจตนาพูดหรืออ่านหรือให้สัญญาณหรือการทำให้ปรากฏเห็นทางการมองเห็นหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการเผยแพร่ทำให้บุคคลอื่นเสียชื่อเสียงหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นอันตรายต่อชื่อเสียง³⁰⁵ ทั้งนี้ การหมิ่นประมาทด้วยคำพูด (Slander) หรือการหมิ่นประมาทเป็นลายลักษณ์อักษร (Libel) การหมิ่นประมาททั้งสองประเภทนั้นเป็นความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาโดยมีโทษจำคุกหนึ่งปีหรือปรับเป็นจำนวนเงิน 1000 รูปี สำหรับการกระทำของครูเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น หากครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ครูจะได้รับความคุ้มครอง โดยถือว่าเป็นการดำเนินโดยสุจริตโดยบุคคลซึ่งมีอำนาจชอบธรรมเหนืออีกฝ่ายหนึ่งตามกฎหมายหรือตามสัญญา³⁰⁶ อย่างไรก็ตาม ภายใต้การได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาจะต้องนำพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009³⁰⁷ และแนวทางการจัดการลงโทษต่อเนื่องต่อร่างกายในสถานศึกษาซึ่งออกตามความในมาตรา 35(1) แห่งพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 มาพิจารณาประกอบกัน กล่าวคือหากการใช้คำพูดของครูต่อนักเรียนนั้นมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน ล้อเลียน หรือพูดจาดู

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³⁰⁴ เฉลิมศักดิ์ ตรีพนาร, "การกระทำความผิดทางอาญาโดยวาจา : ศึกษากรณีขอบเขตความรับผิดและสภาพบังคับของความผิดฐานหมิ่นประมาท," หน้า 42.

³⁰⁵ Indian Penal Code § 449

“whoever, by words either spoken or intended to be read, or by signs or by visible, representations make or publishes any imputation concerning any person intending to harm, or having reason to believe that such imputation will harm the reputation of such person, is said except in cases here in after expected, to defame that person.”

³⁰⁶ Vaasawa Sharma, "Injury to Reputation: Defamation Suits in India," *International Journal of Law* 3, 2 (2017): 71.

³⁰⁷ The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 section 17

ถูกนักเรียน หรือทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย ถือว่าเป็นกรณีที่ครูไม่มีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอาญา

สำหรับราชอาณาจักรสวีเดน³⁰⁸ และราชอาณาจักรเดนมาร์ก³⁰⁹ ซึ่งห้ามครูกระทำการในลักษณะดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การที่ครูลงโทษนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการใช้คำพูดหรือบังคับให้กระทำการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ย่อมถือว่าไม่มีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย หากการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความรับผิดทางอาญา เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 267 ประมวลกฎหมายอาญาราชอาณาจักรเดนมาร์ก³¹⁰ และหมวดที่ 5 มาตรา 1 ประมวลกฎหมายอาญาราชอาณาจักรสวีเดน³¹¹

เมื่อพิจารณากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการลงโทษทางจิตใจของนักเรียนจะเห็นได้ว่า กฎหมายของต่างประเทศมีการห้ามการลงโทษโดยคำพูดที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย หรือเหยียดยามดูหมิ่นศรีความเป็นมนุษย์นักเรียน ซึ่งเป็นการกำหนดห้ามในลักษณะอย่างกว้าง และไม่ได้กำหนดความรับผิดทางอาญาของครูไว้โดยเฉพาะเจาะจง

สำหรับประเทศไทยให้อำนาจครูลงโทษนักเรียนโดยวิธีการว่ากล่าวตักเตือนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 โดยข้อ 8. ที่กำหนดว่าการลงโทษเด็กและเยาวชน จะต้องไม่กระทำโดยการ

³⁰⁸ Act Prohibiting Discrimination and Other Degrading Treatment of Children and School Students § 13

³⁰⁹ Executive Order on promoting good order in primary school § 10

³¹⁰ The Danish Penal Code § 267 states

“Any person who violates the personal honour of another by offensive words or conduct or by making or spreading allegations of an act likely to disparage him in the esteem of his fellow citizens, shall be liable to a fine or to imprisonment for any term not exceeding four months.”

³¹¹ The Swedish Penal Code § 1

“A person who points out someone as being a criminal or as having a reprehensible way of living or otherwise furnishes information intended to cause exposure to the disrespect of others, shall be sentenced for defamation to a fine.”

ทรมานหรือทารุณแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือด้วยวิธีการโหดร้ายหรือประจานหรือกระทำโดยไร้มนุษยธรรม หรือโดยวิธีการอันไม่เหมาะสม นอกจากนี้ในข้อ 7. ยังกำหนดห้ามครูต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดทางร่างกาย ทางเพศ วาจา การพุดดูหมิ่น หยาบคาย หลอกหลวง หรือการกระทำการใดอันเป็นการทารุณหรือบีบบังคับต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน อีกทั้งข้อ 10 กำหนดให้ไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย สติ ปัญญา สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อและการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 จะเห็นได้ว่าในข้อ 8 บัญญัติห้ามการลงโทษในลักษณะต่างๆ ที่กำหนด แต่ข้อ 7 สามารถจำแนกการกระทำอันมีลักษณะเป็นการลงโทษนักเรียนคือ การพุดดูหมิ่น การพุดหยาบคาย การกระทำการใดอันเป็นการทารุณหรือบีบบังคับต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในส่วนของคำว่า “ดูหมิ่น” ตามข้อ 7 มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า “ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น แสดงกิริยาท่าทาง พุดจา หรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อย หรือไม่ดีจริงไม่เก่งจริง เป็นต้น” จะเห็นได้ว่าคำว่าดูหมิ่นมีความหมายครอบคลุมถึงคำว่าดูถูก ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติเพิ่มคำว่า “ดูถูก” ในระเบียบดังกล่าวอีก

ส่วนคำว่า “หยาบคาย” ผู้เขียนมีความเห็นว่ากำหนดไว้เหมาะสมแล้วเนื่องจากการใช้คำพุดหยาบคายมักอยู่บนพื้นฐานของการใช้อารมณ์ หากอนุญาตให้ครูสามารถใช้คำพุดหยาบคายต่อนักเรียนย่อมทำให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนไม่เกิดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ คำว่า “การกระทำการใดอันเป็นการทารุณหรือบีบบังคับต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน” มีความหมายในลักษณะเป็นการใช้ความรุนแรงต่อทางร่างกายและจิตใจของเด็ก จึงมีความเหมาะสมในการกำหนดห้ามครูลงโทษในลักษณะดังกล่าว

ทั้งนี้ การกำหนดห้ามครูลงโทษนักเรียนที่กระทำโดยไร้มนุษยธรรมในข้อ 8 นั้นสอดคล้องกับกฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนและราชอาณาจักรเดนมาร์กที่กำหนดห้ามการกระทำที่เป็นการดู

หมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Degrading Treatment) ซึ่งครอบคลุมทั้งการใช้กำลัง การใช้คำพูด หรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการดูหมิ่นหรือลดค่าความเป็นมนุษย์ของนักเรียน ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดห้ามครูลงโทษนักเรียนที่กระทำโดยไร้มนุษยธรรมในข้อ 8 มีความเหมาะสมแล้ว

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 ยังไม่ครอบคลุมในส่วนการใช้คำพูดที่เป็นการเยาะเย้ยถากถางนักเรียน หรือทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย แม้จะมีการบัญญัติห้ามไม่ให้ครูประจานนักเรียน แต่คำว่าประจานนักเรียนแม้จะเป็นการทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายก็ตาม แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการใช้คำพูดในบางกรณี เนื่องจากคำว่า “ประจาน” มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า ประกาศเปิดเผยความชั่วให้รู้ทั่วกันด้วยวิธีต่างๆ แต่การใช้คำพูดที่เยาะเย้ยถากถางหรือทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายนั้นอาจไม่ได้กระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประจานความไม่ดีของนักเรียนให้ผู้อื่นรับรู้ ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการกำหนดห้ามใช้คำพูดที่เยาะเย้ยถากถางหรือทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 กำหนดให้ครูมีอำนาจลงโทษนักเรียนได้ 4 สถานเท่านั้น คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อปรับพฤติกรรม ดังนั้น การลงโทษใดๆ อันเป็นการกระทำต่อร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ชื่อเสียง และเสรีภาพของนักเรียน นั้นไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ แต่เนื่องจากการลงโทษนักเรียนตามระเบียบฯ ที่กล่าวมาข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนอาจสุ่มเสี่ยงที่เป็นการละเมิดต่อ จิตใจ ชื่อเสียง และเสรีภาพ แม้ในระเบียบฯ ข้อ 6 จะกำหนดขอบเขตการลงโทษว่าห้ามลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท ก็เป็นการกำหนดไว้อย่างกว้างที่ครูอาจอ้างได้เสมอว่าได้กระทำไปโดยเจตนาที่ดีเพื่ออบรมสั่งสอน ยกตัวอย่างเช่น หากครูลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการว่ากล่าวตักเตือนตามที่ระเบียบฯ กำหนด แต่ใช้คำพูดต่อนักเรียนในลักษณะที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย เช่น การว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนหน้าเสาธงเพื่อให้นักเรียนเกิดความอับอาย อีกทั้งระเบียบฯ ดังกล่าวมีลักษณะเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ไม่ให้อำนาจกระทำการดังกล่าวแก่ครู แต่ไม่ได้บัญญัติในเชิงห้ามปรามไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการใช้วิธีการลงโทษทางจิตใจอันกระทบต่อจิตใจ ชื่อเสียง เสรีภาพของนักเรียน

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีการห้ามการลงโทษทางจิตใจไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดห้ามไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เนื่องจากเป็นกฎหมายอันเป็นที่มาของการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ตามมาตรา 65 วรรคสาม และเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชน ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่และเพื่อความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนมีความชัดเจนมากขึ้น จึงควรกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ มากกว่าการกำหนดห้ามไว้ในระเบียบฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการอธิบายขยายความ ชี้แจงรายละเอียด แนวทาง และวิธีปฏิบัติที่ไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

อนึ่ง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 มีการกำหนดไม่ให้ลงโทษเด็กและเยาวชนโดยทรมานแก่กายหรือจิตใจ³¹² อันเพื่ออนุวัตให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งมีความซ้ำซ้อนกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 อันเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจครูลงโทษนักเรียนได้ 4 สถานและเป็นแบบแผนที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างยึดถือและปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน ผู้เขียนเห็นว่ากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษนักเรียนโดยตรงไว้ในระเบียบฉบับเดียวกันจะทำให้ง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการลงโทษนักเรียนต่อครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ ดังนั้น ประเทศไทยควรกำหนดรายละเอียดการกระทำอันเป็นการลงโทษทางจิตใจไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548

ผู้เขียนขอเสนอให้ประเทศไทยกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ชื่อเสียง เสรีภาพของนักเรียนไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 การส่งเสริมความ

³¹² ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 ข้อ 8 บัญญัติว่า

“การลงโทษเด็กและเยาวชน จะต้องไม่กระทำโดยการทรมานหรือทรมานแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือด้วยวิธีการโหดร้ายหรือประจานหรือกระทำโดยไร้มนุษยธรรม หรือโดยวิธีการอันไม่เหมาะสม”

ประพจน์นักเรียนและนักศึกษา และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 .ให้มีความสอดคล้องกันและง่ายต่อการศึกษาของครูผู้ปฏิบัติที่ยึดถือระเบียบฯ ดังกล่าวเป็นหลักและแนวทางในการใช้อำนาจลงโทษนักเรียน และกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของของการลงโทษทางจิตใจในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 โดยกำหนดนิยามของการลงโทษทางจิตใจว่าหมายถึง “การกระทำที่เป็น การดูหมิ่น หยาบคาย การเยาะเย้ยถากถาง การทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย การกระทำโดยไร้มนุษยธรรม การกระทำการใดอันเป็นการทารุณหรือบีบบังคับต่อจิตใจ หรือการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุ ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย สติ ปัญญา สถานะบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อและการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ” เพื่อให้มีความครอบคลุมและชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษทางจิตใจทุกรูปแบบ

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกาย นักเรียน

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบและพิจารณาการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนของประเทศต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษา ผู้เขียนจะพิจารณาถึงลักษณะ การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา องค์ประกอบความรับผิดชอบ รวมถึงพิจารณาข้อดีและข้อเสียของ กฎหมายประเทศต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

จากการศึกษาพบว่าแม้ในหลายๆ ประเทศมีการบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้ แต่ในทางกฎหมายอาญา กลับมีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนแตกต่างกันออกไป ซึ่งภาพรวมของการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในแต่ละประเทศมีดังต่อไปนี้

กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกาย แต่ให้ครูมีอำนาจใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนในสถานการณ์ดังต่อไปนี้³¹³

³¹³ New York Codes, Rules and Regulations § 19.5. (a)

- (1) เพื่อป้องกันตนเองจากการบาดเจ็บทางร่างกาย
- (2) เพื่อปกป้องนักเรียนหรือครูหรือบุคคลอื่นจากการบาดเจ็บทางร่างกาย
- (3) เพื่อปกป้องทรัพย์สินของโรงเรียน หรือ
- (4) ยับยั้งหรือโยกย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมขัดต่อระเบียบวินัยและการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนหรือเขตการปกครอง ถ้านักเรียนคนนั้นปฏิเสธปฏิบัติตามคำร้องขอให้ละเว้นจากการกระทำที่ก่อวน

อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก มาตรา 35.10³¹⁴ กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของครูสำหรับการใช้กำลังทางร่างกายกับบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นความผิดเป็นการกระทำที่ชอบธรรมและไม่เป็นความผิดทางอาญา อาจใช้กำลังทางกายภาพที่ไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตต่อบุคคลอายุต่ำกว่า 21 ปี ในกรณี que เห็นสมควรว่าจำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัยหรือเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพ จากมาตราดังกล่าวสามารถสรุปหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาได้ดังนี้

- (1) ผู้กระทำจะต้องเป็นบิดามารดา ผู้อนุบาล ครู หรือบุคคลอื่นที่ได้รับความไว้วางใจให้ดูแลและควบคุมบุคคลอายุต่ำกว่า 21 ปีหรือคนไร้ความสามารถ
- (2) การกระทำคือ การใช้กำลังทางกายภาพที่ไม่เป็นอันตรายถึงชีวิตต่อบุคคลอายุต่ำกว่า 21 ปีหรือคนไร้ความสามารถ
- (3) มีเจตนาพิเศษเพื่อรักษาระเบียบวินัยหรือเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของบุคคลดังกล่าว

กฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์กไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุญาตให้มีการทารุณเด็กที่รุนแรงหรือโหดร้าย บุคคลซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ใช้กำลังทางร่างกายต่อเด็กจะต้องเชื่อว่าจำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัยหรือเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็ก อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองไม่ได้รับสิทธิพิเศษที่จะใช้การลงโทษที่โหดร้ายหรือทารุณและไม่ควรเกินกว่าความอดทนของเด็ก ในการประเมินการลงโทษทางร่างกายที่สมเหตุสมผลนั้น ศาลมลรัฐนิวยอร์กจะพิจารณาจากหลักการที่บังคับใช้เป็นหลักเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมหรือการศึกษาที่เหมาะสมของเด็กหรือเพื่อการรักษาวินัย การลงโทษทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับเด็กที่กระทำด้วยความโกรธ ความรู้สึกถือว่าการลงโทษที่รุนแรงซึ่งไม่ได้รับ

³¹⁴ New York Penal Code § 35.10

การยกเว้นความผิดทางอาญาตามมาตราดังกล่าว ทั้งนี้ การลงโทษที่เหมาะสมอันจะถือว่าเป็นการลงโทษที่สมเหตุสมผล ศาลจะพิจารณาว่าการลงโทษนั้นมีเหตุผลและไม่รุนแรง โดยจะพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น พฤติกรรมของผู้กระทำและพฤติการณ์แวดล้อมของเหตุการณ์ ระดับความเข้าใจในการกระทำของเด็กโดยพิจารณาจากอายุของเด็ก เหตุผลในการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการลงโทษ³¹⁵

สำหรับสาธารณรัฐอินเดียกำหนดห้ามไม่ให้มีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้อย่างเด็ดขาดไว้ในพระราชบัญญัติสิทธิในการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ ค.ศ.2009 (The Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009) โดยไม่ได้กำหนดอำนาจที่ครูอาจใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนเช่นเดียวกับมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ในทางกฎหมายอาญา ประเทศอินเดียกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา โดยมีหลักการอยู่ในมาตรา 89 วางหลักกำหนดคุ้มครองการกระทำโดยมีเจตนาก่อให้เกิดอันตรายแก่กายหรือเล็งเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี โดยสุจริตเพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว หรือได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายของผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจดูแลเด็กตามกฎหมาย³¹⁶ หลักเกณฑ์ของมาตราดังกล่าวมีดังนี้

- (1) ผู้กระทำต้องเป็นผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ดูแลบุคคลดังกล่าวโดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย
- (2) ผู้ถูกกระทำต้องเป็นบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี
- (3) มีเจตนาทำร้าย

³¹⁵ Michael Imber *et al.*, *Education Law*, 5 ed. (New York: Routledge, 2013), pp 445.

³¹⁶ The Indian Penal Code § 89 states

“Nothing which is done in good faith for the benefit of a person under twelve years of age, or of unsound mind, by or by consent, either express or implied, of the guardian or other person having lawful charge of that person, is an offence by reason of any harm which it may cause, or be intended by the doer to cause or be known by the doer to be likely to cause to that person.

- (4) มีเจตนาพิเศษคือกระทำโดยสุจริตเพื่อประโยชน์ของบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี
- (5) ช้อยกเว้นนี้ไม่คุ้มครองกรณีผู้กระทำบัพัญญุตติดังกล่าวไม่คุ้มครองสำหรับการกระทำที่มีเจตนาให้ถึงแก่ความตายหรือพยายามให้ถึงแก่ความตาย และการกระทำที่มีเจตนาให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือพยายามให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส³¹⁷

เมื่อพิจารณาการกำหนดช้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเช่นนี้คล้ายกับบัพัญญุตของประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา แต่มีข้อแตกต่างกันคือตามประมวลกฎหมายของประเทศอินเดีย การลงโทษนักเรียนอาจไม่เป็นความผิดหากได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายจากผู้ปกครอง จึงเป็นการนำหลักความยินยอมมาใช้เป็นองค์ประกอบช้อยกเว้นความรับผิดชอบ และอายุของผู้ถูกกระทำ โดยประเทศอินเดียกำหนดอายุของผู้ถูกกระทำคือเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีตามมาตรา 88 แต่หากเป็นการกระทำต่อเด็กที่มีอายุมากกว่า 12 ปี ศาลจะนำมาตรา 88 มาปรับใช้แก่กรณี ส่วนมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดอายุของผู้ถูกกระทำคือเด็กอายุต่ำกว่า 21 ปี

สำหรับกฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดน พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010 กำหนดไม่ให้อำนาจครูใช้กำลังทางกายภาพลงโทษทางร่างกายของนักเรียน โดยไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูไว้โดยเฉพาะ เช่นเดียวกับราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายไว้ใน มาตรา 10 คำสั่งของรัฐมนตรีในการส่งเสริมความประพฤติดีในโรงเรียนประถม (Executive Order on promoting good order in primary school)³¹⁸ ดังนั้น หากครูใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ครูจึงมีความรับผิดชอบทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา³¹⁹

³¹⁷ Krishna Deo Gaur, *Textbook on the Indian Penal Code*, 4 ed. (New Delhi: Universal Law Publishing, 2009), pp 167.

³¹⁸ Executive Order on promoting good order in primary school § 10.

³¹⁹ The Swedish Penal Code § 5 states

“A person who inflicts bodily injury, illness or pain upon another or renders him or her powerless or in a similar helpless state, shall be sentenced for assault to imprisonment for at most two years or, if the crime is petty, to a fine or imprisonment for at most six months”

จากการเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศที่กำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศมีการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนใน 3 ลักษณะ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 5 สรุปการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนตามกฎหมายของต่างประเทศ

ประเทศ/ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	อินเดีย	สวีเดน	เดนมาร์ก
การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายในประมวลกฎหมายอาญา	✓	✓		
ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไป			✓	✓

จากตารางข้างต้น ทั้ง 4 ประเทศต่างมีแนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายนักเรียนที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อความรับผิดชอบทางอาญาของครู ดังอธิบายได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.3.1 การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายในประมวลกฎหมายอาญา

ประเทศที่กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาในประมวลกฎหมายอาญาคือ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินเดีย การบัญญัติเช่นนี้เป็นการยืนยันถึงการรับรองเอกสิทธิ์ (Privilege) ในการใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียน เนื่องจากสังคมยอมรับว่าการใช้กำลังทำอันตรายต่อเด็กเพื่ออบรมสั่งสอนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ อีกทั้ง กฎหมายอาญามีไว้เพื่อลงโทษการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคม เมื่อครูอาจารย์หรือพ่อแม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาจากการใช้ของกำลังต่อนักเรียนหรือลูกหลานของตน บุคคลดังกล่าวอาจอ้างข้อต่อสู้ (Justification

Defense) ว่าใช้กำลังต่อเด็กโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมสั่งสอน ข้อต่อสู้เช่นนี้ปลดเปลื้องครูจากความรับผิดทางอาญา นอกจากนี้ เอกสิทธิ์ดังกล่าวไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อปกป้องครูและพ่อแม่ที่ใช้กำลังลงโทษที่ทำให้เด็กถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส อย่างไรก็ตาม การบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาในการลงโทษนักเรียนมักใช้ถ้อยคำที่มีความหมายอย่างกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำว่า “เพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว” ในมาตรา 89 ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย หรือ “เพื่อรักษาระเบียบวินัยหรือเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพ” ในมาตรา 35.10 ประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา อันส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความ ดังนั้น ศาลได้ตีความบทบัญญัติและหลักคำสอนเกี่ยวกับ Justification Defense โดยพยายามถ่วงดุลอำนาจของครู อาจารย์และพ่อแม่ระหว่างการที่ครูและพ่อแม่ควรมีอิสระที่จะเลี้ยงดูบุตรหลานของตนโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐกับการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ทั้งนี้ ศาลได้กำหนดบรรทัดฐานทางกฎหมายที่มีความยืดหยุ่นว่าการใช้กำลังนั้นต้องกระทำโดยมีสมเหตุสมผล (Reasonable) พอสมควร (Moderate) และไม่รุนแรงเกินไป (Not excessive) ซึ่งจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมดเป็นกรณีๆ ไป ทั้งนี้ วิธีการลงโทษที่ใช้เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณา พ่อแม่และครูอาจารย์ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ให้ใช้วิธีการบังคับให้เด็กเชื่อฟัง ถ้าการใช้วิธีการที่รุนแรงน้อยกว่ามีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน การลงโทษที่ไม่จำเป็นหรือมีลักษณะที่โหดร้ายทารุณและเกินกว่าความอดทนของเด็ก ในคดี Rodney C. ศาลได้อธิบายว่าในการประเมินการลงโทษทางร่างกายที่สมเหตุสมผลต้องมีหลักการว่ากำลังที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการอบรมหรือการศึกษาที่เหมาะสมของเด็กหรือเพื่อรักษาระเบียบวินัยนั้นไม่ได้รับการยกเว้นความรับผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กำลังเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของความโกรธถือว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินไป³²⁰ นอกจากนี้ศาลยังพิจารณาถึงอายุของเด็ก เพศสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก การกระทำของเด็กที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษ³²¹ องค์ประกอบข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการลงโทษเด็กมีดังนี้

(1) ผู้กระทำต้องเป็นพ่อแม่ หรือเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะ “In Loco Parentis” หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านสวัสดิการของเด็ก บุคคลที่ได้รับความไว้วางใจในการดูแลเด็ก หรือ

³²⁰ Kandice Johnson, "Crime or Punishment: The Parental Corporal Punishment Defense - Reasonable and Necessary, or Excused Abuse " *University of Illinois Law Review* 1998, 2 (1998): 417.

³²¹ Michael Imber *et al.*, *Education Law*. pp.445.

บุคคลใดก็ตามที่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายจากพ่อแม่ให้มีหน้าดูแลหรือควบคุมเด็ก ไม่ว่าจะตามหลักกฎหมายทั่วไปหรือตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ อาจเป็นผู้กระทำมีความหมายกว้าง ซึ่งไม่เฉพาะแต่บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับเด็กเท่านั้น แต่รวมถึงบุคคลทุกคนที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสวัสดิการของเด็กด้วย³²²

(2) ผู้ถูกระงับ บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดชอบดังกล่าว กำหนดให้ผู้ถูกระงับเป็นเด็ก หรือบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ บางประเทศกำหนดอายุของผู้ถูกระงับไว้แน่นอน³²³ ดังเช่นประเทศที่ผู้เขียนทำการศึกษาคือประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก กำหนดอายุของผู้ถูกระงับไว้ที่อายุไม่ต่ำกว่า 21 ปี และสาธารณรัฐอินเดียกำหนดอายุของผู้ถูกระงับไว้ต่ำกว่า 12 ปี อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย หากเป็นการกระทำต่อนักเรียนที่อายุมากกว่า 12 ปี จะนำมาตรา 88 มาปรับใช้แก่กรณี ซึ่งมาตรา 88 ไม่จำกัดอายุของผู้ถูกระงับ

(3) การกระทำนั้นต้องกระทำโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อประโยชน์ของเด็ก กล่าวคือการใช้กำลังต้องเป็นไปตามหน้าที่ที่พึงกระทำของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตร ทั้งนี้ ถ้อยคำภาษาที่ใช้ในบทบัญญัติมักจะสะท้อนถึงการอบรมสั่งสอนหรือเพื่อส่งเสริมสวัสดิการของเด็ก โดยศาลจะพิจารณาว่าการกระทำของครูอาจารย์หรือพ่อแม่ว่ากระทำโดยมีเจตนาร้ายหรือไม่ กล่าวคือกระทำโดยไม่มีเจตนาเพื่ออบรมสั่งสอน และผลของการกระทำนั้นก่อให้เกิดความตาย อันตรายสาหัสหรือเกิดบาดเจ็บในลักษณะถาวรต่อเด็กหรือไม่ นอกจากนี้ ยังพิจารณาว่ากระทำไปโดยสมเหตุสมผลและพอสมควรหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์เป็นกรณีๆ ไป เหตุผลเบื้องหลังภายใต้หลักการนี้คือการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สูงสุดที่เกิดกับเด็กจากการใช้กำลังในการลงโทษเด็กและความจำเป็นในการที่รัฐจะเข้าไปแทรกแซงการตัดสินใจของพ่อแม่และครูที่จะใช้มาตรการต่างๆ เพื่ออบรมสั่งสอนเด็ก³²⁴

³²² Kandice Johnson, "Crime or Punishment: The Parental Corporal Punishment Defense - Reasonable and Necessary, or Excused Abuse " University of Illinois Law Review : 418.

³²³ Ibid., 439.

³²⁴ Ibid., 423.

นอกจากนี้ กฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียนำหลักความยินยอมมาใช้เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำต่อบุคคลอายุต่ำกว่า 12 ปี ในมาตรา 89 กล่าวคือ กำหนดยกเว้นความผิด หากการกระทำนั้นได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายของผู้ปกครองหรือผู้ที่มีอำนาจดูแลเด็กตามกฎหมาย ทั้งนี้ การนำหลักความยินยอมมาใช้ในกฎหมายไทย มีข้อพิจารณาอย่างยิ่งว่า หากนักเรียนสำนึกผิดในสิ่งตนกระทำและสำนึกใจให้ครูลงโทษแต่โดยดี กรณีนี้ครูอาจอ้างหลักความยินยอมขึ้นต่อสู้เพื่อยกเว้นความผิดของตนได้หากการกระทำนั้นอยู่ในขอบเขตที่นักเรียนให้ความยินยอม แต่การให้ความยินยอมโดยปริยายนั้น จะถือได้หรือไม่ว่าการที่นักเรียนเข้ารับการศึกษที่โรงเรียนถือเป็นการยินยอมโดยปริยายให้ครูมีอำนาจลงโทษสั่งสอนตนเองได้ด้วย ผู้เขียนเห็นว่าความยินยอมต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไปและขึ้นอยู่กับความยอมรับของบุคคลทั่วไป ซึ่งวิญญูชนทั่วไปไม่ยอมรับให้ครูมีอำนาจลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรง อีกทั้ง การให้ความยินยอมโดยผู้ปกครองหรือผู้ที่มีอำนาจดูแลเด็กตามกฎหมายนั้น ซึ่งเป็นกรณีการให้ความยินยอมแทนกันนั้น โดยปกติการให้ความยินยอมนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคล (Individual's Right) บุคคลอื่นไม่สามารถให้ความยินยอมแทนกันได้ การให้ความยินยอมแทนกันจะต้องเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ไม่อาจให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักเรียนย่อมมีความรู้ความเข้าใจในความหมายและผลได้ผลเสียของเรื่องที่จะให้ความยินยอม ดังนั้น ครูจึงไม่อาจอ้างความยินยอมของผู้ปกครองได้ ผู้เขียนเห็นว่าความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนไม่ควรนำหลักความยินยอมโดยปริยายหรือการให้ความยินยอมโดยผู้ปกครองมาใช้เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของคุณ

สำหรับปัจจัยด้านผลที่เกิดจากการกระทำนั้น กฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์และสาธารณรัฐอินเดียกำหนดไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ กฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์กำหนดว่าต้องเป็นการใช้กำลังต่อทางร่างกายที่ไม่เป็นอันตรายถึงแก่ความตาย ส่วนสาธารณรัฐอินเดียบทบัญญัติดังกล่าวไม่คุ้มครองสำหรับการกระทำที่มีเจตนาให้ถึงแก่ความตายหรือพยายามให้ถึงแก่ความตาย และการกระทำที่มีเจตนาให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือพยายามให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส

มีข้อสังเกตว่ากฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย แม้จะบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้ในกฎหมายการศึกษา แต่กลับบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น เมื่อวิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายแล้วจะ

เห็นได้ว่า ประเทศเหล่านี้มุ่งเอาผิดครูสำหรับการลงโทษทางร่างกายในทางปกครองเท่านั้น แต่หากมีการฟ้องร้องครูเป็นคดีอาญา ครูอาจยกข้อต่อสู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการลงโทษที่เหมาะสมและพอสมควรแก่เหตุ อันทำให้ครูพ้นจากความรับผิดทางอาญาได้ กล่าวคือ หากครูลงโทษนักเรียนที่เป็น การฝ่าฝืนข้อห้ามที่กำหนดไว้ในกฎหมายการศึกษา ครูนั้นต้องรับโทษทางวินัยตามที่กฎหมายบัญญัติ เท่านั้น การบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาเช่นนี้สะท้อนถึงว่าสังคมในประเทศเหล่านี้ยัง ยอมรับอำนาจจารีตประเพณีของครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียนด้วยวิธีการลงโทษทางร่างกาย อีกทั้ง จากแนวคิดในทางทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดปริมาณของกฎหมายอาญาสารบัญญัติที่กล่าวมาในบทที่ 2 ซึ่งมีหลักว่า กฎหมายอาญาไม่ควรที่จะนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อลงโทษพฤติกรรมที่ปราศจากพิษ ภัยและไม่ควรใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นวิธีการที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่สามารถทำให้บรรลุถึงซึ่ง จุดประสงค์เช่นเดียวกันนั้นด้วยวิธีการอื่นที่ทำให้เกิดทุกขเวทนาน้อยกว่า กล่าวคือโทษในทางปกครอง นั้น ครูได้รับโทษอันบรรลุถึงจุดประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามแล้ว จึงอาจไม่เกิดประโยชน์หาก ครูได้รับโทษอาญาอีก อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของการบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาเช่นนี้คือ มาตรฐานความชัดเจนว่าการกระทำใดถือเป็นการลงโทษที่เหมาะสมหรือเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกิน กว่าเหตุซึ่งย่อมทำให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมายตามมา

หากประเทศไทยจะกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนใน ประมวลกฎหมายอาญานั้น จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายของต่างประเทศจะเห็นได้ว่า กฎหมายของทุกประเทศไม่ยอมรับให้ครูมีอำนาจใช้กำลังลงโทษทางร่างกายของนักเรียนที่รุนแรง แต่ อาจมีการอนุญาตให้ครูลงโทษทางร่างกายที่เหมาะสมและไม่เกินกว่าเหตุโดยไม่มี ความรับผิดทาง อาญา เช่น มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินเดียที่กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดทาง อาญาของครูในประมวลกฎหมายอาญาสำหรับการใช้กำลังที่สมควรแก่เหตุเพื่ออบรมสั่งสอนหรือเพื่อ รักษาสวัสดิภาพของเด็ก หากพิจารณาในแง่คุณค่า (Value) ของการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้เท่ากับเป็นการยอมรับให้ครูมีอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนที่ ไม่รุนแรง จึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาว่าประเทศไทยควรยอมรับอำนาจการลงโทษทางร่างกายของ นักเรียนมากน้อยเพียงใด ผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้สังคมไทยจะยอมรับอำนาจการอบรมสั่งสอน นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษทางร่างกายของเด็กมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ จากผลสำรวจความคิดเห็นของสำรวจความคิดเห็นจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปต่อ

กรณีดังกล่าวทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 1,476 คนเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน ร้อยละ 52.0 เห็นว่าการลงโทษเด็กด้วยการเขี่ยนตีทำให้เด็กท้อใจและไม่กล้าทำผิดซ้ำอีก รองลงมา ร้อยละ 26.64 เห็นว่าเป็นวิธีลงโทษที่ได้ผล ทำให้เด็กกลัวและเชื่อฟัง และร้อยละ 53.84 เห็นด้วยกับการแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 โดยการเพิ่มโทษให้ครูใช้ไม้เรียวทำโทษเด็กได้³²⁵ ดังนั้น หากประเทศไทยไม่มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนย่อมไม่สอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดปริมาณของกฎหมายอาญาสารบัญญัติว่ากฎหมายอาญาไม่ควรรวมไว้ซึ่งข้อห้ามที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากมติมหาชน อย่างไรก็ตาม การลงโทษทางร่างกายถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก ซึ่งในทางจิตวิทยาการลงโทษไม่ใช่วิธีการที่ทำให้เด็กสำนึกและสมัครใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งยังส่งผลเสียต่อบุคลิกภาพและพัฒนาการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนับถือตนเอง (Self-esteem) และยังไม่ปรากฏการศึกษาที่ชัดเจนว่าการลงโทษจะนำไปสู่การควบคุมชั้นเรียนได้ดี นอกจากนี้ การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนยังมีวิธีการอื่นที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษทางร่างกาย คือ การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ซึ่งเป็นการปรับพฤติกรรมของนักเรียนโดยหาสาเหตุที่แท้จริงของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นซึ่งย่อมส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมของตนในระยะยาวมากกว่าการเขี่ยนตีซึ่งเป็นการลงโทษที่นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมเพียงชั่วคราวเนื่องจากนักเรียนเกรงกลัวว่าจะถูกครูลงโทษ มิใช่เพราะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรกระทำ นอกจากนี้ การลงโทษทางร่างกายเป็นการปลุกฝังการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงนี้เมื่อตนเองเป็นผู้ใหญ่ซึ่งย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมรวมถึงปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ตามมา ดังนั้น สังคมไทยจึงควรขับเคลื่อนด้วยเหตุผล และการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันมากกว่าการขับเคลื่อนด้วยความรุนแรงอันเป็นรากฐานของปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการลงโทษทางร่างกายไม่ใช่วิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสร้างวินัยให้แก่เด็กนักเรียน หากยังมีวิธีการอื่นที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษทางร่างกาย ครูจึงไม่ควรใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนที่ส่งผลเสียมากกว่า ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการควรให้ความรู้

³²⁵ อารวรายทีไนน์, "สวนดุสิตโพลล์: ครู" ทำร้ายนักเรียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2560. แหล่งที่มา: <https://www.ryt9.com/s/sdp/696406>

แก่ครูถึงผลกระทบด้านลบจากการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนและส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่แนวโน้ม (Trend) การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษเด็กในปัจจุบัน การบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดทางอาญาของครูในประมวลกฎหมายอาญานั้น ย่อมเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาดังกล่าว จึงมีพันธกรณีที่จะต้องบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว ตามข้อ 19(1)³²⁶ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 13 ที่ห้ามการลงโทษที่หลากหลาย แม้การลงโทษทางร่างกายอย่างเบา (Mild Corporal Punishment) ก็ไม่อาจกระทำได้ แม้กระทั่งการลงโทษที่ไม่รุนแรงก็ถือว่าเป็นการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกาย อนึ่ง การบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายของเด็ก ยังปรากฏใน ประเทศแคนาดา ซึ่งกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของครูและพ่อแม่ในการใช้กำลังที่ไม่เกินกว่าเหตุต่อเด็กเพื่ออบรมสั่งสอนในมาตรา 43 ประมวลกฎหมายอาญา³²⁷ ซึ่งองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสิทธิเด็ก (Committee on the Rights of the Child) เรียกร้องให้ประเทศแคนาดาแก้ไขมาตรา 43 ประมวลกฎหมายอาญาโดยยกเลิกอำนาจลงโทษสั่งสอนเด็กทุกรูปแบบทั้งการลงโทษภายในครอบครัวโรงเรียนหรือสถาบันอื่นๆ³²⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

³²⁶ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 19 (1)

“รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคมและการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิต การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล”

³²⁷ The Canadian Criminal Code § 43 states

“Every schoolteacher, parent or person standing in the place of a parent is justified in using force by way of correction toward a pupil or child, as the case may be, who is under his care, if the force does not exceed what is reasonable under the circumstances.”

³²⁸ Global Initiative to End All Corporal Punishment, "Corporal Punishment of Children in Canada," [Online] Accessed: 25 November 2018. Available from: <https://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/canada/>

อนึ่ง จากการศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายของราชอาณาจักรสวีเดนในบทที่ 4 นั้น ราชอาณาจักรสวีเดนใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับลงโทษทางร่างกายเด็กเพื่ออบรมสั่งสอนตั้งแต่ก่อนมีที่จะมีการบัญญัติกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายปี ค.ศ.1957 โดยเริ่มให้ความรู้แก่ประชาชนตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 และเมื่อมีการออกกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายปี ค.ศ.1957 แล้ว ยังให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจต่อเด็กจากการลงโทษทางร่างกายและการอบรมสั่งสอนเด็กโดยไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกาย³²⁹ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายดังกล่าวของราชอาณาจักรสวีเดนจึงสามารถนำมาบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติและได้รับการสนับสนุนอย่างแท้จริงจากประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างจากการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ของประเทศไทยที่ยกเลิกอำนาจการลงโทษทางร่างกายของครูโดยปราศจากความพยายามในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทย จึงทำให้ระเบียบดังกล่าวไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ กล่าวคือครูแม้ครูจะทราบถึงระเบียบดังกล่าวที่ไม่ให้อำนาจแก่ครูในการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนแล้ว แต่ก็ยังมีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนต่อนักเรียนที่รุนแรงดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญในการห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนคือ การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดต่อเด็กและให้ความรู้แก่ครูรวมถึงประชาชนทั่วไปในการอบรมสั่งสอนเด็กโดยไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกาย ซึ่งวิธีดังกล่าวย่อมต้องใช้ระยะเวลาสักกระยะในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคม

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยไม่ควรกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในประมวลกฎหมายอาญา

5.3.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไป

ประเทศที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไปได้แก่ ราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรเดนมาร์ก กล่าวคือกฎหมายของประเทศเหล่านี้ไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนไว้โดยเฉพาะ ทั้งเป็นการกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนมีลักษณะเป็นการห้ามโดยเด็ดขาดโดยไม่มีการกำหนดข้อยกเว้น

³²⁹ Deana Pollard, "Banning Child Corporal Punishment," *Tulane Law Review*: 588.

ความรับผิดชอบทางอาญาไว้ ผลทางกฎหมายอันสำคัญที่ตามมาคือ หากการลงโทษของครูเป็นการลงโทษทางร่างกายอย่างเบา (Mild Corporal Punishment) ครูก็มีความรับผิดชอบทางอาญา จะเห็นได้ว่า การกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายในประเทศกลุ่มทวีปยุโรป ส่วนมากนั้นจะเป็นการกำหนดห้ามในกฎหมายครอบครัวที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร (Civil family Law) โดยเน้นย้ำถึงสิทธิเด็กที่ได้รับการปลอดจากการลงโทษทางร่างกายมากกว่าการกำหนดเป็นความผิดทางอาญา ในกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้น (Civil Law System) โดยทั่วไปจะเป็นการบัญญัติกฎหมายในลักษณะก่อตั้งสิทธิโดยไม่ได้กำหนดหน้าที่แก่บุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจง ผลในทางกฎหมายจึงเป็นการห้ามใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายเด็กโดยพ่อแม่และครูอาจารย์³³⁰ วิธีการเช่นนี้เป็น การส่งข้อความแก่สังคมให้เห็นถึงความสำคัญในการปกป้องสิทธิเด็กโดยไม่ใช้วิธีการที่ส่งผลร้ายในทางกฎหมายต่อครอบครัวในคดีเล็กน้อย ดังนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายจึงไม่ใช้การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาแก่พ่อแม่และครู แต่เป็นความพยายามในการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนในสังคมโดยใช้นโยบายเผยแพร่ความรู้

มีข้อพิจารณาอย่างยิ่งว่าการลงโทษทางร่างกายอย่างเบา (Mild Corporal Punishment) ควรมีความรับผิดชอบทางอาญาน้อยเพียงใด สำหรับราชอาณาจักรสวีเดน ซึ่งเป็นประเทศแรกในโลกที่มีการบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายของเด็กและเป็นต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายในหลายๆ ประเทศดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 กฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายทั้งการลงโทษโดยพ่อแม่และครู โดยไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาไว้โดยเฉพาะ ในทางกฎหมาย พ่อแม่และครูจึงอาจถูกฟ้องร้องสำหรับการลงโทษทางร่างกายอย่างเบาได้ แต่ในทางปฏิบัติ พ่อแม่และครูที่ลงโทษทางร่างกายอย่างเบา นั้นจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา โดยพนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว³³¹ ซึ่งขณะนี้ ประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่าผู้บังคับใช้กฎหมายทั้งตำรวจ พนักงานอัยการ และศาลมีแนวทางอย่างไรต่อการดำเนินคดีอาญาต่อพ่อแม่และครูที่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายอย่างเบา จึงยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติว่าหากมีกรณีที่ครูถูกฟ้องจากการลงโทษนักเรียนอย่างเบา พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องในข้อหาทำร้ายร่างกายที่เป็นอันตรายต่อทางกายและ

³³⁰ Benjamin Shmueli, "Corporal Punishment in the Educational System Versus Corporal Punishment by Parents: A Comparative View," *Law and Contemporary problems*: : 290.

³³¹ *Ibid.*, 295.

จิตใจ มาตรา 390 ประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ และศาลไทยจะตัดสินความผิดในกรณีดังกล่าวอย่างไร

นอกจากนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการปรับใช้กฎหมายอาญาทั่วไปสำหรับความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนนั้นมีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากหากมีการกำหนดฐานความผิดเฉพาะแก่กรณีการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงย่อมเป็นการเข้าซ้อนกับความผิดที่กำหนดไว้แล้วในประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ความรับผิดทางอาญาของครูสามารถนำประมวลกฎหมายอาญามาปรับใช้แก่การลงโทษครูซึ่งครอบคลุมลักษณะการกระทำต่างๆ เช่น การตี การทุบ การต่อย การเตะ ซึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย³³² หรือใช้กำลังทำร้ายโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ³³³ หรือการกักขังนักเรียนซึ่งเป็นความผิดต่อเสรีภาพ³³⁴ และแม้การใช้ถ้อยหยาบคายดูว่ากล่าวนักเรียนก็ย่อมต้องรับผิดฐานหมิ่นประมาท³³⁵ หรือฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า³³⁶ เป็นต้น นอกจากนี้ครูมีความรับผิดทางอาญาแล้ว การกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวทั้งสิ้นซึ่งมีความผิดทางวินัยข้าราชการ เนื่องจากถือเป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา³³⁷ ดังนั้น การกำหนดความรับผิดทางอาญาของครูเป็นฐานความผิดเฉพาะย่อมส่งผลทำให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) เนื่องจากเป็นกรณีที่ยังสามารถใช้มาตรการอื่นบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผล หรือมีประสิทธิภาพเพียงพอ อีกทั้งยังขัดต่อมาตรา 77 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งบัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้น³³⁸

³³² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295

³³³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

³³⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310

³³⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326

³³⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

³³⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 85

³³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 วรรค 3 บัญญัติว่า

“รัฐพึงใช้ระบอบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดอำนาจของครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน

แม้ในหลายประเทศจะบัญญัติห้ามไม่ให้ครูลงโทษทางร่างกายของนักเรียน แต่ก็มีกรณีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่ครูในการใช้กำลังที่จำเป็นและไม่เกินกว่าเหตุต่อนักเรียน โดยการกระทำดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระเบียบวินัยในโรงเรียน เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่นจากอันตรายที่นักเรียนผู้ถูกระทำเป็นผู้ก่อขึ้น ฯลฯ จะเห็นได้ว่าอำนาจการใช้กำลังต่อนักเรียนในลักษณะดังกล่าวมิใช่ “การลงโทษ” ซึ่งเป็นการกระทำต่อร่างกายต่อนักเรียนที่กระทำความผิดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อการสั่งสอนตามความหมายของคำว่า การลงโทษที่ระบุไว้ในข้อ 4 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548³³⁹ แต่เป็นการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนเพื่อระงับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นในสถานศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรการป้องกันความรุนแรง ทั้งนี้ การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้ครูอาจารย์สามารถใช้กำลังที่เหมาะสมต่อนักเรียนตามสถานการณ์ที่ระบุไว้ และให้อำนาจในลักษณะเช่นนี้ของครูเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากการกระทำตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ อันส่งผลทำให้ครูปลดเปลื้องจากความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญารวมทั้งความรับผิดทางวินัย ในขณะที่เดียวกันยังช่วยปกป้องนักเรียนจากความรุนแรงทางกาย การบาดเจ็บหรือการล่วงละเมิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติที่มีจุดประสงค์ในการปกป้องเด็กจากการลงโทษทางกายและการลงโทษที่โหดร้ายรูปแบบอื่น หรือการลงโทษที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีรวมถึงการลงโทษที่ไม่รุนแรง

ตัวอย่างสถานการณ์ที่อนุญาตให้ครูใช้กำลังต่อนักเรียน เช่น เพื่อป้องกันนักเรียนจากการทำร้ายครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาหรือนักเรียนคนอื่น เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงโดยเจตนาต่อทรัพย์สิน เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนประพฤติผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ การใช้กำลังที่เหมาะสมและจำเป็นนั้น ครูจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังที่ทำให้เกิดการ

³³⁹ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ข้อ 4

“ในระเบียบนี้ “การลงโทษ” หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการสั่งสอน

บาดเจ็บทางร่างกายของนักเรียน มีข้อสังเกตว่า การใช้กำลังเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนทำร้ายครูหรือนักเรียนคนอื่นๆ มีลักษณะคล้ายกับหลักป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย (Self-defense) ตามมาตรา 68 ประมวลกฎหมายอาญา³⁴⁰ ซึ่งยกเว้นความรับผิดสำหรับผู้กระทำจากการกระทำโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่นหรือทรัพย์สินจากการบาดเจ็บหรือภัยอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมาย

จากลักษณะการให้อำนาจครูใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนเพื่อยับยั้งหรือป้องกันอันตรายต่างๆ ของต่างประเทศสามารถสรุปแนวทางการให้อำนาจครูใช้กำลังทางกายภาพตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 6 สรุปอำนาจของครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนเพื่อยับยั้งหรือป้องกันอันตราย

ประเด็น/ประเทศ	สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก	เดนมาร์ก	สวีเดน
การใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น	✓	✓	
การใช้กำลังเพื่อป้องกันทรัพย์สิน	✓	✓	
การใช้กำลังเพื่อเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่รบกวนต่อการเรียนการสอนหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น			✓
เพื่อยับยั้งหรือโยกย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมขัดต่อระเบียบวินัยหรือรบกวนการเรียนการสอน หรือประพฤติตนไม่เหมาะสม	✓		✓

หากประเทศไทยบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่ให้ห้ามการลงโทษทางร่างกายและให้ครูมีอำนาจกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น (Self-defence) เพื่อป้องกันทรัพย์สิน เพื่อยับยั้งหรือขัดขวางนักเรียนที่ประพฤติผิดระเบียบวินัย หรือเพื่อให้ได้มาซึ่ง การ

³⁴⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 บัญญัติว่า

“ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด”

ครอบครองอาวุธหรือวัตถุอันตราย จะเห็นว่าทำให้อำนาจแก่ครูในลักษณะเช่นนี้มีใช้การลงโทษ เนื่องจากไม่ใช่สิ่งที่ให้หลังจากเกิดพฤติกรรมเพื่อทำให้บุคคลไม่ชอบที่จะได้รับสิ่งนั้นและทำให้พฤติกรรมหยุดชะงักลง หรือการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในข้อ 4 การที่หลายๆประเทศบัญญัติให้อำนาจครูในลักษณะดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องครูจากการถูกฟ้องทั้งทางแพ่งและทางอาญาหรือการลงโทษทางวินัยหากการกระทำนั้นเป็นการใช้กำลังที่เหมาะสม แต่การกำหนดให้อำนาจของครูในลักษณะเช่นนี้เป็นารรับรองให้ครูมีอำนาจใช้กำลังเพื่อควบคุมชั้นเรียน

เมื่อพิจารณาถึงอำนาจการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน การใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเอง และผู้อื่น หรือเพื่อป้องกันทรัพย์สิน กรณีดังกล่าวอาจเข้าองค์ประกอบข้อยกเว้นความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในหลักเรื่องการป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 68 ประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม การใช้กำลังในลักษณะดังกล่าวอาจไม่เข้าองค์ประกอบข้อยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 68 ในบางกรณีเช่น นักเรียนพูดจาทำทนายว่าจะทำร้ายผู้อื่น กรณีถือว่ายังไม่ใช่ภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง จึงไม่อาจอ้างการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อยกเว้นความผิดได้

นอกจากนี้ การใช้ครูมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่รบกวนต่อการเรียนการสอน หรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น อาจไม่เข้าองค์ประกอบการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 68 เช่น กรณีนักเรียนพกอาวุธมาในโรงเรียนโดยยังไม่ได้ชักปืนออกมาข่มขู่ว่าเขาต้ององค์ประกอบข้อยกเว้นความรับผิดในส่วนภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง³⁴¹ หรือนักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างที่ครูกำลังสอน ก็ถือว่ายังไม่มีความอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมาย ครูจึงยังไม่มีสิทธิในอ้างข้อต่อสู้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 68 ได้

สำหรับการใช้กำลังโยกย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนออกจากห้องเรียน กรณีดังกล่าวนี้ไม่เข้าข้อยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 68 ประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากการที่นักเรียนมีพฤติกรรมรบกวนการเรียนการสอนหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมในห้องเรียนบางกรณีไม่ถือเป็นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย เช่น นักเรียนพูดคุ้ยเสียงดังระหว่างที่ครู

³⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5664/2540

กำลังสอน หรือทานขนมในห้องเรียน ทั้งนี้ การให้อำนาจครูในการใช้กำลังทางกายภาพให้นักเรียน ออกจากห้องเรียนมีการกำหนดไว้ในกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และราชอาณาจักร สวีเดนนั้น ทั้งสองประเทศกำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจเหมือนกันที่ก่อนการให้นักเรียนออกจาก ห้องเรียนนั้น ครูจะต้องมีการตักเตือนให้ได้ร้องขอให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือขัดต่อ ระเบียบวินัยแล้ว แต่นักเรียนยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง แต่มีข้อแตกต่างที่กฎหมาย ของมลรัฐนิวยอร์ก การใช้กำลังเพื่อโยกย้ายนักเรียนออกจากห้องเรียนนั้น จะต้องปรากฏว่านักเรียนมี พฤติกรรมที่ขัดต่อระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมก่อกวน ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดว่านักเรียน นั้นมีพฤติกรรมรบกวนการเรียนการสอน หรือประพฤติตนไม่เหมาะสม ผู้เขียนเห็นว่าให้นักเรียนออก จากห้องเรียนเนื่องจากมีพฤติกรรมขัดต่อระเบียบวินัยนั้นหากนำมาปรับใช้กับประเทศไทยอาจมี ปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากคำว่าระเบียบวินัยนั้นไม่ชัดเจนว่าเป็นวินัยในเรื่องใด การให้นักเรียน ออกจากห้องเรียนควรนำมาใช้ต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการ สอนเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีข้อพิจารณาว่า กฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับห้ามการลงโทษทางร่างกาย และจิตใจของนักเรียนเป็นการบัญญัติกฎหมายที่คุ้มครองหลักสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนมากที่สุด ทั้งยังเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่กฎหมายของประเทศไทยไม่ปรากฏว่ามี การให้อำนาจ หรือเครื่องมือใดๆ แก่ครูในการควบคุมชั้นเรียนเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไว้อย่างไรบ้าง จึง ยังขาดความชัดเจนและรายละเอียดที่สำคัญโดยเฉพาะอำนาจการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียน ส่งผลให้เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎระเบียบของโรงเรียนหรือมีพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม ครูจึงใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง เนื่องจากเป็นวิธีการที่คุ้น ชินและยังทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นสามารถหยุดชะงักลงได้อย่างรวดเร็ว แต่กลับส่งผลเสีย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของนักเรียนอย่างร้ายแรง ดังนั้น กฎหมายของประเทศไทยควร กำหนดให้ครูมีอำนาจกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น (Self-defence) เพื่อป้องกันทรัพย์สิน เพื่อการใช้กำลังเพื่อโยกย้ายนักเรียนมีพฤติกรรมที่ขัดขวางหรือเป็น อุปสรรคต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองอาวุธหรือวัตถุอันตราย ทั้งนี้ เป็นการคุ้มครองครูจากความรับผิดต่างๆ ทั้งความรับผิดทางแพ่ง อาญา ตลอดจนโทษทางวินัย

อย่างไรก็ตาม การบัญญัติกฎหมายให้ครูมีสิทธิใช้กำลังต่อนักเรียนในกรณีต่างๆ ข้างต้นนี้ เป็น การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิ ในชีวิตและร่างกาย จากการศึกษาพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเดียวที่กำหนดขอบเขต การใช้กำลังทางกายภาพเพื่อป้องกันหรือยับยั้ง โดยกระทรวงศึกษาธิการ สหรัฐอเมริกา กำหนดว่าการใช้ กำลังทางกายภาพเพื่อยับยั้งไม่ควรถูกนำมาใช้เป็นการลงโทษนักเรียนหรือเพื่ออบรมสั่งสอน และ การใช้กำลังดังกล่าวจะต้องไม่ใช่กำลังที่รุนแรงซึ่งอาจขัดขวางการหายใจของเด็กหรือเกิดอันตรายแก่ เด็กได้ อีกทั้งครูจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการใช้กำลังทางกายภาพดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดให้ครูมีอำนาจใช้กำลังทางกายภาพเพื่อป้องกันหรือยับยั้งอันตรายต่างๆ ควรมีการกำหนด แนวทางการใช้กำลังทางกายภาพไว้อย่างชัดเจนว่าครูมีอำนาจใช้กำลังในลักษณะใดบ้างและควรอบรม ครูเกี่ยวกับการใช้กำลังต่อนักเรียน

อนึ่ง มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขกฎหมาย เนื่องจากการใช้กำลังทางกายภาพต่อ นักเรียนเพื่อป้องกันระดับเหตุต่างๆ ไม่ใช่การลงโทษนักเรียน และเป็นการกระทำอันกระทบกระเทือน ต่อสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและร่างกายอันเป็นการก้าวล่วงเข้าไปใน แดนสิทธิเสรีภาพของราษฎร ด้วยเหตุนี้ การใช้อำนาจทางกายภาพดังกล่าวต้องมีฐานทางกฎหมาย ระดับพระราชบัญญัติรองรับอย่างชัดแจ้ง ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา โดยกำหนดให้อำนาจครูใน การใช้กำลังทางกายภาพกรณีมีความจำเป็นเพื่อยับยั้งนักเรียนจากการกระทำที่เป็นอันตรายตาม ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และออกกระเปียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการใช้กำลังทางกายภาพต่อ นักเรียนในสถานศึกษา โดยมีหลักการที่ให้ครูมีอำนาจใช้กำลังที่จำเป็นและพอสมควรแก่เหตุเพื่อ ป้องกันตนเองและผู้อื่น หรือเพื่อป้องกันทรัพย์สินในกรณีที่ไม่เข้าช้อยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา 68 หรือการใช้กำลังเพื่อเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่รบกวนต่อการเรียนการสอนหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น หรือการใช้กำลังเพื่อยกย้ายนักเรียนมีพฤติกรรมที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนใน ห้องเรียน โดยไม่มีความรับผิดชอบทางอาญาหากเป็นการใช้กำลังที่จำเป็นและพอสมควรแก่เหตุ และ กำหนดแนวทางการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนโดยครูจะต้องไม่ใช่กำลังที่รุนแรงซึ่งอาจขัดขวาง การหายใจของเด็กหรือเกิดอันตรายแก่เด็กได้ อีกทั้งครูจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการใช้ กำลังทางกายภาพดังกล่าว

5.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ

นอกเหนือจากการบัญญัติกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจนักเรียนที่มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลในทางบวกต่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักเรียน รวมถึงความชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนแล้ว เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวแล้ว การบัญญัติมาตรการป้องกันและแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรงก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า กฎหมายของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก ต่างก็กำหนดมาตรการป้องกันและแทรกแซงเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรงซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องรูปแบบและเนื้อหา ดังสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

5.5.1 มาตรการป้องกันเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรง

มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการช่วยปกป้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนจากการถูกลงโทษทางร่างกาย ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะสรุปภาพรวมมาตรการป้องกันฯ ของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงลักษณะการกำหนดมาตรการป้องกันและหาแนวทางการปรับใช้กับประเทศไทยต่อไป

กฎหมายมลรัฐนิวเจอร์ซีย์กำหนดมาตรการป้องกันเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนไว้ในประมวลระเบียบวินัยของนักเรียน (Citywide Behavioral Expectations To Support Student Learning) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนอันทำให้ครูมีองค์ความรู้ในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนได้ เนื่องจากในประมวลระเบียบวินัยดังกล่าวแบ่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหาไว้ 5 ระดับตามความรุนแรง ซึ่งกำหนดลักษณะพฤติกรรมในระดับต่างๆ ก่อนข้างละเอียดและครอบคลุม โดยกำหนดไว้ถึง 60 พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การกำหนดลักษณะพฤติกรรมและแนว

ทางการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนไว้อย่างละเอียดเช่นนี้ จึงสามารถทำให้ครูใช้วิธีการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนแทนการใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงได้ ทั้งยังเป็น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในระยะยาว เช่น การประชุมร่วมกับผู้ปกครองเพื่อหาสาเหตุ และแนวทางการแก้ไข (Guidance Conference) ปรึกษาร่วมกับนักจิตวิทยา (Intervention by Counseling Staff) การส่งต่อไปยังบริการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ข่มขู่ หรือล่วงละเมิดผู้อื่น (Counseling Services for Bias-Based Bullying, Intimidation or Harassment) การส่งต่อไปยังบริการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ หรือใช้รุนแรงทางเพศ (Counseling Services for Youth Relationship Abuse or Sexual Violence) การส่งนักเรียนไปยังองค์กรในชุมชนหลังเลิกเรียนเพื่อขอรับคำปรึกษาในการแก้ไขความขัดแย้ง (Community-Based Organization) ฯลฯ³⁴²

สำหรับสาธารณรัฐอินเดีย กระทรวงศึกษาธิการได้ออกแนวทางการจัดการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายในสถานศึกษา ซึ่งกำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนและแนวทางแก้ไขไว้ให้ครูปฏิบัติตามไว้ 5 ระดับ³⁴³ตามความรุนแรงของพฤติกรรมเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียจำแนกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างกว้างๆ ไม่ได้มีการจำแนกพฤติกรรมอย่างละเอียดเท่ากฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้กฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียจัดให้มีการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเสริมแรงเชิงบวกแทนการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายและจิตใจโดยจัดขึ้นทุกปีการศึกษา นอกจากการให้ความรู้แก่นักเรียนแล้ว กฎกระทรวงดังกล่าวยังกำหนดให้มีการให้ความรู้แก่นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อเพิ่มทักษะทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์และสังคมในด้านต่างๆ และการประชุมร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวทางการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนในสถานศึกษาอีกด้วย จะเห็นได้ว่ากฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีการให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกคน ไม่เฉพาะครู

³⁴² New York Department of Education, Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities. pp 3-36.

³⁴³ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

เท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ปกครองและตัวนักเรียนเองด้วย ซึ่งแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เน้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนเท่านั้น

ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนของราชอาณาจักรสวีเดนประกอบด้วย 2 ส่วน คือการสร้างความตระหนักถึงผลทางด้านลบจากการลงโทษทางร่างกายของนักเรียน และการกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์ ในส่วนของการให้ความรู้นั้น เริ่มมีมาตั้งแต่การออกกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายของเด็ก โดยเป็นการรณรงค์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ หรือใบปลิวต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมทุกภาคส่วนทั้งครอบครัวและโรงเรียน นอกจากนี้ การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.2010 ยังมีส่วนช่วยให้ครูมีแนวทางการจัดการพฤติกรรมแทนการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนได้ อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของแนวทางดังกล่าวคือความไม่ละเอียดและชัดเจน เนื่องจากการบัญญัติไว้อย่างกว้างๆ เช่น ให้ครูมีอำนาจให้นักเรียนออกจากห้องเรียนเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม³⁴⁴ หรือกรณีนักเรียนทำความผิดร้ายแรง ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหามาตรการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปรึกษาร่วมกับผู้ปกครอง³⁴⁵ คำว่า “พฤติกรรมไม่เหมาะสม” หรือกรณี “นักเรียนทำความผิดร้ายแรง” นั้นยังมีลักษณะที่เป็นนามธรรม ทำให้ยากต่อผู้ปฏิบัติในการจำแนกความร้ายแรงของพฤติกรรมเป็นระดับต่างๆ

สำหรับราชอาณาจักรเดนมาร์กได้มีการออก Executive Order on promoting good order in primary school โดยระบุเป็นหลักการว่าเมื่อเริ่มปีการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่แจ้งให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน และหากว่าหากนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือบรรทัดฐานทั่วไปในการประพฤติปฏิบัติที่ดี โรงเรียนต้องให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน จะเห็นได้ว่ามาตรการป้องกันของราชอาณาจักรเดนมาร์กจะเน้นถึงความเข้าใจในกฎระเบียบของโรงเรียนไม่เพียงเฉพาะตัวนักเรียนเองแต่ยังรวมถึงผู้ปกครองด้วย เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์ของนักเรียน นอกจากนี้ ราชอาณาจักรเดนมาร์กมีการกำหนดแนวทาง

³⁴⁴ The Swedish Education Act, 2010, chapter 5 § 7

³⁴⁵ The Swedish Education Act, 2010, chapter 5 § 9

จัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนแทนการลงโทษทางร่างกายไว้เช่นกัน แต่ไม่ได้มีการกำหนดลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน และไม่ได้มีการแบ่งความรุนแรงของพฤติกรรมเป็นระดับต่างๆเช่นเดียวกับมลรัฐนิวยอร์กสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย หากแต่เป็นการบัญญัติในลักษณะกว้างๆว่าจะนำมาตราการต่างๆ มาใช้ต่อเมื่อนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือบรรทัดฐานทั่วไปในการประพฤติปฏิบัติที่ดี³⁴⁶ ซึ่งกำหนดเป็นดุลพินิจของครูให้พิจารณาจากสถานการณ์เป็นกรณีๆ โดยให้คำนึงถึงความผิดของนักเรียนและผลกระทบของการกระทำของนักเรียน อายุ คำตักเตือน เป็นต้น ซึ่งมาตรการส่วนใหญ่ที่ใช้จะมีลักษณะแยกนักเรียนออกจากห้องเรียน หรือย้ายนักเรียนไปยังสถานศึกษาแห่งอื่น นอกจากนี้ การแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนหากมีเหตุอันเชื่อได้ว่าพฤติกรรมของนักเรียนนั้นเกิดจากปัญหาทางด้านสภาวะทางสังคมหรืออารมณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องขอคำปรึกษานักจิตวิทยาด้วย อีกทั้ง ราชอาณาจักรเดนมาร์กยังมีการให้ความรู้และสร้างตระหนักถึงผลกระทบจากการลงโทษนักเรียน อย่างไรก็ตาม การให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดโครงการต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่าทุกประเทศต่างมีการกำหนดมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ซึ่งสามารถแจกแจงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 สรุปมาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ

ประเทศ/ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก	อินเดีย	สวีเดน	เดนมาร์ก
มาตรการ ป้องกัน การ	1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่มาพึงประสงค์ของนักเรียนแทนการลงโทษ 2) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่มาพึงประสงค์ของนักเรียนแทนการลงโทษ 2) การฝึกอบรมครู	1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แทนการลงโทษทางร่างกาย 2) การออกมาตรการป้องกันการข่มขู่	1) การกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแทนการลงโทษทางร่างกาย

³⁴⁶ Executive Order on promoting good order in primary school

ประเทศ/ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก	อินเดีย	สวีเดน	เดนมาร์ก
ลงโทษ นักเรียนที่ รุนแรง		3) การให้ความรู้แก่นักเรียน 4) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียนและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อนักเรียน 3) การรณรงค์สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการลงโทษทางร่างกาย	2) การรณรงค์สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการลงโทษทางร่างกาย

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ามาตรการป้องกันเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรงนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งอธิบายได้ดังต่อไปนี้

5.5.1.1 กลุ่มที่มีการกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนและวิธีการจัดการแก้ไข

ประเทศที่กำหนดมาตรการดังกล่าวคือ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรเดนมาร์ก เนื่องจากรากฐานที่สำคัญของปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงที่สำคัญประการหนึ่งคือการที่ครูขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน กล่าวคือ เมื่อนักเรียนประพฤติผิดวินัยของโรงเรียน ครูมักจะใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายหรือการดูด้วยคำพูดที่รุนแรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสามารถทำให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นได้อย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ ราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมนักเรียนเฉพาะกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมก่อนวันเรียนเท่านั้น ส่วนราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดไว้ลักษณะพฤติกรรมที่ถึงประสงค์ของนักเรียนไว้อย่างคร่าวๆ คือกรณีที่นักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือ

บรรทัดฐานทั่วไปในการประพฤติปฏิบัติที่ดีโดยเน้นใช้วิธีการแยกนักเรียนออกจากห้องเรียน การพักการเรียน หรือย้ายนักเรียนไปยังสถานศึกษาแห่งอื่น จึงยังขาดความครอบคลุมทั้งในแง่การกำหนดลักษณะพฤติกรรมและแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อย่างชัดเจน

ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนออกเป็นหลายระดับตามความรุนแรงของพฤติกรรมพร้อมทั้งวิธีการจัดการและแก้ไขอย่างละเอียดจะทำให้ครูทราบถึงวิธีการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ละเอียดที่สุดถึง 60 พฤติกรรมพร้อมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมและวิธีการแก้ไขไว้อย่างชัดเจน โดยจัดกลุ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกเป็น 5 ระดับตามความรุนแรงของพฤติกรรม ส่วนสาธารณรัฐอินเดียก็มีการกำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนออกเป็น 5 ระดับเช่นกัน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนตามกฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย

	สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวเจอร์ซีย์	สาธารณรัฐอินเดีย
ระดับที่ 1	การไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ	การไม่รักษาเวลา การไม่รักษาความสะอาดในโรงเรียน หรือปัญหาเกี่ยวกับผลการเรียน
ระดับที่ 2	พฤติกรรมที่ไม่เป็นระเบียบ	
ระดับที่ 3	พฤติกรรมก่อกวน	ไม่ปฏิบัติตามความคาดหวังของครูในห้องเรียน เช่น การโดดเรียน พุดคุยขณะที่ครูกำลังสอน การส่งเสียงดังในห้องเรียน
ระดับที่ 4	พฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตราย	นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น จงใจทำร้ายครู หรือนักเรียนคนอื่นๆ
ระดับที่ 5	พฤติกรรมที่เป็นอันตรายอย่างรุนแรง	

จากตารางข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการแบ่งระดับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนของสาธารณรัฐอินเดีย เป็นการกำหนดระดับพฤติกรรมไว้อย่างกว้างโดยไม่มีการแจกแจงลักษณะพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม หากนำการกำหนดระดับพฤติกรรมอย่างกว้างมาปรับมาใช้กับประเทศอาจเกิดปัญหาในการตีความและยอมไม่บรรลุเป้าหมายของการกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมอันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีองค์ความรู้และแนวทางในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างเหมาะสมแทนการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ส่วนแนวทางการจัดการพฤติกรรมในระดับต่างๆ จะเน้นการพูดคุยให้โอกาสนักเรียนในการอธิบาย หาสาเหตุของพฤติกรรมเหล่านั้นและแนวทางแก้ไขร่วมกับผู้ปกครอง

สำหรับการแบ่งระดับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา มีการจำแนกพฤติกรรมของนักเรียนอย่างละเอียดทั้งหมด 60 พฤติกรรมซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งหมดในสถานศึกษา โดยนำมาจัดกลุ่มออกเป็น 5 ระดับตามความรุนแรงซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าลักษณะของพฤติกรรมระดับที่ 1 เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของโรงเรียนอันไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เช่น ไม่ใส่ชุดนักเรียน มาเรียนสาย ไม่อยู่ในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตในโรงเรียน หรือมีพฤติกรรมก่อกวนการเรียนการสอน เช่น ส่งเสียงดัง³⁴⁷ ส่วนลักษณะพฤติกรรมระดับที่ 2 เป็นพฤติกรรมที่มีอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เช่น ใช้ภาษาหยาบคาย ลามก อนาจารหรือมีพฤติกรรมทำทางลามก โทกหรือเจตนาให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ ใช้ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างไม่เหมาะสม (เช่น บันทึกล็อกเสียง / วิดีโอโดยไม่ได้รับอนุญาต) เป็นต้น³⁴⁸ ส่วนพฤติกรรมระดับ 3-5 เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น โดยพฤติกรรมระดับที่ 3 มีลักษณะก่อให้เกิดความเสียหายเล็กน้อย เช่น มีส่วนร่วมให้เกิดการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของโรงเรียนในลักษณะที่ขัดขวางการเรียนการสอนและ / หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนของโรงเรียน³⁴⁹ ส่วนพฤติกรรมระดับที่ 4 มีลักษณะที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง เช่น การทะเลาะวิวาท ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อการบาดเจ็บเล็กน้อย การข่มขู่

³⁴⁷ New York Department of Education, Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities. pp 25.

³⁴⁸ Ibid., 26.

³⁴⁹ Ibid., 27-29.

ว่าจะทำให้เกิดความรุนแรง การบาดเจ็บหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น การมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม³⁵⁰ และสุดท้ายพฤติกรรมระดับที่ 5 พฤติกรรมที่กำหนดไว้ในระดับที่ 5 เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น ก่อให้เกิดเพลิงไหม้ ใช้อำลังหรือพยายามใช้อำลังให้เกิดอันตรายสาหัสต่อผู้อื่น ล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น ครอบครองหรือจำหน่ายยาผิดกฎหมาย อาวุธ หรือระเบิด เป็นต้น³⁵¹

สำหรับแนวทางการจัดการพฤติกรรมจะเน้นการพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งมีการประชุมร่วมกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งถูกระบุเป็นวิธีจัดการพฤติกรรมของนักเรียนทุกระดับ นอกจากนี้ยังเน้นวิธีการใช้การพักการเรียน

เมื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการนำมาตรรกกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนมาปรับใช้กับประเทศไทย สำหรับประเทศไทยนั้นในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือนโยบายที่กำหนดมาตรการป้องกันเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่เกินกว่าเหตุอย่างครอบคลุมและรอบด้าน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูไม่ทราบว่ามีปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงมีความสำคัญอย่างไร ไม่มีองค์ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการจัดการชั้นเรียนและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ แม้ประเทศจะมีการกำหนดพฤติกรรมที่ไม่พึงของนักเรียนไว้ในกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ซึ่งแบ่งออกเพียง 9 ลักษณะพฤติกรรม ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 1³⁵²ซึ่งกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวกำหนดให้เป็น

³⁵⁰ Ibid., 31-34.

³⁵¹ Ibid., 35-36.

³⁵² กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 1 บัญญัติว่า นักเรียนและศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้

- (1) หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษา โดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน
- (2) เล่นการพนัน จัดให้มีการเล่นการพนัน หรือมีส่วนร่วมในการเล่นการพนัน
- (3) พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด
- (4) ซื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สิ่งมีนเมา บุหรี่ หรือยาเสพติด
- (5) ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ข่มขู่ หรือบังคับขืนใจเพื่อเอาทรัพย์สินบุคคลอื่น
- (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใดๆ อันน่าจะก่อให้เกิด ความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

อำนาจของแต่ละสถานศึกษาที่จะกำหนดเนื้อหาในรายละเอียดเอง³⁵³ และไม่มีข้อกำหนดแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมไว้ ทำให้วิธีการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนไม่มีความเป็นเอกภาพ ดังนั้นหากประเทศไทยมีการกำหนดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างละเอียดและแนวทางในการจัดการชั้นเรียนหรือแนวทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 จะทำให้ครูไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายหรือจิตใจของนักเรียนซึ่งจะช่วยลดการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดระดับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนออกเป็น 5 ระดับ ตามแนวทางของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ระดับที่ 1 เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของโรงเรียนอันไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ระดับที่ 2 เป็นพฤติกรรมฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ระดับที่ 3 มีลักษณะก่อให้เกิดความเสียหายเล็กน้อย ส่วนพฤติกรรมระดับที่ 4 มีลักษณะที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง พฤติกรรมระดับที่ 5 พฤติกรรมที่กำหนดไว้ในระดับที่ 5 เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง โดยเน้นวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ คือการพูดคุยกับนักเรียนเพื่อทราบถึงสาเหตุของพฤติกรรม และการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม โดยการกำหนดเป็นกฎหมายในระดับกฎกระทรวงเพื่อให้มีสภาพบังคับทุกสถานศึกษาในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(7) แสดงพฤติกรรมทางซู้สาวซึ่งไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ

(8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี

(9) ออกนอกสถานที่พักเวลากลางวัน เพื่อเที่ยวเตร่หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

³⁵³ กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 2 บัญญัติว่า ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา กำหนดระเบียบด้วยว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้

ทั้งนี้ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา³⁵⁴ และราชอาณาจักรเดนมาร์ก³⁵⁵ มีการใช้นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษามาช่วยในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความรุนแรงหรือพฤติกรรมนั้นเกิดจากปัญหาด้านสุขภาพจิต การใช้มาตรการอื่นๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนดังกล่าวมีข้อดีคือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในบางกรณีมีความรุนแรงซึ่งอาจเกินความสามารถของครูในการจัดการ การให้ที่ปรึกษาหรือนักจิตวิทยาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจะทำให้สามารถแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่ต้นเหตุอันมีประสิทธิภาพต่อนักเรียนในระยะยาว ซึ่งประเทศไทยกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบงานแนะแนวที่จะช่วยเหลือดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล และให้คำปรึกษาด้านการดำรงชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และเฝ้าระวังติดตามนักเรียนที่เสี่ยงต่อการกระทำ ความผิด ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบงานและกิจกรรมแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง พ.ศ. 2548³⁵⁶

5.5.1.2 กลุ่มที่จัดให้มีการให้ความรู้

ประเทศที่กำหนดมาตรการดังกล่าวคือมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก มาตรการให้ความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบของการลงโทษนักเรียนของต่างประเทศมีความแตกต่างกันในรายละเอียด กล่าวคือ ในราชอาณาจักรสวีเดนและราชอาณาจักรเดนมาร์กการใช้มาตรการให้ความรู้เป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปและ

³⁵⁴ New York Department of Education, Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities. pp 12.

³⁵⁵ Executive Order on promoting good order in primary school § 11

³⁵⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบงานและกิจกรรมแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง พ.ศ. 2548 ข้อ 3 บัญญัติว่า

“ให้โรงเรียนและสถานศึกษามีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาระบบงานแนะแนวที่จะช่วยเหลือดูแลนักเรียนและนักศึกษาเป็นรายบุคคลพร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว รู้จักและเข้าใจผู้เรียน สามารถค้นพบและจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และให้คำปรึกษาด้านการดำรงชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการศึกษาต่อและการมีงานทำ ทั้งนี้ ให้มีระบบข้อมูลตั้งแต่แรกเข้าเพื่อติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษา

(2) สார்วจ เฝ้าระวัง และติดตามนักเรียนและนักศึกษาที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดเพื่อจัดกิจกรรมในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง...”

เน้นการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ หรือการจัดโครงการร่วมกับองค์กรไม่แสวงหากำไรหรือองค์กรระหว่างประเทศ³⁵⁷ ส่วนมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เน้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับโรงเรียน³⁵⁸ ส่วนสาธารณรัฐอินเดีย เน้นการให้ความรู้แก่ครูและผู้ปกครอง รวมถึงตัวนักเรียนเองด้วย³⁵⁹

ปัจจุบันมาตรการป้องกันของประเทศไทย คือมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาที่กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาซักซ้อมทำความเข้าใจกับครูเพื่อสร้างความตระหนักเรื่อง การดูแลเด็กนักเรียนอย่างเข้าใจเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระเบียบวินัยการลงโทษนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ และหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ ศ.ธ. 04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน มีมาตรการให้ข้าราชการครูฝ่ายปกครองหรือครูที่มีพฤติกรรมลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรงเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการในการดูแลช่วยเหลือและลงโทษนักเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และขอให้สำนักเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริการสถานศึกษาทุกแห่งสำรวจรายชื่อข้าราชการครูและเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าวเข้ารับการอบรมในเดือนเมษายน พ.ศ.2552 ต่อไป³⁶⁰ จะเห็นได้ว่าการจัดอบรมดังกล่าวไม่ได้มีการจัดขึ้นเพื่อฝึกอบรมครูทุกคน ทั้งยังปรากฏว่ามีการจัดฝึกอบรมเพียงปีครั้งเดียว จึงขาดความต่อเนื่องอันทำให้การฝึกอบรมดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

³⁵⁷ European Commission, "Ending of Corporal Punishment of Children through Education "

³⁵⁸ New York Department of Education, Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities. pp 4.

³⁵⁹ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

³⁶⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, "แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน" [ออนไลน์].

ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน นอกจากจะเป็นการสร้างความตระหนักในการใช้วิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษทางร่างกาย และจิตใจของนักเรียนแล้ว ยังเป็นการบูรณาการอย่างร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีบทบาทสำคัญ ต่อชีวิตของนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ได้ทั้งหมด หากแต่ผู้ปกครอง รวมถึงตัวนักเรียนเองก็มีส่วนสำคัญในการร่วมกันแก้ไขและฟื้นฟู พฤติกรรมของนักเรียน อีกทั้ง การรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการลงโทษทาง ร่างกาย เนื่องจากการจัดการลงโทษทางร่างกายในสถานศึกษาไม่อาจประสบผลสำเร็จโดยวิธีการ บัญญัติกฎหมายและกำหนดโทษแก่ครูผู้ฝ่าฝืนเท่านั้น แต่การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบ ทางด้านลบที่อาจเกิดขึ้นต่อนักเรียนในระยะยาวจะเป็นการเปลี่ยนทัศนคติหรือจารีตประเพณีของ บุคลากรในวงการศึกษารวมทั้งประชาชนในสังคม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนในสังคมจึง เป็นสิ่งที่ควรกระทำควบคู่ไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายด้วย โดยในต่างประเทศที่ ผู้เขียนทำการศึกษานั้นมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทางภาครัฐและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร รณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผู้เขียนเห็นสมควรให้ประเทศไทยมีมาตรการป้องกันเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ดังต่อไปนี้

1) การกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนให้มีความครอบคลุม รวมถึงแนวทางการลงโทษนักเรียนที่มีความชัดเจนว่าการกระทำต่างๆ ควรถูกลงโทษในลักษณะใดบ้าง พร้อมทั้งวิธีการแก้ไขสาเหตุของพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ครูมีแนวทางที่ชัดเจนในการ สร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษทางร่างกาย โดยการกำหนดเป็นกฎหมายในระดับกฎกระทรวง เพื่อให้มีสภาพบังคับทุกสถานศึกษาในประเทศไทย

2) การให้จัดบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการสร้างวินัยเชิงบวก แทนการลงโทษในสถานศึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มิใช่เฉพาะครูฝ่ายปกครองหรือ ครูที่มีพฤติกรรมลงโทษนักเรียนที่รุนแรงเท่านั้น เนื่องจากครูทุกคนในสถานศึกษามีหน้าที่ให้ ความรู้และอบรมสั่งสอนนักเรียนทุกคน อีกทั้งควรจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี การศึกษา

3) การรณรงค์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแต่เด็กจากการใช้วิธีการลงโทษเด็กที่รุนแรงผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทยให้เคารพถึงสิทธิและเสรีภาพของเด็ก รวมถึงวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ

5.5.2 มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในต่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย และราชอาณาจักรสวีเดน มีการกำหนดมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ โดยราชอาณาจักรเดนมาร์กเป็นประเทศเดียวจากกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษาที่ไม่ได้กำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนไว้ ในหัวข้อถัดไปผู้เขียนจะวิเคราะห์มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนจากกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยต่อไปที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยต่อไป

กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนไว้ใน Regulation of the Chancellor เลขที่ A-420 เรื่องพฤติกรรมและระเบียบวินัยสำหรับนักเรียน – การลงโทษทางร่างกาย ซึ่งบัญญัติมาตรการแทรกแซงโดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่พบเห็นหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายกับหรือผู้ได้รับรายงานว่ามีนักเรียนที่อาจถูกตกเป็นเหยื่อของการลงโทษทางร่างกาย ต้องรายงานด้วยวาจาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาภายในหนึ่งวัน และภายในสองวันหลังจากรายงานด้วยวาจาแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้พบเห็นหรือรับทราบเหตุข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายจะต้องรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งสามารถดาวน์โหลดเอกสารได้จากระบบรายงานเหตุการณ์ออนไลน์ของกระทรวงศึกษาธิการ (DOE's Online Occurrence Reporting System -"OORS") และผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องรายงานข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายต่อสำนักงานสืบสวนพิเศษภายใน 24 ชั่วโมงหรือเจ้าหน้าที่อาจยื่นรายงานออนไลน์โดยตรงกับสำนักงานสืบสวนพิเศษ (Office of Special Investigations" -OSI)³⁶¹

³⁶¹ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IV.

นอกจากนี้ กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ยังระบุให้นักเรียนหรือผู้ปกครองสามารถยื่นข้อกล่าวหาโดยแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาหรือผู้แทนหรือแจ้งโดยตรงต่อสำนักงานสืบสวนพิเศษผ่านทางระบบรายงานข้อกล่าวหาออนไลน์หรือผ่านทางเบอร์โทรศัพท์ หรือการยื่นคำร้องโดยไม่ระบุชื่อก็สามารถทำได้โดยยื่นผ่านระบบออนไลน์ของสำนักงานสืบสวนพิเศษ

ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่สอบสวนคือสำนักงานสืบสวนพิเศษหรือสถานศึกษา โดยสำนักงานสืบสวนพิเศษจะเป็นผู้กำหนดว่าจะให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไม่ โดยกำหนดว่าเจ้าหน้าที่ทุกคนของกระทรวงศึกษาธิการจะต้องให้ความร่วมมือกับการสืบสวน ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องดำเนินการสอบสวนให้เสร็จภายใน 10 วันนับจากวันที่ได้รับข้อร้องเรียน ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาต้องส่งผลการสอบสวนไปยังที่ปรึกษาอาวุโส โดยการสอบสวนจะถือว่าแล้วเสร็จเมื่อผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาได้รับการยืนยันจากที่ปรึกษาอาวุโส และแจ้งผลการสอบสวนให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อทราบถึงการสอบสวน³⁶²

อีกทั้ง ในระหว่างการสอบสวนการลงโทษทางร่างกาย สำนักงานสืบสวนพิเศษอาจพิจารณาให้ระงับการมอบหมายหน้าที่ของครูที่ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อปกป้องสุขภาพ สวัสดิภาพ และความปลอดภัยของนักเรียนตลอดจนความสมบูรณ์ของการสืบสวน³⁶³ ทั้งยังกำหนดโทษแก่ผู้ที่มีการขัดขวางหรือพยายามขัดขวางการสอบสวนการลงโทษทางร่างกายหรือการกระทำเพื่อแก้แค้นต่อผู้ที่รายงานข้อกล่าวหาหรือเป็นพยานเกี่ยวกับเหตุการณ์ลงโทษทางร่างกาย และช่องทางการรายงานการกระทำ³⁶⁴

สำหรับสาธารณรัฐอินเดียมีการกำหนดมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายไว้ใน Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory (RTE) Act 2009 for eliminating of Corporal punishment in schools โดยกำหนดช่องทางการร้องเรียนเมื่อเกิดเหตุการณ์ผ่านทางกล่องรับเรื่องร้องเรียนในสถานศึกษา หน่วยงานที่มีหน้าที่สอบสวนคือคณะกรรมการจัดการสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย ครู ผู้ปกครอง

³⁶² Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. VI.

³⁶³ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. V.

³⁶⁴ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IX.

แพทย์ นักกฎหมาย ที่ปรึกษาอิสระ นักสิทธิเด็กและสตรีในชุมชน และตัวแทนนักเรียน ทั้งยังมีหน้าที่จะต้องให้ความคุ้มครองนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อทั้งทางร่างกายและการเยียวยาทางจิตใจโดยเร็วที่สุด³⁶⁵

สำหรับราชอาณาจักรสวีเดน พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 2010 กำหนดให้ครูและเจ้าหน้าที่ที่ทราบว่านักเรียนถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม (Abusive Treatment) มีหน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่ต้องดำเนินการสอบสวนโดยทันที และต้องเร่งหามาตรการป้องกันการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวในอนาคต (มาตรา 10)³⁶⁶ และในมาตรา 11 กำหนดห้ามไม่ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่นักเรียนออกจากโรงเรียนเพื่อเป็นการแก้แค้นเนื่องจากนักเรียนเป็นพยานในการสอบสวนหรือเป็นผู้รายงานเหตุการณ์³⁶⁷ หากผู้อำนวยการสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ระบุไว้ในมาตรา 7, 8, 9, 10 หรือมาตรา 11 จะต้องชำระค่าเสียหายอันเนื่องจากการฝ่าฝืนหน้าที่ดังกล่าวนั้น (มาตรา 12)³⁶⁸

จากที่กล่าวภาพรวมมาตรการแทรกแซงข้างต้น ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศเดียวที่ไม่มี การกำหนดมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์ลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์มาตรการแทรกแซงของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย และราชอาณาจักรสวีเดน ซึ่งทั้งสามประเทศนั้นมีมาตรการแทรกแซงที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 9 สรุปมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามกฎหมายของต่างประเทศ

ประเทศ/ประเด็น	สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก	อินเดีย	สวีเดน
การรายงานเหตุการณ์	รายงานต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาทางโทรศัพท์ และระบบรายงานข้อมูลออนไลน์	กล่องรับเรื่องร้องเรียน	รายงานต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา

³⁶⁵ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

³⁶⁶ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 10

³⁶⁷ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 11

³⁶⁸ The Swedish Education Act, 2010 chapter 6 § 12

ประเทศ/ประเด็น	สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก	อินเดีย	สวีเดน
การสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง	ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือสำนักงานสืบสวนพิเศษเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวน	คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวน	ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวน
การเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่ถูกล่วงโทษ	-	คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่เยียวยาร่างกายและจิตใจของนักเรียน	-
การโยกย้ายครูในระหว่างการสอบสวน	มีการระงับปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อปกป้องสุขภาพ สวัสดิภาพ และความปลอดภัยของนักเรียน	-	-
การคุ้มครองนักเรียนจากการถูกข่มขู่บังคับให้ลาออกจากโรงเรียน	-	-	ห้ามผู้อำนวยการสถานศึกษาไล่นักเรียนออกจากโรงเรียน
การกำหนดโทษแก่ผู้ขัดขวางหรือแค้นคนสอบสวน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่	ห้ามไม่ให้มีการขัดขวางการสอบสวนหรือแค้นคนที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน		ห้ามผู้อำนวยการสถานศึกษากรณีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนของต่างประเทศไปแล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไปคือการกำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนของประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยไม่ได้กำหนดมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่ครอบคลุมและเป็นระบบอันทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ตามมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้

ผู้บริหารสถานศึกษารายงานการเกิดเหตุต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยทันที และให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการทางวินัยทันทีเมื่อปรากฏกรณีมีมูลว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำความรุนแรงต่อผู้เรียนโดยมีพยานหลักฐานเบื้องต้นอยู่แล้ว อีกทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่และฝ่ายปกครองเพื่อประสานงานข้อมูลร่วมกันในทางกฎหมาย ในส่วนหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ร่วมกับศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (ฉก.ชน.) ลงพื้นที่ร่วมกันแก้/บรรเทาปัญหาที่สถานศึกษาทันที และแจ้ง/ประสานครูสภาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพไว้ก่อน โดยไม่ต้องรอผลการสืบสวนหรือสอบสวนตามข้อบังคับครูสภา จะเห็นได้ว่ามาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงของประเทศไทยยังขาดวิธีการรายงานเหตุการณ์ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาและช่องทางการรายงานที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย รวมทั้งไม่ปรากฏว่าหากผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ใช้ความรุนแรงต่อนักเรียนเสียเองจะมีวิธีการรายงานเหตุการณ์อย่างไร และต้องรายงานเหตุการณ์ต่อผู้ใด

ดังนั้น หากปราศจากมาตรการแทรกแซงการลงโทษที่เป็นระบบและครอบคลุมจะทำให้ปัญหาการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงไม่คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงที่ประเทศไทยควรพัฒนานำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ทั้งนี้ ผู้เขียนได้จัดกลุ่มมาตรการแทรกแซงเพื่อความชัดเจนในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศในแต่ละประเด็น จำนวน 5 กลุ่ม ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.5.2.1 มาตรการการรายงานเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย และราชอาณาจักรสวีเดน พบว่าทั้งสามประเทศต่างกำหนดมาตรการในการรายงานเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกาย แต่มีความต่างแตกต่างในรายละเอียดกล่าวคือ บุคคลที่มีสิทธิรายงานเหตุการณ์ช่องทางและวิธีการรายงานเหตุการณ์ ทั้งนี้ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดให้นักเรียนหรือผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ซึ่งรู้เห็นหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายกับหรือผู้ที่ได้รับรายงานว่ามี

นักเรียนที่อาจถูกตักเป็นเหยื่อของการลงโทษทางร่างกาย โดยกำหนดช่องทางหรือวิธีการรายงาน เหตุการณ์ไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ หากเป็นการรายงานโดยเจ้าหน้าที่ที่รู้เห็นเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายหรือการใช้คำพูดที่มีชอนบ เจ้าหน้าที่นั้นอาจรายงานโดยตรงต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือยื่นคำร้องผ่านระบบออนไลน์ของสำนักงานสืบสวนพิเศษ การที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถรายงาน เหตุการณ์ผ่านระบบออนไลน์นั้นมีข้อดีคือนอกจากมีความสะดวกแล้ว หากการลงโทษทางร่างกาย และจิตใจนั้นที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบกระทำโดยผู้อำนวยการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่สามารถรายงาน เหตุการณ์โดยตรงต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องเกรงกลัวต่อผลกระทบในทางลบที่ อาจเกิดขึ้นต่อตน นอกจากนี้ หากเป็นการรายงานเหตุการณ์โดยนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองอาจรายงานข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายโดยแจ้งผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ เข้ารับการศีกษา หรือแจ้งโดยตรงสำนักงานสืบสวนพิเศษผ่านทางระบบออนไลน์หรือทาง โทรศัพท์³⁶⁹ซึ่งถือว่ามีช่องทางการรายงานที่หลากหลายและสะดวก อันสมควรนำมาปรับใช้แก่ ประเทศไทย

สำหรับสาธารณรัฐอินเดียไม่ได้มีการกำหนดบุคคลที่มีสิทธิรายงานเหตุการณ์ในลักษณะที่ กว้างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดเฉพาะนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อสามารถรายงานเหตุการณ์ การลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงได้ ส่วนช่องทางและวิธีการการรายงานเหตุการณ์ฯ นอกจากนี้ สาธารณรัฐอินเดียกำหนดใช้วิธีการรายงานเหตุการณ์ผ่านกล่องรับเรื่องร้องเรียนที่ กำหนดให้ทุกสถานศึกษาต้องจัดให้มีกล่องรับเรื่องร้องเรียน³⁷⁰ ส่วนมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศ สหรัฐอเมริกา มีช่องทางการรายงาน 3 ช่องทาง คือการรายงานโดยตรงต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือการรายงานผ่านระบบออนไลน์ของสำนักงานสืบสวนพิเศษ (Office of Special Investigations -OSI") หรือทางโทรศัพท์ ทั้งนี้ ทั้งสองประเทศกำหนดให้การแจ้งเหตุสามารถกระทำได้โดยบุคคลที่ไม่ ประสงค์ออกนาม

³⁶⁹ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IV.

³⁷⁰ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

ส่วนราชอาณาจักรสวีเดน การรายงานเหตุการณ์นั้นกำหนดไว้แค่ครูหรือเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษาเท่านั้นที่สามารถรายงานเหตุการณ์ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาได้³⁷¹ โดยไม่ได้มีการกำหนดช่องทางการรายงานเหตุการณ์ไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งไม่ได้มีการกำหนดการแจ้งเหตุโดยบุคคลที่ไม่ประสงค์ออกนาม

เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการแก้ไขและพัฒนากฎหมายของประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานการเกิดเหตุต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยทันที แต่กลับปราศจากมาตรการการรายงานเหตุต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้นทางโดยนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นที่รู้เห็นเหตุการณ์จะสามารถ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา 95 วรรคสี่ ว่าซึ่งบัญญัติว่า เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที” และในวรรคห้าของมาตราดังกล่าวบัญญัติว่า “เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที” จากมาตราดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยไม่มีพยานหลักฐาน ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสืบสวนว่ากรกระทำนั้น มีมูลหรือไม่

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าต้นทางของกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงจึงเริ่มต้นเมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับข้อกล่าวหาว่าครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย ซึ่งในทางปฏิบัติการกล่าวหาที่อาจกระทำได้โดยทำเป็นหนังสือร้องเรียนหรือมาร้องเรียนด้วยวาจาที่โรงเรียน นอกจากนี้ หากคำร้องเรียน

³⁷¹ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 10

ไม่แจ้งชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน คำร้องเรียนนั้นอาจไม่ได้รับการพิจารณาได้³⁷² อีกทั้ง กฎหมายของประเทศไทยไม่มีการกำหนดวิธีการรับเรื่องร้องเรียนหากผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ฝ่าฝืนระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 เสียเอง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนวิธีการรับเรื่องร้องเรียนไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้มีช่องทางการร้องเรียนที่หลากหลาย ทั้งการยื่นข้อกล่าวหาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้วยวิธีการยื่นข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือโดยวาจา หรือแจ้งทางโทรศัพท์ กล่องรับแจ้งเหตุในสถานศึกษา แบบฟอร์มการร้องเรียนทางเว็บไซต์ของสถานศึกษาหรือเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ หากเป็นกรณีที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ถูกกล่าวหา ให้ยื่นข้อกล่าวหาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษาที่เกิดเหตุสังกัดกรณีโรงเรียนเอกชนให้ยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้วยวิธีการยื่นข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ หรือโดยวาจา หรือแจ้งทางโทรศัพท์ หรือทางเว็บไซต์ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ การจัดให้มีช่องทางการแจ้งเหตุที่หลากหลายและเข้าถึงง่ายย่อมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สาเหตุที่ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดให้มีการร้องเรียนทางอื่นนอกจากการยื่นข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือโดยวาจา เนื่องจากผู้ถูกกระทำในเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายและจิตใจที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบฯ เป็นนักเรียน การกำหนดให้การยื่นข้อกล่าวหาต้องกระทำเป็นหนังสือหรือโดยวาจาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาเท่านั้นย่อมเป็นอุปสรรคต่อนักเรียนที่ยังไม่สามารถเขียนหนังสือหรือเรียบเรียงข้อกล่าวหาเป็นหนังสือได้ และนักเรียนอาจเกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมหากร้องเรียนต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยตรง

5.5.2.2 มาตรการเกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริง

³⁷² สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, "คู่มือการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์และแนววินิจฉัยคดีปกครอง " [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มา: https://www.otepc.go.th/otepc06/files/manual_5202282L_total.pdf

สำหรับกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริง มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดกระบวนการสอบสวนแบ่งได้เป็น 2 ทาง คือการสอบสวนโดยสถานศึกษาที่เกิดเหตุ และการสอบสวนโดยสำนักงานสืบสวนพิเศษ โดยเป็นอำนาจของสำนักงานสืบสวนพิเศษในการตัดสินใจว่าจะให้สถานศึกษาเป็นผู้สอบสวนหรือจะดำเนินการสอบสวนเอง จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการสอบสวนคือสำนักงานสืบสวนพิเศษเป็นองค์กรที่อยู่ในสังกัดกรมราชทัณฑ์และการกำกับดูแลของชุมชน (Department of Corrections and Community Supervision) มีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อกล่าวหาเรื่องการฝ่าฝืนกฎหมายนิวยอร์กรวมทั้งกฎหมายอาญา และการละเมิดกฎระเบียบคำสั่งและนโยบายของกระทรวง³⁷³ ทั้งนี้ การสอบสวนโดยสถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 10 วัน และก่อนแจ้งผลการสอบสวนให้นักเรียนทราบ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่ต้องส่งผลการสอบสวนไปยังที่ปรึกษาอาวุโสเพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง³⁷⁴ จะเห็นได้ว่ากระบวนการสอบสวนของมลรัฐนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกามีข้อดีตรงที่มีหน่วยงานภายนอกกระทรวงศึกษาธิการเข้ามามีบทบาทในการสอบสวนด้วย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรงในการสอบสวนการกระทำ ความผิด ทั้งยังมีขั้นตอนการสอบสวนที่เป็นระบบตั้งแต่การรับข้อกล่าวหา การรายงานข้อกล่าวหาไปยังสำนักงานสืบสวนพิเศษ หากเป็นการสอบสวนโดยสถานศึกษา ก็มีที่ปรึกษาอาวุโสที่คอยตรวจสอบผลการสอบสวนอีกชั้นหนึ่ง ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและนักเรียนผู้ปกครองทราบว่าควรปฏิบัติตนเช่นไรเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษที่รุนแรง แต่การสอบสวนโดยสำนักงานสืบสวนพิเศษมีข้อเสียคือขาดความหลากหลายของผู้พิจารณา เช่น ตัวแทนครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงนักจิตวิทยา ที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงด้วยซึ่งจะทำให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรอบด้านทุกมิติ

สำหรับสาธารณรัฐอินเดีย หน่วยงานที่มีหน้าที่สอบสวนคือ คณะกรรมการจัดการสถานศึกษา (The School Management Committees) ซึ่งประกอบไปด้วย ครู ผู้ปกครอง แพทย์ นักกฎหมาย ที่ปรึกษาอิสระ นักสิทธิเด็กและสตรีในชุมชน และตัวแทนนักเรียน ซึ่งมีข้อดีคือการสอบสวนข้อเท็จจริง

³⁷³ The New York State Department of Corrections and Community Supervision, "Office of Special Investigations," [Online] Accessed: 10 November 2018. Available from: <http://www.doccs.ny.gov/Directives/0700.pdf>

³⁷⁴ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. VI.

จะเป็นไปอย่างรอบด้าน เห็นได้ว่าประเทศอินเดียจะเน้นการสอบสวนโดยคณะกรรมการภายในสถานศึกษา ซึ่งมีสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกมาจากหลายภาคส่วนและหลากหลายวิชาชีพ ตั้งแต่ผู้แทนครู ผู้ปกครอง นักเรียน นักกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชน³⁷⁵ อย่างไรก็ตามการสอบสวนข้อเท็จจริงไม่มีการกำหนดระยะเวลาการสอบสวนไว้ว่าต้องแล้วเสร็จภายในกี่วัน

ส่วนราชอาณาจักรสวีเดน กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวน³⁷⁶ ซึ่งมีข้อเสียคือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยบุคคลคนเดียว ทำให้อาจมีการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบได้ แต่กฎหมายของราชอาณาจักรสวีเดนมีข้อดีคือกำหนดบทลงโทษแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาจากการจงใจไม่ปฏิบัติตามกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อพิจารณาหน่วยงานที่มีหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่าการกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนของทั้งสองประเทศมีข้อดีที่แตกต่างกันออกไปกล่าวคือมลรัฐนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกาจะเน้นให้มีหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทหลักในการสอบสวน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการใช้สิทธิพลครอบครัวในทางที่ไม่เหมาะสม หรือหากเป็นกรณีที่สำนักงานสืบสวนพิเศษให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้สอบสวนเอง ก็ยังมีที่ปรึกษาอาวุโสคอยควบคุมและกลั่นกรองคำวินิจฉัยอีกชั้นหนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบและไม่ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจเบ็ดเสร็จและอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดหรือใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสม

การจะพิจารณาว่าหน่วยงานมีบทบาทหลักในการสอบสวนสำหรับประเทศไทยนั้น จำต้องวิเคราะห์ถึงกฎหมายและโครงสร้างของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกรออกกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่เกินกว่าเหตุบังคับใช้ได้โดยเฉพา จึงต้องพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ซึ่งคือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 98 กำหนดให้การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า

³⁷⁵ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

³⁷⁶ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 10

กระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริง และความยุติธรรมโดยมิชักช้า และวรรคสองของมาตราดังกล่าวกำหนดให้บุคคลตามมาตรา 53 เป็นผู้ มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งคือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับ องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงนั้นประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการพลเรือนจำนวนอย่างน้อยสามคน หากเป็นการสอบสวนวินัยร้ายแรง จะต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมายหรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตร การดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ศ. กำหนดหรือรับรองหรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อยหนึ่งคน³⁷⁷

เมื่อพิจารณาหน่วยงานที่มีหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่าประเทศไทยกำหนดให้ คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงมีบทบาทหลักในการรวบรวมพยานหลักฐานและสอบสวน ซึ่ง กรรมการแต่ละท่านส่วนมากมักเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และจะมีนักกฎหมาย เป็นกรรมการด้วยเฉพาะกรณีที่ครูถูกตั้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งกรณีการ ลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนนั้นสามารถเป็นได้ทั้งการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงและ การกระทำความผิดวินัยร้ายแรง กล่าวคือ หากเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการการกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 88 วรรคสองของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและ

³⁷⁷ กฎ ก.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 ข้อ 3

“คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ระบุด้วยว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง และให้แต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจำนวนอย่างน้อยสามคน ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการสอบสวนอย่างน้อยอีกสองคน โดยให้ กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้ผู้ช่วยเลขานุการซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนด้วยก็ได้

ในกรณีแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า หรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา โดยกรรมการสอบสวนจะต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อยหนึ่งคน และเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว แม้ภายหลังประธานกรรมการจะดำรงตำแหน่งหรือตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ”

บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547³⁷⁸ และกรณีครูลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบวิธการ เช่น ตบหน้า เขกศีรษะ ทูบหลัง ตบกักหู หรือใช้แปรงลบประดานทูบตี ขว้าง ปา หรือให้เขกโต๊ะ จนเลือดออก เป็นต้น ถือว่ามีความผิดวินัยร้ายแรง³⁷⁹ แต่การลงโทษที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 แต่ผลที่เกิดอาจไม่ร้ายแรง ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ปราศจากอำนาจซึ่งฝ่าฝืนต่อกฎหมาย³⁸⁰

ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากประเทศไทยกำหนดให้การสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงกระทำในรูปของคณะกรรมการอันประกอบไปด้วยตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง แพทย์ นักกฎหมาย นักจิตวิทยา และตัวแทนนักเรียน เพื่อเพิ่มมิติทั้งทางด้านมุมมองจากวิชาชีพครู ด้านการประเมินผลของความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจากการลงโทษในมุมมองของแพทย์และนักจิตวิทยา และมิติด้านข้อกฎหมาย รวมถึงมุมมองของนักเรียนเอง ซึ่งจะสามารถทำให้การพิจารณาสอบสวนข้อกล่าวหาการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนมีการพิจารณาอย่างรอบด้าน ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกมิติ

สำหรับขั้นตอนการสอบสวนนั้นนำขั้นตอนการสอบสวนวินัยข้าราชการครูตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 มาใช้บังคับ ซึ่งมีสาระสำคัญและขั้นตอนดังนี้

³⁷⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 88 บัญญัติว่า

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

³⁷⁹ หนังสือกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ. 7754/2506 ลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2506

³⁸⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 85 บัญญัติว่า

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

- 1) ประธานกรรมการดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาวางแผนทางการสอบสวน โดยอธิบายข้อกล่าวหาให้ครูผู้ถูกกล่าวหาทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
- 2) รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้นำดำเนินการตามข้อ 1 แล้วเสร็จ
- 3) แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้นำดำเนินการตามข้อ 2 แล้วเสร็จ
- 4) รวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้นำดำเนินการตามข้อ 3 แล้วเสร็จ³⁸¹

สรุปได้ว่ากระบวนการสอบสวนนับตั้งแต่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนั้นใช้เวลาอย่างมากประมาณ 150 วัน ซึ่งถือเป็นระยะเวลาที่นาน ผลเสียของความล่าช้าจะทำให้ไม่ว่าจะเป็นตัวครูที่ถูกกล่าวหา รวมถึงนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อได้รับความเสียหายทั้งชื่อเสียงและการเยียวยาอื่นๆที่ตามมา

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการออกเป็นกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงขึ้นมาบังคับใช้โดยเฉพาะ เพื่อให้มีสภาพบังคับ ทั้งโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน และเพื่อประโยชน์ต่อนักเรียนและไม่ให้กระทบต่อสิทธิทางการศึกษาของนักเรียนจนเกินไป ประเทศไทยควรกำหนดระยะเวลาการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีครูลงโทษนักเรียนไว้เป็นการเฉพาะโดยควรกำหนดให้คณะกรรมการการสอบสวนข้อเท็จจริงดำเนินการสอบสวนและมีคำวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 10 วันนับตั้งแต่ได้รับเรื่องร้องเรียน

5.4.2.3 มาตรการการเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่ถูกลงโทษ

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่ามีเพียงสาธารณรัฐอินเดียเท่านั้นที่กำหนดให้คณะกรรมการจัดการสถานศึกษา (The School Management Committees) ต้องดำเนินการฟื้นฟู

³⁸¹ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 ข้อ 20

สภาพร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อโดยเร็วที่สุด³⁸² เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการมาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาซึ่งออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกับศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน ลงพื้นที่ร่วมกันแก้/บรรเทาปัญหาที่สถานศึกษาทันที³⁸³ ทั้งนี้ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีภารกิจในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่ส่งเสริมพัฒนากระบวนการคุ้มครองนักเรียน ทั้งกรณีฉุกเฉินและการช่วยเหลือเยียวยาในระยะยาว จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยมีมาตรการการเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจของนักเรียนแล้ว

5.5.2.4 มาตรการโยกย้ายครูในระหว่างที่ครูถูกสอบสวน

การที่นักเรียนต้องกลับมาศึกษาที่โรงเรียนหลังจากเกิดเหตุการณ์การลงโทษที่รุนแรงอาจทำให้นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์นั้นเกิดความกังวลว่าอาจเกิดอันตรายต่อตน ดังที่ปรากฏเป็นข่าวว่านักเรียนชั้นอนุบาลสองถูกครูประจำชั้นบิดหูจนเป็นแผลวมซ้ำทั้งสองข้าง และนักเรียนไม่กล้าไปเรียน อีกทั้ง เมื่อมีการร้องเรียนไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาได้เสนอให้นักเรียนย้ายห้องเรียนหรือให้นักเรียนลาออกจากโรงเรียน³⁸⁴ หรือหรือกรณีที่นักเรียนชายอายุ 7 ปีและนักเรียนชายอายุ 6 ปี ถูกครูประจำชั้นใช้ไม้เรียวตีจนเป็นรอยซ้ำบริเวณฝ่ามือและไหล่เพราะไม่ยอมทำการบ้านมาส่งและอ่านไม่หนังสือไม่ค่อยออก ภายหลังจากเกิดเหตุทางผู้บริหารโรงเรียนได้ขอโทษต่อเรื่องที่เกิดขึ้น พร้อมกับรับปากว่าจะย้ายครูที่ตีเด็กจนเข้าไปดูแลชั้นเรียน

³⁸² Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

³⁸³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, "มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา " [ออนไลน์].

³⁸⁴ ไทยรัฐ, "พ่อสุดทรม! เอาเรื่องครูทำโทษโหด บิดหูลูก 4 ขวบซ้ำ ก้าวจนไม่กล้าไปเรียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/1349259>

อื่น แต่ต่อมาทางโรงเรียนกลับไม่ย้าย ทำให้นักเรียนทั้งสองคนไม่กล้าไปโรงเรียน³⁸⁵ จากการศึกษา กฎหมายของต่างประเทศพบว่า มลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการโยกย้ายครูใน ระหว่างที่ถูกสอบสวนโดยอาชญากรรมหรือการมอบหมายหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อ ปกป้องสุขภาพ สวัสดิภาพ และความปลอดภัยของนักเรียน โดยพิจารณาจากความรุนแรงของ พฤติกรรมที่ถูกกล่าวหา ประวัติที่ผ่านมาของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหา ความเป็นไปได้ของการ ดำเนินการทางวินัยหากมีการพิสูจน์ข้อกล่าวหา ลักษณะและความถี่ของการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ ถูกกล่าวหาและนักเรียน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ³⁸⁶ ทั้งนี้ สาธารณรัฐอินเดียและราชอาณาจักร สวีเดนไม่มีการกำหนดมาตรการดังกล่าว

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขพัฒนากฎหมายของประเทศไทย จะพบว่าในปัจจุบัน ประเทศไทยกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว เมื่อ ได้รับรายงานในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อผู้เรียน และมีมูลตามกรณีที่ถูกกล่าวหา³⁸⁷ จะเห็นได้ว่ามาตรการดังกล่าวไม่ได้กำหนด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจในการใช้ดุลพินิจสั่งย้ายครูที่มีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อผู้เรียน แต่เป็นอำนาจผูกพันที่เมื่อปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงว่าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อผู้เรียน และมีมูลตามกรณีที่ถูก กล่าวหา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องออกคำสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว

ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการดังกล่าวของประเทศไทยมีความเหมาะสมแล้วเนื่องจากมีคำสั่งให้ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่ กรณีเป็นการชั่วคราว เนื่องจากการใช้อำนาจของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีเงื่อนไข คือต้องเป็นกรณีที่ครูมีพฤติกรรมกระทำรุนแรงและมีมูลตามที่ถูกกล่าวหา ซึ่งมีความเหมาะสมในแง่ที่

³⁸⁵ มติชน, "แม่ร้อง ลูกอ่านหนังสือไม่ออก ครูตีเป็นรอยซ้ำ จี้สั่งย้ายรร. ผอ.แจงทำไม่ได้-แนะย้ายเด็กเรียน ที่อื่น" [ออนไลน์].

³⁸⁶ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. V.

³⁸⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรง ต่อเด็กในสถานศึกษา

การส่งย้ายครูไปประจำส่วนราชการอื่นควรกำหนดขอบเขตของพฤติการณ์ที่รุนแรงเท่านั้น เนื่องจาก การลงโทษที่รุนแรงย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนอย่างร้ายแรงอันมีผลทำให้หวาดกลัวครู ผู้กระทำ และอีกในแง่หนึ่งคือเป็นการคุ้มครองครูจากการถูกนักเรียนหรือผู้ปกครองร้องเรียนกล่าวหา โดยไม่สุจริต

อย่างไรก็ตาม มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาที่ ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสภาพบังคับเฉพาะโรงเรียนรัฐเท่านั้น ไม่มีผล บังคับไปถึงโรงเรียนเอกชน ดังนั้น เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของนักเรียนได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน ผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดให้มีมาตรการโยกย้ายครูในระหว่างที่ครูถูกสอบสวน โดยกำหนดให้ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีอำนาจสั่งให้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือปฏิบัติงานที่ ไม่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว เมื่อได้รับรายงานในกรณีที่ครูและบุคลากร ทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อผู้เรียน และมีมูลตามกรณีที่ถูก กล่าวหา

5.5.2.5 มาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียน

มาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียนหรือย้ายนักเรียนไปยัง โรงเรียนแห่งอื่นนี้ จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศมีเพียงราชอาณาจักรสวีเดนเท่านั้นที่ กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ โดยกำหนดห้ามมิให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่นักเรียน ออกจากโรงเรียนเพื่อเป็นการแก้แค้นเนื่องจากนักเรียนเป็นพยานในการสอบสวนหรือเป็นผู้รายงาน เหตุการณ์³⁸⁸ สำหรับประเทศไทยไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดที่กำหนดมาตรการคุ้มครองนักเรียนจาก การกระทำดังกล่าว ซึ่งข้อเท็จจริงเช่นนี้เคยปรากฏเป็นข่าวที่กรณีเด็กพิเศษถูกผู้อำนวยการ สถานศึกษาตบจนแก้วหูทะลุจนเป็นผลให้แก้วหูทะลุ และยังถูกผู้อำนวยการสถานศึกษาบีบบังคับให้

³⁸⁸ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 11

ย้ายโรงเรียน³⁸⁹ หรือกรณีที่นักเรียนชายอายุ 7 ปีและนักเรียนชายอายุ 6 ปี ถูกครูประจำชั้นใช้ไม้เรียวตีจนเป็นรอยช้ำบริเวณฝ่ามือและไหล่เพราะไม่ยอมทำการบ้านมาส่งและอ่านไม่หนังสือไม่ค่อยออก ภายหลังจากเกิดเหตุทางผู้บริหารโรงเรียนได้ขอโทษต่อเรื่องที่เกิดขึ้น พร้อมกับรับปากว่าจะย้ายครูที่ได้เด็กจนเข้าไปดูแลชั้นเรียนอื่น แต่ต่อมาทางโรงเรียนกลับไม่ย้าย ทำให้นักเรียนทั้งสองคนไม่กล้าไปโรงเรียน เมื่อผู้ปกครองโทรศัพท์หาสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษา กลับได้รับคำตอบว่าไม่สามารถย้ายครูได้เพื่อแก้ปัญหาเด็กคนเดียว หากจะแก้ปัญหาขอให้ย้ายเด็กออกไปเรียนที่อื่นแทน³⁹⁰ จะเห็นได้ว่าการที่นักเรียนถูกบีบบังคับให้ย้ายออกจากโรงเรียนยังเป็นการถูกทำร้ายเป็นครั้งที่สอง ทั้งยังไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคือต้นเหตุ

ดังนั้น หากประเทศไทยกำหนดมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียนหรือย้ายนักเรียนไปยังโรงเรียนแห่งอื่น โดยกำหนดโทษทางวินัยแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จะเป็นการช่วยให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.2.6 การกำหนดโทษแก่การกระทำเพื่อขัดขวางหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

การกำหนดโทษแก่บุคคลที่ขัดขวางการสอบสวนหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวนเป็นมาตรการที่สำคัญ หากไม่มีการเฝ้าระวังหรือคุ้มครองผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ความร่วมมือในการสอบสวนเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรงก็ย่อมลดลง และส่งผลให้การแสวงหาพยานหลักฐานเป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น เนื่องจากหวาดกลัวว่าตนอาจได้รับผลกระทบ

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมลรัฐนิวเจอร์ซีย์กำหนดห้ามไม่ให้มีการขัดขวางการสอบสวนหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน และมีบทลงโทษทางวินัย รวมทั้งการกำหนดช่องทางการรายงานการกระทำ

³⁸⁹ กระบุ, "ผอ. ตบป้องเหตุเด็กพิเศษจนแก้วหูทะลุ แคมโดนบีบให้ย้ายโรงเรียน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://highlight.kapook.com/view/174149>

³⁹⁰ กระบุ, "เพจดังแฉ ครูบังคับเด็ก 3 ขวบ กินนมวัวทั้งที่แพ้ อ้างอยากให้ลืมนิสัย" [ออนไลน์].

ดังกล่าวผ่านทางโทรศัพท์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์³⁹¹ ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางที่สะดวกและเข้าถึงง่าย ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดบทลงโทษผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริง โดยกำหนดโทษให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่นักเรียนจากการละเลยหน้าที่นั้น³⁹²

สำหรับประเทศไทยมีการกำหนดโทษเฉพาะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาละเลย มีพฤติกรรมการปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต โดยถือว่าผู้บริหารสถานศึกษากระทำความผิดด้วย³⁹³ ซึ่งแต่มาได้มีการกำหนดโทษรวมไปถึงบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

อนึ่ง การกำหนดโทษแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนข้อเท็จจริงของแต่ละประเทศ มีการกำหนดการกระทำที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดการกระทำอันถือว่ามีผลคือ การขัดขวางหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดโทษแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษากรณีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริง สำหรับประเทศไทยกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นการละเลย มีพฤติกรรมการปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต

ตารางที่ 10 สรุปการกำหนดโทษแก่การกระทำเพื่อขัดขวางหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่

ประเทศ/ประเด็น	สหรัฐอเมริกา (นิวยอร์ก)	สวีเดน	ไทย
ผู้กระทำ	ผู้ใด	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา
การกระทำ	การขัดขวางหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยานในการสอบสวน	ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริง	ละเลย มีพฤติกรรมการปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต

³⁹¹ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IX.

³⁹² The Swedish Education Act, 2010 chapter 6 § 12

³⁹³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา หน้า

ประเทศ/ประเด็น	สหรัฐอเมริกา (นิวยอร์ก)	สวีเดน	ไทย
บทลงโทษ	โทษทางวินัย	ชดใช้ค่าเสียหาย	โทษทางวินัย

หากจะมีการกำหนดโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางหรือพยายามขัดขวางหรือแกล้งแค้นผู้รายงานเหตุการณ์ การลงโทษทางร่างกายในกฎหมายของประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการของประเทศไทยมีสภาพ บังคับต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่ละเลย มีพฤติกรรมการปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต แม้จะยังไม่ครอบคลุมถึงตัวครูหรือบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ แต่ กรณีดังกล่าวสามารถนำกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้แก่กรณีได้ กล่าวคือ หากเป็นการกระทำโดยครู หรือบุคลากรทางการศึกษาก็ย่อมถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติต่อ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 85 ซึ่งกำหนดโทษทางวินัยแก่ครูและบุคลากรทาง การศึกษาเนื่องจากจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงาน การศึกษา³⁹⁴ หรือหากเป็นการกระทำโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา การกระทำที่ เป็นการขัดขวางหรือการแกล้งแค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็นพยาน ย่อมเป็นการจงใจกระทำต่อ บุคคลอื่นด้วยผิดกฎหมายให้เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน อันเป็นความผิดฐานละเมิด มาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือการกระทำที่เป็นการแกล้งแค้นซึ่งกระทำต่อชีวิต หรือร่างกายรวมทั้งเสรีภาพ ย่อมมีความรับผิดตามกฎหมายอาญาอยู่แล้ว กรณีจึงไม่มีความจำเป็นใน การกำหนดโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางหรือพยายามขัดขวางหรือแกล้งแค้นผู้รายงานเหตุการณ์การลงโทษทาง ร่างกายขึ้นอีก

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำมา ปรับใช้แก่กรณีการกำหนดโทษแก่การกระทำเพื่อขัดขวางหรือแกล้งแค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือเป็น พยานในการสอบสวน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่แล้ว

อนึ่ง มีข้อพิจารณาอย่างยิ่งว่า มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กใน สถานศึกษาเป็นมาตรการที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลบังคับใช้กับ โรงเรียนรัฐบาลเท่านั้น แต่ไม่มีผลบังคับไปถึงโรงเรียนเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน

³⁹⁴พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 85

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และโรงเรียนในเครือสาธิตซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดังนั้น เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในประเทศไทยได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน ผู้เขียนจึงขอเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยสภามหาวิทยาลัยของแต่ละมหาวิทยาลัยที่โรงเรียนในเครือสาธิตสังกัดอยู่ ออกมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงที่มีลักษณะเดียวกับมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาและข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

อาชีพครูถือว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศชาติ สังคมและประเทศชาติ นอกจากการพัฒนาบุคคลที่จะเข้ามาสู่วิชาชีพครูให้มีความรู้ความสามารถ มีความแตกฉานทางวิชาการแล้ว การพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองวิชาชีพครูก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน โดยเฉพาะในทางกฎหมายอาญา เนื่องจากการกิจของครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียนนั้นมีความเสี่ยงที่จะใช้อำนาจไปละเมิดสิทธิในชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของนักเรียนได้อยู่เสมอ หากครูต้องถูกนักเรียนหรือพ่อแม่ผู้ปกครองฟ้องให้รับผิดทางอาญาแล้วย่อมส่งผลเสียต่อขวัญและกำลังใจของผู้ประกอบอาชีพครูและไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ในขณะที่เดียวกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจากการลงโทษซึ่งนำมาใช้เป็นวิธีการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนเป็นการก้าวล้ำถึงสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียนซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

เมื่อพิจารณากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวข้องกับ การลงโทษนักเรียน คือ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ที่ให้อำนาจครูลงโทษนักเรียนได้ 4 สถาน กล่าวคือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม³⁹⁵ จะเห็นได้ระเบียบดังกล่าวได้ยกเลิกการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนแล้ว แต่ปัจจุบันครูยังคงใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนด้วยความรุนแรงตามสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย นอกจากนี้ ความรับผิดทางอาญาของครูเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนยังไม่ชัดเจน เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

6.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ไม่ให้อำนาจครูในการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียน ดังนั้น การที่ครูลงโทษทางร่างกายของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเฆี่ยนตี ดึงหูนักเรียน หรือบังคับให้นักเรียนอยู่ในท่าที่ไม่สบาย ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่

³⁹⁵ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้ครุมีอำนาจกระทำการดังกล่าว ทั้งนี้ การใช้อำนาจของครุในลักษณะต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจ

นอกจากนี้ ในอดีตศาลฎีกายอมรับจารีตประเพณีการลงโทษสั่งสอนนักเรียนที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายโดยถือเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ ซึ่งทำให้ครุไม่มีความรับผิดทางอาญา³⁹⁶ แต่หลังจากที่มีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ที่ไม่ให้อำนาจครุในการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียน ก็ยังไม่ปรากฏแนวคำพิพากษาศาลฎีกาว่าศาลยังยอมรับอำนาจในการลงโทษของครุมากนักน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษอย่างเบา (Mild Corporal Punishment) จะถือเป็นการผิดตามกฎหมายอาญาหรือไม่ หรือการลงโทษทางจิตใจด้วยการใช้คำพูดว่ากล่าวตักเตือนนักเรียน ความรุนแรงของคำพูดในระดับใดที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายอาญา นอกจากนี้ ระเบียบฯ เป็นการบัญญัติกฎหมายในลักษณะการให้อำนาจ แต่ไม่ได้เป็นการห้ามปรามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้มีการตีความกฎหมายอย่างกว้างขวางกล่าวคือ นักกฎหมายฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่ให้อำนาจแก่ครุในการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนได้อีกต่อไป ดังนั้น เมื่อกฎหมายไม่ให้อำนาจแก่ครุกระทำการดังกล่าว การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนไม่สามารถกระทำได้ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน ย่อมเป็นความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนนักกฎหมายอีกฝ่ายมีความเห็นว่ากฎหมายอาญาไม่ควรถูกนำมาใช้เพื่อลงโทษครุที่ใช้กำลังทางกายภาพเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนที่ไม่ถึงขนาดเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจของนักเรียน หากเป็นการกระทำที่มีเจตนาดี คือเพื่ออบรมสั่งสอนตามสมควรเท่านั้น เนื่องจากสังคมและพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความคาดหวังในบทบาทของครุในการอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของประเทศชาติในอนาคต ทั้งโทษทางวินัยที่ครุอาจได้รับมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการห้ามปรามแล้ว จะเห็นได้ว่าความรับผิดทางอาญาของครุเกี่ยวกับอำนาจการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนยังคงมีความไม่ชัดเจน

ในส่วนการลงโทษทางจิตใจที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา พ.ศ. 2543 ยังไม่ครอบคลุมกรณีการลงโทษที่ใช้คำพูดที่เป็นการเยาะเย้ยถากถาง หรือทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย

นอกจากนี้ การปรับใช้ความรับผิดทางวินัยของครุตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ไม่สอดคล้องกับความผิดทางวินัยที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด

³⁹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 949/2471

กล่าวคือ การลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรงอันถือเป็นความผิดวินัยร้ายแรง กลับนำโทษทางวินัยไม่ร้ายแรงมาปรับใช้เพื่อลงโทษทางวินัยแก่ครู

จากการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรเดนมาร์ก พบว่ามีการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนที่แตกต่างกันในรายละเอียด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

1) การบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาในประมวลกฎหมายอาญา เช่น มลรัฐนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกา³⁹⁷ และสาธารณรัฐอินเดีย³⁹⁸ เป็นลักษณะการบัญญัติคุ้มครองการกระทำของครูรวมถึงพ่อแม่จากการใช้กำลังต่อร่างกายของเด็กที่ไม่เป็นอันตรายถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัสเพื่อวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอน

2) ความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนเป็นไปตามกฎหมายอาญาทั่วไป โดยไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา ได้แก่ราชอาณาจักรสวีเดน³⁹⁹ และราชอาณาจักรเดนมาร์ก⁴⁰⁰ กล่าวคือเป็นการบัญญัติห้ามการลงโทษทางร่างกายและจิตใจไว้อย่างกว้างๆ โดยไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา ทำให้การกระทำของครูเป็นการกระทำโดยปราศจากอำนาจจึงไม่เข้าข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาในสาเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้

จากการวิเคราะห์กฎหมายของต่างประเทศถึงแนวทางการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียน การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของครูในประมวลกฎหมายถือเป็นการยอมรับให้ครูมีอำนาจลงโทษทางร่างกายของนักเรียนได้ซึ่งไม่ส่งผลต่อนักเรียนในแง่จิตวิทยา เนื่องจากการลงโทษทางร่างกายทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความกดดัน และไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน ทั้งยังถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความรุนแรงต่อเด็ก อีกทั้งยังเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาดังกล่าว จึงมีพันธะกรณีที่จะต้องบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

ส่วนการลงโทษทางจิตใจของนักเรียนนั้น กฎหมายของต่างประเทศทุกประเทศต่างกำหนดห้ามการลงโทษทางจิตใจของนักเรียน ทั้งนี้มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดห้ามการลงโทษทาง

³⁹⁷ New York Penal Law § 35.10

³⁹⁸ Indian Penal Code § 88-89

³⁹⁹ The Swedish Educational Act 2010 chapter 5 § 6

⁴⁰⁰ Executive Order on promoting good order in primary school § 10

จิตใจโดยวิธีการใช้คำพูด วิธีการเขียนในทางมิชอบ ส่วนสาธารณรัฐอินเดียกำหนดห้ามการใช้คำพูดที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ สำหรับราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดห้ามการลงโทษที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการเลือกปฏิบัติ และสุดท้ายราชอาณาจักรเดนมาร์กห้ามการลงโทษที่เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งทุกประเทศไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของครูไว้โดยเฉพาะเจาะจง

6.1.2 ปัญหาการขาดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

เมื่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่ให้อำนาจครูลงโทษทางร่างกายของนักเรียนแล้ว การริบไม้เรียวของครูคืนโดยการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ทำให้ครูขาดเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน จึงมีข้อที่น่าพิจารณาต่อมาว่าครูมีอำนาจกระทำการต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียนเพื่อควบคุมชั้นเรียนในลักษณะใดบ้างอันจะถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งส่งผลต่อความรับผิดชอบของครูทั้งทางวินัยทางแพ่งและโดยเฉพาะยิ่งในทางอาญาที่ถือเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้อันทำให้ครูไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา ความไม่ชัดเจนของกฎหมายนี้ทำให้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไม่สามารถนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูยังคงใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนอยู่เรื่อยมา

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่ครูในการใช้กำลังที่สมเหตุสมผลต่อเนื้อตัวร่างกายของนักเรียน เช่น มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา⁴⁰¹ และราชอาณาจักรเดนมาร์ก⁴⁰² ราชอาณาจักรสวีเดน⁴⁰³ ประเทศเหล่านี้มีการบัญญัติห้ามการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายและการลงโทษทางจิตใจต่อนักเรียนในกฎหมายการศึกษา แต่ให้อำนาจกระทำการที่ไม่ใช่เป็นการลงโทษนักเรียนในสถานการณ์ที่อาจเกิดความวุ่นวาย เช่น การใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น การใช้กำลังเพื่อป้องกันทรัพย์สิน การใช้กำลังเพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองอาวุธหรือวัตถุอันตราย การใช้กำลังเพื่อยับยั้งหรือโยกย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมขัดต่อระเบียบวินัย นอกจากการใช้กำลังของครูจะต้องใช้ในสถานการณ์ตามที่ระบุไว้แล้ว การใช้กำลังดังกล่าวยังอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องเป็น

⁴⁰¹ New York Codes, Rules and Regulations § 19.5. (a)

⁴⁰² Executive Order on promoting good order in primary school § 10

⁴⁰³ The Swedish Educational Act 2010 chapter 5 § 7, 23.

การใช้กำลังที่เหมาะสมและไม่เกินกว่าเหตุ ครูจึงจะได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับผิดทั้งอาญา รวมถึงทางวินัยทางแพ่ง

สำหรับการกำหนดให้ครูมีอำนาจใช้กำลังทางกายภาพที่เหมาะสมและจำเป็นต่อนักเรียนเพื่อยับยั้งและป้องกันอันตรายโดยไม่มีความรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญานั้น มีความเหมาะสมต่อการนำมาปรับใช้แก่ประเทศไทย เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมชั้นเรียน การกำหนดให้อำนาจในลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดความชัดเจนและคุ้มครองครูจากความรับผิดทางอาญา

6.1.3 ปัญหามาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง

ประเทศไทยมีการออกหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ. 04009/2556 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เรื่องแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการครูฝ่ายปกครองหรือครูที่ลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรงเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการในการดูแลช่วยเหลือและลงโทษนักเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ในปีพ.ศ.2552⁴⁰⁴ ซึ่งไม่ได้มีการจัดขึ้นเพื่อฝึกอบรมครูทุกคน ทั้งยังปรากฏว่ามีการจัดฝึกอบรมเพียงครั้งเดียว จึงขาดความต่อเนื่องอันทำให้การฝึกอบรมดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ในส่วนมาตรการแทรกแซงเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรงตามมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษายังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ เช่น วิธีการรายงานเหตุการณ์และช่องทางการรายงานที่เข้าถึงง่าย คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงวินัยข้าราชการครูที่ประกอบไปด้วยข้าราชการครูทำให้การสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เป็นไปอย่างรอบด้าน ตลอดจนมาตรการการคุ้มครองผู้รายงานเหตุการณ์หรือพยานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้สิทธิและเสรีภาพของนักเรียนไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ทั้งมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน และราชอาณาจักรเดนมาร์ก พบว่าทุกประเทศต่างกำหนดมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงดังนี้

⁴⁰⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, "แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน" [ออนไลน์].

6.1.3.1 มาตรการป้องกันการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง

1) การกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนและวิธีการจัดการแก้ไข คือมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรเดนมาร์ก โดมมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา⁴⁰⁵ และสาธารณรัฐอินเดีย⁴⁰⁶ กำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนออกเป็นหลายระดับตามความรุนแรงของพฤติกรรมพร้อมทั้งวิธีการจัดการและแก้ไข ซึ่งมีข้อดีคือทำให้ครูทราบถึงวิธีการตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมซึ่งทำให้ครูมีแนวทางในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนเฉพาะกรณีนักเรียนรบกวนการเรียนการสอนหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม⁴⁰⁷ ส่วนราชอาณาจักรเดนมาร์กกำหนดไว้อย่างกว้างว่าเป็นกรณีที่นักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน⁴⁰⁸

2) การให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงผลเสียจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน รวมถึงวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแก่ครู นักเรียน บิดา มารดา ผู้ปกครอง คือ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน ราชอาณาจักรเดนมาร์ก เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมเกี่ยวกับผลกระทบจากการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ ทั้งส่งเสริมให้ทุกฝ่ายใช้วิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วยการสร้างวินัยเชิงบวกที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและยืนยันว่าการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ

⁴⁰⁵ New York Department of Education, Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities.

⁴⁰⁶ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

⁴⁰⁷ The Swedish Education Act, 2010, chapter 5 § 7

⁴⁰⁸ Executive Order on promoting good order in primary school

6.1.3.2 มาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง

กฎหมายของต่างประเทศยังบัญญัติถึงมาตรการแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ดังต่อไปนี้

1) การรายงานเหตุการณ์การลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง คือ มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินเดีย ราชอาณาจักรสวีเดน กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กมีข้อดีคือกำหนดช่องทางการร้องเรียนที่หลากหลาย ทั้งการยื่นข้อกล่าวหาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยตรง ทางโทรศัพท์ และยื่นแบบฟอร์มออนไลน์ในเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ⁴⁰⁹ ส่วนสาธารณรัฐอินเดียกำหนดช่องทางการยื่นข้อกล่าวหาทางกล่องรับเรื่องร้องเรียนที่จัดไว้ในสถานศึกษา⁴¹⁰ สำหรับราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดให้ยื่นข้อกล่าวหาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาเท่านั้น⁴¹¹

2) การสอบสวนข้อเท็จจริงโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานด้านการศึกษา คือมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กำหนดให้สำนักงานสืบสวนพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมหรือการสอบสวนโดยผู้อำนวยการสถานศึกษา⁴¹² ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวนซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสมและไม่อาจตรวจสอบได้⁴¹³ สำหรับสาธารณรัฐอินเดียกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่ประกอบไปด้วยตัวแทนนักเรียน ครู ผู้ปกครอง นักสิทธิมนุษยชน นักกฎหมาย แพทย์ เป็นผู้ที่มีหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งมีข้อดีคือมีองค์ประกอบที่หลากหลายทำให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรอบด้าน⁴¹⁴

⁴⁰⁹ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IV.

⁴¹⁰ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

⁴¹¹ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 10

⁴¹² Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. VI.

⁴¹³ The Swedish Education Act, 2010, chapter 6 § 10

⁴¹⁴ Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy, "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

3) การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อโดยเร็วที่สุด สาธารณรัฐอินเดียนเป็นประเทศเดียวที่กำหนดให้มีการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจของนักเรียนโดย คณะกรรมการสถานศึกษา⁴¹⁵ สำหรับประเทศไทยมีศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนทำ หน้าที่ในการเยียวยาร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่ถูกกลโกงด้วยความรุนแรง

4) การคุ้มครองนักเรียนในระหว่างที่ครูถูกสอบสวนนี้มีมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้สำนักงานสืบสวนพิเศษมีอำนาจพิจารณาโยกย้ายครูไปทำหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง กับนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ⁴¹⁶ ซึ่งประเทศไทยกำหนดมาตรการดังกล่าวแล้วโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว เมื่อได้รับรายงานในกรณีที่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำความรุนแรงต่อผู้เรียน และมีมูลตาม กรณีที่ถูกกล่าวหา

5) การคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียนหรือย้ายนักเรียน ไปยังโรงเรียนแห่งอื่นนี้ จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศมีเพียงราชอาณาจักรสวีเดนเท่านั้นที่ กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ โดยกำหนดห้ามมิให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่นักเรียน ออกจากโรงเรียนเพื่อเป็นการแก้แค้นเนื่องจากนักเรียนเป็นพยานในการสอบสวนหรือเป็นผู้รายงาน เหตุการณ์⁴¹⁷

6) การกำหนดโทษแก่การกระทำเพื่อขัดขวางหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือ เป็นพยานในการสอบสวน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา กำหนดโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางกระบวนการสอบสวนหรือแก้แค้นผู้ที่รายงานเหตุการณ์หรือ เป็นพยานในการสอบสวนซึ่งมีโทษทางวินัย⁴¹⁸ ส่วนราชอาณาจักรสวีเดนกำหนดบทลงโทษ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริง โดยกำหนดโทษให้ ชดใช้ค่าเสียหายแก่นักเรียนจากการละเลยหน้าที่นั้น⁴¹⁹

⁴¹⁵ Ibid.

⁴¹⁶ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. V.

⁴¹⁷ The Swedish Education Act, 2010 chapter 6 § 12

⁴¹⁸ Regulation of Chancellor A-420 and Regulation of Chancellor A-421. IX.

⁴¹⁹ The Swedish Education Act, 2010 chapter 6 § 12

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปที่ผู้เขียนอธิบายข้างต้น ทำให้ทราบว่าประเทศไทยสมควรนำกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้อย่างผสมผสานเพื่อความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ครูรวมถึงนักเรียน ผู้เขียนขอเสนอแนะการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบทางอาญาของครูในการลงโทษนักเรียนและมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงดังต่อไปนี้

1) ผู้เขียนเสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 การส่งเสริมความปลอดภัยนักเรียนและนักศึกษา มาตรา 65 วรรคสาม โดยกำหนดว่า “ห้ามครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงโทษทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ชื่อเสียง เสรีภาพของนักเรียน ทั้งนี้ การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

2) กำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ชื่อเสียง เสรีภาพของนักเรียนไว้ชัดเจนในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และเพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาของครูผู้ปฏิบัติที่ยึดถือระเบียบฯ ดังกล่าวเป็นหลักและแนวทางในการใช้อำนาจลงโทษนักเรียน

3) เพิ่มนิยามการลงโทษทางร่างกายในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ว่า “การลงโทษทางร่างกาย หมายถึง การจงใจใช้กำลังทางกายภาพ ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายของนักเรียน ไม่ว่าจะการใช้กำลังทางกายภาพโดยตรงหรือการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อื่นใด และการบังคับให้นักเรียนอยู่ในท่าทางที่ไม่สบายเพื่อวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอนนักเรียน และยังหมายความรวมถึงการลงโทษอย่างเบาด้วย”

4) เพิ่มนิยามการลงโทษทางจิตใจในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ว่า “การลงโทษทางจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เป็นการดูหมิ่น หยาดคาย การเยาะเย้ยถากถาง การทำให้นักเรียนรู้สึกอับอาย การกระทำโดยไร้มนุษยธรรม การกระทำการใดอันเป็นการทารุณหรือบีบบังคับต่อจิตใจ หรือการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย สติ ปัญญา สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ

และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง” เพื่อให้มีความครอบคลุมและชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษทางจิตใจทุกรูปแบบ

5) ผู้เขียนเสนอให้ประเทศไทยแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยให้อำนาจแก่ครูในการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียนเพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ เนื่องจากการใช้อำนาจดังกล่าวมิใช่การลงโทษ แต่เป็นอำนาจทางปกครองอันมีลักษณะเป็นมาตรการป้องกันเหตุความรุนแรง ดังนี้

มาตรา 65/1 “ภายใต้บังคับมาตรา 68 ประมวลกฎหมายอาญา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน กรณีมีความจำเป็นเพื่อยับยั้งนักเรียนจากการกระทำที่เป็นอันตรายในสถานการณ์ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่น
- (2) เพื่อเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่รบกวนต่อการเรียนการสอนหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น
- (3) เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สิน
- (4) เพื่อยกย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน”

การใช้อำนาจทางกายภาพต่อนักเรียนถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำตามความในวรรคหนึ่ง ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งทางแพ่งและอาญา

6) ขอเสนอให้มีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการใช้กำลังทางกายภาพต่อนักเรียน โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 65/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ที่เสนอให้แก้ไขข้างต้นอันประกอบด้วยหลักการว่าการใช้กำลังทางกายภาพเพื่อยับยั้งไม่ควรถูกนำมาใช้เป็นการลงโทษนักเรียนหรือเพื่ออบรมสั่งสอน และการใช้กำลังดังกล่าวจะต้องไม่ใช่กำลังที่รุนแรงซึ่งอาจขัดขวางการหายใจของเด็กหรือเกิดอันตรายแก่เด็กได้ อีกทั้งครูจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการใช้กำลังทางกายภาพดังกล่าว

7) กำหนดแนวทางการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยระดับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนออกเป็น 5 ระดับ ตามแนวทางของมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ระดับที่ 1 เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของโรงเรียนอันไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ระดับที่ 2 เป็นพฤติกรรมฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ระดับที่ 3 มีลักษณะก่อให้เกิดความเสียหายเล็กน้อย ส่วนพฤติกรรมระดับที่ 4 มีลักษณะที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง พฤติกรรมระดับที่ 5 เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง โดยเน้นวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ คือการพูดคุยกับนักเรียนเพื่อทราบถึงสาเหตุของพฤติกรรม และการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม โดยการกำหนดเป็นกฎหมายในระดับกฎกระทรวงเพื่อให้มีสภาพบังคับทุกสถานศึกษาในประเทศไทย

8) ควรมีการกำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการสร้างวินัยเชิงบวกแทนการลงโทษในสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา และรณรงค์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่เด็กจากการใช้วิธีการลงโทษเด็กที่รุนแรงผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทยให้เคารพสิทธิและเสรีภาพของเด็ก

9) สำหรับมาตรการแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรง ผู้เขียนขอเสนอให้ประเทศไทยมีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรง ทั้งนี้ เพื่อให้มีสภาพบังคับใช้กับทั้งโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน อันมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

9.1) กำหนดวิธีการและช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย ทั้งการยื่นข้อกล่าวหาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้วยวิธีการยื่นข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ หรือโดยวาจา หรือแจ้งทางโทรศัพท์ หรือแจ้งทางกล่องรับแจ้งเหตุในสถานศึกษา และแบบฟอร์มการร้องเรียนทางเว็บไซต์ของสถานศึกษาหรือเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ หากเป็นกรณีที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ถูกกล่าวหา ให้ยื่นข้อกล่าวหาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษาที่เกิดเหตุสังกัด หรือสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรณีโรงเรียนเอกชน ด้วยวิธีการยื่นข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ หรือโดยวาจา หรือแจ้งทางโทรศัพท์ หรือทางเว็บไซต์ เช่นเดียวกัน

9.2) กำหนดให้การสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนที่รุนแรงกระทำในรูปของคณะกรรมการอันประกอบไปด้วยตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง แพทย์ นักกฎหมาย นักจิตวิทยา และตัวแทนนักเรียน เพื่อเพิ่มมิติทั้งทางด้านมุมมองจากวิชาชีพครู ด้านการประเมินผลของความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจากการลงโทษในมุมมองของแพทย์ และนักจิตวิทยา และมีมิติด้านข้อกฎหมาย รวมถึงมุมมองของนักเรียนเอง ซึ่งจะสามารถทำให้การพิจารณาสอบสวนข้อกล่าวหาการลงโทษทางร่างกายของนักเรียนมีการพิจารณาอย่างรอบด้าน ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกมิติ

9.3) กำหนดระยะเวลาการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีครูลงโทษนักเรียนไว้เป็นการเฉพาะ โดยควรกำหนดให้คณะกรรมการการสอบสวนข้อเท็จจริงดำเนินการสอบสวนและมีคำวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 10 วันนับตั้งแต่ได้รับเรื่องร้องเรียน

9.4) ควรกำหนดให้มีมาตรการโยกย้ายครูในระหว่างที่ครูถูกสอบสวน โดยกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีอำนาจสั่งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือปฏิบัติงานที่ไม่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว เมื่อได้รับรายงานในกรณีที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อผู้เรียน และมีมูลตามกรณีที่ถูกกล่าวหา

9.5) ขอเสนอให้มีมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการถูกบีบบังคับให้ลาออกจากโรงเรียน หรือย้ายนักเรียนไปยังโรงเรียนแห่งอื่น โดยกำหนดโทษทางวินัยแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ฝ่าฝืน

10) ผู้เขียนขอเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยสภามหาวิทยาลัยของแต่ละมหาวิทยาลัยที่โรงเรียนในเครือข่ายสังกัดอยู่ ออกมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงที่มีลักษณะเดียวกับมาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขอเสนอเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแทรกแซงการลงโทษนักเรียนที่รุนแรงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ และเชื่อมโยงเพื่อวางทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561). กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556.

กรมสามัญศึกษา. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2534.

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://humanrights.mfa.go.th/th/kids/72/> [เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2559]

กระทรวงการต่างประเทศ, ก. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน - Universal Declaration of Human Rights [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/index.php> [เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2559]

กระปุก. ผอ. ตบป้องเหตุเด็กพิเศษจนแก้วหูละลู แกรมโดนบีบให้ย้ายโรงเรียน [ออนไลน์]. 2561.

แหล่งที่มา: <https://highlight.kapook.com/view/174149> [เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561]

———. เพจดังแฉ ครูบังคับเด็ก 3 ขวบ กินนมวัวทั้งที่แพ้ อ้างอยากให้ลืมนรชาติ [ออนไลน์]. 2560.

แหล่งที่มา: <https://health.kapook.com/view178736.html> [เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561]

การศึกษาพิเศษออนไลน์. คู่มือการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนสู่การวิจัยในชั้นเรียน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.sedthailand.com/images/column_1292399425/Action%20res%20Behavior.pdf [เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2561]

ไกรฤกษ์ เกษมสันต์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด มาตรา 288-มาตรา 366. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2559.

ข่าวสด. ครูทากาว-เทปปิดปากนร.อนุบาล “พูดมาก” จนขาดอากาศตาย พ่อแม่ร้องขอคำชี้แจงหน้าร.ร. [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/monitor-news/news_405437 [เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561]

- คณิต ฅ ฅนคร. กฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.
- ครูสมาร์ตดอทคอม. เตือนครู ระวังผิดวินัย ตัวอย่างความผิดทางวินัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวอย่างความผิดวินัยครู [ออนไลน์]. 2018. แหล่งที่มา:
<http://www.krusmart.com/teacher-discipline/> [เข้าถึงเมื่อ 5 สิงหาคม 2561]
- แคทตัมป์. คุณครูใจยักษ์ ต่ำเด็กป. 2 ด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพเกือบทุกคำ ทำร้ายจิตใจเด็ก!! [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา: <https://www.catdumb.com/teacher-hod/> [เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561]
- จรรยาพร ธรณินทร์. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ประกาศใช้แล้ว ครู สภาโฉมใหม่ [ออนไลน์]. 2546. แหล่งที่มา:
http://www.moe.go.th/main2/article/article_jarauwporn/A ct_teach2546.htm [เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2556]
- จิตติ ติงศักดิ์ทิพย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนัก อบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.
- เฉลิมศักดิ์ ตรีพนการ. การกระทำความผิดทางอาญาโดยวาจา : ศึกษากรณีขอบเขตความรับผิดชอบและ สภาพบังคับของความผิดฐานหมิ่นประมาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. สังคมวิทยาการศึกษา สาระต่องแห่งแนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ชม ภูมิภาค. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. กฎหมายปกครองเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560.
- เดลินิวส์. ครูพาดก้นเด็กนักเรียนเนื้อแตก อนุสื่อทำข่าว ปรีทำร้าย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.dailynews.co.th/regional/350214> [เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559]
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.
- . หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554.
- ทีนิวส์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://crime.tnews.co.th/contents/128637/> [เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559]

- ทีแอลซีไทย. ย่ำร้องสื่อ ครูพละตบหลานชายแก้วหูฉีก เสี่ยงพิการตลอดชีวิต [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://news.tlcthai.com/news/546802.html> [เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559]
- ไทยรัฐ. โพลซ์คนเชื่อมั่น 'ครู' ลดลง จากข่าวลงโทษรุนแรง [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/36229> [เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2561]
- . ผิดวินัยไม่ร้ายแรง! ผลสอบครูพละปาแก้ว นร.สาว ม.5 [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/724560> [เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561]
- . พ่อสุดทน! เอาเรื่องครูทำโทษโหด บิดหูลูก 4 ขวบซ้ำ กลัวจนไม่กล้าไปเรียน [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/1349259> [เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2561]
- . แม่สุดทน! ครูเจ้าของโรงเรียนต่อว่าลูก ซ้ำให้เพื่อนในห้องชี้หน้าด่า 'ควาย' [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/1266929> [เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2561]
- นรินทร์ อิ่มเพิ่มพูล. การสำรวจวิธีการที่ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครปฐม ใช้ในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนตามการรับรู้ของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2523.
- ปรัชญา เวสารัชช. ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ [ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา: <http://suthep.crru.ac.th/book6/1.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2561]
- บุญยวีร์ ประจวบภาพ. การอ้างจารีตประเพณีและวัฒนธรรมกับความรับผิดชอบทางอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555.
- พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2524.
- โพสต์ทูเดย์. แพทย์ติง"ครู"ไม่ควรประจานเด็กให้กราบหน้าเสาธง [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.posttoday.com/social/hot/451844> [เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2559]
- ไพจิตร บุญญพันธุ์. ปัญหาเกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหายและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร.
- มดิชน. แม่ร้อง ลูกอ่านหนังสือไม่ออก ครูตีเป็นรอยซ้ำ จี้สั่งย้ายรร. ผอ.แฉงทำไม่ได้-แนะย้ายเด็กเรียนที่อื่น [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา:

https://www.matichon.co.th/education/news_638307 [เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2560]

มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็ก. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://ecpat-thailand.org/th/CRC.html> [เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2559]

ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2553.

ยุทธพร เทพสุริยานนท์. Teacher and student relationships ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา:

<http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=227> [เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2561]

ยุวดี งามวิทย์โรจน์. บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็กและสภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต, จิตวิทยาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552.

ยูนิเซฟ ประเทศไทย. ผลกระทบของความรุนแรงในโรงเรียนต่อเด็ก และแนวทางสำหรับโรงเรียนที่เป็นมิตรกับเด็ก [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา:

<https://thailandunicef.blogspot.com/2016/09/violence-against-children-at-school.html> [เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2559]

วงจันทร์ ชิวราดาวิรุจน์. คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ก.ค.ศ. , 2553.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: นิติราษฎร์, 2554.

วิชัย ต้นศิริ. คำอธิบาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2542.

วิทยา ศักยาภินันท์. ศรูกุล: สถาบันการศึกษาของอินเดียสมัยโบราณ วารสารมนุษยศาสตร์ 2(2554).

วิลิต ตั้งจิตสมคิด. การศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2539.

สนุก. แม่ไร้อัจฉความ ลูกชายม.1 ถูกครูบีบคอ-จับหัวกระแทกโต๊ะ [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา: <https://www.sanook.com/news/2347726/> [เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม 2561]

———. เด็กม.2 เกรียนครูตบหน้าแก้ผ้าประจานเป็นตุ๊ด กินยาฆ่าตัวตาย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://news.sanook.com/1128507/> [เข้าถึงเมื่อ 22 ธันวาคม 2559]

สมบัติ ตาปัญญา. ความสุขในชั้นเรียนสร้างได้..ด้วยวินัยเชิงบวก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.thaichildrights.org/articles/article-violence/วินัยเชิงบวก/> [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2560]

———. การสร้างวินัยเชิงบวกในโรงเรียน คู่มือครูประกอบการอบรมในโครงการวิจัยการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบแนวทางการป้องกันความรุนแรงต่อเด็กแบบยั่งยืน. 2549.

สมพร สุทัศน์ีย์. จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สมยศ เตื้อไทย. คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://kormor.obec.go.th/news/measure.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2561]

สารคดี. ยึดไม่เรียวยครู "ยุติ" หรือ "เริ่มต้น" ความรุนแรง [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:

<https://www.sarakadee.com/feature/2000/10/vote.shtml> [เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2561]

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://kormor.obec.go.th/order/ords1422.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561]

———. มาตรการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. ครูแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบการอุทธรณ์และการร้องทุกข์และแนววินิจฉัยคดีปกครอง [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.otepc.go.th/otepc06/files/manual_5202282L_total.pdf [เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561]

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child).

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.

อนันต์ จินดารัตน์. คำอธิบายข้าราชการครูและการออกจากราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2542.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.

อาทิตย์ชัย เกรียงไกรวงศ์. การใช้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองโดยศาลปกครอง. นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2559.

อาร์วายทีไนน์. สวนดุสิตโพลล์: ครู” ทำร้ายนักเรียน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.ryt9.com/s/sdp/696406> [เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2560]

เอ็มไทย. เครือข่ายผู้ปกครองหนุนครูใช้ไม้เรียวลงโทษเด็ก [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:

<https://news.mthai.com/general-news/100075.html> [เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2560]

ภาษาอังกฤษ

Angela Bartman. Spare the Rod and Spoil the Child-Corporal Punishment in Schools around the World. Indiana International & Comparative Law Review 13, 1 (2002).

Benjamin Shmueli. Corporal Punishment in the Educational System Versus Corporal Punishment by Parents: A Comparative View. Law and Contemporary problems 73, 281 (2010): 290.

Carolyn Peri Weiss. Curbing Violence or Teaching It: Criminal Immunity for Teachers Who Inflict Corporal Punishment. Washington University Law Review 74, 4 (1996): 1264-1264.

Christian Y.Desen, and Karen E. Andreasen. Accountability Practices in the History of Danish Primary Public Education from the 1660s to the Present Education Policy Analysis Archives 22, 120 (2014).

Council for the Indian School Certificate Examination, H. R. d. M. Advisory for Eliminating Corporal Punishment in Schools under Section 35 (1) of the Rte Act,2009. [Online]. Available from:

<http://www.aecsosc.ac.in/pdf/CIRCULAR26.pdf> [27 September 2017].

Council of Europe. Corporal Punishment [Online]. Available from:

[https://www.coe.int/en/web/children/corporal-punishment#%2212441097%22:\[1\]](https://www.coe.int/en/web/children/corporal-punishment#%2212441097%22:[1]) [20 February 2017].

———. Corporal Punishment [Online]. Available from:

<https://www.coe.int/en/web/children/corporal-punishment?desktop=true> [27 August 2018].

Deana Pollard. Banning Child Corporal Punishment. Tulane Law Review 77, 575 (2003).

Dennis Alan Olson. The Swedish Ban of Corporal Punishment. Brigham Young University Law Review (1984).

European Commission. Ending of Corporal Punishment of Children through Education [Online]. Available from:

<https://ec.europa.eu/justice/grants/results/daphne-toolkit/en/content/ending-corporal-punishment-children-through-education-ispcc-ireland> [10 August 2018].

Francis G. Jacobs and Robin C.A. White. The European Court of Human Rights. 2 ed.: Clarendon Press Oxford, 1996.

Gaur, K. D. Textbook on the Indian Penal Code. 4 ed. New Delhi: Universal Law Publishing, 2009.

George E. Stevens. Verbal Chastisement in Elementary and Secondary Schools: A Suggestion. Journal of Law and Education 6, 3 (1977).

Global Initiative to End All Corporal Punishment. Corporal Punishment of Children in Canada [Online]. Available from:

<https://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/canada/> [25 November 2018].

———. Corporal Punishment of Children in Denmark [Online]. 2017. Available from:

<http://www.endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-reports/Denmark.pdf> [17 March 2018].

- Izak Oosthuizen, and Larry Rossow. The Evolution of the South African - American Viewpoints on the in Loco Parentis Position of the Teacher. 47 (2007): 96-97.
- Joan E Durrant. Legal Reform and Attitudes toward Physical Punishment in Sweden. The International Journal of Children s Rights 11, 2 (2003).
- Joav Merrick. Physical Punishment of Children in Denmark: An Historical Perspective. Child Abuse & Neglect 10, 2 (1986).
- John B. King. Letter to States Calling for an End to Corporal Punishment in Schools [Online]. 2016. Available from:
<https://www2.ed.gov/policy/gen/guid/school-discipline/files/corporal-punishment-dcl-11-22-2016.pdf> [16 October 2018].
- Kandice Johnson. Crime or Punishment: The Parental Corporal Punishment Defense - Reasonable and Necessary, or Excused Abuse University of Illinois Law Review 1998, 2 (1998).
- Lavanya Raj. Understanding Corporate Punishment in India. Career Educator 1 (2011): 10-11.
- Lawrence J. Nelson. Right of a Teacher to Administer Corporal Punishment to a Student. Washburn Law Journal 5, 75 (1965): 18.
- LegalCrystal - Indian Law Search Engine. Emperor Vs. G.B. Ghatge - Court Judgment [Online]. Available from:
<https://www.legalcrystal.com/case/335721/emperor-vs-g-b-ghatge> [16 December 2016].
- Michael Imber, Tyll van Geel, J.C. Blokhuis , and Jonathan Feldman. Education Law. 5 ed. New York: Routledge, 2013.
- Ministry of Human Resource Development Department of School Education & Literacy. "Office Memorandum Subject: Advisory/Guidelines under Section 35(1) of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act 2009 for Elimination of Corporal Punishment in Schools."

Nadine Block, and Robert Fathman. Convincing State Legislatures to Ban Corporal Punishment. Children's Legal Rights Journal 9, 33 (1988): 22.

National Commission for Protection of Child Rights. Guidelines for Eliminating Corporal Punishment in Schools [Online]. Available from:
http://www.ncpcr.gov.in/view_file.php?fid=108 [30 December 2016].

New York Department of Education. Student Intervention and Discipline Code and Bill of Student Rights and Responsibilities. 2017.

Norman D. Tripp. Acting in Loco Parentis as a Defense to Assault and Battery. Cleveland State Law Review 16, 39 (1967): 39.

Psypost. Corporal Punishment and Physical Abuse Have Negative Impact on Children's Academic Performance [Online]. 2017. Available from:
<https://www.psypost.org/2017/10/corporal-punishment-physical-abuse-negative-impact-childrens-academic-performance-49762> [25 November 2018].

R Dutt. Ganesh Chandra Saha Vs Jiw Raj Somani on 10 April, 1964 [Online]. Available from: <https://indiankanoon.org/doc/1453254/> [16 December 2016].

Rhona K.M. Smith. Hands-Off Parenting?' -- Towards a Reform of the Defence of Reasonable Chastisement in the UK. Child and Family Law Quarterly 16, 3 (2004): 1.

Susan H. Bitensky. Corporal Punishment of Children: A Human Rights Violation. Transnational 2006.

Swearer Napolitano, and Susan M. Risk Factor for and Outcomes of Bullying and Victimization. Educational Psychology Papers and Publications (March 2011): 6.

The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children. Corporal Punishment of Children in United State [Online]. Available from:
<http://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/usa/> [16 December 2016].

———. Country Report for India [Online]. Available from:

<https://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/india/> [16 December 2016].

The New York State Department of Corrections and Community Supervision. Office of Special Investigations [Online]. 2018. Available from:

<http://www.doccs.ny.gov/Directives/0700.pdf> [10 November 2018].

Theodore C. Stamatakos. The Doctrine of in Loco Parentis, Tort Liability and the Student-College Relationship. Indiana Law Journal 65, 2 (1990): 5.

U.S. Department of Education. "Restraint and Seclusion: Resource Document ", 12, 2012.

UN Committee on the Rights of the Child (CRC). General Comment No. 8 (2006): The Right of the Child to Protection from Corporal Punishment and Other Cruel or Degrading Forms of Punishment [Online]. 2007. Available from:

<https://www.refworld.org/docid/460bc7772.html> [20 August 2017].

Vaasawa Sharma. Injury to Reputation: Defamation Suits in India. International Journal of Law 3, 2 (2017): 71.

Uncategorized References

แจ้จ้งข่าว. สลดใจ!! ครูพละทำโทษ เด็กหญิงป.5 สั่งวิ่งรอบสนาม 4 รอบ เสียชีวิต [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: <https://www.jangkhao.org/p/38767> [เข้าถึงเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2562]

นุสรรา น่วมดำริห์. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฟ้องคดีของ ข้าราชการพลเรือนต่อคำวินิจฉัยชี้มูลความผิดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. 2560.

สารคดี. ยึดไม่เรี่ยวครู "ยุติ" หรือ "เริ่มต้น" ความรุนแรง [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:

<https://www.sarakadee.com/feature/2000/10/vote.shtml>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวพรรณ พงษ์อาภา
วัน เดือน ปี เกิด	10 สิงหาคม 2533
สถานที่เกิด	ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	126/219 ม.3 ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY